Luke

1 Ya, pule Theophilus. Ngay-ka ngamparilil
murrinh kanhi ngarra Jesus da ngarra putek
kanhi kardidha-ya. I kardu terert deyida par-
rinirilildha purni murrinh kanhi da ngatha.
2 Kardu pana ngarra Jesus pubamkardu i mur-
rinh ngarra nukunu puddininthethiththa purni,
murrinh kanhi parraninganthelerrdha purni-ya.
3 I ngay-ka murrinh thathpirr bere matha wangu
binayewuptha ngurrini murrinh kanhi ngarra
Jesus-yu i murrinh-ka ngurrinikutkuttha-wa. 4 I
nhini-ka memnu warda mange patha-wa kanhi-
yu murrinh ngala warda ngatha ngarililnu. I
nga, pule Theophilus. Murrinh ngala kanhi
ngamparilil-ka, nhini-ka murrinh da thathpirr
murrinh pana ngarra kardu ngamere deyida
pumempadha purni-yu. Mu murrinh ngala da
matha warda ngurdimpayithnu thathpirr kanhi
murrinh ngarra Jesus nukunu.

Ku Angel Pangamnaruy Ngarra Zechariah

5 Bere da murntak warra ngarra nukunu pule
Hered dinirradha kardu ngarra Judea pardidha-
ka ku yilarn deyida kardidha, murrinh nukunu-
ka nan-wa Zechariah. Nukunu Zechariah i
ku yilarn ngamere deyida-re kardu murrinh
pumenkawadhadha purni-ka Abijah-wa. I pal-
ngun nukunu Zechariah-ka murrinh nigunu-ka
Elizabeth-wa, i yile nigunu-ka ku yilarn deyida
kardu ngarra nukunu ngalantharr nan Aaron
darntethbath-ya.

6 Bere peningintha nhini Zechariah
i Elizabeth-ka kardu da mange patha
da matha kardinginthadha, i Yile neki
the menkubaththangintha wurrini nhini-
yu. I ngarra murrinh Yile neki nukunu
pumenabaththangintha purne bere matha
wangu. 7 Mu peningintha nhini-ka
manangka wakal-wunkuma da matha-ngintha
kardinginthadha. Nigunu Elizabeth-ka kardu
manangka wakal da matha banabattha. I
peningintha nhini-ka kardu ngalantharr
kunugunu warda kardinginthadha.
8 Bere nukunu Zechariah i ku yilarn ngamere
deyida, kardu-ka ku Abijah-wa wurlk pume-
nadha purni Yile neki nukun ngarra da church
ngala kardu Jews pigunu-ya. Mange nhini-
wa pume purni pumenamararttha ngarra ku
yilarn ngamere-ya ngarra da church ngala nhini-
yu. 9 Bere ku yilarn ngamere-ka nukunu-
wa Zechariah pumemmangkart-yu panirdinu
ngarra da church ngala nhini-yu i nanhthi kan-
gunu patha nhini-nu pinanartaknu nanhthi war-
nak ngarra Yile neki-nu-yu, mange ngarra pume
purni, i nhini-wa pumemmangkart Zechariah-
yu. Bere nukunu Zechariah-ka kanardi warda
i nanhthi warnak kangunu patha warda ninga-
nartaktha pirri 10 da nhini-re ngarra kardu wur-
nangat outside pirriningkadhuktha i murrinh
Yile neki pirrinangerrentha.
11 Bere da nhini-re-ka ku angel ngarra Yile neki
thangunu kathu pangamnaruy ngarra Zechariah
pangu-re batbat pirridha ngarra da altar ngarra
da nukunu nanhthi warnak ninganartaktha

pirri Yile neki-nu. 12 Bere nukunu Zechariah
bamkardu ku angel nhini-yu i bemkabat warda i
demmanham. 13 Mu ku angel kathu-ka mamna,
“Nga Zechariah, mere thengimanham. Pule
ngala Yile neki kathu-ka bimpayepup-wa mur-
rinh ngarra thanidharrpudha thardi-yu i nhini-
ka palngun nhinhi Elizabeth-ya wakal nugarn
buyngebatnu i murrinh thuparlnu-ka John-wa.”
14 I mamna deyida ku angel kathu-yu, “Ngarra
wakal nhinhi-re buybatnu-ka nhini-ka le patha
warda thathpirr thaninu i kardu wurnangat
deyida wanku le patha parninu. 15 Nhini-
ka Ngepan Yile neki thangunu panimardardinu
ngarra nginipunh nukunu-yu ngarra buybatnu-
re-yu i bere matha wangu paninu nhini-yu.
I nukunu-ka purdirurturtnu i kardu ngala
purrunu. I Yile neki-ka le thathpirr paninanu.
I nukunu nhini-ka mere kurrugurdugurduk
nukun kura murlak-yu. 16 I kardu Jews wurnan-
gat purdunkalathnu ngarra Yile neki-nu wangu-
yu. 17 I kumparra warra punnu pi ngarra
kardu nugarn pana ngarra Yile neki kathu
purduthuknu-yu. I Yile neki-ka nanhthi lur-
ruth ngala panamutnu ngarra ngepan nukunu
mangini nukunu deyida mani kardu ngalantharr
murntak nan-ya Elijah nanhthi lurruth ngala
damnamut-ya. I nukunu-ka purdirrayithnu
purru murrinh ngarra Yile neki nukunu ngarra
kardu wurnangat. I nhini kardu yileyile-ka
marda deyida pumanartnu puru wakal peneme-
yu. I kardu pana ngarra da mange wiye pum-
mamath pumpan-ka parnipartnu warda i nhini-
ka kardu nginipunh pana deyida mani ngarra

kardu mange patha panthin pumpan kardu puyemanu puru. Da-ka mange-ka nginipunh nhini mani-wa wakal nhinhi purdunkalathnu-yu kardu Jews ngarra Yile neki-nu wangu-yu. I nhini kardu-ka pumenawathawathanu i puyuna-mardamardanu kardu Pule ngala pana-nu kardu ngarra tiduk kathu punnu pi-yu i parraruynu kardu ngarra nhini da." Nhini-wa murrinh-yu ku angel mamna ngarra Zechariah.

18 Bere nukunu Zechariah kathu-ka mamna ngarra ku angel nhini-yu, "Mu ngay-ka ngarra-re the danngiyerdi thirrim pana kathu-yu murrinh thathpirr namnga thirrim-yu? Ngay-ka kardu ngalantharr warda-wa i palngun ngay-ka kardu kunugunu warda-wa."

19 Mu ku angel kathu-ka mamna, "Ngay-ka Gabriel-wa. I ngay-ka bere matha wangu nganamnintha ngarra Pule ngala Yile neki-ya. I nukunu da murrinh nhini-yu damngamut i wurdanngithuk ngarra nhinhi-nu murrinh patha kanhi ngamnhiyerr-yu. 20 Mu nhinhi-ka mere murrinh nengabaththa ngay-yu, nhini nhinhi-ka manangka murrinh ngadha thurrunu the-men mampadhapnu i ngarra wakal nhinhi da mana buympabatnu thathpirr. I murrinh kanhi ngarra mampa-ka da-ka murrinh da thathpirr thuyepupnu nhini-yu." Ku angel kathu-yu mamna.

21 Mu kardu wurnangat-ka da outside da ngatha pirriningkadhuktha. I da pirdithme nimin pardinayekattha-ya kardu-yu nukunu Zechariah-nu pungiwuynu i murrinh-nu pur-dirrayithnu. Mu kardu kathu-ka murrinh warda

pumenanudha purni, “Ya. Thangku-dha nukunu
Zechariah da pirdithme kanam pangu-yu inside-
yu?”
22 Bere nhini thangunu nukunu Zechariah-
ka yungawuy warda ngarra da church ngala
nhini thangunu-yu, mu mere ngarra warda mur-
rinh wurdinirrayiththa ngarra kardu wangu-yu,
wurda. Nukunu pangu pirridha-ka murrinh
mange da matha-re daninkarrdha pirri i nhini-
ka kardu warda murrinh pumenanudha pi, “Ya,
nukunu kama murrinh thathpi ngarra Yile neki
thangunu kathu bimnayepup pangu ngarra da
church ngala-yu.”
23 Bere nhini thangunu nukunu Zechariah-ka
wurlk-ka marntikerdek warda ngarra da church
ngala pangu-yu ngarra Jerusalem-yu, i nungar-
durr da ngarra nukunu-nu warda wangu nadha
dini.
24 Bere nhini thangunu-ka palngun nukunu
Zechariah Elizabeth-ka kardu marda warda wur-
rinidha. I nigunu-ka kardidha ngarra thelput
inside da matha mange nigunu da matha kar-
didha. Da-ka merrk 5 warda kardidha-yu, i
mere nangkal ngadha bengkardudha i dengeruy-
dha. 25 Bere nigunu-ka murrinh menanudha
kardi mange nigunu ngatha, “Yile neki-ka mange
patha mamnga i le damngamut. Ngay-ka kardu
marda warda ngurran i mere ngarra warda
manangka wakal-ngimarda ngurrunu, nhini Yile
neki-ka wakal warda damngamut. I nhini ngay-
ka mere warda kurdungiwerdi nukunu ngarra
kardu.”

Ku Angel Pangamngeruy Ngarra Mary

26-27 Bere da nhini-re ngarra nigunu Eliza-
beth kardu putput wurrinidha da merrk da 6
warda kardidha, Yile neki kathu wurdanngethuk
ku angel nhini da ngatha nukunu Gabriel-
ya ngarra kardu mardinhpuy nan-nu-ya Mary
pangamngeruy. Nigunu Mary kardidha-ka da
Nazareth, da town kunungingki-ya da ngarra
ngala nan-ya Kelili. I nigunu-ka kardu niye-
niye nukunu-wa Joseph. Nukunu Joseph-ka
kardu darntethbath nukunu nan King David.
Bere peningintha nhini Mary i Joseph-ka mere
da ngatha benanginthalettha i mere da ngatha
kaningintharrittha.
28 Bere ku angel nhini-ka pangamngeruy
ngarra Mary i murrinh mamnge, "Ya Mary. Le
warda thani. Pule ngala Yile neki-ka memnhi-
mangkart i nukunu-ka kanam ngarra nhinhi."
29 Mu nigunu Mary-ka werrerrmamngini i
mere murrinh memartadha murrinh nhini
ngarra mamnge-yu. I nhini-ka murrinh marda-
re memnu mange nigunu, "Ngarra-nu murrinh
kanhi mamnga karrim-yu?"
30 Mu ku angel kathu-ka mamnge deyida
ngarra nigunu, "Nga Mary, mere thenham. Yile
neki-ka mange patha thathpirr nhinhi mampa
memnhimangkart-yu i le dimpa. 31 Nhinhi-ka
kardu putput thurrunu i kardu wakal nugarn
buympabatnu, i murrinh nukunu thuparlnu-ka
Jesus-wa. 32 I nukunu-ka kardu Pule ngala
thathpirr purrunu. I nukunu-ka wakal nugarn
ngarra Pule ngala Yile neki nukunu-wa paninu-
yu. I Yile neki-ka bupaknu nukunu-yu kardu
Pule ngala thathpirr pinu nginipunh King David

mani-ya. 33 I nukunu-ka bere matha wangu
kardu Pule ngala pirranu ngarra kardu Jews,
kardu parrarntethbath ngarra nukunu Jacob-ya.
Nukunu-ka bere matha wangu pinu kardu Pule
ngala thathpirr-yu," ku angel kathu mamnge
ngarra Mary-yu.
34 Mu nigunu Mary kathu-ka mamna ngarra
ku angel, "Ngarra-re-wa kardu putput ngurrunu
ngay-yu? Ngay-ka mere ngadha nganinginthar-
rittha kardu nugarn-yu i ngay-ka mere da ngatha
benanginthalettha kardu nugarn-yu."
35 Mu ku angel kathu-ka mamnge ngarra
Mary, "Yile neki-ka kardu lurruth ngala-wa.
I nukunu-ka purdumpathuknu Ngepan patha
ngarra nukunu i ngarra nhinhi paninu i wakal
pampamutnu. I kardu wakal nhini ngarra
Ngepan patha thangunu buympabatnu-ka, nhini
nukunu-ka wakal nugarn Yile neki nukunu
thathpirr-wa purrunu nhini-yu. I nukunu-ka
mange wiye-ka mere ngarra nukun kama kurru
nhini-yu."
36 Bere ku angel kathu-ka mamnge deyida
ngarra Mary, "Ya, Mary. Kardu darrikardu
nhinhi Elizabeth nganaka? Nigunu-ka kardu
kunugunu warda-wa, mu nigunu-ka kardu put-
put wardarra wurran, da-ka merrk 6 warda
kanam. Da murntak warra-ka kardu wakal mere
ngarra berdurdurttha kani da marra-re-yu, mu
Yile neki kathu-ka damngemut weyida nhini-yu
kardu wakal-yu. 37 Yile neki-ka lurruth ngala-
wa i nukunu-ka mange terert warda ngatha
mam wurran. I mange-ka mere ngarra nukun
kurdubay, wurda da matha."

38 Bere Mary kathu-ka mamna, “Yu, Yile neki-
ka Pule ngala ngay dimnga nhini-yu. I mur-
rinh ngarra thathpi nukunu-ka ngay-ka marda-
wa manganart ngurran nhini-yu, i murrinh
manabathnu ngurru. Yu berengunh, murrinh
pana ngarra nhinhi namnga-ka ngay-ka da-nu
thathpirr murrinh-nu marda manganart,” Mary
kathu-yu mamna ngarra ku angel-yu. Bere
murrinh nhini thangunu-ka ku angel nhini-ka
nungardurr warda kanampart warda Mary-yu.

Mary Nangedha Dini Ngarra Elizabeth-nu

39-40 Bere Mary-ka dempirnturt nungardurr
warda pirtpirt da matha nadha dini da Judea-
nu warda wangu da ngarra palyirr-nganamarda
ngarra dim da-ya, da ngarra Elizabeth i
Zechariah kardinginthapuptha-ya. Bere nigunu
nadha dini-ka da ngarra thelput peniningtha, i
pangamngeruy ngarra kardu darrikardu nigunu
kardu kunugunu nhini Elizabeth. I Mary kathu-
ka mamnge, “Yu, le warda ngem kardu ngay-yu
ngangamparuy-yu.”

41 Bere murrinh ngarra Mary-re mamnge
Elizabeth-ka wakal ngarra nigunu Elizabeth
putput yungurrkurrktha-ka yibimputeth warda
nhini-yu. I Ngepan ngarra Yile neki thangunu
kanammardardi warda ngarra nigunu Elizabeth-
yu. 42 Bere Elizabeth-ka le patha thath-
pirr diningedha i mamnge ngarra Mary, “Nga.
Yile neki-ka memnhimangkart nhinhi-yu kardu
ngarra palngun wurnangat thangunu kathu da
ngarra ngala kanhi. I nukunu-ka le thathpirr

dimpa i le deyida dimna ngarra wakal nhinhi
buympabatnu-yu."
43 Bere Elizabeth kathu-ka murrinh numi
deyida mamnge ngarra Mary, "Mary, nhinhi-
ka kardu kale nukunu ngarra Pule ngala
ngarra ngay nukun-yu. Yile neki-ka mange
patha thathpirr mamnga kardu ngarra nhinhi-
nu wurdanngathuk i thangamngaruy-yu. 44 I
ngarra marra-re nhinhi thunungamngimardale-
ka wakal kanhi ngarra marda nganthin ngarrim-
ka le patha yudha i yibimputeth warda nhini-yu.
45 I Mary, nhinhi-ka murrinh thathpi ngarra Yile
neki thangunu namnabath murrinh thathpirr-
wa mampa-yu i nhinhi-ka le warda thathpirr
thaninu," Elizabeth kathu-yu mamnge ngarra
Mary.

Mary Murrinh Darntiparl Ngarra Yile Neki

46 Bere Mary kathu-ka mamnge ngarra
Elizabeth, "Ngay-ka ngarntiparl nganam Yile
neki-yu. 47 I ngepan ngay-ka le thathpirr
warda nganam ngarra nukunu thangunu
mamngiyibirnu-yu. 48 Ngay-ka kardu mere
muthingka kardu ngala, mu nukunu da matha
bamngingkardu i memngimangkart-yu, i da
nakurl-te kardu wurnangat da matha pariparlnu
puru Yile neki, nhini nukunu-ka ngay thangunu
mange patha thathpirr mamnga."
49 I Mary-ka bere ngatha wangu murrinh
medha pirri, i mam, "Yile neki-ka kardu
ngala thathpirr-wa, i nukunu-ka kardu lurruth
ngala thathpirr i patha da matha. I kardu
mere nangkal mani kama kurru nginipunh

nukunu-yu. Nukunu-ka mange patha thath-
pirr mamnga wurran. 50 Yile neki-ka bere
ngatha wangu dirranganpunpe kanam kardu
wurnangat pana ngarra murrinh nukunu pu-
bimnayewup pumpan i murrinh pumamnabath
pumpan. 51 I nukunu-ka bere ngatha wangu
mange lurruth ngala mam wurran. Nukunu-
ka pirranputhnu purru kardu pana ngarra
pumemnungala pumpan-yu. 52 I kardu pana
deyida wanku kardu pule ngala ngala-ya pepe
da matha panthutthutnu kardu nhini-yu. I
kardu pana ngarra ngathayida pumemnuku-
nungingki pumpan-ka nukunu-ka manngalanu
warda nhini-yu. 53 I kardu pana ngarra mi
mami parnam i nanhthi mananhthi parnam-
ka nukunu Yile neki-ka parramutmutnu mi i
nanhthi, i nhini kardu-ka banmardannu warda
nhini-yu. I kardu pana ngarra nanhthi terert
panthin pumpan-ka Yile neki kathu nanhthi
purrkpurrk nhini paninmatkutnu-wa, i nhini
kardu-ka purdunthukthuknu warda wunku nan-
hthi puruyeymanu warda nhini-yu.

54-55 "I Yile neki-ka mannhimanpi-warda-
ngime i dirrangannhipengime wurran
nekingime kardu ngarra tharntethbathngime
ngalantharr nekingime nan-ya Israel. Nhini-
wa murrinh Yile neki kathu-yu mampirruneme
ngarra Abraham i kardu ngalantharr nekingime.
Nukunu mam-ya, 'Ngay-ka bere matha wangu
ngirrananpenu ngurru.' " Nhini-wa murrinh
nigunu Mary-yu murrinh darntiparl ngarra Yile
neki wangu-yu.

56 Bere nigunu Mary-ka pangu da ngadha

kardinginthadha ngarra Elizabeth da merrk perrkenkuneme-nu-ya. I nhini thangunu-ka wurdantharr Elizabeth i nungardurr warda da ngarra thelput nigunu-nu warda wangu wurdawurl da nan Nazareth.

Nukunu John The Baptist Bammat Warda

57 Bere nhini thangunu kardu kunugunu pana nan Elizabeth-ka bamngebat warda kardu wakal nugarn. 58 I bere murrinh warda banalangtha wurrini pana-re kardu ngarra darrikardu nigunu Elizabeth da mana, i kardu ngarra ngamere da manta pana pardipuptha-yu. I kardu-ka le warda pardingedha, nhini Yile neki-ka mange patha da matha mamnge i wakal damngemut-yu.

59 Bere da-ka 8 warda mam, i nhini kardu darrikardu peningintha-ka parrampirruruyngintha ngarra Zechariah i Elizabeth. I wakal peningintha-ka kardu warda puddanwit nhiniyu kardu nugarn-nu warda purrunu. I murrinh warda puyiparldha murrinh ngarra yile nukunu deyida mani Zechariah. 60 Mu kale nukunu kathu-ka mampirra, “Awu, wurda-wa murrinh nhini-yu. Mu murrinh ngunginthaparlnu-ka John-wa.”

61 Mu kardu kathu-ka pumamnge, “Murrinh ngarra thangunu pana-yu? Kardu ngarra darrikardu nankungintha-ka mere nangkal ngadha mebaththa kani murrinh pana-yu.” 62 I nhini thangunu-ka ngarra yileyile Zechariah-ya murrinh mange-re pumenadha pi i parrantharrpu warda, “Mu nangkal-wa murrinh thuparlnu kardu wakal-yu?”

63 Bere nukunu Zechariah-ka murrinh mange-
re mampirra nanhthi peypa-nu. I ngarra nan-
hthi peypa nhini-re darntilil murrinh-ka kanhi-
wa, “Murrinh nukunu nguparlnu-ka John-wa.” I
kardu kathu-ka pumemnamardart warda nhini-
yu. 64 Bere da nhini-re nukunu Zechariah-
ka kardingerren-deyida-dha. Nukunu-ka kardu
manangka murrinh kardidha i mere deyida
themen denadhaptha ku angel thangunu-yu, mu
kardu kardingerrentha warda i murrinh daniri-
parldha kardi ngarra Yile neki wangu. 65 I kardu
darrikardu peningintha i kardu ngamere ngarra
da manta pana pardipuptha-ka puyenthepup i
perrenham ngala da matha nhini-yu. I murrinh
nhini-ka banalangtha wurrini da pana ngangka-
re ngarra kardu pardipuptha ngarra da palyirr-
nganamarda nhini-re-yu da nan-ya Judea. 66 I
kardu ngarra murrinh nhini-re puyenthepup-
ka murrinh warda pumenanudha purni, “Ya.
Kardu wakal kanhi purdirurturtnu-ka kardu
ngarra kama pamanu purru pana-yu?” Nhini-wa
murrinh pumenanudha purni, nhini kardu-ka
the-wa pumebaththa purni Yile neki dirrapedha
kardi wakal nukunu nhini-yu.

Murrinh Ngarra Nukunu Zechariah Wurdamyith

67 Bere Ngepan Yile neki thangunu
kanamnginirdi warda ngarra Zechariah, yile
nukunu John-ya, i nhini-ka murrinh warda
wurdampirruyithngime murrinh ngarra Yile
neki thangunu-yu. I kanhi-wa murrinh mam-
yu, 68 “Mampa, pariparl-warda-ngime Yile

neki. Nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr-
wa dinnhengime kardu ngarra nekingime-ya,
kardu ngarra ngalantharr nan thangunu Israel
tharntethbathngime. I nukunu Yile neki-ka
wurrininhedhangime i mannhiyibirnungime.

69-70 "I da murntak warra-ka kardu ngalan-
tharr ku prophet-ya kanhi da murrinh pumer-
radha purni-yu, 'Nga. Yile neki-ka purdun-
hethuknungime kardu nugarn kardu lurruth
ngala, i nukunu kardu nhini-ka manhiyibir-
nunungime. I nukunu nhini-ka kardu pareth-
bathnu ngarra King David thangunu kathu. 71 I
nukunu kardu nhini-ka manhiyibirnununguime
kardu ngarra murlakpun thangunu kathu i
kardu pana ngarra mere marda kumanhert-
ngime kuru.'

72-75 "I ngana deyida Yile neki kathu-ka
mamna ngarra nukunu pule Abraham da murn-
tak warra-ya. I kanhi-wa murrinh ngarra
nukunu kathu mamna ngarra Abraham-yu i
kardu ngarra ngalantharr ngalantharr murntak
deyida mampirruneme, 'Ngay-ka ngirrananpenu
ngani. I ngay-ka mananthibirnunu kardu ngarra
pana thangunu kathu mere marda kumananart
kuru. I nhini-ka mere ngarra warda nenman-
ham nukun nuru nhini-yu ngarra da mange ngay
da matha nangimariwaknu nuru. I nhini nanki-
ka da mange patha yuthpan da matha numa-
bathnu nuru i kardu patha da matha nurunu da
bere matha wangu-yu.' " Nhini-wa murrinh Yile
neki kathu mampirruneme-yu i murrinh mere
panayekumtha nhini-yu.

76 I bere nukunu Zechariah-ka bere ngatha
wangu murrinh medha pirri, “I nga, muluk,”
mamna ngarra wakal nukunu-nu. “Nhinhi-
ka kardu bere matha wangu murrinh ngarra
Pule ngala Yile neki thangunu thurdirrayithnu
thurru, ku prophet-wa nhinhi thurrunanu-yu.
I nhinhi-ka da nakurlnu-wa kumparra warra
thununanu thi ngarra kardu pule ngala pana
ngarra kardu tiduk warda kathu punnu pi. I
nhinhi-ka thurdunthethithnu thurru kardu mur-
rinh ngarra Yile neki nukunu-yu, i nhini kardu-
ka pumenawathawathanu i parninamardamar-
danu kardu Pule ngala pana-nu ngarra tiduk
nimin parraruynu purru. 77 I nhinhi-ka murrinh
thanthelerrnu thurru kardu pana-nu Yile neki
kardu manmayerrarrnu purru da ngarra mange
wiye thangunu panthin parnam i kardu warda
manthibirnunu.”

78-79 I bere nukunu Zechariah-ka murrinh bere
ngatha wangu medha pirri, “Yile neki-ka marda
thathpirr mangannhertngime dim. I nukunu-
ka purdunhethuknungime kardu Pule ngala
nhini da kangkarl thangunu kathu. I nukunu
nhini-ka manhimayerrarrnungime da mange
wiye ngarra nekingime thanthinngime thurran
i manhiyibirnunu-warda-ngime. I nukunu Pule
ngala nhini-ka da thathpirr warda panhengkar-
danungime da ngarra Yile neki nukunu wangu, i
nhini-ka kardu watmam purrunungime i marda
pekpek da matha paninungime. I ngarra Pule
ngala nhini purrunu kathu-ka, da nginipunh
nanhthi ngunga marra deyida kathu mani pun-
hengkapurlnungime, i mere warda pinungime

da ngarra thipmam binhi wangu-yu." Nhini-
wa murrinh Zechariah mamna ngarra wakal
nukunu-yu.
80 Bere nhini thangunu-ka kardu wakal nu-
garn nhini John-ya kardu wurdanturturt lurruth
ngala da matha nanhthi nginipunh nukunu i
ngepan nukunu. I nukunu-ka marda merttha
wurrini da mange ngarra Yile neki nukunu
wangu. I nukunu da kardipuptha-ka ngarra
da darrinpirr pularn i ngarra demnungkarr da
mana. I nhini-ka pangampirraruy warda ngarra
kardu-yu, kardu ngarra parrarntethbath nukunu
Israel, kardu Jews-ya.

2

Murrinh Ngarra Kangkarlmawu-te Bammat
Matthew 1.18-25

1-2 Bere nukunu Caesar Augustus-ka ku pule
ngala thathpirr dinirradha ngarra kardu wur-
nangat warda ngatha kardu Jews-ya, i kardu
wurnangat ngamere deyida, kardu manangka
thathpirr Jews-ya.

Bere nukunu nhini-ka kardu ngarra nukunu
thangunu kathu wurdanpunkuthukneme da
pana ngangka-re purnewatthaneme i kardu-nu
purnintiwudha purni i murrinh ngarra kardu-
nu parrinintilildha purni ngarra nanhthi peypa
wardarra dinindarriwuptha wurrini kardu wur-
nangat warda ngatha kardu nukunu-wa-nu Cae-
sar Augustus the thathpirr manmathnu. Mu
da murntak warra-ka mere nangkal ngadha
kardu puyntiwudha i mere murrinh dentilildha
wurri murrinh ngarra kardu wurnangat warda

ngatha-yu, wurda. Bere da nhini-re-ka nukunu
nan Quirinius ku pule ngala dinirradha da
ngarra nan-ya Siriya. 3 Bere nhini thangunu-
ka kardu wurnangat warda ngatha parranirur-
tuydha purni ngarra da town pigunu i murrinh
parrinintilildha purni ngarra nanhthi peypa.

4-5 Bere peningintha Joseph i Mary-ka da
ngarra nan thangunu kathu Nazareth nungam-
ngintharddurr da ngarra ngala pirrimpirra Kelili,
i nanginthadha dini da ngarra Bethlehem-nu
warda wangu da ngarra ngala pirrim Judea-
ya. I pangamngintharuy murrinh-nu pankurilil-
nungintha. Da pangu Bethlehem-ka da nukunu
King David-wa, i nukunu Joseph-ka kardu darn-
tethbath ngarra nukunu King David i da-ka da
nukunu deyida wanku nhini-yu. Bere kardu
niyeniye nukunu Joseph-ka Mary-wa, i nigunu-
ka kardu putput warda wurrinidha da nhini-re-
yu.

6 Bere ngarra peningintha-re dininginthadha
da pangu Bethlehem-ka nigunu Mary-ka
kardu warda wakal buyngebatnu nhini-
yu. 7 Peningintha-ka da-nu mana warda
kaninginthardidha ngarra da thelput ngala
nhini-yu dininginthadha, mu nhini-ka kardu
wurnangat weyida menadhalerttha wurrini da-
yu. Mu nhini kanamnginthardi-ka da ngarra
thelput ku puliki nukun weyida nhini-yu.
Bere dininginthadha da nhini-ka kardu wakal
nugarn bamngebat Mary-yu. Wakal marra-
re bamngebat-ka nhini-wa. I bere nigunu-
ka panpekarl warda wakal nhini-yu nanhthi
kaligu purrkpurrk-te i yingammardapup ngarra

nanhthi box mi parnu wanku ngarra ku puliki nukun.

Ku Angel Pangampirruruyneme Ngarra Kardu Nugarn Ngarra Ku Thip Pirapedhaneme Parde

8 Bere da ngarra manta pangu da ngatha Bethlehem-ka, kardu nugarn pirapedhaneme parde ku thip peneme da thipinhi nhini da ngatha-yu. 9 I ku angel ngarra Yile neki thangunu pangampirruruyneme i thungku layit ngala da matha ngarra Yile neki thangunu kathu dampunkularrangneme. I nhini kardu peneme-ka puninkungkawerrdha-warda-neme kardi.

10 Mu ku angel kathu-ka mampirruneme, "Ya. Mere nenhamneme. Ngay-ka murrinh thelerrdhe patha nimin-ya menarru-baththaneme ngurrini i nganankuyerrnemenu, i nhini nankuneme-ka le thathpirr warda narnenemenu. Murrinh thelerrdhe patha kanhi-ka kardu wurnangat warda ngatha-nu. 11 Nga. Da thipinhi marra kanhi-ka kardu wakal nugarn bammat da town kununingki pangu wangu-yu da ngarra King David kardipuptha-ya. Kardu wakal nhini-ka Christ-wa, kardu pana ngarra Yile neki kathu wurdannarrathuk nankuneme-nu-yu i kardu wurnangat deyida-nu wanku. Nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa purrunarranu, i nukunu-ka pirrananmaputhnu purru da mange ngarra wiye nanthin numpan i mananthibirnunu warda purru nhini-yu. 12 I nga. Da-ka kanhi-re-wa kardu wakal pangu-yu nubardurtnemenu-yu. Nunnanemenu da ngarra town pangu wangu i nubardurtnemenu

kardu wakal nhini-yu yibimngurrkurrk ngarra nanhthi box mi parnu ngarra ku puliki nukunu da ngarra thelput nhini-yu. Kardu wakal nhini-ka yibimngurrkurrk i panpekarl-wa yibim nanhthi kaligu purrkpurrk-te," ku angel kathu-yu mampirruneme.

13 Bere nhini thangunu-ka ku angel wurnangat warda thathpirr da ngarra kangkarl thangunu kathu parramnaruy ngarra ku angel numi nhini-dha warra pangampirruruyneme. I ku angel terert warda ngatha murrinh parraniriparldha pardi ngarra Yile neki wangu-yu. I kanhi-wa murrinh pumedha pardi, 14 "Pule ngala pangu dim-ka kardu ngala-wa thathpirr. Mampa nga. Pariparl warda nukunu-yu. I kardu pana da matha ngarra nukunu kathu le dimpirra-ka marda pekpek warda purunu nhini-yu." 15 Bere nhini thangunu ku angel-ka pumpannurdurr warda i puddalath da ngarra kangkarl warda wangu da Heaven-ya.

Bere kardu nugarn nhini-ka murrinh warda pumemnungkuneme mange peneme ngatha, "Ka. Purru-wa-neme da pangu wangu Bethlehem i pubangkardunemenu kardu wakal nhini ngarra murrinh ku angel mannheneme murrinh ngarra Yile neki thangunu wurdannhemathukneme-ya."

16 Bere peneme nhini-ka punnungamkardurr-warda-neme da Bethlehem-nu warda wangu pirtpirt da matha. I nhini da pubangampunkur-durtngintha Mary i Joseph-yu wunku kardu wakal nhini yungurrkurrktha ngarra nanhthi box mi parnu ku puliki nukunu. 17 Bere ngarra

wakal nhini thangunu pubamkangkardunemeka murrinh warda parrinthelerrdha purni murrinh ngarra ku angel mampirruneme-yu murrinh nhini da kardu wakal nugarn nhini bammat-yu. 18 I kardu-ka pumempirrumardatwarda-neme murrinh thathpi ngarra peneme nhini thangunu pubimpirruyepupneme-yu.

19 Bere nigunu Mary-ka da warda wurdantherr da ngarra marra-re nhini-yu ngarra ku angel pangamngeruy i da ngarra wakal nhini da mana bamngebat. I bere matha wangu benayengkarnirntha warda wurrini nhini-yu.

20 Bere nhini thangunu peneme nhini-ka puddamkawurlneme pangu deyida ngarra ku thip peneme. I murrinh ngala da matha parrineriparldhaneme purne ngarra Yile neki wangu, nhini-ka pubamkangkardu-thangunuweyida-neme i pubimkayepupneme nginipunh murrinh pangu deyida mani ngarra ku angel thangunu mampirruneme.

Mary i Joseph Murrinh Pannginthaparl Jesus

21 Bere da ngarra 8 warda mam ngarra wakal nugarn nhini thangunu bammat-ka, kardu warda puddanwit nhini-yu kardu nugarn-nu warda purrunu. I peningintha nhini murrinh pannginthaparl-ka murrinh nukunu-ka Jesuswa. Nhini-wa murrinh-yu mamngengkawadha ku angel kathu da marra-re ngarra Mary-yu ngarra kardu manangka marda da ngatha kardidha.

Mary i Joseph Menginthabertidha Wurrini Wakal Jesus Ngarra Church Ngala

22-24 Bere kardu ngalantharr pana nan Moses darntilil murrinh law Yile neki nukunu da murntak warra-ya. I kardu Jews-ka bere matha wangu murrinh law nhini pumebaththa purni. I murrinh law numi-ka kanhi-wa. Kardu kalekale pana ngatha kardu wakal marra bamngebat-ka nhini nigunu-ka mere ngadha kurru pangu kanirdi ngarra murrinh church ngala da-ka merrk numi-wa i kanganu. I da nhini thangunu nigunu-ka mangkadhuk kurru ku yinhpi per-rkenku ngarra ku yilarn-nu ngarra da church. I nukunu warda ku kubat-yu i pinanapek-yu ngarra Yile neki-nu-yu. I nhini thangunu nigunu-ka mengeyerrarr warda i nhini nigunu-ka kanirdi warda ngarra murrinh church ngala nhini-yu. Nhini-wa murrinh law numi-yu.

Bere peningintha nhini Mary i Joseph-ka wunku wakal Jesus-ya parnamkapartngime da nhini-yu Bethlehem i da Jerusalem-nu warda wangu punnadhangime nigunu Mary-nu kardu mengeyerrarrnu. I ngana deyida nanginthadha dini Jesus-nu manginthabertinu purru ngarra murrinh church ngala pangu-yu i Yile neki panginthangkarrnu i panamutnungintha panginthariparlnu wakal nhini-nu-yu. Nhini deyida murrinh law numi nukunu Moses darntilil-yu kardu wakal nugarn kumparra kanthinginthangkarr i kanamutngintha ngarra Yile neki wangu-yu.

25 Bere da nhini-re kardu ngalantharr numi kardidha ngarra murrinh church ngala-yu. Murrinh nukunu-ka Simeon-wa i nukunu kardipuptha-ka da Jerusalem da. Nukunu

Simeon-ka kardu patha da matha wurrinidha
i bere matha wangu murrinh thathpi Yile neki
menabaththa kardi. I Ngepan Yile neki-ka bere
matha wangu kardidha ngarra nukunu-yu. Bere
nukunu-ka kardimardamardadha da ngarra
minthire-nu Yile neki purduthuknu-yu kardu
pule ngala pana kardu manthibirnunu kardu
Jews-ya. 26 I Ngepan Yile neki mamna nukunu-
ka panibirnu da matha-nu ngarra nukunu Christ
da mana bangkardunu kardu pana ngarra Yile
neki purduthuknu-yu.

27 Bere ngarra Mary i Joseph parramkaruyn-
gime i wakal-nu panginthangkarrnu i panamut-
nungintha ngarra Yile neki, bere da nhini-re-ka
Ngepan Yile neki mamna Simeon-yu, “Thurrunu
pangu ngarra church ngala.” 28 Bere Simeon-ka
wurrinidha ngarra church ngala nhini da i bam-
punkungkardungintha Mary i Joseph i wakal
Jesus. I wakal nhini-ka manganmert warda
i kanthinumardadha pirri i Yile neki warda
darntiparl. I kanhi-wa murrinh thathpi daniri-
parldha pirri-yu. 29 “Yile, nhinhi-ka Pule ngala
da matha. I murrinh thathpi nhinhi-ka murrinh
da thathpirr nhini-yu. Kanhi-wa kardu wakal
murrinh nhinhi nam-yu thurdungarrathuknu-
yu. Ngay-ka ngardinamardamardadha nukunu
kanhi-nu-yu. I nhini ngay-ka bamkardu warda
i nhini-ka berengunh ngay ngupupnu warda-
yu. 30-31 Ngay-ka marra kanhi-ka bamkardu
warda kardu wakal kanhi ngarra thurdanngar-
rathuk kardu-nu-yu. Nhinhi thurdanngarrathuk-
ka kardu-nu manganthibirnunu. Kanhi-ka da
ngarra mange nhinhi da matha wangu. 32 I

nukunu kardu wakal kanhi-ka kardu manangka
Jews deyida wanku purrunmetkutnu ngarra
nhinhi-nu wangu i kardu manthibirnunu. I
kardu nhini manangka Jews-ka pantiparlnu
warda parni kardu Jews kardu ngarra nhinhi-
yu." Nhini-wa murrinh tiparlti Simeon mamna
ngarra Yile neki wangu-yu.

33 Bere peningintha Mary i Joseph-ka
pumemnamardatngintha ngarra murrinh
nukunu Simeon menadha pirri ngarra kardu
wakal nugarn nhini-yu. 34 Bere nukunu Simeon
kathu-ka mampirrungintha murrinh thathpi
kanhi-yu, "Yile neki-ka pirranankupenungintha
pani i mange patha da matha manarrunungintha
purru." I bere ngarra Mary warda kalekale
Jesus-ya mamnge, "Nga. Yile neki-ka
wurdanthuk wakal kanhi-yu da kanhi da-nu.
I da nakurlnu-wa kardu the pumabathnu-yu
Yile neki wurdanthuk nukunu-yu. I kardu Jews
wurnangat da matha murrinh thathpi nukunu
pumanabathnu puru-yu i pariwaknu puru.
Mu kardu Jews terert deyida mere murrinh
pumanabathnu puru-yu ngarra murrinh thathpi
nukunu-yu. 35 I kardu nhini-ka murrinh
pumardarrithaknu parni, mu nukunu-ka kardu
mukmuk banmarderdenu purru i kardu-
ka murrinh marranu purru murrinh nhini
ngarra banmarderdenu purru-yu. I nga Mary,"
mamnge. "Nhini-ka da-ka tetemanthay-wa-nu
dardurtnu nhinhi-nu-yu i panhimardathinnu
purru-yu. Nhini-ka da-ka nginipunh thu nayp
deyida mani panhiwarlnu ngarra magulkul
nhinhi-nu-yu." Nhini-wa Simeon kathu-yu

murrinh mamnge ngarra nigunu Mary-yu.

36-37 Bere da ngarra church ngala nhini-
ka kardu muthingka kunugunu thathpirr kar-
didha pangu da. Murrinh nigunu-ka nan-
wa Anna. I yile nigunu murrinh-ka nan-wa
Phanuel. Nukunu-ka kardu yek Asher-wa. Bere
da marra-re nigunu-ka demnginthalet kardu
nugarn-ka da thangku 7 kardinginthadha-yu.
I nukunu yibimpup-ka nigunu-ka kardu mek-
munurr warda wurrinidha da-ka da thangku 84-
wa. Bere nigunu-ka kardu bere matha wangu
kardinangerrentha ngarra Yile neki wangu i
daniriparldha wurrini pangu da ngarra murrinh
church ngala-yu. I da ngamere ngadha-ka mi-
ka mere ngadha wurrimurrktha nhini-ka ngarra
Yile neki ngadha kardinangerrentha wangu.
38 Bere kardu kunugunu nhini Anna-ka wurrinir-
rudhangintha ngarra Mary i Joseph i Yile neki
darntiparl wakal nugarn nhini-nu wurdanthuk-
yu. I kardu ngarra Jews terert warda wurdam-
pirrayith murrinh ngarra wakal nhini Jesus-nu-
yu. Kardu Jews nhini-ka kardu ngarra pardina-
mardamardadha kardu pana-nu ngarra Yile neki
purduthuknu-yu i kardu manthibirnunu-yu.

39 Bere nhini thangunu-ka Mary i Joseph-
ka mamngintharikerdek warda mange nhini
menginthadha kardi-yu mange ngarra Yile neki
nukunu wangu-yu da ngarra murrinh church
ngala pangu-yu. Bere nhini thangunu-ka
punnadha-warda-ngime da ngarra peningime-
nu warda wangu da nan-ya Nazareth da ngarra
ngala pangu nan-ya Kelili. 40 I nhini da nukunu
Jesus wurdanarurturttha kardi-yu lurruth ngala

da matha i kardu pelpith patha. I da mange ngarra Yile neki da matha nukunu daniriwaktha wurrini-yu. I Yile neki-ka bere matha wangu dirrapedha kardi i le da matha kardinadha ngarra nukunu-yu.

Jesus Kardidha Ngarra Church Ngala

41 Bere da thangku terert Mary i Joseph-ka pirringinthawattha da Jerusalem i mi lawam werlpen pulleth wunku kardu Jews wurnangat da ngarra nan-nu-ya Passover. 42 Bere ngarra nukunu mana Jesus thangku 12 warda mam wurrinidha-ka pangu deyida punnadhangime da Jerusalem da ngala nhini-nu da nan Passover.

43 Bere da ngarra nhini mana Passover dirntal-ka peningintha Mary i Joseph i kardu wurnangat-ka pumenardarrarrdha warda pi puddanalaththa pi da ngarra pigunu warda wangu. Mu nukunu Jesus-ka pangu da ngatha kardidha da nan Jerusalem. Mu Mary i Joseph-ka menanginthabiyedha kardi mere the mengintha-baththa wurri Jesus pangu da ngatha kardidha-yu. 44 Peningintha-ka mamngintha mana nukunu-ka wurrannilili kardu ngarra ngamere mana-wa. Bere puy purnililidha i ngarra ngunga kanarnum da mana. I bere Mary i Joseph-ka pannginthawinhay i kardu warda piranawin-hadhaththangintha purne Jesus-nu kardu ngarra terert. I kardu darrikardu peningintha i kardu ngamere deyida wanku parraninkud-harrpudhangintha purne i menginthadha wur-rini murrinh-yu, “Ya. Jesus-ka nubamkardu

ngadha?" "Awu wurda, makardu," pumerrud-
hangintha purni. I bere mere warda ngarra
benginthardurttha nhini-yu.
45 Bere nhini thangunu-ka wur-
damnginthawurl deyida da pangu-
nu Jerusalem i da pana ngangka-re
piranawinhadhaththangintha purne. 46 Bere
da perrkenkuneme mana mam-ka bangam-
ngintharduret Jesus-yu pangu dinidha ngarra
murrinh church ngala wunku kardu ngalantharr
pana ngarra murrinh law puddinthethiththa
purni. Nukunu-ka binarruyepupthaneme
dini murrinh ngarra thathpi peneme-yu
i murrinh daninkudharrpudhaneme dini.
47 I kardu wurnangat ngarra murrinh
Jesus pubimnayepup-ka i kardu warda
pumemnamardat da matha murrinh ngarra
thathpi nukunu-yu. I pumenanudha
purni, "Ya. Nubinayepup kardu kigay
pangu kempirrungerrenneme kardu ngarra
ngalantharr pangu. Nukunu-ka kardu mukmuk
ngala thathpirr kanthin wurran." 48 I
peningintha Mary i Joseph-ka pumemnamardat-
deyida-ngintha ngarra murrinh thathpi Jesus
merrudhaneme dini-yu.
Bere Mary kathu-ka mamna ngarra Jesus,
"Ya, muluk. Thangku-nu thanam kanhi da
ngatha-yu? Thangku-dha mere thurridha ngarra
ngankungintha-yu? Ngankungintha-ka ngam-
pawerrngintha nhinhi-nu i da pana-re ngiram-
pawinhadhaththangintha ngurne-ya." 49 Mu
Jesus kathu-ka mampirrungintha, "Thangku-nu-
wa ngay nirangawinhadhaththangintha nurne-

yu? Nankungintha-ka the-wa nenginthabaththa
nhini-yu ngay da kanhi ngarra thelput Yile ngay
nukun ngani-yu." 50 Mu peningintha-ka mere
menginthamartadha murrinh pangu ngarra Je-
sus mampirrungintha-yu.

51 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr
warda da nhini thangunu i wunku Mary i
Joseph puddamkawurlngime da ngarra nan-
ya Nazareth. Bere nukunu Jesus-ka mur-
rinh thathpi ngarra kalekale i yileyile bere
matha wangu merrubaththangintha wurrini.
Bere nigunu Mary-ka bere ngatha wangu be-
nayengkarnirntha wurrini ngarra mange Jesus
medha wurrini murrinh ngarra thathpi nukunu
wangu-yu. 52 Bere nukunu Jesus-ka puy wur-
danarurturttha wurrini i ngarra kardu nugarn
da mana. I nukunu-ka mukmuk patha da
matha mebaththa wurrini. I Yile neki-ka le
da matha kardinadha i kardu deyida wanku le
pardinadha-yu.

3

John The Baptist Murrinh Wurdanarrayiththa Wurrini Ngarra Kardu

Matthew 3.1-12; Mark 1.1-8; John 1.19-28

1-3 Bere nukunu John the Baptist, wakal
nukunu nan Zechariah-ya da pangu da ngatha
kardidha da ngarra darrinpirr pularn. Bere
Yile neki kathu wurdamnayith mamna ngarra
nukunu i wurdanthuk da ngarra manta ngipilinh
ngala pangu-ya da nan Jordan. I nukunu-ka

murrinh thathpi Yile neki thangunu wurdanarrayiththa wurrini ngarra kardu-yu.

Bere da nhini-re-ka ku pule ngala thathpirr dinirradha-ka nan-wa Tiberius ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I nukunu dinirradha-ka da-ka thangku 15-wa. I da nan Judea-ka ku pule ngala dinirradha-ka nukunu nan-wa Pontius Pilate. I da nan Kelili-ka ku pule ngala dinirradha-ka nukunu nan-wa Hered. I da penintha nan Iturea i Trachonitus-ka ku pule ngala dinirradha-ka nukunu nan-wa Philip. Nukunu-ka ngathan nukunu Hered-wa. I da nan Abilene-ka ku pule ngala dinirradha-ka nan-wa Lysanias. I ku yilarn ngala thathpirr dinininthadha-ka nukunu nan-wa Annas i nukunu Caiaphas-wa.

Bere da nhini-re-ka ngarra ku pule ngalangala nhini pirrinirradha ngarra kardu-ka Yile neki wurdanthuk nukunu John the Baptist-yu da pana ngangka-re-ya ngarra da manta ngipilinh Jordan. I nukunu merradha wurrini ngarra kardu murrinh thathpi Yile neki thangunu, “Nga, kardu,” merradha wurrini. “Nanki-ka narnipartnu warda da mange wiye-yu ngarra numammath numpan-yu i pananmardathinnu. I nhini Yile neki-ka mananmayerrnu da mange wiye pana ngarra nanthin numpan-yu i ngay-ka ngananluluwewunu warda ngurru.” Nhini-wa murrinh merradha wurrini ngarra kardu-yu nukunu John-yu.

4 Bere da murntak warra kardu ngalan-tharr pana nan Isaiah murrinh thathpi Yile neki wurdanarrayiththa wurrini. I nukunu da

darntilil John-nu kurrunu kathu-yu kardu-nu bunyithithnu i manpathawathanu kardu Pule ngala-nu ngarra Yile neki wurdanthuk-yu da ngarra putek kanhi-yu. I kanhi-wa murrinh thathpi darntilil Isaiah-yu ngarra nukunu John the Baptist purrunu kathu-yu, “Kardu nugarn bere matha wangu panikaykaynu ngarra darrinpirr pularn. Nukunu-ka panirrakaykaynu ngarra kardu murrinh kanhi-nu, ‘Ya, marranu kardu-yu. Mayern numanawathawathanu kardu Pule ngala-nu tiduk kathu purrunu. Mayern nubunayithithnu.

5 “ ‘I nubanamardabirrnu nuru da pewertipewerti-yu i nubanaweturuthturuthnu nuru da pana ngarra putek pangkuy-pangkuy i ngarra da murruwurldarri da mana pungurrkurrknu. Nubunayithithnu nuru da ngarra mayern durdurdurtmam-yu i numanardarrimurruwurlnu da ngarra mayern pewertipewerti-yu. I numanawathanu mayern-yu punangurrkurrknu wardarra kardu numi pana ngarra Yile neki purduthuknu tiduk kathu-yu. 6 I nhini-ka kardu pubangkardunu warda kardu Pule ngala nhini-yu kardu ngarra mananthibirnunu-yu da ngarra mange wiye thangunu-yu, i nhini-ka purdunarrawurlnu ngarra Yile neki wangu-yu.’ ” Kanhi-wa murrinh thathpi kardu ngalantharr pangu nan Isaiah darntilil ngarra John the Baptist-nu-yu.

7 Bere kardu wurnangat punninadha ngarra nukunu-nu John the Baptist kardu panluluwewunu pirra. Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Ya. Nanki-ka nginipunh ku pangkuy

murlak mani. Nanki kanhi nunningadha-ka
ngay-nu ngananluluwewunu ngirra i nhini Yile
neki-ka mere punanmatnu warda nhini-yu. Mu
nhini-ka manangka mange-wa nhini-yu. 8 Nanki-
ka da mange wiye da ngatha numammath
numpan. Mu marra-re nanki-ka narnipart-wa-
nu da mange wiye nhini-yu i da mange patha
da matha numabathnu nuru nhini kardu-ka
the warda pumananmathnu da mange wiye
nhini thangunu narnipartnu-yu. I nga, mere
nubeyengkarnirn nuru Yile neki le dimnarra-
yu nhini nanki-ka kardu narrarntethbath kardu
ngalantharr pana Abraham. Yile neki-ka nanhthi
palyirr kanhi ngatha yida-ka kurdethkath-wa
i kardu kuyu mani-ka nhini-ka kardu ngarra
Abraham thangunu warda parrarntethbath. Yu,
nhini Pule ngala thathpirr Yile neki-ka le din-
inadha ngarra nukunu Abraham-yu mu nanki-
ka mere le-wa kinarra nhini nanki-ka da mange
wiye da ngatha nanthin numpan-yu.

9 "Ya," mampirra, "The mana nanthin-ya thay
mi dhepdhep-yu. Nanhthi thay mi dhepdhep
mani mi wiye kinthatut-ka nhini kardu mani-ka
lithpurr kukangkat ngarra thay ngimalmin pepe
kathu i kinapek ngarra thungku. I nginipunh
nhini deyida mani nanki-yu numamyit numpan
da mange wiye. I nhini Yile neki-ka punanmatnu
i pirrananputhnu ngarra thungku ngala wangu."

10 Bere kardu kathu-ka pumamna ngarra John
the Baptist-yu, "Mu nganki-ka ngarra nimin
ngiyemanu mange-yu?"

11 Mu John the Baptist kathu-ka mampirra,
"Da-ka kanhi mani-wa niyemanu nuru-yu.

Nanhthi shirt perrkenku ngatha numammath numpan-ka nhini-ka nanamut nanhthi numi-yu kardu ngarra shirt mananhthi kanam. I ngana deyida mi dhepdhep ngatha nanthin numpan-ka nhini nanamut mi-yu kardu ngarra mami kanam," mampirra John the Baptist kathu-yu.

12 Bere nhini thangunu-ka kardu ngamere deyida wanku punninadha ngarra nukunu-nu John the Baptist kardu panluluwewunu pirra. Kardu nhini-ka ku mani punninmatkut-tha ngarra kardu thangunu ku Government-nu. Bere kardu nhini-ka murrinh nhini da ngatha parrantharrpu John the Baptist-yu i pumamna, "Nga, pule. Nganki-ka ngarra nimin ngiyemanu nguru-yu?"

13 Mu nukunu John the Baptist kathu-ka mampirra, "Bere ngatha wangu nurunmatkutnu ngarra kardu thangunu ku Government-nu ku mani-yu. Mu mere numankapdap nukun nuru ku mani ngarra kardu thangunu-yu."

14 Bere nhini thangunu-ka ku soldier warda punninadha ngarra nukunu-nu John the Baptist. I murrinh nhini da ngatha parrantharrpu i pumamna, "Ya. Mu nganki-ka? Ngarra deyida ngiyemanu nguru-yu?"

Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, "Nga. Kardu-ka mere nunthuk nukun nuru i ku mani mere nurunmatkat nukun. I kardu murrinh mere nukun numandarrithak i ku mani mere numankapdap nukun. I ku mani pay nanki-ka le da matha nuru nhini-yu ngarra ku pule nanki thangunu kanarramutmut kuru-yu," John the Baptist kathu-yu mampirra ngarra ku soldier.

15 Bere kardu wurnangat nimin-ya pubinanayewuptha punni-yu murrinh thathpirr ngarra John the Baptist-yu murrinh Yile neki thangunu-ya. I kardu-ka murrinh warda pumenanudha punni, “Ya. Nukunu da matha kama-ya kardu kanhi Christ-yu-ya. Kardu pana ngarra Yile neki wurdanthuk-ya. I nukunu kama manhiyibirnunungime.” Murrinh nginipunh nhini mani-wa kardu-yu pumenanudha punni-yu.

16 Mu John the Baptist kathu-ka mampirra, “Ya. Ngay-ka kardu mere pule ngala kanhi-yu. Mu kardu pana ngarra tiduk kathu punnu pi-ka nukunu nimin kardu Pule ngala thathpirr-yu. Ngay-ka mere mani ngurdimerereth ngarra me sandal nukunu-yu. Nhini ngay-ka wurdan-ngiwerdi ngemmanham-wa nhini-yu. Nukunu-ka kardu Pule ngala thathpirr warda nhini-yu. Ngay-ka berengunh nganinanluluwewudha ngurrini kura patha da matha-re mu nukunu nhini-ka bunannginirdinu Ngepan ngarra Yile neki-yu. I ku Ngepan nhini-ka nginipunh thungku deyida mani i pinananmapeknu purru da ngarra mange wiye nanki wangu-yu.

17 “I nga.” John the Baptist kathu-yu mampirra deyida. “The mana nanthin mi-ya i da mange ngarra mi pumamyerryerr pumpan nanhthi dar-ripi ngernu i mi kamarl thathpirr-ya. I nhini thangunu-ka parnammardawu ngarra nanhthi pot i panthin ngadha pirrim. Mu darripi ngernu-ka pinnangampek pangu wangu ngarra thungku. I bere kardu pana ngarra tiduk kathu punnu pi-ka kardu-ka nginipunh gardener nhini mani-wa.

Nukunu-ka kardu manyerryerrnu purru kardu patha i kardu wiye. I kardu pana ngarra da mange wiye panthin pumpan-ka pirranputhnu ngarra thungku ngala wangu, thungku nhini mere ngarra ngadha kingkan," nukunu John the Baptist kathu-yu mampirra.

18 Bere murrinh thathpi nginipunh nhini mani-wa wurdanarrayiththa wurrini-yu ngarra kardu-yu. I bere matha wangu merradha wurrini, "Nga, kardu. Nanki-ka numenawathawathanu nuru kardu Pule ngala thathpirr nungam kathu dim." Kanhi-wa murrinh thelerrdha patha-yu ngarra nukunu John the Baptist daninthelerrdha wurrini-yu.

19 Bere nhini thangunu nukunu John the Baptist-ka murrinh menadha kardi ngarra pule ngala Hered, "Nga, nhinhi-ka namyit thurran-ka da mange wiye da matha. Nhini-ka mange wiye-wa nhinhi i kardu malla nanganmert palngun ngarra ngathan nhinhi nukunu-yu," John the Baptist kathu-yu menadha kardi. Nhini da da mange wiye nukunu Hered medha kardi-yu i da mange wiye ngamere deyida wanku medha kardi. 20 I da mange wiye numi deyida nukunu kathu mamna ngarra John the Baptist-yu. Nukunu-ka banurdi John the Baptist ngarra jail warda, nhini-ka murrinh menadha ngunu weyida kardi nukunu wangu John the Baptist-yu nukunu Hered-ka da mange wiye da matha mebaththa wurrini.

John the Baptist-te Daluwewu Jesus
Matthew 3.13-17; Mark 1.9-11

21 Bere da nhini-re ngarra nukunu John
the Baptist daninluluwewudha wurrini kardu i
nukunu Jesus deyida wanku daluwewu. I nhini
thangunu Jesus-ka pirrinangerrentha ngarra Yile
nukunu wangu i nhini-ka nanhthi marnirra i
kalakkalak memnadharl warda. 22 I Ngepan
ngarra Yile neki thangunu-ka wurdamnathut
ngarra Jesus-yu mangini ku kuluntutuk-wa
wurdanthut-yu. I Yile nukunu kathu-ka mamna
warda ngarra Jesus-yu, “Nhinhi-ka kardu wakal
nugarn ngay-wa. Ngay-ka marda-wa thathpirr
manganhert ngurran. I le da matha ngurranpa
nhinhi-yu.”

Murrinh Kardu Derntethbath
Matthew 1.1-17

23 Bere ngarra Jesus-te pantet murrinh thathpi
ngarra Yile neki thangunu wurdanarrayiththa
wurrini-ka nukunu da-ka da thangku nukunu-
ka 30-wa wurrinidha-yu. Bere kardu pumedha
mana-wa punni Joseph mana-wa Yile nukunu
Jesus-yu.

Bere Joseph nhini-ka yile nukunu-ka nan-wa
Heli.

24 I yile nukunu Heli-ka nan-wa Matthat.
I yile nukunu Matthat-ka nan-wa Levi.
I yile nukunu Levi-ka nan-wa Melchi.
I yile nukunu Melchi-ka nan-wa Jannai. 25 I
yile nukunu Jannai-ka nan-wa Joseph numi
deyida.
I yile nukunu Joseph-ka nan-wa Mattathias.
I yile nukunu Mattathias-ka nan-wa Amos.
I yile nukunu Amos-ka nan-wa Nahum.
I yile nukunu Nahum-ka nan-wa Esli.

I yile nukunu Esli-ka nan-wa Naggai. 26 I yile
nukunu Naggai-ka nan-wa Maath.
I yile nukunu Maath-ka nan-wa Mattathias
numi deyida.
I yile nukunu Mattathias-ka nan-wa Semein.
I yile nukunu Semein-ka nan-wa Josech.
I yile nukunu Josech-ka nan-wa Joda.
27 I yile nukunu Joda-ka nan-wa Joanan.
I yile nukunu Joanan-ka nan-wa Rhesa.
I yile nukunu Rhesa-ka nan-wa Zerubbabel.
I yile nukunu Zerubbabel-ka nan-wa Shealtiel.
I yile nukunu Shealtiel-ka nan-wa Neri. 28 I yile
nukunu Neri-ka nan-wa Melchi numi deyida.
I yile nukunu Melchi-ka nan-wa Addi.
I yile nukunu Addi-ka nan-wa Cosam.
I yile nukunu Cosam-ka nan-wa Elmadam.
I yile nukunu Elmadam-ka nan-wa Er.
29 I yile nukunu Er-ka nan-wa Joshua.
I yile nukunu Joshua-ka nan-wa Eliezer.
I yile nukunu Eliezer-ka nan-wa Jorim.
I yile nukunu Jorim-ka nan-wa Matthat numi
deyida.
I yile nukunu Matthat-ka nan-wa Levi numi
deyida. 30 I yile nukunu Levi-ka nan-wa
Simeon.
I yile nukunu Simeon-ka nan-wa Judah.
I yile nukunu Judah-ka nan-wa Joseph numi
deyida.
I yile nukunu Joseph-ka nan-wa Jonam.
I yile nukunu Jonam-ka nan-wa Eliakim.
31 I yile nukunu Eliakim-ka nan-wa Melea.
I yile nukunu Melea-ka nan-wa Menna.
I yile nukunu Menna-ka nan-wa Mattatha.

I yile nukunu Mattatha-ka nan-wa Nathan.
I yile nukunu Nathan-ka nan-wa David. 32 I yile nukunu David-ka nan-wa Jesse.
I yile nukunu Jesse-ka nan-wa Obed.
I yile nukunu Obed-ka nan-wa Boaz.
I yile nukunu Boaz-ka nan-wa Salmon.
I yile nukunu Salmon-ka nan-wa Nahshon.
33 I yile nukunu Nahshon-ka nan-wa Amminadab.
I yile nukunu Amminadab-ka nan-wa Admin.
I yile nukunu Admin-ka nan-wa Arni.
I yile nukunu Arni-ka nan-wa Hezron.
I yile nukunu Hezron-ka nan-wa Perez.
I yile nukunu Perez-ka nan-wa Judah numi deyida. 34 I yile nukunu Judah-ka nan-wa Jacob.
I yile nukunu Jacob-ka nan-wa Isaac.
I yile nukunu Isaac-ka nan-wa Abraham.
I yile nukunu Abraham-ka nan-wa Terah.
I yile nukunu Terah-ka nan-wa Nahor.
35 I yile nukunu Nahor-ka nan-wa Serug.
I yile nukunu Serug-ka nan-wa Reu.
I yile nukunu Reu-ka nan-wa Peleg.
I yile nukunu Peleg-ka nan-wa Eber.
I yile nukunu Eber-ka nan-wa Shelah. 36 I yile nukunu Shelah-ka nan-wa Cainan.
I yile nukunu Cainan-ka nan-wa Arphaxad.
I yile nukunu Arphaxad-ka nan-wa Shem.
I yile nukunu Shem-ka nan-wa Noah.
I yile nukunu Noah-ka nan-wa Lamech.
37 I yile nukunu Lamech-ka nan-wa Methuselah.
I yile nukunu Methuselah-ka nan-wa Enoch.

I yile nukunu Enoch-ka nan-wa Jared.
I yile nukunu Jared-ka nan-wa Mahalaleel.
I yile nukunu Mahalaleel-ka nan-wa Kenan.
38 I yile nukunu Kenan-ka nan-wa Enosh.
I yile nukunu Enosh-ka nan-wa Seth.
I yile nukunu Seth-ka nan-wa Adam.
I yile nukunu warda Adam-ka Yile neki warda nhini-yu.

4

Ku Karrath Merulluldha Kardi Kangkarlmawu
Matthew 4.1-11; Mark 1.12-13

1 Bere Ngepan ngarra Yile neki thangunu-ka bere matha wangu kardidha ngarra Jesus-yu. Bere Jesus-ka kanampart nungardurr warda da nhini Jordan-yu i Ngepan ngarra Yile neki nukunu mengkayidha tharra da ngarra darrin-pirr pularn wangu. 2 I pangu da kardidha da pirdithme nimin-ya da merrk numi-ya i kan-ganu. I nukunu ku karrath-ka ku bere matha wangu merulluldha wurrini-yu. I nukunu-ka mi mere kanimurrktha da nhini-yu. Bere da merrk nhini mana kanarntikerdek-ka nukunu-ka kardu warda medeyi kardidha mi dhepdhep-nu.

3 Bere ku karrath kathu-ka mamna warda ngarra Jesus, “Ya, nhinhi ngatha wakal ngarra Pule ngala nukun thurran-ka, nhini-ka thur-dathnu mani nanhthi palyirr kanhi i mi lawam warda pirrampanu.”

4 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh ngarra Yile ngay yibimnangurrkurrk-ka kanhi-wa, ‘Kardu mani-ka mere kanibirnu mi dhepdhep da matha-re kanammurrk, wurda.’ ”

5 Bere nhini thangunu ku karrath-ka kanthin-
mardawith Jesus-yu da ngarra kangkarl warda.
I daninangkardadha pirri pirtpirt da matha da
terert pana-re ngarra kardu pardidha-yu i kardu
ngarra pule ngalangala pirrinirradha-ya. 6-7 I
nukunu ku karrath kathu-ka mamna, “Ngay-ka
ku pule ngala-wa ngempirra da pangu-yu. I
ngay-ka ku pule ngala deyida mani bupak kardu
numi-yu da ngarra pangu-nu pirranu-yu kardu
ngarra nangkal ngatha ngay marda mart-yu. Mu
nhinhi ngatha thengawinhipingkarlnu-ka ngarra
ngay kumparra kanhi warra i murrinh ngarra
ngay nangabathnu kardu pule ngala ngur-
rumpanu, nhini ngay-ka ngampamutnu warda
da wurnangat kanhi warda ngatha kurrankad-
huk ngarra nganthinnhingkarr ngarrim-ya.”

8 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Murrinh
thathpi Yile ngay nukunu-ka kanhi-wa yibim-yu,
‘Nukunu da matha kardu Pule ngala thathpirr. I
murrinh ngarra nukunu da matha dinayewupnu
thurru i murrinh nanabathnu thurru. I da
mange ngarra nukunu da matha thamanu
thurru-yu.’ ”

9 Bere nhini thangunu-ka ku karrath meber-
tidha tharra Jesus da ngarra Jerusalem-nu warda
wangu. I kanthinmardawith da kangkarl thath-
pirr warda ngarra da church ngala pangu da
ngatha. I nhini da nukunu kathu-ka mamna,
“Ya, nhinhi ngatha wakal ngarra Pule ngala Yile
neki nukun thurran-ka, nhini-ka thurdiwal mani
kanhi da wangu i pepe da mana.”

10 I ngana deyida murrinh mamna ngarra
Jesus, “Murrinh ngarra Yile nhinhi nukunu-

ka kanhi-wa yibim, ‘Nukunu Yile nhinhi-ka
ku angel ngarra nukunu purdumpathuknu
i 11 pumanhiyitnu, i nhini-ka mere warda
thanimemurrknu ngarra nanhthi palyirr pepe-
yu.’ ”
12 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Yu,
nhini-ka murrinh. Mu murrinh numi
yibimnangurrkurrk-ka kani-wa, ‘Mere da matha
duthap Pule ngala Yile ngay ngathayida-nu-yu.’ ”
13 Bere nhini thangunu ku karrath-ka bere
matha warda merulluldha wurrini Jesus-yu i
kanampart ngadha nukunu-yu.

Kardu Pana Ngarra Da Nazareth Pardidha Mere Murrinh Pumenabaththa Kangkarlmawu

Matthew 4.12-17; 13.53-58; Mark 1.14-15; 6.1-6

14-15 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdawurl
deyida da ngarra ngala nan-ya Kelili. Ngepan
Yile neki nukunu ku bere matha wangu kar-
didha ngarra nukunu-yu i melurruththa wurrini.
Nukunu Jesus-ka wurrinirdurdidha ngarra mur-
rinh church kardu Jews pigunu i murrinh ngarra
Yile nukunu thangunu wurdininthethiththa wur-
rini. I nhini kardu-ka parriniriparldha warda
punni Yile neki-yu. I nhini thangunu-ka murrinh
warda banalangtha wurrini murrinh ngarra
nukunu-yu da pana ngangka-re-yu.
16 Bere Jesus-ka nadha dini pangu warda
wangu da nan-ya Nazareth da ngarra nukunu
da wurdanturturt. Bere da ngarra Saturday
mana-ka nukunu-ka kanardi ngarra murrinh
church kardu Jews pigunu pangu da. I pirret
pangu warra kumparra ngarra kardu murrinh

read pamanu pirra murrinh ngarra thathpi Yile
neki nukunu-yu. 17 I kardu-ka wurrininadha
i nanhthi murrinh peypa damnamut murrinh
ngarra ngalantharr murntak nan darntilil Isaiah.
Bere Jesus-ka wurdantereth murrinh nhini-yu i
rit warda merradha pirri. I kanhi-wa murrinh-
yu, 18 “Pule ngala Yile neki-ka memngimangkart
ngay-yu i Ngepan nukunu-ka kanam ngarra
ngay-wa. I nhini ngay-ka murrinh thelerrdha
patha nganthelerrnu ngurru ngarra kardu nan-
hthi parnamyeyma i dampunpethin wurran. I
nukunu wurdanngithuk ngay kardu pana-nu
ngarra ku karrath mampunyit wurran kardu
ngungunwuynu, i kardu nhini-ka da-ka pub-
angkardunu warda da mange ngarra Pule ngala
nukunu wangu-yu. Ngay kardu-ka ngungu-
mawuynu ngarra ku karrath thangunu kathu-yu.
19 I Pule ngala-ka mange patha da matha mar-
ranu purru kardu pana ngarra murrinh nukunu
pumanabathnu purru-yu.” Nhini-wa murrinh
ngarra Jesus rit merradha pirri-yu ngarra mur-
rinh kardu ngalantharr nan thangunu-yu Isaiah.
20 Bere Jesus-ka panpekarl murrinh peypa
nhini-yu i wurdannangkarl ngarra kardu nugarn
nhini. I kanawup warda i murrinh warda
purdunthethithnu pi ngarra kardu. I kardu-
ka kamarl-ka pangu da wangu pirangkadha pi
i le menwaldha dini kardu pangu-yu murrinh
ngarra nukunu pubinayepupnu. 21 Bere nukunu
Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Marra kanhi
da matha murrinh thathpi pana ngarra nukunu
Isaiah thangunu nubinthepup-ka, murrinh da
matha-nu thathpirr murrinh thathpi nhini-yu.”

22 Bere kardu-ka pumemnamardat warda
ngarra murrinh thathpi lelunh Jesus thangunu-
yu. I murrinh pumenanudha punni, “Murrinh
thathpi nukunu-ka murrinh patha da matha
thathpirr. Mu ngarra-re-wa nukunu wur-
danthuk ngarra Yile neki thangunu kathu-yu,
nukunu pana-ka wakal Joseph da matha nukunu,
nawa?” Pumenanudha punni kardu-yu.
23 Mu bere Jesus kathu-ka mampirra, “Ngay-ka
the-wa nganthin murrinh kanhi-wa numanganu,
‘Nga, doctor. Nenuwatha nhinhi-yu patha thath-
pirr.’ I murrinh numi deyida nginipunh kanhi
mani numanganu-yu, ‘Mange patha da matha
thamanu thurru da kanhi-yu da ngarra nhinhi-
yu nginipunh pangu deyida mani mange patha-
patha nedha thardi da nan-ya Capernaum.’
Nhini-wa murrinh numanganu ngay-yu. 24 Mu
kanhi-wa murrinh thathpirr-yu,” Jesus kathu-yu
mampirra. “Kardu pana ngarra murrinh thathpi
Yile neki nukunu wurdampirrayith wurran i
nungawat dim da pana ngangka-re, kardu-ka pu-
bimnayewup pumpan i murrinh pumamnabath
pumpan. Mu da ngarra nukunu warda wangu
nungam-ka kardu darrikardu nukunu-ka mere
warda murrinh kumanabath nhini-yu.
25 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida.
“Nubingayepup kathu. Da murntak warra-
ka kardu ngalantharr nan Elijah wurdanar-
rayiththa wurrini murrinh thathpi Pule ngala
Yile neki nukun. I da nhini-re-ka mere ngadha
kaniyeldha da thangku perrkenkuneme i kan-
ganu i nhini-ka mi-ka mami-wa. I kardu
mekmunurr mekmunurr nanki kardu Jews pir-

rinidha da nhini-re-yu. 26 Mu Yile neki-ka
wurdanthuk nukunu Elijah ngarra kardu mek-
munurr da ngamengka wangu. I nigunu-ka
mere thathpirr darrikardu nigunu nhini-yu. Ni-
gunu kardipuptha-ka da ngarra town nan-ya
Zarephath da ngarra ngala nan-ya Sidon. 27 I
the mana nanthin deyida-ya kardu numi pana
deyida nan Elisha murrinh thathpi Yile neki
deyida wurdanarrayiththa wurrini. I da nhini-
re-ka kardu nanki kardu Jews kardu terert da
matha matharr leprosy pumebaththa punni. I
kardu nugarn ngamengka pana nan Naaman
matharr leprosy deyida mebaththa wurrini. Mu
nukunu-ka murrinh thathpi ngarra nukunu El-
isha mamnabath i nhini Yile neki-ka patha
warda mampatha nhini-yu. Mu kardu nanki
kardu Jews-ya matharr leprosy da ngatha pume-
baththa punni da nhini-re-yu," Jesus kathu-yu
mampirra.

28 Bere kardu-ka murrinh warda pume-
nanudha pirrini, "Ya. Nukunu pana-ka mur-
rinh nekingime nganaka-ya wurdannhiyith-
ngime dim-ya." Bere kardu-ka parramnar-
ithi ngala warda thathpirr ngarra nukunu-yu.
29 Perrempirnturt punninadha i pumangarnta
i panthinnurr pangu warda wangu outside
ngarra church i puy panthiwurrdha punni i da
ngarra palyirr da mana nhini da manta ngarra
town. 30 Kardu-ka punnikudha mana-wa ngarra
dirryerrdi wangu, mu nukunu-ka kanampunpart
wurrinililidha bere matha.

Jesus Nungammaku Ku Ngepan Wiye Ngarra

Kardu
Mark 1.21-28

31 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka nadha
dini da nan-nu warda wangu Capernaum da
ngarra ngala nan-ya Kelili. Bere da ngarra
Saturday-ka kanardi da ngarra church kardu
Jews pigunu i murrinh wurdininthethiththa dini
murrinh ngarra thathpi Yile neki nukunu. 32 I
bere kardu nhini-ka pumenanamardattha warda
pirrini murrinh thathpi nhini-yu, nhini nukunu
wurdininthethiththa dini-ka nginipunh kardu
pule ngala mani.

33 Bere da ngarra church nhini-ka kardu
nugarn dinidha pangu da wunku ku ngepan
wiye kanthidha wurrini. Bere nukunu nhini-
ka lurruth dimnakay ngarra Jesus warda wangu
i mamna murrinh-yu, 34 "Ya. Jesus kardu
Nazareth-mawu. Ngay-ka the-wa mamnhibath
nhinhi-yu. Pule ngala wurdannhithuk kanhi-yu.
Nhinhi-ka patha i yuthpan da matha thurran i
mere nabath thani da mange wiye-yu. I nhinhi-
ka wakal nukunu-wa. Mu thangku-nu nhinhi
thurrinidha da kanhi-yu? Thurdungankartelnu
i thurdungantinuminuminu ku ngepan wiye ter-
ert kanhi-yu?"

35 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra ku ngepan
wiye nhini-yu, "Ya. Watmam thi. I thungiwuy
kathu ngarra kardu pana-yu." Bere ku ngepan
wiye nhini-ka buniwaththa kardi i yungawuy
warda kathu ku ngepan wiye nhini-yu ngarra
kardu thangunu kathu-yu. I kardu terert pub-
amkardu nukunu nhini yungurrkurrktha pangu
da i mere ngadha yidingurr denamuttha.

36 I kardu wurnangat-ka pumemnamardat
ngala da matha nhini-yu i murrinh pume-
nanudha punni, “Ya. Thangku murrinh kanhi-
yu? Nukunu pana-ka kardu pule ngala thathpirr-
wa i lurruth ngala. I ku ngepan wiye ngatha
yida murrinh pumamnabath pumpan-yu ngarra
murrinh mampirra wurran-yu.” 37 Bere nhini
thangunu-ka murrinh nhini ngarra Jesus medha
wurrini-ka bamlang pana ngangka-re warda.

Jesus Menpathadha Wurrini Kardu Matharr-wunngini
Matthew 8.14-17; Mark 1.29-34

38 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka nun-
gardurr warda da ngarra church thangunu
kathu-yu i nadha dini ngarra thelput nukunu
Simon. Bere da ngarra thelput nhini-ka pipi
nginarr nukunu Simon-ka matharr yungurrkur-
rktha matharr pimut-wa mebaththa yu. I kardu-
ka pumamnakay Jesus-yu kardu palngun nhini-
nu patha deyida mawathanu. 39 Bere Jesus-ka
wurriningedha demngewinhikul ngarra nigunu
i nanhthi pimut nhini-ka mamngedhap warda
nhini-yu. Bere matharr pimut nhini-ka kanam-
part warda nigunu-yu i nigunu-ka dempirnturt i
mi warda merruwathawathadhangime kardi mi
dhepdhep.

40 Bere da nhini da ngatha ngarra ngunga
thangunu kananthurrk-ka kardu-ka kardu
matharr-wunngini terert pumenbertidha punni
ngarra Jesus kardu matharr panpunkarlparl.
Kangkarlmawu-ka menthadhaptha wurrini
kardu nhini-yu i patha deyida menpathadha

dini 41 i ku ngepan wiye wanku ngarra kardu
thangunu pirrinmapuththa wurrini-yu. Bere
ngarra ku ngepan wiye thangunu kardu
pardinpirrdha-ka i pardinakaykaydha ngarra
nukunu pumenadha pardi, “Ya. Nhinhi-ka wakal
Pule ngala nukunu-wa,” pumenadha pardi.

Mu Jesus-ka banpunthap murrinh nhini-yu
nhini-ka ku ngepan wiye-ka the-wa panthidha
punni Jesus-yu wakal nukunu Pule ngala Yile
neki wurdanthuk nukunu-yu.

42 Bere nhini thangunu da wunkudharr bur-
rinhi mana-ka nukunu Jesus-ka nadha dini nu-
midharrnu da ngarra watmam-nu warda wangu.
Mu kardu-ka pumpannurdurr deyida i piranaw-
inhadhaththa pardi ngarra nukunu-nu i ngarra
pubangarnurt da mana. I murrinh-ka pumamna,
“Pule, mere thaninganpart nukun nganki-yu.”

43 Mu nukunu kathu-ka mampirra, “Ngay-
ka da ngamere deyida pana ngangka-re
ngunuwatnu ngi i murrinh thelerrdha patha
nganthelerrnu ngurru murrinh pana ngarra
Yile neki kardu Pule ngala thathpirr pinu-yu.
Nhini-wa nukunu ngay wurdanngithuk da putek
ngala kanhi-yu.”

44 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka
da pana ngangka-re wurriniwattha i murrinh
thathpi Yile nukunu nukun wurdininthethiththa
wurrini ngarra da church terert kardu Jews
pigunu-yu.

5

Jesus Pirrimpirrukayneme Kardu Pulangay

Nukunu-nu Warda
Matthew 4.18-22; Mark 1.16-20

1 Bere Jesus-ka pirridha manta pangu da
ngarra da dimunurdi da ngipilinh ngala
da nan-ya Kelili wunku kardu wurnangat
pidha manta ngana da ngatha ngarra
nukunu i puddanarururttha purni kardu
manta purunanu ngarra nukunu murrinh
pubinayepupnu murrinh thathpi ngarra
Yile neki wurdanarrayiththa pirri-yu. 2 Mu
bere Jesus-ka bamkardu tharntu perrkenku
pirrininthangkadhuktha ngarra ngipilinh
dimunurdi pangu da ngatha kardu thangunu
pubuniwakpaktha. Mu kardu nhini-ka nanhthi
karlay ngadha pumepurldhaneme pirrine pangu
wangu.

3 Bere Jesus-ka kanammardap ngarra nanhthi
tharntu numi, nanhthi ngarra Simon nukunu-
wa. I murrinh mamna ngarra Simon, “Ya
Simon. Kununingki ngadha thurdingirurtnu
pangu wangu.”

Bere Jesus-ka kanawup ngarra tharntu i kardu
warda murrinh wurdininthethiththa warda dini
kathu ngarra tharntu pangu da.

4 Bere nhini thangunu ngarra murrinh
dampirrarikerdek-ka Jesus kathu-ka mamna
ngarra Simon, “Nga. Naneme pangu wangu
ngarra kura pewerti i nunnakunemenu
nanhthi karlay pana ku ngurlmirl-nu
numaruthnemenu.”

5 Mu Simon kathu-ka mamna, “Ya Pule.
Ngankuneme-ka ngarderuthtuththaneme
da bere matha wangu da thipinhi i

nguddamkabayneme maku, maku da matha. Mu berengunh ngay-ka murrinh thathpi nhinhi-ka mampabathnu i nanhthi karlay kanhi ngumadharday-deyida-nemenu."

6 Bere nukunu Simon i kardu ngamere deyida wanku nanhthi tharntu-re purnedhaneme pangu wangu ngarra kura pewerti i nanhthi warda karlay pumamkadhardayneme i puddankakulkneme nanhthi nhini-yu. Bere ku ngurlmirl terert nimin-ya pumamkaruthneme i nanhthi karlay nhini-ka pumamkadhalertneme i wurrirartaldha warda wangu nanhthi nhini-yu. 7 Bere peneme nhini-ka pumampunkungkarlayneme kardu nugarn ngamere ngarra tharntu numi kathu pumankumanpinemenu. Bere kardu nhini-ka purnerrudhaneme ngangka da i kardu warda ku pumedhalertertthaneme purne tharntu perrkenku ku ngurlmirl-yu, ku ngurlmirl terert nimin-ya. I tharntu perrkenku nhini-ka nanhthi manta warda denkuyiwikthanintha nhini-yu.

8-10 Mu ngarra nukunu-re Simon Peter bamkardu ku ngurlmirl terert nhini, nukunu-ka memnamardat i demnawinhipingkarl kumparra ngarra Jesus. I murrinh warda mamna, "Pule, nhinhi-ka mange lurruth ngala thathpirr-wa nam kanhi-yu i kardu patha da matha nhinhi-yu. Mu ngay-ka kardu wiye merithuktha ngardi, nhini-ka thaningipart warda nhini-yu."

Mu Jesus kathu mamna, "Ya. Mere thenham thi. Mu marra kanhi wangu-ka nhinhi-ka mere warda thanikunu ku ngurlmirl-yu, mu nhinhi-ka thurrurrakaykaynu kardu warda ngatha i

ngarra ngay warda pangilerrnu i pangiriwaknu puru." Bere kardu nugarn ngamere deyida-ka pumemnamardatneme ngarra ku ngurlmirl terert nhini-yu i kardu piguna nhini deyida wanku James i John pumemnamardat-yu. Kardu piguna nhini-ka kardu pulangay nukunu Simon-wa. I yile piguna-ka nan-wa Zebedee.

11 Bere nhini thangunu kardu nugarn nhini-ka pubuniwakpakthaneme tharntu perrkenku nhini-yu. I parnamkapart-da-matha-neme nan-hthi tharntu i nanhthi purrkpurrk wanku i parramkariwak-warda-neme Jesus.

Jesus Mampatha Kardu Wunku Matharr Leprosy Kanthidha Wurrini

Matthew 8.1-4; Mark 1.40-45

12 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka da numi-nu warda wangu nadha dini. Bere da nhini-ka kardu nugarn pangu da dinidha wunku matharr leprosy kanthidha wurrini. Bere kardu nugarn nhini-ka bamkardu Jesus-yu. Wur-rininadha i demnawinhimardardum bamnabat kumparra pangu warra ngarra Jesus. I mamna murrinh, "Pule, marda ngatha nart-ka nhinhi-ka nangiwatha-wa kardu darripi tarangka ngur-runu."

13 Bere Jesus-ka pirrimnanalabe i manthap nukunu-yu. I murrinh mamna, "Yu, ngay-ka marda manganart ngarrim manhiwathanu. Nhinhi-ka kardu darripi tarangka warda thur-runu." I da nhini-re-ka kardu nugarn nhini-ka patha warda i matharr ngala nhini-ka kanam-part warda nhini-yu. 14 I Jesus kathu-ka mamna, "Nga. Mere nukun thantherr ngarra kardu-yu

ngay thangunu mamnhiwatha-yu. Mu ngarra ku yilarn ngala da matha thununu thi i nukunu-ka banhingininingkardunu nhinhi-yu. I nhini thangunu-ka mampanu nukunu-yu, 'Yu, nhinhi-ka kardu manangka matharr warda kardu dar-ripi tarangka warda.' I nhini thangunu-ka ku murrirrbe i ku thip thanamutnu ngarra ku yilarn-yu, ku nhini ngarra nukunu Moses mam-ya da murntak warra thanamutnu-ya. I nhini thangunu ku nhini-ka yilarn warda pinapeknu ku Yile neki-nu-yu. I nhini-ka the warda ngatha pumanhibathnu kardu wurnangat-yu nhinhi-ka kardu tarangka thathpirr warda nhini-yu." Nhini-wa murrinh-yu Jesus kathu-yu mamna.

15 Bere murrinh thelerrdhe Jesus nukunu-ka bamlang warda da pana ngangka-re-ya. I kardu wurnangat warda punninadha ngarra murrinh nukunu pubinayepupnu-yu. I kardu matharr-wungini deyida wanku punninadha kardu man-pathanu pi. 16 Bere Jesus-ka wurriniwattha numidharrnu da ngarra watmam-nu i murrinh ngarra Yile nukunu da matha-nu wurrininanger-rentha.

Kangkarlmawu Mampatha Kardu Pulith
Matthew 9.1-8; Mark 2.1-12

17 Bere Jesus-ka murrinh wurdininthethiththa pirri murrinh thathpi Yile neki nukunu. Kardu terert pardingkadhuktha ngarra da thelput in-side pubinayepuptha pardi. I kardu Pharisees deyida pirrinidha pangu da i kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa purni. Kardu nhini-ka da town purrkpurrk

thangunu kathu-ya punnidha, da ngarra nan-ya
Kelili, da Judea i da nan-ya Jerusalem. I pangu da
ngarra thelput nhini inside pubinanayepuptha
pirrini ngarra Jesus. Kardu wurnangat nimin-ya
pubinanayepuptha pirrini pangu da. I Yile neki-
wa nukunu-yu lurruth ngala damnamut kardu
matharr-wunngini-nu manpathanu purru.

18 I bere kardu ngamere deyida kathu
parramkaruyneme ngarra da thelput
nhini da ngatha wunku kardu pulith
pumenamathbaththaneme purne ngarra
nanhthi nginipunh da pit mani. Kardu-ka
pumebertidha-mana-wa-neme ngarra Jesus-nu
pinganapuptha-mana-wa-neme. Mu kardu-
ka puddamkabay-wa-neme 19 nhini-ka kardu
wurnangat weyida pinganulipiyiptha purni.
Bere peneme nhini-ka parnamkangkalaneme
kangkarl da ngarra roof werlpen. I weyi
warda parramkawebangneme kangkarl kathu.
I kardu pulith nhini-ka puddankathutneme
ngarra pit nukunu nanhthi rup-te ngarra
Jesus da mana warra kumparra pirridha, i
kardu wurnangat pidha kanhi-re. 20 Mu Jesus-
ka the menkumabaththaneme pirri ngarra
marda peneme-yu murrinh da thathpirr
pumamnabathneme nukunu-ka mawathanu
patha da thathpirr kardu pulith nhini-yu. I bere
murrinh mamna ngarra kardu pulith nhini-yu,
“Nga. Da mange wiye pana ngarra nhinhi
nebaththa thurrini-ka ngarrimnhimaputh
warda.”

21 Bere kardu Pharisees nhini i kardu
pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu

puddininthethiththa purni-ka pubimnayepup warda ngarra murrinh Jesus mamna-yu i murrinh warda pumemnungkuneme mange peneme ngatha, “Ya. Nangkal kardu kanhi-yu? Thangku-nu murrinh nhini nukunu pana mam pirrim-yu? Nukunu-ka murrinh damnakumugat-wa kanam pana-yu ngarra Yile neki wangu. Nukunu-ka mere ngarra nukun kirramaputh mange da wiye pangu-yu ngarra kardu pulith pangu-yu, wurda. Mu Yile neki da matha kirramaputh da mange wiye pangu-yu.”

22 Mu Jesus-ka bangampunkumardeneme mukmuk ngarra kardu peneme nhini-yu, i mampirruneme, “Thangku-nu ngay nubemngayengkarnirnneme nirrim-ka da mange nginipunh pana mani numamnganeme narnam-yu? 23-24 Mu nga. Ngay kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa, i murrinh thathpirr ngurranngerren. I ngay mani-ka ngirramaputh-wa da mange wiye kardu ngarra nugarn pulith kabim kanhi-yu. I ngana deyida ngay mani-ka ngawirnturtnu i kardu patha warda kani kardu purrulilinu-yu. I nhini-ka the warda numabathnu ngay-ka ngirramaputhnu da mange wiye ngarra nukunu mebaththa wurrini-yu.”

Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu pulith nhini-yu, “Ya. Ngay-ka mampanu thewirnturt kathu i da pit pana nartnu i thur-rulilinu warda ngarra da nhinhi wangu.”

25 Bere kardu nugarn pulith nhini-ka dempirn-turt warda i kumparra warra pirrimpunmardart

ngarra kardu. I manganart warda nanhthi da pit
i wurrinililidha pangu warda wangu da ngarra
nukunu-nu, i daniriparldha wurrini Yile neki.
26 I kardu wurnangat da matha pubamkardu
kardu pulith nhini-yu i pumemnamardat warda
i parraniriparldha pardi Yile neki-yu. I mur-
rinh pumenanudha purni, "Ya. Yile neki-ka
ngala-wa thathpirr dinnhengime. Nekingime-ka
thubamkardungime da mange ngala da matha
marra kanhi-yu."

Jesus Pirrimnakay Nukunu Levi
Matthew 9.9-13; Mark 2.13-17

27 Bere nhini thangunu-ka nukunu Jesus-ka
yungawuy ngarra thelput thangunu kathu-yu
i nungardurr warda i pangu warda wangu
nadha dini. Bere ngarra nukunu-re may-
ern wurrinililidha-ka nukunu-ka kardu nu-
garn bamkardu wurran dinidha ngarra thelput
kunungingki ku mani dininmatkuttha ngarra
kardu ku nan-nu Government. Murrinh nukunu
kardu nhini-ka nan-wa Levi. "Ya, kagu." Jesus
kathu-yu mamna. "Thurru kathu, purrunu
warda. I kardu ngarra ngay warda thangiri-
waknu."
28 Bere nukunu Levi-ka dempirnturt i nan-
hthi nukunu-ka kanampart pangu da matha i
darntiwak ngarra Jesus pangu warda wangu.
29 I ngarra thelput nukunu da mana Levi
pangamnintharuy. I nhini da nukunu Levi-yu mi
mampirruwathawathaneme-yu wunku nukunu
Jesus mi dhepdhep-yu i pulangay nukunu
wanku. Bere nhini da mi pirrinemurrkthaneme

i kardu ngamere deyida wanku mi pirrinimurrktha. Kardu ngamere nhini-ka ku mani punninmatkuttha ngarra kardu ku nan-nu Government, i kardu ngamere deyida pangu-yu mi pirrinimurrktha. 30 Bere kardu pana ngarra murrinh law kardu Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka kardu Pharisees-ya parrampunkudharrpuneme ngarra pulangay nukunu Jesus, "Ya, peneme," pumampirruneme. "Thangku-dha nankuneme-yu narnamkamurrkneme kanhi-yu ngarra kardu pana ku mani parnampunmatkut ngarra kardu-yu i kardu pana ngarra da mange wiye pumammath pumpan-yu?"

31 Mu nukunu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu Pharisees-yu, "Ya. Kardu pana ngarra manangka matharr lurruth ngala-ka mere deyida kirranakay ku doctor-yu. Mu kardu pana da matha matharr wunku nhini da matha kirranakay ku doctor-yu. 32 Mange nginipunh nhini deyida mani ngay-ka ngurrinidha da kanhi-yu kardu pana-nu manmanpinu ngurru ngarra da mange wiye panthin pumpan-ya i murrinh marranu ngurru-ka parnipartnu warda da mange wiye-yu. Mu ngay-ka mere ngurridha kardu pana-nu ngarra pamam pumpan kardu pathanpun-ya," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Ngamere Mi Parnampart Ngadha i Yile Neki Ngadha Pardinangerrentha

Matthew 9.14-17; Mark 2.18-22

33 Bere kardu punnidha ngarra Jesus i pumamna, "Ya. Pulangay nukunu John the Baptist-ka mi mere da ngatha

karnemurrkneme nhini-ka ngarra Yile neki ngadha parnamnangerrenneme i parramkariparlneme parnamka. I kardu pana Pharisees-ya mange nhini da ngatha pamam pumpan. Mu thangku-dha pulangay nhinhi-yu mange mere nginipunh nhini mani kuyemaneme kuru-yu? Mu kardu ngarra nhinhi pana-ka bere matha wangu mi parnamkamurrkneme-yu."

34 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "The mana nanthin-ya ngarra kardu nugarn-te mangan-mert palngun i bemnginthalet warda-ka kardu darrikardu nukunu-ka puyemperr warda mi dhepdhep pangu pullathnu-yu. I bere kardu terert warda ngatha le da matha i marda ngala mi parnammurrk-yu, i mi-ka mere ngarra ngadha karnipart, wurda. 35 Mu ngarra nugarn nhini-re kumabert mani-ka ngarra kardu darrikardu nukunu kathu-ya, nhini-ka mi dhepdhep-ka karnipart deyida nhini-yu i kanmardathinnu warda ki nukunu-nu-yu. I mange nginipunh nhini deyida mani ngarra kardu-re pumangibertinu ngarra pulangay ngay thangunu kathu nganinkupartnuneme-ka nhini peneme-ka pankumardathinnu-warda-neme pi mi dhepdhep-ka parnepart-deyida-nemenu."

36 Bere Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirra, "Nga. Nanhthi kaligu murntak nganaka nanhthi muyu wunku. Mere nangkal ngadha kawarl kani ngarra nanhthi kaligu marra-yu i ngarra kaligu murntak nhini-nu mawathanu-yu. Nhini-ka ngarra napurl-re warda-ka nanhthi kaligu marra nimin-ka wur-

rannurrurrurr mamkunungingki i kingurrurduk
warda ngarra kaligu murntak thangunu kathu-
yu. I nhini ngarra nanhthi muyu ngarra
murntak-ka nanhthi muyu ngala warda kirra
nhini-yu. 37 I ngana deyida mere nangkal
ngadha kawinhimardapak kura wine marra-yu
ngarra nanhthi pul ku darripi murntak ngananu-
yu. Mu mange nhini ngatha kama kurru-ka
kura wine marra-ka kurduwi i kururup warda
nhini-yu i nanhthi pul ku darripi murntak-ka
kingutuy warda. I kura-ka kewinhipak warda.
I nanhthi pul ku darripi murntak-ka nanhthi
wiye warda kirra nhini-yu. 38 Mu kura wine
marra ngatha-ka nhini-ka nawinhimardapaknu
ngarra nanhthi pul ku darripi marra da matha.”
39 I bere murrinh numi deyida mampirra Jesus
kathu-yu murrinh yibimkamnum-ya. “I nga,”
mampirra. “Kardu pana ngarra kura wine
murntak da matha kanamkurdugurduk-ka mere
marda mart kura wine marra bagurduk-yu. Mu
nukunu nhini-ka murrinh mam-ka, ‘Kura wine
murntak kanhi-ka patha da matha nhini-yu,’ ”
Jesus kathu-yu mampirra.

6

*Pulangay Nukunu Kangkarlmawu Mi Ka-
marl Yimun Pumuniwerartaldhaneme Punne Da
Ngarra Kardu Jews Benyuktha Dini*

Matthew 12.1-8; Mark 2.23-28

1 Bere da ngarra Saturday mana-ka ngarra
kardu Jews benyuktha dini-ka nukunu Je-
sus i kardu pulangay nukunu-ka purnelilid-
haneme ngarra mi kadin da matha wangu

ngarra mi yimun da matha wangu wurrinidha.
Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumuniwerar-
taldhaneme purne ngarra mi kamarl pelpith
ngamere da matha i pumewingthaneme purne
i purnemurrktha-warda-neme.

2 Bere kardu pana kardu nhini Pharisees-
ya pumampirruneme ngarra pulangay
nukunu-yu, “Ya. Thangku-nu mi pana
numungamkawerartalneme numpanka marra
kanhi-yu? Nankuneme-ka mange mere niyema-
nukun-neme nuru nhini-yu da marra kanhi
ngarra kardu wurnangat warda ngatha-re
bangamnganyuk dim-yu. Nhini-wa da murrinh
law pirrim-yu murrinh law nekineme-yu.”

3 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra
kardu Pharisees nhini-yu, “Nankuneme-ka
rit numedhaneme-ya murrinh ngarra King
David mange mam-yu ngarra nukunu-re
medeyi kardidha-yu wunku pulangay nukunu?
4 Nukunu-ka kanardi ngarra thelput Pule ngala
Yile neki nukunu i mi danthakthuk mi lawam
pangu diningkadhuktha mi Yile neki nukunu. I
nukunu-ka wulamath mi nhini-yu i ngarra kardu
nukunu deyida wanku danirrumutmutthaneme
i pullamkath-warda-neme nhini-yu. Mu murrinh
law nekineme pirrim-ka ku yilarn da matha
mi lawam pangu-yu pumpanmurrk-yu, mu
nukunu King David i kardu ngarra nukunu
mi-ka pullamkath-weyida-neme nhini-yu.”

5 I bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-
neme, “Nga. Ngay kardu darrikardu nanki
thathpirr-ka kardu Pule ngala thathpirr-wa

ngarra da wurnangat nukunu-ya i da ngarra Saturday deyida wanku. Mu nhini-ka berengunhwa pulangay ngay mi pana pumungamkawerartalneme pumpanka-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Mampatha Kardu Mange Wardi
Matthew 12.9-14; Mark 3.1-6

6 Bere, da ngarra Saturday numi manaka nukunu Jesus-ka kanardi deyida ngarra murrinh church kardu Jews pigunu i kardu warda wurdininthethiththa dini. Bere da nhinika kardu nugarn numi dinidha ngangka da mange wardi punimawerlerldha kardi mange batbat-te. 7 Bere kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa punnika kardu Pharisees-ya kardu pirangkadhaneme pirrine kardu ngarra kama pamanu nukunu Jesus mange ngarra nukunu kardu pangu ngarra mange mamawathanu-yu. Peneme nhini-ka marda pumertthaneme purne nukunu Jesus mange ngarra kardu pangu mamawathanu, i nhini Jesus-ka munmaparlnu warda murrinh law kardu ngarra Jews pigunu-yu i nhini-ka murrinh warda pangkabirrnemenu.

8 Mu nukunu Jesus-ka bangampunkumardeneme peneme nhini-yu i mamna warda murrinhyu ngarra kardu nugarn nhini-yu, "Ya. Wurr, thewirnturt kathu. Thurru kathu i kumparra kanhi warra thirrat." Bere kardu nugarn nhini-ka dempirnturt i kumparra warra wurrinidha i pirret pangu da. 9 Bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu terert, "Nga

kardu," mampirra. "Murrinh kanhi ngananthar-
rpunu. Ngarra nimin murrinh law nekingime
pirrim-yu? Da Saturday ngarra da nekingime
bangannhiyukngime-ya, ngarra nimin da mange
yuthpan pamanungime purru-yu? Kardu kama
pumankumanpinungime purru i kardu kama
mere pumankumanpingime purru? I ngana
deyida ngarra nimin da mange patha-yu? Kardu
kama pumankuyibirnunungime purru i kardu
kama purdunkuthuknungime purru? Da-ka
ngarra nimin da mange yuthpan-nu-yu?" Jesus
kathu-yu dampuntharrpu.

10 Bere Jesus-ka yerrarr mamka kanhi-
re ngarra kardu i murrinh warda mamna
ngarra kardu nugarn nhini-yu, "Nga. Mange
ngarra nhinhi pana thungurathtath." Bere
nukunu-ka yungantathtath nhini-ka mange
patha warda mebaththa pirri nginipunh patha
numi pangu-re deyida mani mebaththa kardi.
11 Bere nhini thangunu kardu Pharisees nhini-
ka dempunkumardarurr-thathpirr-warda-
neme ngarra Jesus-nu-yu. I murrinh warda
puddanayiththaneme pe murrinh ngarra-re
da mange nukunu Jesus thu pubatnemenu-yu.
Murrinh pumemnungkuneme-yu.

Kangkarlmawu Mampunkungkarartneme Kardu Ngarra Pulangay Nukunu

Matthew 10.1-4; Mark 3.13-19

12 Bere Jesus-ka dimmardawith da ngarra pa-
lyirr murrinh-nu ngarra Yile nukunu pinanger-
rennu. I pangu da kardidha thipinhi-yu kar-
dinangerrentha i pankapurl da mana. 13 Bere

da thipinhire nhini-ka nukunu-ka pirrimpir-rakay kardu wurnangat pana ngarra parriniri-waktha purni-ya. I bere ngarra kardu nhini thangunu kathu-ka kardu nugarn 12 da matha mampunkungkarartneme i murrinh panpunku-parlneme ku nan-wa apostle, nhini-ka kardu purdunkuthukthuknuneme da pana ngangka-re i murrinh thathpi ngarra nukunu pankuyeler-rnuneme puru.

14-15 Bere kanhi-wa murrinh peneme-yu ngarra Jesus mampunkungkarartneme-yu. Nukunu Simon, mu Jesus panparl-ka murrinh numi deyida Peter-wa murrinh-yu. I ngathan nukunu Peter nan Andrew-ya. I nukunu James, John, Philip, Bartholomew, Matthew i Thomas. I nukunu James numi deyida, yile nukunu-ka nan-wa Alphaeus. I Simon numi deyida kardu pana ngarra bere matha wangu da-nu wurdanamangkarteldha kardi da ngarra putek nukunu-nu. 16 I nukunu Judas, yile nukunu-ka nan-wa James. I nukunu Judas Iscariot, kardu pana-ya ngarra Jesus dampirramut kardu ngarra wiyenpun-nu-ya da nakurl-nu-re-ya. Kardu-ka nugarn-ka nhini-wa Jesus menkungkarartthaneme pirri-yu.

Jesus Wurdininthethiththa Dini i Kardu Matharr-wunngini Menpathadha Dini

Matthew 4.23-25

17-18 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka wurdanthut ngarra da palyirr nhini thangunu kathu wunku kardu nugarn pana ngarra mam-punkungkarartneme ku apostle-ya. I pud-damkathutneme i ngarra kanganu-wa da ngarra

werlpendarri da mana. I nhini da Jesus murrinh wurdininthethiththa dini-yu. Kardu wurnangat da matha pangu-yu murrinh ngarra Jesus pubinayepuptha pirrini-yu i kardu matharr-wunngini menpathadha wurrini i ku ngepan wiye pirrinmapuththa wurrini ngarra kardu thangunu kathu. Kardu wurnangat-ka da-ka nan thangunu kathu-wa da Judea i Jerusalem i da nan Tyre i Sidon da ngarra manta dimnintha lalingkin. Nhini-wa kardu-yu ngarra Jesus punninadha-yu murrinh pubimnayepup-yu i kardu matharr-wunngini menpathadha dini.

19 Kardu wurnangat mana-wa pumedhad-haptha puyi ngarra nginipunh Jesus-yu i lur-ruth ngarra nukunu-ka kardipirrdha wurrini ngarra kardu wangu i nhini kardu-ka patha da matha punnidha nhini-yu. Bere Jesus-ka kardu matharr-wunngini terert da matha men-pathadha wurrini.

Kangkarlmawu Wurdamyith Murrinh Le i Murrinh Mardathin

Matthew 5.1-12

20 Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdampir-ramardarduy ngarra pulangay i murrinh mam-pirruneme, “Nga. Kardu pana ngarra nanhthi numpanyeyma-ka nhini Yile neki-ka Pule ngala da matha dimnarra i pirrananpenu purru nanki-yu i nhini-ka le-wa narni nhini-yu. 21 I kardu pana ngarra medeyi numpan-ka da nakurlnu-wa nanki bananmardannu-yu i nhini-ka le-wa nuru nhini-yu. I kardu pana ngarra damnanmar-dathin wurran-ka da nakurlnu-wa nanki-yu le

manankulkulnu-yu i nhini-ka le-wa nuru nhini-yu.

22 “I nga. Kardu ngamere pana deyida murrinh pumanannarrithaknu ngatha i da tete-manthay ngatha pubunarrapaknu i murrinh pananthirrarartnu parni nanki-nu, nhini nanki-ka le da matha narninu nhini-yu. Kardu-ka mange nhini pumanarranu puru nhini nanki-ka kardu ngarra ngay weyida narramngiriwak numpan ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ya. 23 I da murntak warra da mange wiye nhini deyida mani pumerrudhaneme purne ngarra ku prophet-yu kardu ngarra Yile neki nukunu-yu. Nhini nanki-ka le da matha narninu nhini Yile neki-ka nanhthi patha patha mamnarrayit dim da ngarra Heaven nanki-nu-yu.

24 “Mu nga. Nanki kardu pana ngarra nan-hthi terert numammath numpan-ya nhini nanki mere le nukun nuru nhini-ka mange murruwurl pekpek da matha nanthin numpan marra kanhi-yu mu da nakurl-te-wa mere warda numabathnu nuru nanhthi terert nhini-yu.

25 “I nanki kardu pana ngarra bamnanmardan wurran-ka nhini nanki mere ngarra le nuru nukun nhini-yu, nhini nanki-ka da nakurlnu-wa medeyi narninu. I nanki kardu pana ngarra le mamnankulkul wurran marra kanhi, nhini-ka mere le nuru nhini-yu. Nhini-ka da nakurlnu-wa pananmardatthinnu pi nanki-yu.

26 “I kardu ngatha murrinh panantiparlnu-ka nhini nanki-ka mere le nukun nuru. Mange nginipunh nhini mani-wa da murntak warra

kardu-ka parranintiparldha punni kardu ngalan-
tharr murntak ngarra murrinh thirrukduk da
matha puddanarrayiththa punni.”

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Da Mange Patha Purrurra Ngarra Kardu Kuylarr
Matthew 5.38-48; 7.12

27 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida.
“Nubingayepup kathu. Nanki-ka marda-wa nu-
manartnu nuru kardu kuylarr-yu i kardu pana
ngarra mere marda kumananart kuru-yu. 28 I da
mange patha da matha numarranu nuru kardu
pana ngarra nanhthi pangannantel pumpan-yu
i Yile neki nadharrpunu da mange patha mar-
ranu purru kardu pana ngarra da tetemanthay
pubannarrapak pumpan.
29 “I kardu ngatha kubananthamurrurduk
ngarra thamurru-ka, nhini nanki-ka mere nur-
dunangkarl deyida thu-yu nhini-yu. Mu bere
ngatha nurdunamurl banande ngarra thamurru
numi-yu. I kardu ngatha darrarart nanhthi
blanket manankabibirl-ka nhini-ka mere thu
kuy nuyuna mu bere ngatha nurdunamurl
mabath kurru nanhthi numi deyida-yu. 30 I
kardu ngatha nanhthi-nu panantharrpunu-ka
nhini-ka nanamut da matha. I kardu ngatha
nanhthi pumanankardapnu-ka, nhini nanki-ka
nuyuyekum-da-matha-nu nhini-yu.
31 “Nanki-ka kardu le numpanpirra kardu
pangu kathu ngarra da mange patha pumam-
narra pumpan-yu, na? Nhini nanki-ka da
mange patha nhini da ngatha numarranu nuru-
yu ngarra kardu nhini-yu.

32 “Mu nanki ngatha marda numanartnu
nuru kardu pana da matha ngarra marda
wardarra pumangannanart pumpan-ya nhini-ka
ngathayida-wa nhini-yu. Nhini-ka kardu wiyen-
pun pana ngatha yida marda pumanganpunart
pumpan-yu kardu pana ngarra marda wardarra
pumanganpunart pumpan kardu ngarra wiyen-
pun nhini-yu. 33 I da mange patha ngatha nu-
marranu nuru kardu pana da matha ngarra da
mange patha wardarra pumamnarra pumpan-
ya nhini-ka ngathayida-wa nhini-yu. Nhini-
ka kardu wiyenpun-ka nginipunh mange nhini
deyida mani pamam pumpan-yu. 34 I nanki
ngatha nanhthi narramut ngadha kardu pana
da matha ngarra nanhthi puddunarrangkarlnu-
ka nhini-ka ngathayida-wa nhini-yu. Nhini-
ka kardu wiyenpun-ka nginipunh mange nhini
deyida mani pamam pumpan-yu.”

35 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida.
“Nanki-ka puy deyida wangu thathpirr. I
kardu marda numanartnu nuru kardu pana
ngarra mere ngarra kumananart kuru nanki-
yu. I da mange patha da matha numar-
ranu nuru i nanhthi narramutmut ngadha nuru
i nanhthi mere ngatha kuddunarrangkarl-ka
nhini-ka berengunh-wa nhini-yu. Nhini-wa
mange thathpirr-yu i Pule ngala Yile neki-ka
le warda pinarranu i nanki-ka wakal nukunu
warda nurunu nhini-yu. Nhini-wa da mange
nukunu-yu. Nukunu-ka kardu murlmurl wur-
ranpirra ngarra kardu wiyenpun-yu i kardu
pana ngarra mere tiparlti kuru ngarra nukunu
wangu-yu. 36 Nhini nanki-ka kardu murl-

murl nururra ngarra kardu wurnangat warda ngatha nginipunh Yile neki deyida mani kardu murlmurl wurranpirra ngarra kardu wurnangat warda ngatha.”

Kangkarlmawu Mampunmardawerr Mere Purdunyith Puru Ngarra Kardu Ngamere
Matthew 7.1-5,15-20,24-27; 12.33-35

37 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Mere nukun murrinh nuddunyith nuru kardu ngarra ngamere-yu kardu wiyenpun kama pumpan-ya i kardu pathanpun kama-ya. I mere nukun nuntirda nuru kardu nhini-yu. I nhini Yile neki-ka mere warda punantirda nanki-yu. I kardu ngatha da mange wiye kumanarra-ka nhini nanki-ka mere nukun nuddurrangkarl da mange wiye nhini-yu. I nhini Yile neki-ka pirrananmaputhnu warda da mange wiye ngarra nanki thangunu-yu.

38 “I nanhthi narramut ngarra kardu i nhini Yile neki-ka panarramut nanhthi-yu ngarra nanki. Nukunu-ka nanhthi panarramutmutnu purru makurrinh da matha. Nginipunh nanhthi tin mani nganaka mi numadhalet i numadham-num i nuburangkarltangkarl i mi deyida nu-madhalert kangkarl i kurruwu da mana kanhi-re. Nginipunh nhini mani-ya Yile neki-ka pa-narramutmutnu purru ngarra nanki-yu. Mu nanki ngatha manangka makurrinh nuru ngarra kardu ngamere-ka nhini Yile neki-ka makurrinh kunungingki deyida kanarramut nhini-yu. Mu nanki ngatha makurrinh patha nururra ngarra

kardu ngamere-ka nhini Yile neki-ka makurrinh
patha deyida panarramutnu ngarra nanki-yu.”

39 Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mam-
pirra, “Nga. Kardu kamarrama ngatha maberti
kurru kardu kamarrama numi-ka nhini-ka
kardu-ka buyninthabat-wa ngarra weyi pewerti-
yu, nawa? 40 I nga. Kardu ngalan-
tharr nganaka ngarra murrinh-te pantet kardu
wurdanpunthethith-ka nhini kardu-ka mere
da ngatha mukmuk ngala kumabath kuru
nginipunh kardu ngalantharr nukunu deyida
mani-yu. Mu da nakurl-wa ngarra kardu-
re pangkathannu murrinh ngala thathpirr-ka,
nhini kardu-ka mukmuk ngala warda wanku
pumabathnu puru nginipunh kardu ngalantharr
nhini deyida mani.”

41 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra,
“Nga. Thangku-nu nubamkardu numpan nan-
hthi putek kunungingki ngarra kamarl kardu
ngamere-yu. Mu nanki-ka numemnupe-wa
nanhthi thay ngala kanamnankardi deyida
ngarra kamarl nanki-yu. 42 I numarra nuru,
‘Ngurdinhingkaputhnu nanhthi putek kunung-
ingki pana-yu’ mu nanki-ka mere da ngatha
nubangkardu nanhthi thay ngala ngarra kamarl
nanki-yu. Mu nanki-ka nuyiyengkawuy mana-
wa mere nubangkardu mana-wa thay ngala
pana ngarra kamarl nanki-yu. Mu marra-re
warra ngadha-ka nanhthi thay ngala nhini warra
ngadha nunguyngkapirt ngarra kamarl nanki-
yu i nhini-ka nubangkardunu tarangka thathpirr
nanhthi putek kunungingki pana ngarra kardu
ngamere-yu.

43 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida.
“Nanhthi thay patha nganaka mi dhepdhep
wiye-ka mere ngarra kinthat nhini-yu. I nanhthi
thay wiye-ka mere ngarra kinthat mi dhep-
dhep patha-yu, wurda. 44 Mu nanki mani-
ka niranthenhthenhnu thay terert da matha
i ngarra mi pinthatutnu-yu. Mi kumpampa-
ka mere karuy mani ngarra thay mululumpu-
yu i mi mangkamurr-ka mere karuy mani
ngarra nanhthi mayepup-yu, wurda. 45 Da
mange nginipunh nhini deyida mani kardu-ka
niranthenhthenh deyida. Kardu pana marda
patha mammath wurran-ka nhini nukunu-ka da
mange patha-wa mam wurran i murrinh thathpi
patha da matha wurranngerren. Mu kardu pana
marda wiye mammath wurran-ka nhini nukunu-
ka da mange wiye-wa mam wurran i murrinh
thathpi wiye da matha wurranngerren nhini-yu.
46 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida.
“Nanki numamnga numpan-ka, ‘Pule’ nawa?.
Mu nanki-ka mere murrinh numangabath nuru-
wa. Nhini-ka thangku-nu-wa ‘Pule’ numamnga
numpan-yu? 47-48 Mu nga. Kardu nangkal ngatha
purrunu kathu ngarra ngay i murrinh thathpi
ngay bingayepupnu i murrinh mangabathnu,
nhini nukunu-ka nginipunh kardu nugarn pana
mani ngarra thelput bangarnerde. Da marra-
re warra ngadha-ka nukunu nhini-ka da weyi
ngala pankurrk i ngarra palyirr pepe da mana.
I da palyirr nhini thangunu-ka thelput warda
bangarnerde i ngarra bangarntikerdek da mana.
Thelput nhini-ka nanhthi tetemam da matha pir-
ridha. Bere nhini thangunu-ka kura ngala warda

kardiyeldha wurrini i ngipilinh-ka dempirnturt
i manthawidhalert da mana i kura-ka wilan
warda nungampinhat nhini-yu i thelput nhini-ka
panmatnintha. Mu nanhthi-ka mere nuykudha-
wa thelput nhini-yu. Mu tetemam da ngatha pir-
ridha nhini-ka ngarra palyirr thangunu weyida
bangarnerde nhini-yu.
49 "Mu nga. Nangkal ngatha murrinh thathpi
ngarra ngay bingayepupnu i mere murrinh
mangabathnu nhini nukunu-ka nginipunh kardu
nugarn numi niyith-niyith kanhi mani ngarra
thelput bangarnerde. Nukunu nhini ban-
garnerde thelput-ka ngarra putek da matha
kangkarl mere puykurrktha pepe-yu ngarra pa-
lyirr. I nhini thangunu-ka kura wilan deyida
wurrinidha kathu i thelput nukunu panmat-
nintha. I thelput nhini-ka banpek-da-matha-
nintha nhini-yu." Bere murrinh Jesus-yu
dampirrarikerdek murrinh wurdanpunthethith
ngarra kardu-yu.

7

*Kangkarlmawu Mampatha Kardu Mathar-
rngini*

Matthew 8.5-13; John 4.43-54

1 Bere nhini thangunu Jesus-ka nadha dini
pangu warda wangu da nan-nu Capernaum.
2 Bere da ngarra nhini-ka ku pule ngala ngarra
ku soldier terert nukunu dinirradha pangu da,
kardu manangka Jews-wa nukunu-yu. I kardu
nugarn numi ngarra wurlk menadha wurrini-ka
kardu matharr ngala da matha yungurrkurrktha
kardu manta warda yungipuptha. I kardu pule

nhini-ka marda merttha kardi ngala da matha kardu matharrngini nhini-yu.

3 Bere kardu pule nhini-ka pamnayepup Jesus-yu. I wurdanpunkuthukneme kardu ngalantharr-ngalantharr kardu Jews-ya ngarra Jesus-nu piranakaynuneme kardu matharrngini-nu mawathanu. 4-5 Bere peneme nhini-ka punnanadhaneme ngarra nukunu-nu Jesus. I pumemnarlupurlneme i pumamnaneme, "Ya. Kardu pule ngala pangu ngarra ku soldier dimpirra-ka kardu patha-wa nukunu-yu. Nukunu-ka kardu marda-wa mangannganart kanam nganki kardu Jews-yu i nukunu da bangamngarrarderde-yu da ngarra church nganki-yu. Mu kardu nugarn numi ngarra wurlk mamna wurran-ka kardu matharr ngala yibim. Nhini-ka patha-wa nhini-yu nukunu namanpinu-yu i kardu matharrngini nhini-ka nanawathanu patha deyida pinu."

6-7 Bere Jesus-ka punnadha-warda-neme kardu ngarra pule nhini-nu ngarra thelput nukunu-nu. Bere ngarra Jesus-te manta warda wurrinidha ngarra thelput nhini-ka ku pule nhini-ka wurdanpunkuthukneme kardu ngarra nukunu ngarra Jesus-nu wunku murrinh wanku. I pumamnaneme ngarra Jesus, "Pule, kanhi-wa murrinh ku pule nganki murrinh wurdanpathuk-yu. Nga. Mere thurru nukun kathu ngarra thelput ngay-yu. Ngay-ka thunungiwerdi-wa nukun nhini-yu. I ngay wangu mere ngurrumpa nukun ngarra nhinhi-yu. Mu pana da kathu thirranu i murrinh thamanu pana da kathu i nhini kardu matharr-

ngini kanhi-ka patha warda nawathanu nhini-
yu. 8 Ngay deyida wanku ku pule ngala
dimnga ngarra ngay-yu i ngay-ka ku pule ngala
ngempirra ngarra ku soldier ngamere-yu. I ngay
mamna kardu ngarra ngay numi, ‘Pangu wangu
thunu thi.’ I nukunu-ka nhini wangu nungam
dim. I mamna kardu numi, ‘Thurru kathu.’ I
nhini-ka wurran warda kathu. I mamna kardu
numi deyida, ‘Mange kanhi thamanu.’ I nhini-ka
nukunu-ka mange nhini-ka mamnga deyida.”
Nhini-wa murrinh ku pule ngala soldier nhini
wurdannathuk ngarra Jesus-nu-yu.

9 Bere Jesus-ka memnamardat da matha
thathpirr warda ngarra kardu nhini kathu
bimnayepup-yu. I bere wurdampirramardarduy
warda pirrim kardu ngarra terert parraniriwak-
tha purni i murrinh mampirra, “Nga. Murrinh
thathpirr kanhi manarranu-yu. Kardu pule
ngala soldier pangu-ka murrinh thathpirr mam-
ngabath murrinh kardu matharrngini pangu-nu
patha mawathanu. Kardu Jews-wa thathpirr
mere murrinh thathpirr kumangabath karni-yu
nginipunh kardu pule ngala kanhi mani kardu
ngamengka murrinh mamngabath kanam-yu,”
Jesus kathu-yu mampirra.

10 Bere kardu peneme pana ngarra ku pule
nhini wurdanpunkuthukneme ngarra Jesus-nu-
ka kardu warda puddamkawurlneme ngarra
thelput ku pule nhini nukun i pubamkangkar-
duneme kardu matharrngini-ka kardu patha
warda dinidha manangka matharr.

Kangkarlmawu Wurdankabirl Kardu Wakal

Nugarn Nigunu Kardu Palngun Mekmunurr

11 Bere nhini thangunu nukunu Jesus-ka da
numi-nu warda wangu nadha dini da nan-nu
Nain. I pulangay nukunu wanku purnedhaneme
i kardu wurnangat deyida wanku. 12 Bere
ngarra Jesus manta mana warda wurrinidha
da ngarra gate da town nhini-ka, nukunu-ka
bampunkardu kardu wurnangat punganawur-
rdha warda kathu purni wunku ku kardu yibim-
pup pubabirrnu ngarra nanhthi stretcher kathu
pumenamathbaththaneme purne. Kardu yibim-
pup nhini-ka wakal nugarn nigunu numi da
matha kardu palngun mekmunurr nhini-yu. I
nigunu-ka du wurrinikarrktha.

13 Bere Jesus-ka bamkardu kardu palngun
nhini-yu i dammardathin warda nigunu-nu.
I murrinh mamnge, “Nga, mere thurrukarrk
nukun,” mamnge.

14 Bere Jesus-ka wurrinidha ngarra nan-
hthi stretcher i mange-re warda manthap. I
kardu ngarra pumenamathbaththaneme purne-
ka pibimkat-warda-neme. Bere Jesus-ka mamna
warda kardu ngarra yibimpup nhini-yu, “Ya.
Thewirnturt kathu kardu nugarn pana ngarra
thibimpup-yu.” 15 Bere kardu nugarn yibimpup
nhini-ka dempirnturt wurdamkabirl warda i
kardingerrentha warda nhini-yu. Bere Jesus-
ka wurdanngengkarl warda ngarra kalekale
wangu-yu nukunu kardu nhini-yu.

16 Bere kardu wurnangat-ka pumemnamar-
dat ngala da matha i Yile neki warda par-
raniriparldha pardi. I kanhi-wa murrinh-yu

pumenanudha purni, “Ya. Kardu kanhi karrim-
ka kardu ngala thathpirr-wa ngarra Yile neki
thangunu kathu kardu prophet-ya. Yile neki-
ka pangannheruy-warda-ngime i manhimanpin-
ungime.”
17 Bere nhini thangunu ngarra Jesus wur-
dankabirl kardu nhini-ka murrinh warda ba-
nalangtha wurrini da pana ngangka-re da ngarra
ngala nan-ya Judea i da manta ngangka da
ngatha.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Nukunu John the Baptist

Matthew 11.1-19

18 Bere kardu pulangay nukunu John the
Baptist-ka puyemnayepup deyida mange da
ngarra Jesus wurdankabirl kardu yibimpup
nhini-yu. 19 I bere nukunu John the Baptist-ka
pirrimpirrukaynintha kardu pulangay nukunu
perrkenku i murrinh mampirrunintha, “Nga
penintha. Thununinthanu thi ngarra Jesus i
thaninthadharrpunu nukunu kama kardu Pule
ngala ngarra Yile neki wurdanthuk-yu i kardu
Pule ngala numi kama nakurlnu purrunu kathu-
yu?”
20 Bere pangu warda wangu naninthadha dini
ngarra Jesus-nu i pangamnintharuy da mana i
murrinh pumamnanintha, “Ya Pule. Nukunu
John the Baptist-ka wurdanngankuthuknintha
wunku murrinh kanhi. Nhinhi da kama kardu
Pule ngala ngarra Yile neki wurdannhithuk
i kardu Pule ngala numi deyida kama da
nakurlnu purrunu kathu i nukunu nhini kama
ngarninamardamardanu-yu?”

21 Bere da ngarra nhini-re damninthadharrpu-
ka Jesus-ka kardu matharr-wunngini
menpathadha wurrini i kardu kamarrama
terert menpathadha dini i ku ngepan
wiye pirrinmapuththa wurrini ngarra
kardu thangunu. 22 Bere Jesus kathu
mampirrunintha ngarra kardu pana ngarra
John the Baptist wurdanpunkuthuknintha-yu,
“Nga. Thurdininthawurlnu ngarra John the
Baptist deyida i numananunintha da mange
kanhi ngarra nubengimangkardudhanintha
thardi-ya i murrinh ngarra kardu kathu
pumenarrudhanintha parde. Kardu
kamarrama-ka pumpanmirlbirl deyida i kardu
pulith-ka pumpannilili deyida nhini-yu. I kardu
matharr leprosy pumebaththa purni-ka kardu
tarangka warda pumpan. I kardu ngarra the
wiye-ka pubinthewup deyida pumpan nhini-
yu. I kardu ku puwup thangunu-ka kardu
birnu deyida pumpan nhini-yu. I kardu
ngarra nanhthi purrkpurrk pumpanyeyma-
ka berengunh murrinh thelerrdhe patha ngarra
Yile neki thangunu pubinthepup. 23 I kanhi
numi-yu. Nga. Kardu nangkal ngatha bere
ngatha wangu murrinh mangabathnu purru
i mere kaningipart nukun, kardu nhini-ka le
da matha paninu nhini-yu. Nhini-wa murrinh-
yu numaninthanu ngarra nukunu John the
Baptist-yu,” Jesus kathu-yu mampirrunintha.
24 Bere penintha nhini-ka pangu deyida wangu
wurdamninthawurl ngarra John the Baptist-nu.

Bere Jesus-ka wurdanarrayiththa dini kardu
ngarra wurnangat-yu ngarra murrinh nukunu-

nu John the Baptist. I mampirra, “Nga kardu.
Da marra-re nganaka ngarra nanki-re da pangu
wangu ngarra da darrinpirr pularn nunninadha
John the Baptist-nu nubamkardu-ka, kardu
ngarra mana-wa kardu nukunu nginipunh
medha kardi-yu? Kardu manangka lurruth ngala
kama numenadha nurni-yu nginipunh nanhthi
parnu mani wurdanparl pirrim nanhthi wirrirr-
te-yu? Mu wurda nawa nukunu-yu? Nukunu-
ka kardu lurruth ngala da matha kardidha-yu.
25 I ngana deyida nunninadha ngarra nukunu-nu
nubamkardu-ka, kardu ngarra mana-wa kardu
nukunu nginipunh medha kardi-yu? I nume-
nadha nurni nanhthi kaligu patha patha kama
banardurdidha wurrini? Mu wurda nawa?
Kardu pana ngarra kaligu patha patha pubar-
durdi pumpan-ka da ngarra thelput ngala ngala
da matha pumpannupup-ya. 26 I ngana deyida
nunninadha ngarra nukunu-nu nubamkardu-
ka, kardu ngarra mana-wa kardu nukunu
nginipunh medha kardi-yu? Nanki-ka nume-
nadha nurni nukunu-ka ku prophet kama i
murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu kama
wurdanayiththa wurrini? Yu, bere thathpirr-
ya. Nukunu-ka ku prophet-wa kanam, ku
prophet ngala thathpirr nungampunkuwewurt-
neme nukunu nhini-yu.” Jesus kathu-yu mam-
pirra. 27 “Nga. Ku prophet ngamere murntak
warra-ka murrinh parrarntilil murrinh ngarra
nukunu-nu-yu John the Baptist. Ku prophet
murntak nhini-ka Yile neki kathu murrinh
kanhi-wa dampirrumutneme-yu, i mam, ‘Ngay-
ka kardu nugarn ngurduthuknu wunku murrinh

ngay-yu. Nukunu nhini-ka kumparra warra pu-
nunu pi i kardu warda manpathawathanu kardu
ngarra nukunu nhini tiduk kathu purrunu-
yu.' Nhini-wa murrinh parrarntilil ku prophet
ngamere da murntak warra-yu.

28 "Nga, murrinh thathpirr kanhi manarranu-
yu," Jesus kathu-yu mampirra. "Nukunu nhini
John the Baptist-ka kardu ngala thathpirr-wa
kardu nungamnanpewurt ngarra kardu wur-
nangat kanhi warda ngatha ngarra da putek
ngala kanhi narnam-ya, i kardu pana deyida
wanku nungampunpewurt kardu ngarra da
murntak warra pardingkadhuktha. Mu kardu
nangkal ngatha ngarra murrinh thathpi ngay
da matha mangabathnu purru-ka nhini nukunu-
ka ngala thathpirr-wa punuwewurtnu ngarra
nukunu nhini John the Baptist-yu.

29 "Kardu wurnangat da matha murrinh
ngarra thathpi John the Baptist pubi-
nanayepuptha punni-yu i da mange wiye
parnampart i da mange ngarra Yile neki warda
parraniriwaktha punni. I nhini thangunu
nukunu John the Baptist-ka daninluluwewudha
warda wurrini. Kardu wiyenpun deyida
wanku ngarra ku mani punninmatkuttha
ngarra kardu thangunu ku Government-nu
da mange ngarra Yile neki parraniriwaktha
deyida punni-yu i daninluluwewudha wurrini-
yu. 30 Mu kardu nugarn pana ngarra murrinh
law puddininthethith punni-ka perremkamit
da mange ngarra Yile neki nukunu i mere
pubinanayepuptha murrinh thathpi ngarra

John the Baptist i nukunu-ka mere warda denluwewudha nhini-yu.

31-32 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra deyida. “Nanki, kardu wurnangat narnam kanhi-ka kardu nginipunh mamay mani narnamyekdhek i narnampirrakaykay ngarra mamay ngamere-ya. I murrinh kanhi numampirra numpan, ‘Nganki-ka nanhthi dhekdhek ngardirrayekdhektha nanhthi kardu marrit mamngintha-ya ngathayida ngumenthart. Mu nanki-ka mere le narnidha nanhthi dhekdhek nhini-nu-yu. I nanhthi dhekdhek ngathayida ku birrbirr ngumenthart-ya, mu nanki-ka mere narnikarrktha.’ Mange nhini mani-wa nanki-ka mere da matha le patha narni.” Jesus kathu-yu mampirra.

33 “Nga. Nukunu John the Baptist pangarntuy i mi dhepdhep kununingki da matha kardimurrktha i mere kanigurdugurduktha kura wine-yu. I murrinh numenadha nurni nanki-yu, ‘Nukunu nhini-ka ku ngepan wiye kanthin wurran.’ I kardu nukunu nhini-ka narnampart warda. 34 I ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr ngangarntuy-re-ka mi dhepdhep ngardimurrktha i kura wine ngardigurdugurduktha. Mu kardu-ka numamnga numpan, ‘Ya. Nukunu nhini-ka kardu bere matha wangu mi kanammurrk i kura kanamkurdugurduk-yu. I nukunu nhini-ka wurrannupup-ya ngarra kardu wiyenpun i kardu ngarra ku mani pumpanpunmatkut ku Government-nu-ya,’ numamnga numpan ngarra ngay-nu-ya.

35 “Mu nga. Kardu nangkal ngatha ngarra Yile

ngay darntiwak wurran-ka nukunu nhini-ka the kanthin da mange ngarra nukunu thathpirr-ka patha-wa nhini-yu." Jesus kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Wurrinidha Ngarra Thelput Simon Nukunu Kardu Pharisees-ya

36 Bere nhini thangunu-ka kardu Pharisees numi kathu dantharrpu Jesus mi dhepdhep-nu pininthamurrknu. Bere Jesus-ka pangu warda wangu wurrinininthadha ngarra thelput nukunu da mana i dinininthamurrktha pangu da. Murrinh nukunu kardu Pharisees nhini-ka Simon-wa.

37 Bere da ngarra town nhini-ka kardu palngun wiye thathpirr merithuktha kardi pangu da kardidha. I nigunu-ka pamnayepup Jesus-yu mi dinininthamurrktha-yu ngarra thelput nukunu Simon kardu Pharisees-ya. Bere nigunu-ka nanhthi oil wunku kangunu patha manganart nanhthi pul-te i wurrininadha ngarra Jesus-nu ngarra thelput nhini da. 38 Bere Jesus-ka de-nawinhimunedha yu ngarra mi-re yumurrktha-yu. Bere kardu palngun nhini-ka wurrininadha i pirret tiduk kathu i pirrikarrktha. I nanhthi kakpa nigunu-ka danimewewudha pirri ngarra me nukunu Jesus. I dilangammertum warda nanhthi pemarr ngarra nigunu-re. I dammed-hung i dammewewu nanhthi oil wunku kangunu patha nhini-yu ngarra me nukunu.

39 Bere nukunu Simon-ka bangammangkardu da mange nhini-nu-yu i murrinh memnu marda-re, "Kardu nugarn kanhi ngatha murrinh ngarra thathpi Yile neki ngatha kurdiyith kurru-ka nhini nukunu-ka the-wa mabath kurru kardu palngun

kanhi ngarra manthadhap kanam-ka kardu wiye
ngala thathpirr-wa i nhini-ka kurdungkarel-wa
nukunu-yu kardu palngun kanhi-yu."
40 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Simon, ngay-
ka murrinh ngurdimpayithnu i murrinh mam-
panu." "Thangku murrinh Pule?" Mamna.
41 Bere Jesus kathu-ka mamna, "Nga.
Kardu nugarn yina ku mani dampirrumut-
ngadha-nintha ngarra kardu. I ngarra kardu
numi-ka damnamut $100 i ngarra kardu
numi damnamut-ka $5-wa. 42 I da nakurl-
te-wa nukunu-yu dampunkudharrpunintha
ku mani-nu purdunangkarlnintha-nu. Mu
kardu penintha nhini-ka mere ngarra ngadha
purdinangkarldhanintha, mananhthi. Bere
nhini thangunu nukunu kardu pana ngarra
ku mani dampirrumutnintha-ka murrinh
mampirrunintha ngarra penintha nhini-
yu, 'Nga. Nankunintha-ka mere ngarra
nuddungangkalathnintha ku mani-yu, nhini-
ka thuyninthayekum warda.' I bere nga," Jesus
kathu-yu mamna ngarra Simon. "Kardu nangkal
nimin penintha nhini-yu marda thathpirr
manganart-yu kardu pangu ngarra ku mani
dampirrumutnintha-yu?"
43 Mu Simon kathu-ka mamna ngarra Jesus,
"Kardu nugarn pana kama ngarra ku mani ngala
damnamut ngadha." "Yu nhini da," Jesus kathu-
yu mamna.
44 Bere Jesus-ka wurdamngerduy kardu ngarra
palngun nhini wangu i murrinh deyida mamna
ngarra Simon, "Nga. Ngay nganardi ngarra
thelput nhinhi-ka mere thengamuttha kura

patha-yu nanhthi puteknngime ngarra ngay-yu ngurdanamekulktha-yu. Mu nga. Kardu palngun kanhi-ka damngimewewu ngarra nanhthi kakpa nigunu-re i dilamngimertum ngarra pemarr nigunu-re. 45-46 I nga. Nganardi ngarra thelput nhinhi-ka mere thengidhamurrudhungtha i mere thengiwewewudha nanhthi oil wunku kangunu patha ngarra pemarr ngay-yu. Mu kardu palngun kanhi kem-ka bere matha wangu daningimedhungnhungtha dini i damngimewewu nanhthi oil wunku kangunu patha ngarra me ngay-yu. 47 Yu, kardu palngun kanhi-ka marda-wa thathpirr mangangert ngay-yu, nhini ngay-ka ngarrimmaputh warda da ngarra mange wiye terert kanthidha wurrini-yu. Mu ngay ngatha ngirramaputh da mange wiye kunungingki da matha ngarra kardu pangidharrpunu, nhini kardu nhini-ka kunungingki da matha marda mangert-yu."

48 Bere Jesus kathu-ka mamnge kardu ngarra palngun nhini-yu, "Ngay-ka ngarrimnhimaputh warda da mange wiye terert ngarra thanthidha thurrini-yu."

49 Bere kardu ngamere ngarra pirrinimurrktha pangu-ka pubimnayepup murrinh nhini ngarra Jesus mamnge-yu i murrinh pumemnu mange pigunu, "Ya. Nangkal kardu kanhi-yu? Nukunu kanhi-ka da mange wiye ngatha yida wanku pirrimpunmaputh wurran ngarra kardu-yu."

50 Bere Jesus kathu-ka mamnge deyida ngarra kardu palngun nhini-yu, "Nhinhi-ka murrinh thathpi ngay namngabath thathpirr i nhini-ka kardu tarangka warda thurran i mamnhiyibirnu

da mange wiye thangunu. Mampa, thurrunu warda i wunku marda pekpek wanku thurrunu.”

8

Kardu Palngun Deyida Wanku Punnewatthangime Ngarra Jesus-yu

1 Bere nhini thangunu-ka Jesus i kardu pulangay nukunu 12-ya punnewatthaneme da ngarra town terert da matha. I nukunu-ka murrinh daninthelerrdha wurrini ngarra kardu Yile neki ku Pule ngala thathpirr-yu i pirranpenu pani kardu ngarra nukunu-yu. 2 I kardu palngun ngamere deyida punnewatthangime ngarra Jesus-yu. Kardu palngun nhini-ka da murntak warra Jesus matharr menkuwathadhangime dini-yu i ku ngepan wiye pirrinkumaputhtthangime dini. I kanhi-wa kardu murrinh peningime ngamere-yu kardu nan-ya Mary Magdalene ngarra ku 7 mebaththa wurrini ku ngepan wiye Jesus pirrimmaputh-ya. 3 I nan Joanna. Nangkun nigunu-ka nan-wa Chuza kardu pana ngarra wurlk menadha wurrini ngarra ku pule ngala Hered. I kardu numi deyida-ka nan Susanna. I kardu palngun ngamere deyida wanku punnewatthangime-yu ngarra Jesus i mi wanku punnirrakutkutthaneme i pumerrawathawathadhaneme punne Jesus i pulangay nukunu-nu.

Murrinh Ngarra Kardu Mi Kamarl Wurriniwuthpuththa i Bebirrbirrdha Wurrini

Matthew 13.1-9; Mark 4.1-9

4 Bere kardu wurnangat nimin-ya punni-
nawattha ngarra Jesus-nu da ngarra terert
thangunu kathu i kardu puyemnawerr warda
ngarra nukunu. Bere Jesus-ka murrinh warda
wurdampirrayith murrinh yibimkamnum. 5 I
mampirra, “Nga. Murrinh kanhi-ka murrinh
ngarra kardu nugarn wurlk medha wurrini
ngarra mi kadin. Nukunu-ka mi kamarl man-
gankut i mi warda kamarl wurriniwuthpuththa
weyi ngarra ku puliki meyeththa wurrini nan-
hthi thay pangkuy wuting-te. Bere nukunu-ka da
pana-re-ya mi wurriniwuthpuththa-yu.

“Bere mi kamarl ngamere-ka banawaththa
wurrini ngarra mayern-wa i kardu warda mi-
yu punnadhurrthurrdha punni-yu i mi ngamere
ku murrirrbe-ka pardimurrktha nhini-yu. 6 I
mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini
ngarra palyirr kurethkurethmam. I mi-ka pud-
darnturturt, mu dempunmugarl nhini nanhthi
putek nhini-ka tumtum-wa nhini-yu. 7 I mi ka-
marl ngamere-ka banawaththa wurrini ngarra
nanhthi nan wangu mayeyep. I mi-ka pangar-
nturtuy i puddarnturturt, mu nanhthi mayeyep
deyida puddarnturturt ngala da matha i mi-ka
pumpanpunpekarl i parrampirradhap mi nhini-
yu i pumpanpunthinkun warda nhini-yu. 8 I
mi kamarl ngamere-ka banawaththa wurrini
ngarra putek patha. I mi-ka pangarnturtuy i
puddarnturturt i mi kamarl pelpith terert da
matha warda pinthutut nhini-yu.

“Kardu nangkal ngatha mangimarta mur-
rinh niyith-niyith kanhi-ka nukunu kardu nhini-
ka murrinh-ka mabath warda nhini-yu,” Jesus

kathu-yu mampirra, murrinh lurruthmanthay-ya.

Jesus Wurdanpirrameriyith Murrinh Ngarra Yungkamnumtha
Matthew 13.10-23; Mark 4.10-20

9 Bere pulangay nukunu Jesus kathu-ka pumamnaneme ngarra Jesus, "Ya pule. Thurdungarrumeriyith-mani-neme murrinh pana ngarra kardu mi kamarl wurriniwuthpuththa-yu." 10 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, "Yile ngay-ka bannankuwerdi-wardarra-neme ngarra mukmuk nankuneme-yu da ngarra mange nukunu-yu, i da mange ngarra ku Pule ngala thathpirr pinu-yu. I mere nangkal ngadha the mebaththa wurri da mange nhini-yu, mu nanki da matha the warda thathpirr nanthin. Mu kardu ngamere-ka pubinthepup da matha pumpan murrinh niyith-niyith yibimkamnum-ya. Mu mere thathpirr kumarta murrinh nhini-yu, wurda da matha. I kardu nhini-ka da mange ngarra ngay pubamngimangkardu pumpan mu mere kumarta da mange ngarra Yile ngay nukunu-yu. I kardu-ka pubimngayewup pumpan, mu mere thathpirr kumangimarta kuru.

11 "Nga. Murrinh nhini-ka ngurdunarrumeriyithnu-warda-neme," Jesus kathu-yu mampirruneme. "Mi kamarl pana ngarra kardu nhini wurriniwuthpuththa-ka nginipunh murrinh thathpi Yile ngay nukunu. 12 I mayern pana ngarra mi kamarl ngamere banawaththa wurrini-ka nginipunh kardu pana mani ngarra murrinh thathpi Yile ngay

pubinthepup, mu ku karrath kathu wurran-ka
i murrinh nhini-ka manganpunmart warda. I
nhini kardu-ka mere warda kubiyepup murrinh
nhini-yu i mere ngarra murrinh kumanabath
i nhini Yile ngay-ka mere ngarra warda
manthibirnunu kardu nhini-yu. 13 I palyirr
kurethkurethmam pana ngarra mi kamarl
ngamere banawaththa wurrini-ka nginipunh
kardu pana mani ngarra murrinh thathpi Yile
ngay pubinthepup i le patha ngadha murrinh
pumamyit pumpan. Mu murrinh kunungingki
da matha ngadha pumamyit i nhini-ka mere
ngadha ngepan lurruth kuddururturt nhini-
yu. I ngarra ku karrath-te mampuntullul
murrinh nhini parnipartnu-ka, nhini murrinh-
ka parnampart warda nhini-yu. 14 I nanhthi
mayeyep pana ngarra mi kamarl ngamere
banawaththa wurrini-ka nginipunh kardu
pana mani ngarra murrinh thathpi Yile ngay
pubinthepup, mu kardu nhini-ka mere thathpirr
kuddunayemit kuru ngarra Yile ngay-yu mu
bere matha wangu pubenthengkarnirn pumpan
ku mani-nu i da mange pekpek-nu. I nanhthi
nhini-ka dampirradhap i kardu-ka mere ngarra
ngepan lurruth kuddururturt nhini-yu. 15 I
ngarra putek patha pana ngarra mi kamarl
ngamere banawaththa wurrini-ka nginipunh
kardu pana mani ngarra murrinh thathpi Yile
ngay pubinthepup. I kardu-ka murrinh thathpirr
pumamnabath pumpan i bere ngatha wangu
pumamyit pumpan murrinh nhini-yu i da mange
patha da matha pamam pumpan Yile neki-nu.
I nukunu-ka le da matha wurranpirra nhini-

yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme murrinh wurdanpirrumeriyithneme-yu.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Thungku Lem
Mark 4.21-25

16 Bere Jesus-ka murrinh niyithniyith numi deyida wurdampirrayith i mampirra, “Nga. Mere nangkal ngadha karibirl thungku lem-yu i bupak pepe ngarra nanhthi pakit i ngarra da pit pepe, wurda. Mu nukunu-ka mamkale kangkarl kathu thungku parlarrangnu pintha i kardu ngarra thelput nukunu-re parnimardinu-ka nhini-ka thungku nhini warda pubangkar-dunu. 17 I nga. Murrinh nginipunh nhini deyida mani murrinh niyithniyith yibimkamnum nhini-ya da nakurl-te-wa murrinh nhini pumartanu-yu kardu-yu. Mu kardu-ka murrinh-ka mere da ngatha the kumabath marra-yu, mu da nakurl-te-wa murrinh nhini-yu the pumabathnu-yu. 18 Nhini nanki-ka murrinh thathpirr nubiyewup nuru. Murrinh kunungingki ngatha numarta nuru-ka, nhini Yile neki-ka kanarramut warda numamarta ngala da matha. Mu mere nu-biyewup thathpirr nuru-ka nhini Yile neki-ka mananmartnu warda murrinh ngarra kunung-ingki ngarra namam numpan numanganmarta-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Wurdanpunthethith Kardu Ngarra Dar-rikardu Nukunu Thathpirr
Matthew 12.46-50; Mark 3.31-35

19 Bere kale nukunu Jesus i ngathan nukunu-
ka parramkaruyngime ngarra kardu ngarra par-
raniwegattha pirrini ngarra Jesus-yu. Mu kardu-
ka mere ngarra puyenadhangime ngarra Jesus-
yu nhini-ka kardu wurnangat da matha pingan-
ulipiyiptha pirrini ngarra Jesus-yu. 20 Bere kardu
ngamere parrantherr Jesus-yu i pumamna, "Ya.
Kale nhinhi i ngathan nhinhi-ka pangu da
outside kibimkangime nhinhi-nu." 21 Mu Je-
sus kathu-ka mampirra, "Nga. Kardu nangkal
ngatha murrinh thathpi Yile neki nukunu
biyepupnu purru i murrinh manabathnu purru,
nhini nukunu-ka kardu ngarra darrikardu ngay
thathpirr-wa. I kardu-ka nhini-wa kale ngay-yu
i ngathan ngay-yu." Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Banpunkudhapnintha Nanhthi Wirrirr Ngala i Kura Ngurntinh Ngala
Matthew 8.23-27; Mark 4.35-41

22 Bere Jesus-ka kanammardap ngarra tharntu
wunku pulangay nukunu wanku parnamka-
mardapneme. I mampirruneme, "Ka pen-
eme. Purrukath-wa-neme ngarra ngipilinh ngala
kanhi i ngamimarda pangu kathu." Bere
pumpankardurr-warda-neme da ngamimarda-
nu kathu-yu.

23 Bere puy purnedhaneme ngarra ngipilinh
ngala i Jesus-ka ngurrnguwarl warda yungur-
rkurrktha ngarra tharntu nhini-yu. Bere nanhthi
wirrirr ngala pangampirruruyneme wanku kura
ngurntinh ngala, i tharntu-ka kura medhalerttha
warda wurrini i dedhardumtha warda nhini-yu.

24 Bere peneme-ka pumamkardurt-warda-neme Jesus-yu i murrinh pumamnaneme, “Pule, Pule. Kardu pangankudhardumnu-warda-neme ngankuneme-yu.” Bere Jesus-ka dempirnturt warda i banpunkudhapnintha thu wirrirr ngala nhini-yu i kura ngurntinh ngala deyida wanku. I nhini thangunu ngipilinh nhini-ka watmam deyida dinidha.

25 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ya peneme. Thangku-dha nankuneme nerremkanhamneme numpanka-yu? Nankuneme-ka murrinh-wa numangabathneme nhini-yu ngirranankupeneme ngurru.”

Bere peneme nhini-ka pumemnamardatneme i perremkanhamneme i murrinh pumem-nungkuneme mange peneme, “Ya, kardu kanhi-ka kardu mere nginipunh nekineme mani. Nukunu-ka kardu lurruth ngala nimin-ya. Nanhthi wirrirr ngala i kura ngurntinh ngala wanku deyida murrinh pumamnabathnintha murrinh ngarra thathpi nukunu-yu.”

Jesus Mampatha Kardu Nugarn Wunku Ku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini

Matthew 8.28-34; Mark 5.1-20

26 Bere pumpankakath-warda-neme da ngami-marda pangu kathu ngarra ngipilinh ngala nhini da i pibimkatneme ngarra kardu nan pardipuptha, kardu Kadarinh. Da nhini-ka demninthamardatat dim da nan-ya Kelili da ngamimarda pangu kathu ngarra ngipilinh ngala nhini-ya.

27 Bere Jesus-ka wurdawal ngarra tharntu
kathu i pirret ngarra dimunurdi. I kardu nugarn
wunku ku ngepan wiye terert kanthidha wurrini
bangammardabi warda. Kardu nhini-ka mere
kanipuptha ngarra thelput ngarra da town-yu
mu da pirdithme nimin-ya ngarra mintilbith da
matha kardipuptha kardu marlang da matha
kardidha. 28-29 Ku ngepan wiye nhini-ka bere
matha wangu punningawurttha kardu nhini-yu.
I kardu-ka nanhthi chain-te mana-wa pumed-
harrkirrktha mange i tharrmu i pirangibaththa
mana-wa mu wurda, puddamnabay. Nukunu-
ka bunirartaldha wurrini nanhthi chain nhini-
yu i ku ngepan wiye-ka pumengkayidha punni
da ngarra kardu makardu wangu pardidha-ya.

Mu ngarra nukunu-re kardu nhini bamkardu
Jesus-ka, kardu warda pirrimkay i bamnabat
dempinhimardardum ngarra Jesus kumparra
pangu warra i murrinh lurruth mamna, "Ya
Jesus. Nhinhi-ka wakal Pule ngala Yile neki
nukunu-wa," mamna. "Thangku-nu ngay-nu-
yu marda nanganngert-yu? Mere thungibat
nukun ngay-yu." 30 "Nangkal murrinh nhinhi-
yu?" Jesus kathu-yu mamna. "Murrinh ngay-
ka wurnangat-wa," mamna. "Nhini weyida ku
ngepan wiye ku wurnangat nimin-ya nganthin
ngurran-ya."

31-32 Bere ku ngepan wiye nhini-ka pumem-
narlupurl Jesus-yu i pumamna, "Mere thurdun-
gankarel nukun pangu-yu da thipmam binhi-
yu ngarra ku ngepan wiye terert parnam-yu
mu pangu da matha thurdungankarelnu ngarra
ku pigipigi pangu-yu i ku ngarninnginirdinu."

Bere Jesus-ka wurdanpunkarel warda ngarra
ku pigipigi terert ngarra pardimurrktha manta
ngangka da ngarra palyirr. 33 Bere ku ngepan
wiye nhini-ka pungawurr ngarra kardu nhini
thangunu kathu i parnampunnginirdi warda
ngarra ku pigipigi wangu-yu. I nhini thangunu-
ka ku pigipigi-ka tharra warda dinidha parram-
pirntigat ngarra palyirr thangunu kathu ngarra
ngipilinh ngala da mana. I nhini-ka dampun-
thiwik warda ku nhini-yu i bangarntikerdek da
matha nhini-yu.

34 Bere kardu nugarn pana ngarra ku
pigipigi pirapedhaneme parde-ka mange
nhini pubamkangkarduneme i tharra
warda punnungamkawinhatneme i murrinh
parraninkuyelerrdhaneme ngarra kardu da
ngarra town i da pana ngangka-re-ya. 35 Bere
nhini thangunu-ka kardu wurnangat nimin-
ya punnidha pangu-yu i parramnaruy ngarra
Jesus. I pubamkardu warda kardu ngarra
ngepan wiye ku wurnangat mebaththa wurrini
dinidha ngarra Jesus-yu. Nukunu-ka kardu
pelpith patha thathpirr warda dinidha i nanhthi
kaligu thathpirr warda banardidha dini. I nhini
kardu-ka perrenham warda nhini-yu.

36 Bere kardu nugarn pana ngarra Jesus
pubangamkamangkarduneme kardu nugarn
nhini patha mampatha-ka nhini-ka murrinh
warda parraninkuyelerrdhaneme punne
murrinh ngarra kardu nhini patha mampatha-
yu.

37 Bere nhini thangunu kardu nhini nan
Kadarinh-ka kardu perrenham ngala da matha

mange pangu thangunu ngarra Jesus medha wurrini-yu i parrantharrpu warda Jesus kardu da panipartnu da pangu ngarra pigunu-yu. I bere Jesus-ka wurdawurl ngarra tharntu i kanammardap warda. 38-39 Mu bere kardu nugarn nhini-ka ngarra ku ngepan wiye mebaththa wurrini-ka memnarlupurl ngarra Jesus i mamna, "Ngay deyida wanku purrunu?" Mu Jesus kathu-ka mamna, "Awu wurda. Mu pangu wangu thununu thi da ngarra nhinhi i kardu thanthelerrnu thurru Yile ngay-ka patha mamnhiwatha warda." I bere wurdanthuk warda kardu nhini-yu.

Bere kardu nugarn nhini-ka da pana ngangkare wurriniwattha i kardu daninthelerrdha wurrini murrinh ngarra kardu Jesus patha mampatha nukunu-yu. Bere Jesus-ka nungardurr warda da nhini thangunu-yu i wurrankath deyida da ngipilinh ngamimarda pangu kathu-yu.

Jesus Wurdankabirl Kardu Mardinhpuy i Mampatha Kardu Palngun Matharr Kumulung Kanthidha Wurrini

Matthew 9.18-26; Mark 5.21-43

40 Bere ngarra nukunu-re Jesus wurdawurl da ngamimarda pangu deyida kathu-nu ngarra punnadha-kathu-neme, kardu wurnangat-ka pirrininamardamardadha i nhini-ka puyemnamarda warda nhini-yu.

41 Bere kardu nugarn wurrininadha ngarra Jesus-nu. Murrinh nukunu-ka Jairus-wa i nukunu-ka ku pule ngala deyida ngarra da

church kardu Jews pigunu. Bere nukunu Jairus-
ka demnawinhipingkarl ngarra Jesus kumparra
warra, i mamna, “Pule nga. Thurrunu kathu
ngadha ngarra thelput ngay wangu? 42 Kardu
wakal mardinhpuy ngay-ya kardu matharr ngala
yibim kardu manta warda pupupnu. Nigunu-
ka kardu da thangku 12-wa. I ngay-ka kardu
wakal mardinhpuy makardu-re warda kathu,
mu kardu numi da matha nganthin nganam,”
mamna.

Bere penintha nhini Jesus i Jairus-ka
naninthadha warda dini da ngarra nukunu-
nu warda wangu nan Jairus. I kardu wurnangat
wanku parraniriwaktha purni Jesus-yu i
pubenarerdadha purni manta ngangka da
ngarra Jesus-nu.

43 Bere ngarra kardu wurnangat nhini-ka
kardu palngun numi ngangka da matharr kan-
thidha wurrini. Matharr nhini-ka kardu palngun
nukun matharr kumulung-wa, i da bere matha
wangu wurrinikutkuttha. Da-ka da pirdithme
nimin-ya mebaththa wurrini-yu da thangku 12-
wa. I nigunu-ka ku mani ngala da matha danir-
ramutmuttha wurrini ngarra ku doctor terert
kardu patha-nu pumewathadha mana-wa, mu
puddamngebay da matha. Mere nangkal ngadha
ku doctor patha mewathadha, wurda da matha.

44 Bere kardu palngun nhini-ka tiduk wangu
wurrininadha ngarra Jesus i mammathap ngarra
nanhthi kaligu nukunu da mana ngarra buni-
balbalktha wurrini. I nhini thangunu-ka kardu
patha warda kardidha nhini-yu i kumulung-ka
mamngedhap warda.

45 Bere Jesus kathu-ka mampirra kardu ngarra
wurnangat nhini, “Ya. Nangkal kardu ngay
mamngithap-yu?” Mu kardu kathu-ka pume-
nadha purni, “Nganki-ka wurda-wa.”

Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra
Jesus, “Nga pule. Kardu wurnangat kanhi-
ka pubangamnhirerda pumpan i pumamnhid-
hadhap pumpan. I murrinh namngarra-ka,
‘Nangkal mamngithap-yu?’ ” 46 Mu Jesus kathu-
ka mampirra, “Awu, kardu thathpirr mamn-
githap. Nhini-ka ngingamnuthap nanhthi lur-
ruth ngala ngarra ngay thangunu kathu-ka yun-
gawuy warda.”

47 Bere kardu palngun nhini-ka the warda
mebaththa wurrini ngarra Jesus the warda
kanthidha wurrini nigunu mammathap-yu. I
nhini nigunu-ka wurrininadha pangu da ngarra
nukunu wurrininawerrerrerrdha i demnawin-
hipingkarl kumparra warra ngarra Jesus. I mur-
rinh damnardarrirda murrinh ngarra matharr
nhini mebaththa wurrini i manthap nukunu-
yu i nhini-ka patha warda kardidha manangka
matharr. I kardu wurnangat wunku deyida
pubimngeyepup murrinh nhini ngarra Jesus
mamna-yu.

48 Bere Jesus kathu-ka mamnge, “Nga. Nhinhi-
ka kardu patha warda manangka matharr them-
pirntiway thirrim pana-yu, nhini-ka ngarra ngay
thangunu murrinh namngabath mamnhiwatha
nhini-yu. Mampa, thununu warda marda
pekpek wanku nabathnu thurru.”

49 Mu bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh
pirringengerren da-dha ngatha-ka kardu nugarn

pangamnaruy wurran ngarra thelput nukunu thangunu Jairus wunku murrinh menabaththa tharra. I mamna warda ngarra Jairus, “Ya. Wakal nhinhi-ka mere warda thurduyemit nukun, ku berengunh. Mu nukunu Pule pana karrim-ka thuyekum warda wangu, da tiduk warda.” 50 Mu Jesus-ka binthepup murrinh thelerrdhe nhini-yu, i mamna warda ngarra Jairus, “Nga. Mere werrerrnangini nukun i mere thenham nukun. Mu ngarra ngay da matha murrinh nangabath nigunu-ka ngurdungkabirlnu i panibirnu deyida-nu.”

51 Bere nhini thangunu-ka pangamnintharuy warda ngarra thelput nukunu Jairus. Bere Jesus-ka kanardi ngarra da thelput nhini-yu wunku Peter, John i James, i yileyile kalekale nigunu kardu mardinhpuy pana ngarra yibimpup-ya. Mu kardu ngamere-ka Jesus mampirra, “Mere narnirdi nukun pangu-yu.”

52 Bere kardu wurnangat-ka du pardingekarrktha. Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Ya kardu. Mere narnikarrk. Kardu mardinhpuy kanhi kabim-ka mere yungipuptha, mu kardu ngurrnguwarl da matha yibim.” 53 Mu kardu kathu-ka pangankampa warda ngatha ngarra nukunu Jesus-yu nhini-ka the panthidha purni kardu yibimpup thathpirr nigunu-yu.

54 Bere Jesus-ka wurriningedha ngarra kardu mardinhpuy nhini-yu i mange ngarra nigunu manganart, i murrinh mamnge, “Ya. Kardu mardinhpuy, thewirnturt kathu.” 55 Bere nanhthi ngepan ngarra nigunu-ka wurdamngewurl

deyida i birnu deyida dinidha i dempirnturt warda.

Bere Jesus kathu-ka mampirrungintha ngarra yileyile i kalekale nigunu, “Nga. Mi-ka nangemutngintha mi pulathnu-yu.” 56 Bere peningintha-ka pumemnamardat-thathpirr-ngintha nhini-yu. Mu Jesus kathu-ka murrinh deyida mampirrungintha, “Nga peningintha. Mere nukun thanginthardarrirda ngarra kardu da mange kanhi thangunu-yu.”

9

Jesus Wurdanpunkuthukneme Kardu Pulangay Nukunu Kardu Peneme 12
Matthew 10.5-15; Mark 6.7-13

1 Bere Jesus-ka pirrimpirrukayneme panpunkuwerrneme kardu nukunu kardu 12-ya. I murrinh mampirruneme, “Nga peneme. Ngay-ka nanhthi lurruth ngala nganarrumutnuneme i bunankupaknuneme ngala deyida wangu i nhini-ka ku ngepan wiye nirankumaputhnu-warda-neme na ngarra kardu thangunu kathu-yu i kardu matharr-wunngini patha numankuwathanuneme nuru. 2 Mampa, nawardaneme da pana ngangka-re-ya i murrinh kanhi-ya kardu nuddurruyithnuneme nuru, ‘Ya. Narnipartnu warda da mange wiye pana ngarra numammath numpan-yu i nuddunawurlnu ngarra Yile neki i nhini nukunu-ka kardu pule ngala thathpirr pinarranu i pirrananpenu pani’, murrinh-ka nhini-wa numarranu nuru-yu. I kardu matharr-wunngini patha numankuwathanuneme nuru. 3 I nga,”

Jesus kathu-yu mampirruneme. “Ngarra nunnardurrnuneme-re-ka nanhthi purrkpurrk-ka mere nukun numabath nuru. Nanhthi nginipunh thay ngarra wilili nukunu, nanhthi bag-ya, mi lawam-ya, ku mani-ya, nginipunh nhini mani mere numabath nukun nuru, wurda. I nanhthi kaligu pana da matha ngarra nubamkardurdineme nibimka nhini da matha numabathnuneme nuru-yu, mu kaligu numi deyida wangu-ka wurda-wa.

4 “I nga. Kardu nangkal ngatha nunamardalenuneme ngarra thelput nukunu-ka nhini da matha nenemenu i ngarra nunnardurr-da-nu-mana-neme da town numi deyida-nu wangu. 5 Mu kardu ngatha mere nunungkumardalenemenu-ka nhini da ngarra nhini narnepartnemenu-re-ka me sandal-ka nunguynungkumewurrnuneme i putek ngarra me sandal pepe thangunu-ka nuyunungkumerurtulnuneme. I kardu nhini-ka the warda pumabathnu Yile neki-ka mere warda le pirranu nhini-yu, nhini-ka parramnankungkamit-da-matha-neme nhini-yu,” mampirruneme Jesus kathu-yu. Bere nhini thangunu Jesus-ka wurdanpunkuthuk-warda-neme kardu nhini-yu.

6 Bere kardu peneme nhini-ka da pana ngangka-re purnewatthaneme da ngarra town terert-ya. I kardu murrinh thelerrdhe patha ngarra Yile neki thangunu parraninkuyelerrd-haneme purne. I kardu matharr-wunngini patha pumenkuwathadhaneme purne.

Nukunu Pule Hered Pamnayepup Ngarra

Kangkarlmawu
Matthew 14.1-12; Mark 6.14-29

7 Bere kardu pule ngala nhini Hered-ka pam-
nayepup Jesus ngarra mange ngarra patha-
patha medha wurrini-yu. Mu nukunu-ka mere
thathpirr the mebaththa wurri Jesus-yu. Nhini-
ka kardu ngamere pumenadha punni Jesus-ka
John the Baptist kardu wurdamkabirl deyida.
8 I kardu ngamere pumenadha punni Jesus-ka
kardu ngalantharr murntak Elijah. I kardu
ngamere deyida pumenadha punni Jesus-ka
kardu ngalantharr murntak numi ngarra mur-
rinh thathpi Yile neki wurdanarrayiththa wur-
rini wurdamkabirl deyida. Nhini-wa nukunu
Hered-yu mere thathpirr the mebaththa wurri
Jesus-yu. 9 Mu memnu marda-re, “Kardu pana
John the Baptist-ka pelpith nukunu bangan-
thamartal murntak warra-wa nhini-yu. Nhini-
ka kardu nangkal mana-wa kardu nugarn pana
ngarra ngamnayepup murrinh ngarra kardu
thangunu-yu?” Memnu. Nhini-ka nukunu
Hered-ka bengkardudha mana-wa Jesus-yu.

Kangkarlmawu Dampirramut Mi i Ku Ngarra Kardu Wurnangat
Matthew 14.13-21; Mark 6.30-44; John 6.1-14

10 Bere kardu 12 apostle nhini ngarra
Jesus wurdanpunkuthukneme-ka kardu
puddanalaththa-warda-kathu-neme pe ngarra
Jesus deyida. I murrinh warda pardenadhar-
rmudharrmudhaneme parde murrinh ngarra
peneme kathu puddininkuyethiththaneme

punne ngarra kardu i mange ngarra pumerrudhaneme punne-yu.

Bere nhini thangunu Jesus-ka menkubertid-haneme wurrini da nan-nu warda wangu Beth-saida mange peneme da matha. 11 Mu kardu-ka puyemnayepup Jesus nadha dini da Bethsaida-nu-yu i nhini-ka parriniriwaktha warda punni i ngarra pubangarntipak da mana. Bere Jesus-ka le punungammardale i murrinh warda wur-dininthethitha dini murrinh da mange ngarra Yile neki nukun. I kardu matharr-wunngini patha menpathadha wurrini. 12-13 Bere Jesus-ka murrinh wurdininthethiththa dini i ngarra tina kananthurrk da mana.

Bere pulangay nukunu-ka punnenadhaneme i pumamnaneme, “Pule, kardu-ka thurdunthuknu warda ngarra thelput manta manta kanhi nimin pumpan-ya mi-nu parnikutkutnu i da-nu parni-witnu. Mi-ka mami-wa da kanhi-yu,” pumam-naneme. Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Awu, nankuneme-wa mi dhepdhep narrumut-neme mi pullathnu kardu kanhi-yu.” Mu pen-eme kathu-ka pumamnaneme, “Ngankuneme-ka mi lawam 5 da matha nganthinkaneme ngar-rimka i ku ngurlmirl perrkenku wanku. Mu ngankuneme-ka mi deyida ngarnekutnuneme mi kardu kanhi-nu pullathnu-yu?”

14 Kardu wurnangat nimin-ya pangu-yu pirrinidha-yu nginipunh 5,000 mani kardu nugarn ngatha menthap-yu. Bere Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay nukunu, “Kardu terert warda ngatha parniwupnu i nginipunh kardu 50 mani pumeyerryerrnu

puru numarra wangu-yu.” Jesus kathu-yu mampirruneme-yu. 15 Bere peneme-ka murrinh pumampirruneme nhini ngarra kardu. I kardu-ka parnawup warda nhini-yu nginipunh 50 mani kanhi kathu i nginipunh 50 mani pangu wangu i nginipunh 50 deyida mani pangu-re. Mange nginipunh nhini mani-ya pana ngangka pumenayerryerrdha punni-yu.

16 Bere Jesus-ka mangankut mi lawam 5 nhini-yu i ku ngurlmirl perrkenku wanku. I kangkarl mamka i Yile nukunu darntiparl mi-nu-yu i ku ngurlmirl-nu. I mi i ku nhini-ka mungarnterrarr i dampirrumutmutneme ngarra pulangay nukunu. I nhini peneme-ka ngarra kardu warda parranirrumutmutthaneme punne. 17 Mi lawam i ku ngurlmirl nhini-ka Jesus-ka mewathadha pirri-ka mi terert warda nhini-yu i ku ngurlmirl-yu. Kardu wurnangat warda ngatha mi i ku pullamath-yu i kardu-ka mi i ku-ka bangampunmardan-wa.

Bere nhini thangunu peneme nhini-ka punnekutkutthaneme mi i ku ngarra kardu thangunu parraniritmuttha punni. I nanhthi thelerrtherr nanhthi 12-wa pumedhalertertthaneme punne-yu mi i ku titmut-yu.

Kardu Pumenadha Purni Nangkal Mana-wa Jesus-yu

Matthew 16.13-19; Mark 8.27-29

18 Bere Jesus-ka kardu numerrnu murrinh dininangerrentha ngarra Yile nukunu wangu. I kardu pulangay nukunu-ka manta ngangka da

pirrinedhaneme. Bere peneme nhini pulangay nukunu-ka punnenadhaneme. I Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Kardu-ka ngay-ka Jesus pumamngingkawadha pumpan-yu mu nangkal mana-wa thathpirr kardu pube-mngayengkarnirn pumpan-yu?” 19 I pen-eme kathu-ka pumamnaneme, “Kardu ngamere pubempayengkarnirn thathpirr pumpan-ka John the Baptist-wa. I kardu ngamere pube-mpayengkarnirn thathpirr pumpan-ka kardu ngalantharr murntak pana-ya nan Elijah-ya. I kardu ngamere deyida pubempayengkarnirn thathpirr pumpan-ka kardu ngalantharr murn-tak numi deyida ngarra murrinh thathpi Yile neki wurdanarrayiththa wurrini.”

20 Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme dampunkudharrpuneme, “Mu nankuneme-ka nangkal mana-wa thathpirr numamnganeme numpanka-yu?” I bere nukunu Peter kathu-ka danthart i mamna, “Nhinhi-ka Christ-wa, kardu pana ngarra Yile neki mam purduthuknu da murntak warra-ya.” 21 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga peneme. Kardu mere nangkal nukun murrinh numananeme ngay da kardu-yu Christ-yu i Yile ngay wurdanngithuk-yu.”

Jesus Wurdamnuyith Kardu Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Matthew 16.20-28; Mark 8.30—9.1

22 Bere Jesus kathu-ka murrinh deyida mam-pirruneme ngarra pulangay nukunu, “Nga pen-eme. Ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka

da nakurlnu pumangirtanu i thu pungithuknu
i thu pangilurturtnu purru ngay kardu nhini
thangunu-yu kardu ngalantharr ngalantharr-ya
i ku yilarn ngala ngala i kardu pana ngarra mur-
rinh law nekineme puddanpunthethith pumpan-
yu. I kardu nhini-ka mere murrinh pumanga-
bathnu ngarra ngay-yu. I nhini thangunu-ka thu
pungibatnu i puddungirinuminu warda nhini-
yu. Mu da perrkenkuneme mana pamanu-ka
ngay-ka ngurdingkabirl-deyida-nu."

23 I ngana deyida mampirruneme, "Kardu
nangkal ngatha kardu ngarra ngay purrunu i
pangilerrnu nhini-ka nukunu-ka puynuyekum-
wa-nu purru i kanipart warda kurru da ngarra
mange nukunu marda manganart wurran-yu
i bere matha wangu pangiriwaknu purru. I
kardu ngatha yida thu puthuknu puru i palur-
turtnu purru i thu purdurinuminu mangini ngay
deyida mani pumanganu puru, kardu nhini-
ka mangirart-da-nu-matha purru ngarra ngay-
yu. 24 Mu kardu nangkal ngatha marda mart
menuyibirnunu i da mange ngarra nukunu da
matha pamanu purru, nhini nukunu-ka pupup
da matha-nu nhini-yu. Mu kardu nangkal
ngatha puynuyekumnu thathpirr i ngay da
matha kumparra bungipaknu, nhini nukunu-ka
kardu bere matha wangu birnu paninu.

25 "I ngana deyida kardu ngatha
bemnuyengkarnirn kanam ngarra nukunu-
nu ngatha i nanhthi purrkpurrk terert nimin
bemmardarr wurran, nhini-ka patha-wa-nu
nukunu-nu-yu? Awu wurda da matha. Mu
ngarra nukunu nhini-re pupupnu-ka nanhthi

purrkpurrk nhini-ka mere ngarra kumayibirnu nukun da bere matha wangu birnu paninu-yu, wurda da matha nhini-yu. I kardu-re pupupnu-ka mere deyida ngarra kurdingkabirl mange nukunu ngatha-yu. I nanhthi purrkpurrk nhini deyida mani wanku mere ngarra kuddungkabirl nukunu kardu nhini-yu. 26 I nga. Kardu nangkal ngatha yidiwe kurrunga i murrinh thathpi ngarra ngay yidi marradhay kurru ngarra kardu, nhini ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka yidiwe ngurrunanu ngarra kardu nhini-yu da nakurlnu da nhini-re-ya ngarra ngay ngurru-deyida-nu kathu wunku lurruth ngala wanku ngarra Yile ngay thangunu kathu i ku angel terert deyida wanku.

27 "I nga. Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr-wa kanhi-yu," Jesus kathu-yu mam-pirruneme. "Kardu ngamere nibimkaneme kanhi-ka mere da ngatha newuwupnuneme mu da ngarra nubangkardu-da-nu-mana-neme Yile ngay ku pule ngala thathpirr pirranu kardu ngarra nukunu-yu i pirranpenu pani-yu."

Nukunu Elijah i Moses Pud-dananayiththanintha Pe Ngarra Jesus Wangu

Matthew 17.1-8; Mark 9.2-8

28 Bere nginipunh da 8 mana mam-ka Jesus-ka mampirrukayneme Peter i James i John i kanthinpunkumardawithneme ngarra da pa-lyirr kangkarl thathpirr-ya nukunu Jesus-nu pinangerrennu ngarra Yile nukunu wangu.

29 Bere ngarra nukunu-re Jesus dini-nangerrentha ngarra Yile nukunu-ka kamarl

ngarra nukunu wurdamnungkath warda i
nanhthi kaligu ngarra banardidha wurrini-
ka wurdannath nanhthi damlarrang bamam
thathpirr. 30 Bere nhini thangunu peneme nhini
pubamkangkarduneme-ka kardu ngalantharr
perrkenku puddananayiththanintha pe ngarra
Jesus wangu. Penintha nhini-ka kardu
murntak nan-ya Moses i Elijah 31 i kardu
dampunkularrang-deyida-nintha. Penintha
nhini-ka murrinh puddananayiththanintha pe
murrinh ngarra da nakurl-te-wa Jesus pupupnu
thu kardu-re thangunu da pangu-yu Jerusalem
da ngarra mange Yile nukunu wangu.

32 Bere Peter peneme nhini-ka kardu
pirrinewalawalakadhaneme pangu-yu.
Mu ngarra Jesus-te danilarrangtha pirri-
ka peneme-ka wert pirrimkangkaneme i
pubampunkungkarduneme Jesus i penintha
pana Moses i Elijah dampunkularrangneme-
yu. 33 Bere ngarra penintha nhini-re
kanininthaparttha warda Jesus-ka nukunu
Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya pule.
Da patha-ya patha da mange kanhi-yu ngarra
nekineme thanamneme kanhi-yu. Ngankuneme-
ka nanhthi wuwup ngawupnemenu nanhthi
perrkenkuneme. Nanhthi numi nhinhi-nu
nanhthi numi nukunu Elijah-nu i nanhthi numi
nukunu Moses-nu.” Nukunu Peter-ka murrinh
dampinhun warda nhini-yu.

34 Bere ngarra nukunu-re Peter
pirrinangerrentha-ka nanhthi kalakkalak
wurrinidha kathu i dampunkurdarrupneme
Jesus i penintha nhini Moses i Elijah. I kardu

pulangay nukunu Jesus-ka perremkanham-
warda-neme nhini-yu. 35 I murrinh ngerren
warda pubimkayepupneme ngarra kalakkalak
kathu-yu i murrinh kanhi-wa mampirruneme-
yu, "Ya. Kardu nugarn kanhi karrim-ka
kardu wakal ngay-wa. I ngay-ka marda-wa
thathpirr manganart ngurran nukunu-yu. I
nankuneme-ka nubinayepup-da-matha-neme
nuru nukunu-yu." 36 Bere nhini thangunu
peneme nhini pubamkangkarduneme-ka
nukunu da matha Jesus numidharrnu pirridha-
yu. Bere peneme nhini-ka mere warda
puddananarruyiththaneme ngarra kardu-yu
da mange nhini ngarra pubamkangkarduneme
pangu-yu.

Jesus Mampatha Kardu Kigay Wunku Ngepan Wiye Kanthidha Wurrini

Matthew 17.14-18; Mark 9.14-27

37 Bere da thipinhire nhini-ka Jesus i kardu
pulangay nukunu kardu perrkenkuneme-ya pud-
damkathutneme ngarra da palyirr kangkarl
thangunu kathu. I kardu wurnangat pubangam-
mardabi ngarra Jesus-yu.

38-39 Mu kardu ngarra wurnangat nhini-ka
kardu nugarn pirrimnakay ngarra Jesus, "Ya
pule," mamna. "Wakal ngay kanhi-ka ku ngepan
wiye kanthin wurran. Wakal ngay-ka numi
kanhi da matha, nhini-ka thurru kanhi dan-
gkardunu mani. Ku ngepan wiye nhini-ka ku
bere matha wangu wurranngawurt i nhini-ka
kanampapa warda i parnte kanam i nhini-ka
mantharryirr warda kanam nanhthi thurrulk

ngarra thathpi. Mange-ka nhini-wa mamna
wurran-yu i nhini-ka kardu mampinhimak
warda i da ngamere da matha kanampirr wur-
ran nukunu-yu. 40 Mu ngay-ka ngampunkud-
harrpuneme ngarra pulangay nhinhi ku ngepan
wiye nhini punnimakudha-mana-neme, mu
wurda puddamnabay-da-matha-neme." Kardu
nhini kathu-yu mamna.

41 Mu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu
wurnangat-yu, "Nanki-ka murrinh-ka nubim-
ngayewup numpan murrinh ngarra ngay-yu
mu murrinh-ka mere thathpirr numangabath
nuru. Da pirdithme da matha murrinh ngur-
dininanthethiththa ngardi, mu murrinh-ka mere
da ngatha numangabath nuru murrinh ngarra
thathpi ngay-yu i mange mere yuthpan da
ngatha nuru. Mu ngarra-wa diki murrinh ngay
ngurdinanthethithnu ngani-yu i murrinh nu-
mangabathnu thathpirr-yu? Nga. Kardu kathu
nangabert kardu kigay pana," Jesus kathu-yu
mamna ngarra yile nukunu wangu-yu.

42 Bere ngarra kardu nhini-re mebertidha
wurrini ngarra Jesus-nu-ka ku ngepan wiye-ka
mangarnta kardu kigay nhini-yu i wurdarnturt
bammat ngarra putek i parnte warda. Bere
Jesus-ka nungammaku ku ngepan wiye nhini-yu
i kardu kigay-ka wurdannangkarl warda ngarra
yile nukunu wangu. 43 Bere kardu wurnangat-
ka pumemnamardat warda ngarra Jesus-yu i
nanhthi lurruth nukunu ngarra Yile nukunu
thangunu kathu-yu.

Kangkarlmawu Wurdamnuyith Deyida Kardu

Thu Pubatnu i Purdingkabirl-deyida-nu
Matthew 17.22-23; Mark 9.30-32

Bere ngarra kardu nhini-re murrinh da ngatha puddanayiththa punni mange patha nhini ngarra Jesus medha wurrini-ka, Jesus-ka wurdampirrumardarduyneme ngarra pulangay nukunu i mampirruneme, 44 "Nga peneme. Nubingayepupneme kathu i murrinh thathpirr numangabathnuneme murrinh kanhi. Ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-ka pumangirtanu i pumangibertinu puru ngarra kardu pule ngala-ngala-nu." 45 Mu peneme-ka mere pumemartadhaneme murrinh nhini-yu, nhini Yile neki-ka mere da ngatha buyinkuwerdidhaneme ngarra mukmuk peneme-yu. I peneme-ka mere ngarra ngadha perradharrpudhaneme murrinh wurdirruriyiththaneme-yu nhini-ka perremkamanham-weyida-neme nhini-yu.

Jesus Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathpirr Pinu-yu
Matthew 18.1-5; Mark 9.33-37

46 Bere pulangay nukunu Jesus-ka murrinh peneme da matha puddanadharlurldhaneme punne kardu nangkal nimin-nu peneme ngatha-yu kardu pule ngala parethbathnu ngarra Jesus-yu. 47 Mu nukunu Jesus-ka the menkum-abaththaneme pirri i nhini-ka manganmert warda kardu mamay i bamnungurrupak warda ngarra nukunu i panthamayirrikat. 48 I mampir-runeme ngarra pulangay nukunu, "Nga. Kardu nangkal ngatha mangirdarrilenu kardu mamay

nginipunh kanhi mani karrim-ka nhini-ka ngay deyida wanku mangirdarrilenu nhini-yu. I ngana deyida kardu nangkal ngatha mangirdarrilenu ngay-nu-ka nhini nukunu-ka mardarrile-deyida-nu thathpirr ngarra Yile ngay-yu nukunu pana ngarra wurdanngithuk-yu. I nga," mampirruneme. "Kardu nangkal ngatha kunungingki buynupaknu nhini nukunu-ka kardu ngala thathpirr pinu i pinpewalnu ngarra kardu-yu."

Kardu Nugarn Numi Kardinmawuthpuththa Ku Ngepan Wiye Ngarra Kardu Thangunu
Mark 9.38-40

49 Bere nukunu John kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Pule, ngankuneme-ka ngubamkangkarduneme kardu nugarn numi kardinmawuthpuththa ku ngepan wiye ngarra kardu thangunu ngarra murrinh nhinhi menhirdarrinedha kardi. Mu ngankuneme-ka ngubuymadhaptha-mana-wa-neme nhini nukunu-ka kardu mere nekineme-wa nhini-yu."

50 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Awu, mere mani nubumadhap-nukun-neme. Kardu nangkal ngatha ngarra nekineme mere manhengkaneme kurru-ka nhini-ka kardu nekinemewa nhini-yu."

Kardu Parramkamit Kangkarlmawu Da-nu

51 Bere da-ka manta warda pirrinadha ngarra Yile neki kathu pamardawithnu Jesus da kangkarl-nu warda wangu-yu. I nhini Jesus-ka da mayern numi da matha warda pirrinadha da nan-nu Jerusalem. I nungardurr warda da

nhini-nu-yu bere ngatha daniwirntedha wurrini-
yu.
52 I bere nukunu-ka kardu ngamere
wurdanpunkthukneme kumparra warra
da-nu pumanawathawathanemenu. Bere
kardu ngamere nhini-ka punnadhaneme i
parramkaruyneme da town ngarra kardu
ngamengka da nan pardipuptha, da nan-ya
Samaria. 53 Bere Jesus-ka tiduk kathu nadha
dini i pangarntuy da nhini da. Mu kardu da
ngarra Samaria nhini-ka parramkamit-wa da-
nu-yu. Mu nhini Jesus-ka bere ngatha wangu
nadha dini da Jerusalem-nu warda wangu.
Kardu pana ngarra da Samaria pardidha-ka
mere marda pumenarttha puyi kardu pangu da
ngarra Jerusalem thangunu kathu.
54 Bere ngarra piguna-re James i John pub-
amkangkardu Jesus parramkamit thangunu-
ka nhini-ka pumamna warda ngarra Jesus,
“Pule, nganku-ka Yile neki ngadharrpunu pur-
duthuknu thungku bantikerdek da matha-nu
kardu kanhi-yu?” 55 Mu Jesus-ka wurdampir-
rurduy pirrim ngarra piguna wangu, i murrinh
mampirru, “Awu, mange nhini-ka pirda-wa. Mu
kardu-nu thathpirr marda numanartnu.” 56 Bere
nhini thangunu-ka punnungamkardurr-warda-
neme da town numi-nu warda wangu purned-
haneme.

Kardu Ngarra Kangkarlmawu Perrariwaktha Warda-wa

Matthew 8.19-22

57 Bere ngarra purnelilidhaneme-ka pubemka-
mardabineme kardu nugarn numi. I nukunu

kathu-ka mamna ngarra Jesus-yu, “Ya. Ngay-ka
bere matha wangu nganhiriwaknu ngani.”
58 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Da-ka
tetemanthay-wa dardurtnu thurru ngarra ngay
thangiriwaknu thani-yu. Nga, ku were pulangarr
pumpannupup-ka ngarra da weyi-wa, i ku
murrirrbe-ka ngarra da ku dirri pumpannupup.
Mu ngay mani, kardu darrikardu nanki
thathpirr-ka kardu manangka da da matha mere
ngarra ngadha da-yu nganirrit i nganipup.”
59 Bere nhini thangunu Jesus kathu-ka mamna
ngarra kardu nugarn numi deyida, “Nga.
Nhinhi-ka thangiriwaknu thani.” Mu kardu
nhini kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya pule,
kuguk da ngatha. Ngay-ka nganinu ngadha
ngarra Yile ngay i ngarra pupup da-nu mana
i babirrnu warda. I nhini thangunu ngay-ka
nganhiriwaknu warda ngani-yu.”
60 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Kardu pana
ngarra mere da ngatha the kumangibath kuru-ka
kardu nhini-wa pangu pubanmirrbirrnu puru-
yu kardu ngarra pumpanpuwup-yu. Mu nhinhi-
ka thurrunu kathu i thangiriwaknu thani ngarra
ngay marra da matha i murrinh thanthelerrnu
thurru Yile neki da matha ku Pule ngala pirranu
i pirranpe purru kardu-yu.”
61 Bere nhini thangunu-ka kardu nugarn
numi deyida mamna ngarra Jesus, “Pule,
ngay-ka nganhiriwaknu ngani, mu marra-re
warra ngadha ngay-ka murrinh ngurdirrayithnu
ngarra kardu darrikardu ngay. I ‘yu’ ngatha
pumanganu-ka nhini ngay-ka nganhiriwaknu
warda nhini-yu.”

62 Mu Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi ngatha thangiriwaknu thani ngarra ngay-ka, nhini-ka mere thangku nebirl nukun, mu ngarra ngay da matha warda thangiriwaknu thurru. Mu kardu nangkal ngatha nenabibirl ngarra thangku nanhthi ngatha i ngay mere kumparra bungipak, nhini nukunu-ka mere ngarra Yile neki wurlk kurruna, wurda.”

10

Jesus Mampunkarart Kardu 72
Matthew 11.20-24

1 Bere nhini thangunu Pule Jesus-ka kardu ngamere deyida mampunkarart, kardu-ka 72-wa. I panpunperr warda kardu purdunthukthuknu purru perrkenku perrkenku da pana ngangka-re kumparra warra ngarra da mayern nukunu pununu pi.

2 Bere panpunperr i mampirra, “Nga. Kardu wurnangat terert nimin-ya parnam da ngarra putek ngala kanhi. Mu nanki-ka kardu mere thathpirr terert nhini-yu i mere ngarra nanthelerr nukun murrinh ngarra Yile neki nukun kardu ngarra wurnangat kanhi warda ngatha. Kardu mani bangkardu mi thungku dim-ka mere ngarra murartal mi terert warda ngatha mange nukunu ngatha-yu, mu nhini-ka kardu terert da matha kirrarrakay kumamanpi. I nanki deyida mani nadharrpunu Yile neki kardunu pumananmanpinu murrinh thathpi ngarra nukunu panthelerrnu puru ngarra kardu wurnangat kanhi warda ngatha parnam ngarra da putek ngala kanhi.

3 “I nga mampa, nurunu warda. I kardu wur-
nangat ngamere pana mere marda kumangert
kuru ngay-yu, nhini ngay-ka ngurdunanthuknu
nginipunh ku thip mani nanki-yu kardu pana-nu
nginipunh ku were pulangarr murlakpun mani
parninarranu. 4 I nga. Ngarra nururdurrnu-re-
ka mere nukun numabath nuru ku mani-yu i
nanhthi bag. I me put-ka nanhthi pana da matha
ngarra nubammerdi nibim numabathnu nuru-
yu. I parnturtpan da matha nurunu nhini-yu i
mere nuddurrayith nukun nuru kardu-yu ngarra
mayern nurulilinu-re-yu, mu nubankatnu da
matha.
5 “I ngarra da town naruynemenu i ngarra
thelput-te narnerdinemenu-ka, marra-re-ka
kanhi-wa murrinh numarranu-yu kardu ngarra
thelput parningkadhuknu-yu, ‘Ya. Yile neki-ka
pirrananpenu pani.’ 6 I kardu pathanpun ngatha
ngarra da thelput nhini parningkadhuknu-ka,
nhini Yile neki-ka pirranpenu thathpirr pani
kardu nhini-nu-yu. Mu kardu nhini ngatha mere
le puyunarranu marda ngarra pigunu ngatha-ka,
nhini-ka murrinh nuddunmangkarlnu murrinh
nhini ngarra numampirra-yu. 7 I ngarra thelput
kardu pathanpun da matha narnepupnemenu i
mere nukun nunnerdurrneme ngarra da thelput
ngamere-yu. I mi dhepdhep i kura ngarra
panarramutnemenu-ka nullath-da-nu-matha-
neme nhini-yu. Mange-ka patha-wa nhini-
yu kardu mi dhepdhep panarramutnemenu-
yu, nhini-ka wurlk ngarra Yile neki weyida
nuyemananu nuru nhini-yu.
8 “I ngarra da town-te naruynemenu ngarra

kardu le puyunarranu, nhini-ka nullath-
da-matha-neme-nu mi dhepdhep ngarra
panarramutnemenu-yu. 9 I kardu matharr-
wunngini pangu numankuwathanemenu nuru
patha i murrinh kanhi-wa numarranemenu-ya,
'Yile neki-ka manta warda Pule ngala pinarranu
thathpirr, nhini-ka da mange ngarra nukunu da
matha nariwaknu nuru.'

10 "Mu ngarra da town narurtuynemenu
nuru-ka i kardu ngatha mere le puyunarranu
marda ngarra pigunu ngatha-ka, nhini-ka
ngarra mayern pilampirdarri nanuneme
i murrinh-ka kanhi-wa numarrunemenu-
yu ngarra kardu, 11 'Nga. Ngankuneme-ka
murrinh mana-wa nguddinarruyiththaneme
murrinh thathpi ngarra Yile neki nukunu
wangu, mu nanki-ka murrinh mere da matha
nubinayepuptha. Nhini ngankuneme-ka me
putek kanhi ngarra me put pepe ngankuneme-
ka nguyunungkumerurturlnemenu i da
kanhi-ka ngunnardurr-warda-nemenu
ngankuneme-yu.' I bere kardu nhini
pubanankumangkardunemenu i the warda
pumabathnu Yile neki-ka mere warda
pirranpenu pani nhini-yu.

12 "I nga, murrinh kanhi manarranu," Jesus
kathu-yu mampirra. "Kardu murntak pana
nganaka ngarra da nan Sodom pardidha-ka da
wiye thathpirr pumedha pardi. I da nakurl-
te-nu kardu nhini-ka piramardatnu kumparra
warra ngarra Yile ngay, i nhini-ka da wiye thath-
pirr pirrarranu kardu nhini-nu-yu. Mu kardu
pana nimin ngarra mere le puyunarrunemenu-

ya ngarra da town nhini naruynemenu-ya, nhini-
ka da-ka wiye ngala thathpirr pirrarranu kardu
nhini-nu-yu da nakurl-te-yu ngarra piramar-
datnu kumparra warra ngarra Yile neki wangu-
yu." Nhini-wa Jesus murrinh mampirra-yu
kardu ngarra 72 nhini-yu.

Bere nhini thangunu kardu 72 nhini-ka da
pana ngangka-re punniwattha i kardu mur-
rinh parraninthelerrdha purni murrinh ngarra
Yile neki nukunu, i kardu matharr-wunngini
pumenpathadha purni patha da matha. 13 Bere
Kangkarlmawu-ka murrinh warda mampirra
ngarra kardu pangu da nan pardipuptha-yu da
Korazin i da Bethsaida. Murrinh-ka kanhi-
wa mampirra-yu, "Da-ka wiye thathpirr pir-
ranarranu nanki-nu-yu da ngarra Korazin i
Bethsaida narnapup-yu. Mange ngala ngala
menarradha ngurrini nanki-nu-yu, mu nanki-
ka mere narniparttha da mange wiye nhini-
yu. Mu mange ngala ngala nhini da ngatha
merradha ngatha kardu pangu-nu ngarra da
Tyre i Sidon parnapup-ka, kardu nhini-ka da
mange wiye parniparttha-wa da murntak warra
i denmardathintha warda thathpirr da mange
wiye nhini ngarra pumebaththa purni-yu.

14 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Kardu
nhini-ka ngarra da Tyre i Sidon parnapup-ka da
nakurl-te piramardatnu kumparra warra ngarra
Yile neki-yu, i da-ka wiye pirrarranu kardu
nhini-nu da nhini-nu-re-yu. Mu da-ka wiye ngala
thathpirr pirranarranu nanki-nu-yu ngarra nira-
mardatnu kumparra warra ngarra Yile neki-yu.
15 I nanki-nu ngarra da Capernaum narnapup

ngarra kardu numemnungala numpan-ka Yile neki-ka pananpinhithputhnu da ngarra thungku ngala wangu-yu. Ngay-ka mange ngala ngala deyida menarradha ngurrini nanki-nu-yu, mu nanki-ka mere narniparttha da mange wiye ngarra numammath numpan-yu.

16 "I nga," Jesus-yu mampirra. "Kardu nangkal ngatha binarrayepupnu i murrinh manarrabathnu purru-ka kardu nhini deyida bingayepupnu ngay-yu i murrinh mangabathnu purru-yu. Mu kardu nangkal ngatha murrinh panankamitnu nhini-ka ngay deyida wanku pangingkamitnu nhini-yu i Yile ngay ngarra wurdanngithuk ngay-ka pangkatmit-deyida-nu pi nhini-yu. Mampa-ya nuru warda," Jesus kathu-yu mampirra i wurdanpunthuk warda.

Kardu 72 Puddalath Ngarra Kangkarlmawu Warda

Matthew 11.25-27; 13.16-17

17 Bere nhini thangunu-ka kardu 72 nhini-ka puddalath warda ngarra Jesus i le patha thathpirr warda punnidha. I murrinh pumenadha pardi ngarra Jesus, "Pule, ku ngepan wiye ngarra kardu panthingkadhuktha pardi-ka ku ngiranmapuththa warda ngardi i pardinpirrdha warda purni nhini-yu ngarra murrinh nhinhi ngumenhnhirdarrine ngurni."

18 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "Yu, ngay-ka bamkardu ku karrath-yu pirtpirt da matha dimmat i mentharday da kangkarl kathu nginipunh thu malarntath mani wurranmamath.

19 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Ngay-
ka nanhthi lurruth ngala ngarra ngay war-
darra ngamnarramut, i nhini-ka bere ngatha
nunnuthurrnu i nunnuwinhikatnu ngarra ku
pangkuy murlak i ku dalmarnti-yu, i nhini-
ka mere ngarra bananlele nukun ngarra wurlk
Yile neki-re numananu nuru-yu. I ku karrath-
ka mere ngarra mananmert nanki-yu, nhini-ka
ngay wangu-wa nanhthi lurruth ngala thath-
pirr ngempewal ngarra nanhthi lurruth ngala
nukunu ku karrath nhini-yu. I nanhthi lurruth
ngala ngay thangunu-ka berengunh ngamnarra-
mut wardarra.
20 “Mu nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Nanki
le patha nardidha-ka nhini-ka ku ngepan wiye
ngarra kardu panthidha purni-ka niranma-
puththa nardi-ya murrinh ngarra thathpi nanki
thangunu kathu-yu. Mu le thathpirr warda
nurunu nhini nanki-ka kardu ngarra Yile ngay
nukunu warda nhini-yu, i murrinh ngarra
nanki-ka damnantilil wardarra nanhthi ngarra
buk nukunu, i nhini nanki-ka bere matha
wangu narninu ngarra da nukunu wangu-yu da
kangkarl-ya,” Jesus kathu-yu mampirra.
21 Bere da nhini-re ngarra kardu nhini
puddamnalath ngarra Jesus-ka, nukunu-ka le
thathpirr dinidha ngarra Ngepan Yile nukunu
thangunu-yu. I murrinh warda mamna ngarra
Yile nukunu, “Yile, nhinhi da matha Pule ngala
thathpirr thim ngarra kangkarl i da putek kanhi-
yu. I ngay-ka ngamnhiriparl ngem nhini weyida
da mange ngarra nhinhi thampunkarr wardarra
kardu pana ngatha yida, mu mere thenkarrdha

da mange ngarra nhinhi kardu ngarra murrinh piyemam pumpan the pumammath pumpan da terert. Yu Yile, nhini da matha mange marda nanganart thim," Jesus kathu-yu mamna.

22 Bere nhini thangunu Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu, "Nga kardu. Yile ngay-ka murrinh wurnangat warda ngatha banngiwerdi ngarra mukmuk ngay i nanhthi lurruth ngala thathpirr damngamut. I kardu-ka mere thathpirr the numangibath ngay-yu, mu Yile ngay da matha the thathpirr kanthinngi. I ngana deyida mere nangkal the thathpirr mabath Yile ngay-yu, mu ngay da matha wakal ngarra nukunu-ya the nganthin nukunu pangu-yu. I ngay-ka kardu ngamere deyida ngurdunthethithnu ngarra Yile ngay-nu-yu kardu ngarra ngay mampunkarart-ya."

23 Bere Jesus-ka wurdampirrumardarduyneme pirrim ngarra kardu pulangay nukunu i mampirruneme peneme da matha, "Nhini-ka pathawa thathpirr nubamngingkarduneme ngay-yu Christ-ya wakal nukunu Pule ngala Yile neki wurdanngithuk-yu. 24 Nankuneme-ka nubamngingkarduneme ngay-yu i nubimngayepupneme murrinh thathpi ngarra ngay-yu. I kardu murntak nhini ku prophet-ya i kardu pule ngala ngalaya nginipunh nhini deyida mani marda pumerttha punni. Mu kardu-ka mere pubengingkardudha ngay-yu i mere pubinangayepuptha ngay-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Ngamengka Mammanpi Kardu Jews

25 Bere kardu nugarn ngarra murrinh law Jews
pigunu wurdininthethiththa wurrini-ka dem-
pirnturt warda i murrinh wurdanthap ngarra
Jesus-yu. I mamna, “Ya Pule. Ngarra-wa mange
ngamanu ngurru kanhi-yu kardu ngay birnu-nu
bere matha wangu nganinu-yu?”
26 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nhinhi-ka
thurdanpunthethith thurran murrinh law Moses
nukunu nawa? I ngarra-re-wa murrinh law
nhini mam yibim-yu?”
27 “Kanhi-wa murrinh law-yu,” nukunu
kardu nhini kathu-yu mamna ngarra Jesus-
yu. “Marda thathpirr pumartnu purru Yile
neki, wunku marda-ya, i wunku ngepan-ya i
wunku nginipunh-ya i wunku mukmuk wanku. I
nginipunh neki deyida mani marda thumemnurt
thurran i thirrimnupe thurran nhini-ka marda
pumanartnu purru i pirranpe-deyida-nu purru
kardu ngamere-yu.”
28 “Yu, nhini da,” Jesus kathu-yu mamna.
“Mange nhini thamanu thurru-ka i nhini-ka bere
matha wangu birnu thaninu.”
29 Mu kardu nhini kathu-ka da the mabathnu
purru thangku kardu nimin marda manartnu
purru-yu. I nhini-ka murrinh deyida mamna
ngarra Jesus, “Ya. Kardu ngamere pana ngarra
marda manartnu ngurru-ka kardu-ka wunku
ngamengka kama i kardu ngarra darrikardu
ngay kama marda manartnu ngurru-yu?” Dan-
tharrpu kardu nhini kathu-yu.
30 Bere Jesus-ka murrinh warda
wurdamnayith i mamna, “Nga. Kardu nugarn
nungardurr da Jerusalem thangunu kathu i

nadha dini wurdanthut da ngarra nan-nu warda wangu Jericho. Bere ngarra nukunu-re nadha dini-ka kardu darrarart-wunka kathu parnamnamanthip i pumangarnta i nanhthi purrkpurrk nukunu pardimatkuttha. I punnibattha pardi i pumpantalal da mana. I parnampart pangu da yungurrkurrktha.

31 "Bere nhini thangunu-ka ku yilarn ngarra da church ngala pangu Jerusalem thangunu kathu-ka wurrinidha wurdanthut ngarra mayern nhini da ngatha. Mu ngarra nukunu-re bamkardu kardu nhini yungurrkurrktha-ka nhini-ka pan-thikat pangu-re nadha dini. 32 I nhini thangunu-ka kardu numi deyida ngarra da church ngala thangunu wurlk medha kardi kardu Levite-ya wurrinidha wurdanthut ngarra mayern nhini da ngatha. I nukunu-ka bamkardu deyida kardu nhini yungurrkurrktha-yu i panthikat deyida pangu-re nadha dini-yu. 33 I nhini thangunu-ka kardu numi deyida wurrinidha ngarra may-ern nhini da ngatha wunku ku tangki wanku. Nukunu kardu nhini-ka kardu ngamengka da nan-wa Samaria thangunu kathu. I nukunu deyida bamkardu kardu nhini yungurrkurrktha-yu i damnamardathin warda nhini-yu. 34 I bere wurrininadha pangu i mamparlak nanhthi oil i kura wine ngarra nanhthi lirrwi kumu-lung nanhthi punadhapnu yidingurr. I nanhthi strapping warda bannapak. I nhini thangunu-ka bannarripak ngarra ku tangki nukunu i mebertidha wurrini pangu warda wangu ngarra thelput ngala ngarra kardu da parnapup-ya. I kanthinnurdi i pangu da dirrapedha kardi.

35 “Bere da thipinhire nhini kardu nhini-ka
ku mani damnamut ngarra kardu pule nhini
ngarra da thelput ngala nhini meyittha dini. I
murrinh warda mamna, ‘Nga. Ku mani kanhi
nabathnu i kardu matharr-ngini kanhi thirran-
gapenu thani. Mu ngay-ka ngunungam warda
ngem. Mu ku mani kanhi ngatha kunungingki-ka
nhini-ka nakurl deyida ku ngampamutnu ngarra
ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.’ ”

36 Nhini-wa murrinh niyithniyith Jesus
wurdamnayith-yu ngarra kardu pana ngarra
murrinh law wurdininthethiththa wurrini-
yu. I murrinh warda mamna, “Nga. Kardu
perrkenkuneme nawa purnelilidhaneme ngarra
mayern nhini-yu i pubamkangkarduneme
kardu nhini ngarra thu pumpanmat-yu. Mu
kardu ngarra nimin kardu patha thathpirr
wurrininadha-yu?”

37 I kardu nhini kathu-ka mamna ngarra Jesus,
“Kardu pana nimin darrikardu marda-yu ngarra
damnamardathin i mammanpi, nukunu nhini
darrikardu wurrininadha i marda manganart-
yu.”

I Jesus kathu-ka mamna deyida, “Yu nhini
da. Mu nga, nhinhi-ka mange-ka mangini nhini
deyida mani thamanu thurru-yu.”

Jesus Pangampirruruy Martha i Mary

38-39 Bere Jesus i pulangay nukunu-
ka pumpankardurr-warda-neme da nhini
thangunu i da numi deyida-nu warda wangu
punnadhaneme. Bere parramkaruyneme da

town kununingki i punnadhaneme da ngarra thelput piguna Martha i Mary.

Bere nigunu Martha-ka nungammardale Jesus-yu. I mamna, “Kagu, thanirdinu mi dhepdhep-nu.” Bere Jesus-ka kanardi i kanawup. Bere nigunu Martha-ka mi warda mewathawathadha kardi, mu nigunu Mary-ka wurrininadha ngarra Jesus i kanawup pepe manta ngangka da ngarra me nukunu, i binanayepuptha dini murrinh ngarra wurdiniyiththa kathu dini.

40 Mu bere nigunu Martha-ka mi dhepdhep ter-ert merruwathawathadhaneme kardi-yu mange nigunu-yu, i kardu-ka mammardaraki-wa Mary-nu-yu mere memanpidha-yu. I nhini nigunu-ka wurrininadha ngarra Jesus i mamna, “Pule, mu-nak ngay kanhi-ka kanamngipart mange ngay da matha mi manarruwathawathanemenu ngani-yu. Mu nhinhi-ka murrinh nange-wa nigunu mangimanpinu-yu.”

41 Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Martha, Martha. Mere thewerr nukun. Mu nga, mukmuk terert-ka mere nabath thurru. 42 Mu da mange numi da matha thama thurru-yu, mangini Mary kanhi mani mam dim-ya. Nigunu-ka murrinh thathpi ngarra ngay da matha bimngayepup dim, i nhini-ka mere ngarra nukun ngurduthuk ngay-yu.” Jesus kathu-yu mamnge.

11

Jesus Wurdanpunkuyethithneme Murrinh Prayer-nu

Matthew 6.9-13; 7.7-11

1 Bere nhini thangunu Jesus i pulangay
nukunu-ka pumpankardurr-warda-neme i da
numi-nu warda wangu punnedhaneme. I Jesus-
ka dininangerrentha ngarra Yile nukunu wangu.
Bere ngarra nukunu-re murrinh damnarikerdek
ngarra Yile nukunu-ka kardu numi pulan-
gay nukunu kathu-ka mamna, “Pule, thurdun-
gankuyethithnuneme da mange pana ngarra
Yile neki nukunu wangu ngenangerrennuneme
nginipunh John the Baptist mani wurdan-
punkuyethithneme ngarra pulangay nukunu.”
2 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme, “Kanhi
mani-wa murrinh nenangerrennemenu ngarra
Yile neki-yu. Yile, nhinhi da matha ngala
thathpirr-yu i patha da matha. I nhinhi da matha
nganhiriparlnu ngarni-yu. I nganki nganhidhar-
rpunu thingarranu kardu Pule ngala thathpirr
ngarra kardu wurnangat warda ngatha. 3 I
mi dhepdhep thangarramutmutnu thurru. 4 I
thirranganmaputhnu da mange wiye ngume-
baththa ngardi, nhini nganki-ka nguyenthekum
warda da mange wiye ngarra kardu ngamere
thangunu kathu pumengarradha purni-yu. I
nanganmanpinu murrinh ngarra nhinhi da
matha ngumampabathnu ngarni ngarra ku
karrath-te mangantullulnu-yu. I nangany-
itnu thurru nganki-yu, nhini ku karrath-ka
mere ngarra nukun manganbert. Murrinh-ka
nginipunh nhini mani-wa nuddinayithnu nuru
ngarra Yile neki-nu wangu,” Jesus kathu-yu
mampirra.
5 “I nga, murrinh numi-yu,” nukunu kathu-
yu mampirruneme. “Kardu numi ngatha ngarra

nankuneme pununanu kama pi ngarra dar-
rikardu nukunu ngarra da kalkkalk i murrinh
mananu, 'Ya, mi dhepdhep kathu thangamut.
6 Kardu pulangay ngay pangamngaruy marra
kanhi da ngathparr thangunu kathu i ngay mi-ka
mami-wa nukunu-nu-yu.' 7 I kardu darrikardu
nhinhi-ka pimpakay ngarra inside thangunu
kathu, 'Nga, mere nangimaputh nukun. Ngay-
ka nganthap wardarra nanhthi tuwa-yu i ngay
i wakal ngay-ka ngarra da pit ngarrimkangime.
I ngay-ka mere ngarra ngewirnturt nukun i mi
dhepdhep mere ngampamut nukun.' 8 Bere
kardu darrikardu nukunu nhini-ka mere ngarra
kewirnturt i kanamut mi dhepdhep. Mu bere
ngatha nukunu nhini padharrpu kama pani,
nhini nukunu-ka kewirnturt i mi kanamut mi
pana ngarra nukunu dantharrpu-yu.

9-10 "Nga," Jesus kathu-yu mampirruneme.
"Mange nginipunh murrinh nhini mani-ya
nankuneme-ka bere ngatha wangu nadhar-
rpununeme narne Yile ngay nanhthi pana-
nu narnamyeyma. I ngana deyida nan-
hthi nhini-nu nirawinhadhathnemenu nuru, i
nhini Yile ngay-ka nanhthi-ka panarrungkarda-
nuneme warda nhini-yu. Kardu bere matha
wangu nadharrpununeme nuru Yile neki, i nhini
nukunu-ka nanhthi warda kanarrumutnu warda
ngarra nankuneme-yu nanhthi pana ngarra da
narramkadharrpuneme-yu?

11 "I nga nankuneme yile yile," Jesus-
yu mampirra. "Wakal nankuneme ngatha
kanankudharrpuneme ku ngurlmirl-nu,
nankuneme-ka mere narramutneme-mani-wa

ku pangkuy-yu, wurda. 12 I ku tumtum-nu
ngatha kanankudharrpuneme-ka nankuneme-
ka mere ngarra kama mani narrumutneme ku
nan-yu nawa dalmarnti, wurda. 13 Kardu nanki-
ka mere patha thathpirr nuru mu nanki-ka the-
wa numammath mi dhepdhep patha da matha
narrampirramut-yu ngarra wakal nanki-yu. Mu
Yile neki-ka patha thathpirr-wa nhini-yu, nhini
nukunu-ka da kangkarl kathu nanhthi patha
thathpirr damnarramutmut wurran nhini-yu.
I nukunu ngatha nadharrpu ngarra Ngepan
nukunu-nu paninannginirdinu-ka i nhini-ka
panarramutnu warda nhini-yu," Jesus kathu-yu
mampirra.

Jesus i Ku Karrath
Matthew 12.22-30,43-45; Mark 3.20-27

14 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungammaku
ku ngepan wiye ngarra kardu nugarn thangunu
kathu. Ku ngepan wiye nhini-ka murrinh
bunidhapeptha wurrini kardu nhini-yu. Mu
ngarra nukunu-re Jesus nungammaku ku nhini-
ka, kardu nugarn nhini-ka murrinh deyida
kardingerrentha. I kardu wurnangat-ka pumem-
namardat warda nhini-yu. 15 Mu kardu ngamere
murrinh pumerradha punni, "Awu, nukunu
Jesus-ka ku karrath kathu damnamut nanhthi
lurruth ngala pana-yu i da-ka nhini weyida pir-
rimpunmaputh wurran ku ngepan wiye ngarra
kardu thangunu kathu-yu." 16 I kardu ngamere-
ka pubuythaptha mana-wa Jesus-yu i parran-
tharrpu da mange ngala-nu pamanu wunku lur-

ruth ngala ngarra pule ngala Yile neki thangunu-
yu.

17 Mu Jesus-ka bangampunmarde i murrinh
warda mampirra, “Nga kardu. Kardu darrikardu
ngatha thu kuyunuthuk kuru-ka nhini-ka kardu
kuyunurikerdek-wa nhini-yu. I kardu dar-
rikardu manta ngatha kuyuthuk kuru-ka nhini-
ka kardu kuyunurikerdek deyida nhini-yu. I
kardu-ka mere warda lurruth parnenungime, i
mere warda mitmit parnenungime nhini-yu. 18 I
mangini nhini mani ku karrath-ka mere kirran-
maputh kurru ku ngepan wiye wiye nukunu
ngarra kardu thangunu kathu-yu, wurda da
matha. Mu nukunu nhini i ku ngepan wiye
wiye ngarra nukunu-ka marda ngala da matha
parnamkaneme-yu. Mu ku karrath ngatha
ku ngepan wiye wiye kirranmaputh kurru-ka
nhini peneme-ka mere warda mitmit karnene-
menu, i mere warda lurruth ngala karne-nukun-
neme, wurda da matha warda. I peneme-ka
kuyunungkurikerdek-da-matha-neme nhini-yu.”
19 “Nankuneme numamkaneme-ka ku karrath
kathu nanhthi lurruth ngala ngarra nukunu
damngamutmut wurran ngarra ngay ku ngepan
wiye wiye-nu ngarrimpunmaputh ngurran-yu.
Mu nga, murrinh kanhi nganankudharrpune-
menu, kardu nangkal nimin nanhthi lurruth
ngala dampirramutmut wurran kardu ngarra
nankuneme ku ngepan wiye wiye-nu pibimpun-
maputh pumpan-yu? Nganaka, nangkal nhini-
yu? Yile neki nawa nanhthi lurruth ngala dam-
pirramutmut wurran-yu? Mu nhini nankuneme-
ka murrinh narrampirrayirrart ngarra ngay-nu-

yu numamnganeme ku karrath kathu nanhthi
lurruth ngala damngamutmut wurran-yu. 20 Mu
nga. Ngay-ka ngarrimpunmaputh ngurran ku
ngepan wiye wiye ngarra kardu thangunu kathu,
nhini ngay nganthin ngurran-ka ku ngepan lur-
ruth ngala ngarra Yile neki thangunu kathu-wa.
Nanhthi lurruth ngarra ku karrath nukunu-ka
wurda-wa nhini-yu. I nhini-ka the-wa numa-
bathnemenu Yile neki kardu Pule ngala war-
darra dimpirra kardu ngarra nukunu-yu.
21 "I nga." Jesus kathu-yu mampirra. "Kanhi-
wa murrinh numi-yu. Kardu lurruth ngala
wunku thamul wanku-ka dirranganpe kanam
thelput nukunu i nanhthi purrkpurrk nukunu-
yu. I mere nangkal ngadha mangkardap
nanhthi purrkpurrk nukunu-yu. 22 Mu kardu
lurruth ngala thathpirr ngatha meninthatha
kardu nhini-yu i kardu nhini-re kathu
kawarl, nhini-ka thamul nukunu ngarra
wurdiniyemittha wurrini-ka mamakutnu
warda i nanhthi purrkpurrk nukunu wanku
mangkardarrarartnu i marrayerryerrnu warda
ngarra kardu darrikardu nukunu," Jesus kathu-
yu mampirra.
23 "I nga numi-yu. Kardu nangkal ngatha mere
kangiriwak kurru ngarra ngay, nhini nukunu-ka
mere marda thathpirr mangert kurru. I ngana
deyida kardu ngatha mere kunperr kurru kardu
ngarra ngay-nu, kardu nhini-ka bannganthalang
warda-wa nhini-yu ngarra ngay wangu-yu."
24 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra,
"Nga. Ngarra ku ngepan wiye thangunu kardu
kanampart-ka, nhini-ka nungawat dim da ngarra

demtumtum ngarra kura makura i da-nu dirran-
ganpinhadhath tharra. Mu mere ngatha bar-
durt da-yu nhini nukunu-ka murrinh warda
memnu mange nukunu, ‘Aa yu. Ngay-ka ngurdi-
nawurlnu kardu pangu deyida ngarra nganam-
part i nganinginirdi-deyida-nu.’ 25 Bere nhini
thangunu-ka wurdamnawurl pangu deyida i
bangarnurt kardu nhini da ngatha-ka wat-
mam warda i patha da matha kanam kardu
nhini-yu. 26 Bere ku ngepan wiye nhini-ka
mampirrukayneme ku 7 deyida kathu i ku-
ka ku wiyenpun thathpirr nhini-yu. I ku-ka
parnamkanginirdi-warda-neme kardu nhini-yu i
da warda parnamkapupneme. I nukunu kardu
nhini-ka kardu wiye thathpirr warda wurran
kardu nhini-yu, mu da marra-re-ka kardu nhini-
ka wiye kunungingki da matha wurrinidha-yu.”
27 Bere ngarra nukunu-re Jesus diningerren-
da-dha-ngatha-ka kardu palngun numi dim-
nakay ngarra kardu wurnangat thangunu kathu.
I mamna, “Nga. Kale nhinhi-ka le-wa kani
nginipunh pana-yu wakal nugarn thirrim pana
mani-yu.” 28 Mu Jesus kathu-ka mamnge, “Yu,
mu kardu nangkal ngatha binayepup murrinh
ngarra Yile ngay i murrinh manabath-ka nukunu
nhini-ka le-wa thathpirr kurru nhini-yu.”

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Da Mange Ngala Pamanu

Matthew 12.38-42; Mark 8.12

29 Bere kardu wurnangat nimin-ya puye-
nawerrdha punni ngarra Kangkarlmawu. I
murrinh warda mampirra, “Kardu wurnangat

warda ngatha kardu wiyenpun i mere thathpirr
pumanabath puru murrinh ngarra thathpi Pule
ngala Yile neki-yu. Kardu-ka parramngidhar-
rpu da mange ngala-nu ngamanu wunku lur-
ruth Pule ngala Yile neki wanku. Da murn-
tak warra nganaka Yile neki kathu da mange
ngala mamna ngarra kardu prophet murntak
nhini-nu-ya Jonah. I da mange ngala mangini
murntak nhini da matha pubangkardu-deyida-
nu. 30 Yu, kardu nhini-wa Pule ngala Yile
neki manthibirnu-yu ngarra ku ngurlmirl ngala
thangunu-yu. I nhini kardu pangu Nineveh-
ka the-wa pumebaththa punni Pule ngala Yile
neki-ka ngala-wa thathpirr. I mange nginipunh
nhini deyida mani ngay, kardu ngarra da
kangkarl kathu ngurdamnarrathut-ka nhini Yile
neki deyida mangiyibirnu-deyida-nu, i kardu
pubamngingkardunu-yu. 31 I kardu muthingka
pana nganaka da nan thangunu kathu Sheba.
Da murntak warra nigunu nadha dini da ngath-
parr nhini thangunu kathu i murrinh-nu bi-
nanayewuptha dini murrinh ngarra nukunu
nan-ya King Solomon, kardu nukunu nhini-
ya ngarra murrinh mukmuk ngala kanthidha
wurrini. I da nakurl-te nigunu wanku kumparra
warra pirramardatnu ngarra Yile neki i kanhi-
wa murrinh manarranu da nhini-nu-re-yu,
'Nanki-ka mere ngadha narniparttha da mange
wiye ngarra numebaththa nardi, nhini nanki-
ka ngarra da thungku ngala da matha nurunu-
yu.' Nigunu kathu-yu manarranu. Yu, nukunu
ngalantharr nhini King Solomon-ka kardu ngala-
wa, mu kardu nugarn numi kanhi da karrim

kardu ngala thathpirr dimpewal ngarra nukunu nhini King Solomon-yu." Jesus kathu-yu mampirra.

32 "I nga. Da nakurl-te ngarra kardu wurnangat warda ngatha niramardatnu kumparra warra ngarra Yile neki, kardu nhini deyida wanku ngarra da nan thangunu-ya Nineveh pardipuptha-ka ngarra Yile neki deyida kumparra warra piramardatnu. Kardu nhini-ka murrinh pubimnayepup i murrinh pumamnabath ngarra ku prophet nhini-ya Jonah murrinh merradha wurrini. I nhini kardu-ka daninmardathintha warda kardi da mange wiye thangunu pumebaththa pardi i parnampart warda nhini-yu. Mu da nakurl-nu-re-ka kardu nhini kathu-ka murrinh pumanarranu, 'Nanki-ka mere ngadha narniparttha da mange wiye ngarra numebaththa nurni nhini Yile neki-ka ngarra da thungku ngala warda wangu purdunanthuknu.' I nga, murrinh kanhi manarranu, kardu ngalantharr murntak nhini Jonah-ka kardu ngala-wa nukunu-yu, mu kardu nugarn numi kanhi da karrim kardu ngala thathpirr dimpewal ngarra nukunu Jonah-yu."

Kangkarlmawu Wurdanpunthethith Nanhthi Kamarl-nu

Matthew 5.15; 6.22-23

33 Bere nukunu Jesus-ka murrinh numi warda mampirra, "Nga. Mere nangkal ngadha karibirl thungku lem-yu i kurdungath warda nhini-yu. I nukunu-ka mere deyida bupak pepe ngarra pakit-yu, wurda. Mu nukunu-ka kangkarl da matha mamkale i thungku-ka parlarrangnu

pintha. I kardu ngarra thelput nukunu-re parnimardinu-ka nhini-ka thungku nhini warda pubangkardunu. 34 I nga. Nanhthi kamarl ngarra nanki-ka mangini thungku layit mani-wa nhini-yu ngarra ngepan nanki-nu-yu. Nanhthi kamarl ngatha da patha-nu numpanmirlbirl, nhini-ka nanhthi ngepan-ka tarangka da matha palarrangnu pani nhini-yu. Mu kamarl ngatha da wiye-nu numpanmirlbirl-ka, nhini ngepan-ka da ngarra thipmam binhi mani-wa narnam nhini-yu. 35 I nga. Murrinh thathpi ngay-ka mangini thungku damlarrang deyida mani ngarra nginipunh nanki-nu-yu. Nhini-ka mere nangingkamit nukun murrinh ngarra ngay-yu i nhini-ka mere warda thipmam binhi nurunu nhini-yu. 36 Mu nga. Murrinh thathpi ngay nu-mangabathnu ngatha nuru i nurdungayemitnu ngatha nuru-ka nhini-ka mere warda thipmam binhi nurunu nhini-yu. Mu nhini nanki da ngarra patha da matha nurunu.”

Jesus Mampunmardawerr Ngarra Kardu Pana-nu Ngarra Murrinh Law Puddininthethiththa Punni

Matthew 23.1-36; Mark 12.38-40; Luke 20.45-47

37 Bere ngarra nukunu-re Jesus murrinh dampirrarikerdek-ka kardu nugarn kardu Pharisees-ya dantharrpu Jesus mi dhepdhep pulathnu ngarra thelput nukunu wangu-yu. Bere Jesus i kardu nhini-ka pangu warda wangu naninthadha dini ngarra thelput kardu nhini da nukunu. Bere kanamninthardi i mi warda dinininthamurrktha wunku kardu Pharisees

ngamere wanku-yu. 38 Bere kardu nugarn
nhini kathu-ka bemkabatnintha ngarra Jesus-
yu nhini-ka mere menanumapurldha warra
ngadha mange ngarra nukunu-yu da ngarra
mange murntak kardu ngarra nhini Pharisees
pumedha punni-yu.

39 Bere Jesus kathu-ka mampirra, "Nanki
kardu Pharisees-ka kardu bere matha wangu
numemnupurl numpan nanhthi nginipunh
nanki-yu. Mu marda ngarra nanki-ka nanhthi
wiye ngala thathpirr nanthin numpan i
wertnumarnti-wa nhini-yu. 40 Nanki-ka kardu
mere ngadha the thathpirr numabath nuru. Pule
ngala Yile neki-ka nanhthi nginipunh ngarra
nanki mampatha i nanhthi marda ngarra nanki
deyida wanku mampatha. 41 Nhini-ka mere
nukun kardu wertnumarnti nuru mu nanhthi
narramutmutnu nuru ngarra kardu mananhthi-
wunka i nhini-ka nginipunh ngarra nanki-
ka tarangka warda nhini-yu. 42 Nanki kardu
Pharisees-ka mere le nukun nuru. Nanki-ka mi
ngarra kadin thangunu kathu mi kunungingki
narramnamutmut numpan ngarra Yile neki-yu.
Mu nanki-ka mere thathpirr marda numart nuru
Yile neki-yu i mere mange patha nururra ngarra
kardu-yu. Mange-ka patha-wa nhini-yu nanhthi
narramnamutmut numpan ngarra Yile neki-yu,
mu da ngala thathpirr-ka marda numartnu nuru
Yile neki-yu i da mange patha nururranu ngarra
kardu-yu.

43 "I ngana deyida," Jesus kathu mampirra.
"Nanki kardu Pharisees-ya mere le nukun nuru.
Ngarra da church mana narnardi-ka nhini-

ka le-wa numpan nhini-yu narnawup ngarra
da chair patha-patha-yu ngarra kumparra
wurrankadhuk-yu. I nanki-ka le numpan
numpannilili pana ngangka-re ngarra kardu
wurnangat pirrimkadhuk i nhini kardu-
ka pirananthenhthenhnu warda nhini-yu i
panantiparlnu warda parni nhini-yu.
44 "I ngana deyida mere le nukun nuru. Nanki-
ka nginipunh kardu patha mani numemnurart
numpan mu marda nanki-ka wiye thathpirr-wa
i da mange wiye pangannanka pumpan ngarra
kardu wurnangat-yu."
45 Bere kardu Pharisees kardu numi-ya mamna
warda ngarra Jesus-yu, "Pule, nhinhi-ka kardu
thanngankampa thanam-ya."
46 Mu Jesus kathu-ka mampirra deyida,
"Nanki ngarra murrinh law nuddanpunthethith
numpan-ka mere le nukun nuru nhini-yu.
Nanki-ka nungannarriral numpan ngarra
murrinh law nhini-yu. Nanki-ka murrinh
law ngamere deyida numampatha numpan
i kardu numampunnilil numpan murrinh
pumanarrabathnu puru-yu i da tetemanthay
da matha narrampirramutmut numpan-yu. Mu
nanki-ka mere deyida numenumabath nuru
murrinh law ngarra nanki ngatha-yu.
47 "I ngana deyida mere le nukun nuru nhini-
yu. Kardu ngalantharr murntak nanki-ka da
murntak warra punninthuktha punni kardu
pana ngarra murrinh thathpi Yile neki pud-
danarrayiththa punni. I nanki-ka da mintil-
bith pana ngarra pubenmirrbirrdha punni-ka
da lelunh da matha numampatha numpan i

niranganpe numpan da nhini-yu. 48 Kardu
ngalantharr nanki-ka thu punninthuktha punni
kardu pana ngarra murrinh thathpi Yile neki
puddanarrayiththa punni i nhini nanki-ka ni-
ranganpe warda numpan da mintilbith pigunu-
yu. Nhini nanki-ka le-wa numpan kardu thu
punninthuktha punni-yu. 49 Nga. Da murntak
warra-ka Yile neki murrinh kanhi-wa mam-yu,
'Ngay-ka ngurdurradhukthuknu ngurru kardu
nugarn-yu ngarra kardu Jews-nu-yu i murrinh
thathpi ngay-ka puddurrayithnu puru-yu. Mu
kardu Jews-ka punthuknu puru kardu ngamere
nhini-yu i yidingurr parramutmutnu puru kardu
ngamere-yu,' mam nukunu Yile neki kathu-yu.

50-51 "I nga." Jesus kathu-yu mampirra deyida.
"Kardu ngalantharr murntak nanki-ka thu pun-
ninthuktha punni kardu nugarn pana ngarra
Yile neki wurdininthukthuktha dini-yu. Kardu
marra-re thangunu kathu nukunu nan-wa Abel
i ngarra da nukunu da mana Zechariah kardu
ngarra nanki-ka thu punninthuktha punni kardu
nhini-yu. I ngay murrinh manarranu-ka Yile
neki-ka punantirdanu nanki kardu pana ngarra
birnu narnam kardu pana-nu kardu ngarra dar-
rikardu nanki thangunu punninthuktha punni
kardu nhini-ya. Nukunu nhini Zechariah-ka
pumpanmat ngarra murrinh church ngala da
matha da manta ngangka da ngarra ku pin-
nangamnapek pibim Yile neki-nu-yu.

52 "I ngana deyida," Jesus kathu-yu mam-
pirra. "Nanki ngarra murrinh law nuddanpun-
thethith numpan-ka mere le nukun nuru nhini-
yu. Nanki-ka mere thathpirr nuddunthethith

nuru murrinh law-yu. Mu nanki-ka numpan-punpengkaywuy numpan kardu-yu i narrampir-radhawup numpan kardu-yu da mange ngarra Yile neki nukunu the pumabathnu-yu." Nhini-wa murrinh-yu Jesus mampirra ngarra kardu Pharisees-ya. I nhini thangunu-ka kanampun-part warda i nungardurr pangu warda wangu.

53-54 Mu kardu nhini-ka parramnarithi warda ngarra Jesus-yu. I nhini thangunu kardu Pharisees nhini-ka bere ngatha wangu mur-rinh parranidharrpudha punni ngarra Jesus-yu kardu bere matha mana wangu-wa per-rengurradhaththa puyi nukunu-yu i murrinh perrenakthuktha mana-wa puyi i kardu warda pumertadha i puyibattha nhini-yu.

12

Yile Neki Dirrangannhipe Wurran
Matthew 10.28-33; 12.32; 10.19-20

1 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat puyemperr ngarra Jesus-yu. Kardu-ka wurnangat nimin-ya i nanhthi me-ka punnanumethurrthurrdha-wa punni. Mu da marra-re warra ngadha-ka Jesus-ka wurdampirruyithneme ngarra pulangay nukunu, "Nga peneme," mampirruneme. "Thawath wangu nururrunemenu kardu Pharisees-yu kardu pana ngarra murrinh law puddannanthethith pumpan-ya. Kardu nhini-ka patha-wa pumemnurart pumpan mu kardu-ka kardu wiye-wa nhini-yu. I parrampunpinhingkayit pumpan da ngarra

wiye wangu. Nhini-ka thawath da matha wangu
nururruneme i mere nankuriwak-nukun-neme
nuru kardu nhini-yu.

2 "Mu nga. Kardu thangku ngatha mange
nhini pinumardarriwupnu parni ngarra mange
pumanarranemenu-ka, nhini-ka da nakurl-te
warda the pumabathnu kardu wurnangat warda
ngatha ngarra nukunu Yile neki-re warda
manmardarripurlnu. 3 I murrinh dederrk
pana ngarra kardu namam numpan da ngarra
thipinhi-ya i murrinh ngarakngarak numpan
ngarra thelput nganamarda nhini da nakurl-
te-wa kardu wurnangat warda ngatha pu-
biyepupnu murrinh nhini pilampirdarri da
matha. 4 I nga peneme. Ngay-ka manarrune-
menu mere nukun nenkumanhamneme kardu
pana ngarra thu punankuthuknu-ngatha-neme-
yu. Kardu punankuthukneme-ka nginipunh da
matha, mu kardu nhini-ka mere ngarra ku-
nankubatneme nukun nanhthi ngepan ngarra
nankuneme-yu. 5 Mu Yile neki da matha ne-
manhamnemenu nuru-yu, nukunu da matha
kardu mani pirranputhnu ngarra da thungku
ngala wangu, da nan Hell, nanhthi nginipunh-
ya i nanhthi ngepan wanku. I nhini ngay-
ka mamnankumardawerrneme nankuneme-ka
numerrdharrnu nukunu da matha nemanham-
neme nuru-yu.

6-7 "Nga, ku murrirrbe purrkpurrk nganaka,
ku-ka ngathayida-wa nawa? I ku ngatha thelim
nuyemanu-ka nhini ku mani wakal da matha
numart. Mu Yile ngay-ka the kanthin ku terert
nhini warda ngatha-yu. I ku numi ngatha buybat

i kupup nhini nukunu-ka the kanthin ku murrir-
rbe nhini-yu. I nanki deyida wanku the kanthin-
nan. I thangku numa ngatha nanhthi pemarr
ngarra pelpith nanki nanthin numpan-ka the
deyida kanthin nukunu Yile ngay-yu. Nhini ngay
murrinh manarranu-ka mere nenham nukun
nuru, nanki-ka ngala thathpirr nimpunpewal
ngarra ku murrirrbe-yu.

8 "I nga. Nubingayepup-kathu-neme," Je-
sus kathu-yu mampirruneme. "Nankuneme-ka
kardu ngay-wa. I kardu ngatha murrinh nuye-
marranemenu nuru nankuneme-ka ngarra ngay
da matha narramngiriwakneme numpanka,
nhini ngay kardu darrikardu nanki thathpirr-
ka nganirratharrmunu ku angel pangu parnam
ngarra da Yile ngay-yu. 9 Mu kardu nangkal
ngatha ngarra kardu ngamere-nu wangu mur-
rinh kanhi marranu, 'Ngay-ka mere ngariwak
ngurru Jesus-yu.' Nhini ngay kardu darrikardu
nanki thathpirr-ka murrinh nhini deyida wanku
nganirratharrmunu ngarra ku angel-yu, 'Kardu
pana-ka kardu mere thathpirr ngarra ngay
nukun pana-yu.' 10 I kardu ngatha murrinh
mangirdarrithak ngarra ngay-ka, Yile ngay-ka
kunumaku mani-wa da mange wiye nhini-yu.
Mu kardu ngatha murrinh mardarrithak ku
ngepan patha Yile ngay nukunu, nhini Yile neki-
ka mere ngarra kirramaputh i mere ngarra
kuymayekum da mange wiye nhini-yu, wurda da
matha nhini-yu.

11 "I nga. Ngarra kardu-re
purunankungawurtnemenu-ka i murrinh court
wangu pumanankubertinuneme-ka nhini-ka

mere numerrungkumardawerr-nukun-neme murrinh pangu wangu ku pule ngala-ngala numarrunemenu-yu. 12 Mu ngepan Yile ngay nukunu-ka manankudhawiyithnuneme murrinh thathpi ngarra numarrununeme-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Murrinh Ngarra Kardu Nanhthi Mamngurruthputh

13 Bere kardu nugarn numi kardu ngarra wurnangat thangunu kathu mamna ngarra Jesus, "Ya pule. Ngarra yile ngay-re yibimpup-ka ngathan ngay-ka mangankut nanhthi purrkpurrk ngarra nukunu mamngarruwekurrk-yu. Mu ngathan ngay nananu mangayerrnu kathu nanhthi purrkpurrk ngamere-yu."

14 Mu Jesus kathu-ka mamna, "Ya, nhini-ka mere da mange ngay mananu-yu. Mu kardu pule numi nananu da mange nhini-nu mampayerrnu-yu."

15 Bere Jesus kathu-ka mampirra warda ngarra kardu wurnangat nhini, "Nga kardu. Thawath wangu i mere numangurruthputh nuru nanhthi purrkpurrk-nu-yu i ku mani. I mere mawumawu nuru nanhthi-nu-yu. Nhini nanki-ka mere warda nukun le nenumut nuru nanhthi terert nhini numabath nuru-yu. I mere ngarra narnibirnu nukun nanhthi pana nanthinkadhuk numpan da bere matha wangu-yu, wurda."

16 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdampirrayith, murrinh mampunkardarrath-ya, i

mampirra, “Murrinh kanhi ngurdinarrayithnu-
ka kardu nugarn ngarra nanhthi wurnangat
mebaththa wurrini nanhthi purrkpurrk-ya. I mi
kadin ngala wanku mebaththa dini i mi terert da
matha wurdinirurturttha dini.

17 “Bere mange nukunu memnu, ‘Da thelput
ngamere ngay-ka kunungingki-wa i da ngalthe
mi dhepdhep nukun-yu ngarra mi kadin ngay
thangunu ngarrimkutkut-yu. Mu ngarra-wa da
burdurdinu ngirra mi wurnangat-darri kanhi-
yu? 18 Aa berengunh, the warda nganthin,’
memnu. ‘Thelput kunungingki-ka bawirtpirtnu
ngurru i thelput ngala ngala thathpirr warda
barderdenu ngurru i mi dhepdhep terert warda
ngatha burdurdinu ngurru nhini-yu i bemar-
darrnu ngurru i nanhthi purrkpurrk ngamere
deyida wanku. 19 I nhini thangunu-ka me-
nunu mange ngay. Aa, ngay-ka mi terert da
matha nganthin ngem i nanhthi purrkpurrk
deyida wanku nganthin ngem. Ngay-ka mere
warda wurlk ngamanu ngurru da kurran kanhi
wangu-yu. Mu ngay-ka bere matha wangu
bangiyuknu pani nhini-yu. I ngay-ka mi-ka
nganimurrknu i kura nganigurdugurduknu i le
da matha nganinu nhini-yu,’ nukunu nhini-yu
memnu. 20 Mu Yile neki-ka murrinh mananu
ngarra kardu nhini-yu, ‘Nhinhi-ka kardu pelpith
wiye-wa. Thipinhi marra-ka nhinhi-ka thupup-
wa-nu. I mi terert pana i nanhthi purrkpurrk
nhinhi demmardarr thim i namngurruthputh
thim-ka nhini-ka nawekurrk da-nu matha nhini-
yu.’ ”

21 Bere murrinh nhini thangunu Jesus kathu-

ka mampirra ngarra kardu, “Nga kardu. Mere numangurruthputh nuru i nubemardarr nuru mi i nanhthi purrkpurrk-yu mangini kardu nhini mani-yu. Nukunu kardu nhini wurdanayemittha wurrini-ka mi i nanhthi purrkpurrk nukunu da matha, i Yile neki-ka mere menanabirldha. Mu kardu nukunu nhini-ka yibimpup-wa nhini-yu. Nhini nanki-ka mere nukun numarart nuru kardu nhini-yu, mu ngarra Yile neki da matha numenabirl nuru-yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Mampirra Yile Neki Pirranpenu Purru
Matthew 6.19-21,25-34

22 Bere Jesus-ka wurdampirrumardarduyneme ngarra pulangay nukunu i mampirruneme, “Nga, mere nenuwerrneme ngarra mi dhep-dhep wangu-yu i nanhthi purrkpurrk. Mu Yile ngay da matha pirranankupenuneme purru-yu. 23 Nankuneme-ka kardu-wa thathpirr mu mi i nanhthi-ka kunungingki-wa. 24 Nga, ku wak nganaka? Ku-ka mi mere kubabirr kuru mi kamarl. I mere kuddururturt kuru mi dhepdhep i mere kubarartal i mere kubemardarr kuru mi-yu ngarra thelput, wurda da matha nhini-yu. Mu Yile ngay-ka dirranganpunpe kanam ku nhini-yu i mi dampirramutmut wurran. Mu nankuneme-ka kardu-wa pana-yu i ngala thathpirr, mu ku wak-ka mere kardu nhini-yu nhini Yile ngay-ka pirranankupenemenu purru nankuneme-yu. 25-26 Nga. Mere nangkal ngadha da pirdithme panibirnunu ngarra da putek kanhi-yu penew-errnu ngatha pani da mange nginipunh nhini wangu-yu wurda, mere niyema-nukun-neme

nuru nhini-yu. Nhini-ka mere nenuwerrneme
nuru mi dhepdhepnu-yu i nanhthi kaligu-nu-yu
i nanhthi purrkpurrk-nu-yu.

27 “Nga, nubangkardu mi purripulawa
purrkpurrk pangu kurrankadhuk-yu. Mi-ka
mere wurlk kuyema kuru i nanhthi kaligu mere
kawarl karni nanhthi pangu pubuyrdurdinu,
wurda. I mi pangu-ka lelunh da matha
dimpunpewal ngarra nanhthi kaligu ngarra
King Solomon banardurdidha wurrini nanhthi
kaligu murruwurlngka nimin-ya da murntak
warra-ya. 28 Yile neki-ka mamlelunh mi
purripulawa terert warda ngatha, mu mi-ka
mere pirdith i demmugarl. Marra kanhi-
ka mi kibimkadhuk, mu thipinhire-ka mi-
ka demmugarl warda, i kardu-ka niraputh
warda mi nhini-yu. Mu Yile neki-ka lelunh
da matha mampatha, i nhini-ka nanki deyida
pirrananpenu purru nanhthi-nu nubuyrdurdinu
nuru nhini-yu. Nga, mi i nanhthi-nu ngatha
nerrewerr numpan-ka nhini-ka nuddamnayemit
kunungingki da matha ngarra Yile neki-nu.
Mu nuddunayemitnu thathpirr nuru ngarra
nukunu. 29-30 Mere nenuwerrneme nuru
mi dhepdhep-nu-yu i kura-nu-yu nhini-ka
Yile ngay-wa panarramutmutnuneme purru
nhini-yu. Nukunu-ka the kanthinnankuneme
ngarra mi mami narnamkaneme i nanhthi
mananhthi narnamkaneme. Mu kardu pana
ngarra Yile ngay mere the kumabath-ka bere
matha wangu perrewerr pumpan mi-nu i kura.
31 Mu nankuneme nenawerrneme nuru-ka Yile
ngay da matha nukunu. I nukunu da matha

marda numartnuneme nuru-yu i da mange nukunu da matha nariwaknemenu nuru-yu. I kumparra nubupaknemenu nuru-yu i nhini-ka mi i nanhthi-ka panarrumutmutnu-warda-neme purru nhini-yu.

32 "Nga. Nankuneme-ka kardu ngay-wa nhini-ka mere nenhamneme nhini-yu. Yile ngay-ka ku Pule ngala nankuneme-wa i nukunu-ka marda mangannankurtneme wurran dirrangan-nankupeneme wurran. 33 Nanhthi purrkpurrk-ka mere nubemardarrneme nuru, mu narrumut-mutneme nuru ngarra kardu mananhthi-wunka. Mange nginipunh nhini mani-ya nariwakneme nuru ngarra mange Yile ngay wangu i nhini nukunu-ka nanhthi patha warda bunarrupakne-menu ngarra da nukunu wangu-yu. I nanhthi nhini-ka bere matha wangu pingkadhuknu da ngarra Yile ngay wangu-yu. I kardu-ka mere nangkal darrarart kurru nanhthi nhini i ku wungki-ka mere kulath nukun nanhthi nhini-yu. 34 I nankuneme ngatha mangini nhini mani nubemardarrnuneme nuru da kangkarl-ka, nhini nankuneme-ka marda numartnuneme nuru pangu da matha narnenuneme ngarra da Heaven." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Wurdanpunthethith Ngarra Purdiwurlnu Da Putek Ngala Kanhi

Matthew 24.45-51

35-40 Bere Jesus-ka wurdampirrayith warda murrinh ngarra nukunu deyida kathu purdi-wurlnu ngarra da putek ngala kanhi. Murrinh-ka kanhi-wa mampirra-yu, "Nga. Kardu

pule ngala wurrinidha mi dhepdhep-nu kardu ngarra perrkenku-nu marrit mamngintha. Mu ngarra thelput nukunu-re kanampart-ka kanhi-wa murrinh mampirruneme ngarra kardu nukunu wurlk pumenadha punni-yu, 'Nga pen-eme. Nankuneme-ka kanhi da nengamardamar-daneme. Ngay-ka nakurl ngurdiwurlnu thipinhi deyida da kalkkalk kama.'

"Bere kardu ngarra pule ngala nhini-re wurdawurl-ka nukunu-ka panmat ngarra tuwa i kardu ngarra nukunu-ka tuwa pumamnad-harlneme. I kardu pule ngala nhini-ka le warda kardidha nhini kardu ngarra nukunu-ka pinamardamardadha-weyida-neme nhini-yu. Nhini-ka patha-wa nhini-yu kardu pangu pina-mardamardadhaneme nukunu-nu-yu. I nhini pule ngala nhini-ka mi dhepdhep warda mam-pathawatha i dampirrumutneme kardu ngarra nukunu. Nginipunh nhini mani-ya nanki-ka nuyungamardamardanu ngay kardu ngarra dar-rikardu nanki thathpirr-nu ngurdiwurlnu da ngarra putek ngala kanhi deyida. Nanki-ka mere the numabathnu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu. Mu ngurrunu kathu-ka ngarra da pana ngarra nanki mere man-ankulkulnu pi ngay-nu.

"Nga. Kardu darrarartka nganaka. Nukunu-ka purrunu pangu ngarra thelput ngarra kardu-re mere mankulkulnu pi i mangkardap warda nan-hthi karnabuy-nu. Mu kardu ngatha mankulkul ki-ka kardu darrarartka nhini-nu-yu, nhini-ka kardu-ka kiranginikat warda kardu nhini-nu-yu i kubumadhap warda darrarart nhini-yu

ngarra thelput nukunu-yu. Mange nginipunh nhini mani-ya nanki-ka mere the numabathnu minthire ngay ngurrunu kathu-yu, nhini nanki-ka niranginginikatnu i nuyungamardamardanu ngarra ngay deyida kathu ngurdiwurlnu-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Murrinh Kardu Nugarn Murrinh Mamnabath Pule Nukunu i Kardu Numi Mere Murrinh Menabaththa Pule Nukunu

41 Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra Jesus, "Nhinhi-ka murrinh pana murrinh ngankuneme da matha kama thurdamngarrayithneme-yu? I kardu wurnangat-nu kama thurdamngarrayith-yu?"

42-43 Mu Jesus kathu-ka murrinh numi deyida mampirra kardu pana ngarra wurlk patha mamna wurran ku pule ngala nukunu-nu-ka nginipunh kardu kanhi mani-wa. "Nga. Kardu pule ngala-ka memmangkart kardu ngarra wurlk thangunu kathu pumenadha punni thelput ngarra nukunu pirranapenu pi i kardu pule parethbathnu kardu pule pirranu ngarra kardu nukunu. I nhini thangunu kardu pule ngala-ka nungardurr pangu warda wangu da ngarra numi-nu. I kardu pule numi ngarra darntethbath-ka thelput dirranapedha kardi-yu i wurlk danirramutmuttha wurrini i mi dhepdhep danirramutmuttha kardi ngarra kardu nhini-yu. Nukunu kardu-ka kardu patha-wa. Bere da nakurl-te kardu pule ngala nhini-ka wurdawurl deyida kathu i bamkardu kardu pule numi-yu da mange patha wurrinidha i nhini-ka le warda kardinadha kardu pule ngala nhini kathu-yu.

44 Bere kardu pule ngala nhini-ka banpak warda
kardu pule numi nhini-yu nanhthi terert ngarra
nukunu pirranapenu pi-yu.”

45 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Mu
kardu nhini murrinh kanhi ngatha midha,
‘Yaa, kardu pule ngala pangu-ka da pirdithme
kanarnum-ya. Ngay-ka kardu mere mange
patha marrabathnu ngi kardu ngarra nukunu-
yu.’ I nhini thangunu nukunu-ka thu panpun-
thuk warda kanam i mi dhepdhep kanammurrk
i kura murlak da matha kanamkurdugurduk.
46 Mange nhini mani nukunu kama kurru-ka
nukunu nhini-ka mere mani the-wa mabath
ngarra pule ngala purdiwurl-deyida-nu kathu-
yu. I mere mani-wa makulkul ki nhini-yu. I
ngarra nukunu pule ngala nhini-re purdiwurlnu-
ka nhini bangkardunu nukunu-ka kardu wiye-
wa nhini-yu i nhini-ka pubatnu warda i pur-
dungkarelnu nhini-yu kardu da ngarra wiyen-
pun parnam pangu-ya.

47 “Nga. Kardu nugarn pana ngatha murrinh
thathpi binayepupnu ngarra kardu pule ngala
nukunu i mere murrinh manabath, nhini-ka da
nakurl-te-wa kardu pule ngala nhini-ka pubatnu
warda lurruth da matha. 48 I kardu nugarn
pana ngatha mere binayepup murrinh thathpi
pule ngala nukunu i da mange wiye mam
ngarra ku pule nukunu mere marda mart-ya,
da nakurl-te-wa kardu pule ngala nhini-ka kubat
deyida nhini-yu thawath. Nhini nukunu-ka mere
binanayepuptha murrinh thathpi ngarra pule
ngala nukunu-yu da ngarra marra-re kathu-yu.

“Nga,” Jesus kathu-yu mampirra. “Yile

neki ngatha-ka damnarramut mukmuk ngala-ka nhini nukunu marda mangannanart-ka da mange patha da matha nurunanu. I Yile neki damnarramut nanhthi purrkpurrk terert ngatha-ka nhini nukunu marda mangannanart-ka kardu numanmanpinu nuru i nanhthi nhini narramutmutnu nuru. I murrinh thathpi nukunu ngatha the numammath numpan-ka nhini nukunu marda mangannanart-ka kardu numarranu nuru murrinh nhini-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Kangkarlmawu Murrinh Dampunmardate Kardu Wurnangat

Matthew 10.34-36; 16.2-3; 5.25-26

49-50 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra, "Nga. Ngay-ka ngurrinidha da putek ngala kanhi-ka kardu marranu ngurru da mange wiye-ka parnipartnu warda. Ngay ngurrinidha-ka da mange wurlk ngarra Yile ngay-nu man-anu ngurru. I ngay-ka bangamngimardarta da ngatha wurran i ngarra da mange wurlk nhini da mana marikerdeknu. I nhini thangunu-ka kardu wurnangat warda ngatha the pumenumabathnu da mange ngarra wiye pumammath pumpan-yu. 51 I nhini kardu-ka mere warda marda ngala watmam puyunu, wurda. Mu kardu ngamere-ka marda pumangertnu puru ngay i pangiriwaknu da mange ngarra ngay wangu. I ngamere-ka mere marda pumangertnu puru i kardu nhini-ka puddurdarrarrnu puru nhini-yu. Nhini weyida ngay ngurrinidha da kanhi-yu.

52 “Nga. Nginipunh kanhi mani-ya kardu puddurdarrarrnu puru. Kardu 5 kama-ya ngarra da numi penungime-ya. I kardu perrkenku kama-ya marda pumangertnunintha pe ngay-nu. I kardu perrkenkuneme kama-ya mere marda pumangertnungime pe ngay-nu-yu. Mange nginipunh nhini mani-ya kardu wurnangat warda ngatha puddurdarrarrnu puru-yu.
53 Yileyile i wakal-ka purduninthardarrarrnu i kalekale i wakal-ka purdunginthardarrarrnu. I wunku mardapipingintha purdunginthardarrarrnu. Mange nginipunh nhini mani-ya kardu darrikardu manta puddurdarrarrnu puru-yu. Kardu ngamere-ka marda pumangertnu puru i ngamere-ka wurda, mere marda pumangertnu puru ngay-nu-yu.”

54 Bere Jesus-ka murrinh deyida mampirra ngarra kardu wurnangat-yu. “Nga. Ngarra nanki-re nubangkardunu kalakkalak thipmam purrunu kathu nhini-ka the-wa numabath nhini-yu kura paniyelnu. I nhini-ka kura da thathpirr kanamyel. 55 I ngarra nanki-re nubangkardunu therri wirrirr punuwirrnu nhini-ka the-wa numabath nhini-yu da dernturr-yu. I nhini-ka da dernturr da thathpirr.

56 “Nanki-ka nanganthenhthenh-wa numpan kalakkalak i wirrirr-yu. I nanki-ka nubamngimangkardu da mange ngarra ngay medha ngurrini-yu i murrinh deyida nubinangayepuptha nunni, mu nanki-ka mere nirangingithenhtha ngay-yu, wurda. Nanki-ka kardu numemnurart da matha numpan da

mange ngarra Yile neki narrarntiwak numpan-
yu.
57 “Nanki-ka nuddunudhadhapnu da mange
ngarra patha thathpirr-yu. 58 Nga. Kardu ngatha
murrinh mampa, ‘Nhinhi-ka da mange wiye
nam, nhini ngay-ka ngarra murrinh court-nu
warda manhibertinu ngurru.’ Mu murlmurl da
matha thurruninthanu murrinh ngarra court-nu
wangu-yu. Mu wurda ngatha-ka nhini-ka man-
hiberti da matha-nu purru ngarra murrinh court
nhini-yu, i nhini-ka ngarra ku judge panamutnu.
I ku judge nhini-ka nhinhi-ka panamutnu warda
ngarra ku policeman, i nhini ku policeman-ka
pampadhapnu warda ngarra jail. 59 I pangu da
matha thinganamardanu i ngarra ku mani terert
da mana pay thamanu, ku fine-ya. Murrinh
thathpirr mamnarra-yu.” Jesus kathu-yu mam-
pirra.

13

Jesus Wurdampirrayith Kardu Da Mange Wiye Parnipartnu

1 Bere da nhini-re kardu ngamere punnidha
ngarra Jesus i pumamna, “Nga. Kardu ngamere
pangu thangunu kathu da nan Kelili punnidha
da nan Jerusalem ngarra murrinh church ngala
ku-nu pinnanapeknu ngarra Yile neki-nu. Mu
ngarra nhini-re Yile neki pinnanapektha punni-
ka ku pule ngala nhini Pilate wurdanpunthuk
ngarra ku soldier nukunu-ka ngarra kardu nhini-
yu i thu punninthuktha warda punni nhini-yu.

"Pule, kardu nhini-ka kardu wiyenpun kama punnidha nhini weyida Yile neki wurdanpirra-murl kardu pirriniwuwuptha nhini-yu."

2 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "Ya. Nanki nubenthengkarnirn kardu pangu-ka mange wiye ngala thathpirr pumedha punni nawa? I nhini-nu thu punninthuktha punni pangu-yu? Nanki nubenthengkarnirn kardu nhini-ka da mange wiye ngala thathpirr pumedha punni i kardu ngamere deyida wanku-yu ngarra da Kelili mange wiye kunungingki-wa ngatha pumedha punni-yu?" Dampuntharrpu Jesus kathu-yu. 3 "Awu, mange mere nhini-nu-yu thathpirr pangu-yu. Mu nga," Jesus kathu-yu mampirra. "Nanki ngatha da mange wiye mere narnipartnu-ka nhini-ka nuyuwuwup deyida nhini-yu. 4 I kardu pana 18 nganaka ngarra thelput pangkuy-re panpunmel da nan-ya Siloam. Nanki nubenthengkarnirn-ka kardu nhini-ka pirriniwuwuptha-ka da mange wiye ngala thathpirr thangunu pumedha punni i kardu ngamere deyida wanku da ngarra Jerusalem da mange wiye kunungingki-wa ngatha pumedha punni-yu? 5 Awu wurda-wa nhini ngay manarra-deyida-nu kardu wur-nangat warda ngatha da mange wiye pumam-math pumpan-yu. I nanki ngatha da mange wiye mere narnipartnu-ka nhini-ka nuyuwuwup deyida nhini-yu."

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Nanhthi Thay Mamingka

6 Bere Jesus-ka murrinh deyida wurdampir-
rayith, i mampirra, “Nga. Kardu pule mi thay fig
wurdinirurturttha dini ngarra mi kadin nukunu.

“Bere da nakurl-te kardu pule nhini wur-
rinidha ngarra thay nhini da bengkardudha
wurrini mi-nu-yu. Mu mi-ka mami-wa, mere
berdurttha. 7 I nukunu-ka bere ngatha wangu
daninayerdurrdha kardi, mu mi-ka mami-wa
mere berdurttha. I kardu pule nhini kathu-ka
mamna warda ngarra kardu pana ngarra mi
kadin nukunu dirranapedha kardi, ‘Ya,’ mamna.
‘Ngay-ka nganinayerdurrdha ngardi da thangku
perrkenkuneme warda ngarra thay mi kanhi-nu-
yu, mu mi-ka mami da ngatha kanhi-yu i mi
mamingka da matha. Mu nhini-ka thuwangkat
warda thay kanhi-yu i thunguyegaynu i mi thay
numi deyida-nu babirrnu.’

8 “Mu nukunu nhini kathu-ka mamna, ‘Ya pule.
Pama da pirra ngadha. Ngay-ka ngumekurrknu
kanhi-re i nganimewunu mi ngukin ku puliki
thangunu. 9 I mi ngatha pinthatnu da thangku
kurran kathu-ka nhini-ka bere ngatha pirranu.
Mu wurda-nu ngatha-ka murrinh deyida nan-
ganu nguwangkatnu nhini-yu.’ ” Nhini-wa mur-
rinh Jesus wurdampirrayith-yu.

Jesus Mampatha Kardu Palngun Matharr-ngini Kardu Pangkin Denawinhikuldha Kardi

10 Bere nhini thangunu ngarra da Satur-
day mana mam-ka, Jesus-ka murrinh wur-
dininthethiththa dini ngarra da church kardu
Jews pigunu.

11 Bere kardu palngun pangu da dinidha
wunku ku ngepan wiye kanthidha dini. Ku
ngepan wiye nhini-ka matharr ngala damnge-
mut i da-ka thangku 18-wa mam bere matha
wangu pangkin denawinhikuldha kardi-yu i
mere ngarra yuthpan yungirathtaththa wurri.
12 Bere Jesus-ka bamkardu nigunu-yu i dim-
ngekay, "Ya muthingka, kagu. Matharr pana-
ka kanamnhipart warda marra kanhi-yu." 13 I
marnarrithap ngarra pangkin nigunu. I nigunu-
ka yuthpan warda pirret i Yile neki warda
darntiparl nhini-yu.
14 Mu ku pule ngala ngarra da church nhini-ka
kardu damnarithi warda ngarra Jesus-nu, nhini-
ka mampatha thangunu weyida kardu palngun
nhini-yu ngarra da Saturday. I nhini nukunu-
ka mampirra ngarra kardu warda wangu, "Nga
kardu. Da-ka 6 da matha nawa wurlk pa-
manungime purru-yu? I da ngarra Saturday
mana-ka bangannhiyuk-warda-ngime dim nhini-
yu, nawa? I nanki kardu matharr ngatha
numabath nuru-ka, nhini-ka nurunanu kathu da
ngarra 6 ngamere nhini da matha-yu i manan-
pathanu patha warda. Mu ngarra da Saturday-ka
mere nuruna nukun ngarra nukunu-yu matharr
mananpathanu-yu, wurda."
15 Mu Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu
pule nhini-yu, "Ya. Nanki-ka numemnadhart
numpan Yile neki narrarntiwak mana numpan
mange ngarra nukunu wangu. Nga. Nanki-
ka numampuntharrkirrk ku tangki i ku puliki.
I nuddanpunthukthuk numpan kura patha-nu
da terert-ya. I da Saturday deyida wanku

nuddanpunthukthuk kura patha-nu warda-yu,
nawa? 16 Mu kardu palngun kanhi-ka, nigunu-ka
kardu-wa thathpirr, mere ku tangki. I nigunu-
ka kardu darntethbath ngarra ngalantharr nan
thangunu kathu-ya Abraham. I ku karrath-ka
mertadha kardi nigunu-yu da thangku 18 da
mana, mu kanhi-ka mange patha-wa mamnge
ngay-yu mampatha i ngurdankarel ku ngepan
wiye-yu marra kanhi-yu da ngarra Saturday.
I nhini karrath-ka mere mayit warda kurru
nigunu kanhi-yu."

17 Bere kardu pule ngala nhini i ngamere pana
ngarra Jesus mere marda pumerttha-ka, kardu
yidiwe warda pardidha ngarra murrinh nhini
pubimnayepup-yu. Mu kardu terert ngamere-ka
kardu le patha nimin pardinadha ngarra mange
ngala ngala da mange terert nhini Jesus medha
wurrini-yu.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Mi Kamarl Mi Mustard i Nanhthi Yeast

Matthew 13.31-33; Mark 4.30-32

18 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wur-
danpunthethith. I mampirra, "Nga. Ngay-
ka ngurdinarrayithnu murrinh numi deyida.
Da mange ngarra kardu wurnangat murrinh
pumanabathnu puru murrinh ngarra Yile neki
nukunu i ku Pule ngala thathpirr pirranu mange-
ka murrinh nginipunh kanhi mani-wa ngur-
diyithnu kanhi. 19 Nanki-ka the mana nanthin
nawa mi kamarl mustard. Mi kamarl nhini-
ka mi kununingki thathpirr-wa. Bere kardu-
ka mi kamarl nhini-ka manganart i bangam-

mirr ngarra putek. I nhini thangunu-ka mi-
ka wurdanturturt warda thay ngala da mana.
I ku murrirrbe pumpannupup ngarra nithinu-
nithinu i ku dirri wanku pumampatha pumpan.
20 "I nga." Jesus kathu-yu mampirra deyida.
"Ngay-ka murrinh deyida ngurdiyithnu da
mange ngarra kardu wurnangat murrinh
pumanabathnu puru murrinh ngarra Pule ngala
Yile neki nukunu i ku Pule ngala thathpirr
pirranu. 21 Nanki-ka the mana nanthin nawa
nanhthi baking powder-yu. Bere kardu palngun
manganart nanhthi baking powder kunungingki
i mamkarnu ngarra mi lawam. I nigunu-ka mi
ninganthi warda i mi lawam-ka ngala warda
dinidha nanhthi baking powder kunungingki
nhini thangunu-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Wurdanpunthethith Da Mayern Ngalthe Ngarra Yile Neki Nukunu

Matthew 7.13-14,21-23

22 Bere nhini thangunu Jesus-ka pangu-nu
wangu nadha dini da Jerusalem-nu. Ngarra
mayern-te wurrinililidha-ka nukunu-ka wur-
dininthethiththa wurrini kardu wurnangat da
matha. 23 Bere kardu numi kathu mamna ngarra
Jesus, "Pule. Yile neki-ka kardu ngamere da
matha manthibirnunu-yu?" Dantharrpu.
Bere Jesus-ka murrinh warda mampirra,
24 "Nga kardu. Da mayern pangu ngarra Yile
neki nukunu yibim-ka mayern ngalthe i da weyi
ngalthe wanku thanirdi pangu-yu nginipunh
nanhthi tuwa ngarra thelput mani. Thurduthap
da matha-nu ngala nanhthi weyi ngalthe nhini

thanirdinu-yu. Kardu wurnangat nimin-ya pur-
dudhadhapnu da weyi ngalthe nhini parnirdinu-
yu mu kardu-ka mere ngarra karnirdi nukun.
25 “Bere nhini thangunu kardu pule ngala
da ngarra thelput nhini padhapnu nanhthi
tuwa, nhini-ka tiduk warda numaripurlnu mere
ngarra narnirdinu nhini paninanpartnu out-
side ngarra thelput niranu. I nhini nanki-ka
nubatnu nira ngarra tuwa i niranakaykaynu,
‘Pule, nangarradharl kathu tuwa.’ Mu nukunu
kathu-ka pananthartnu, ‘Awu wurda. Ngay-
ka mere the mananmath nangkal nanki pana-
yu. I mere the mananmath ngarra-dha kathu
nanki-yu.’ 26 I nhini nanki-ka murrinh deyida
nuddunangkarl numananu, ‘Nekineme-ka mi
dhepdhep-ka marda ngala thardimurrkthaneme
i thurdininganthethiththa thardi da ngarra
nganki wangu.’ 27 Mu nukunu manarra deyida-
nu kathu, ‘Ngay-ka mere the mananmath i mere
the mananmath ngarra-dha kathu nunnidha.
Bata-ya nuru-wa. Nanki-ka kardu wiyenan ngala
thathpirr-wa.’
28 “I nhini thangunu nanki
nubankardunemenu-ka kardu ngalantharr
murntak nan Abraham, Isaac i Jacob penemenu
ngarra da Pule ngala Yile neki nukunu. I kardu
wurnangat pana wanku ngarra murrinh thathpi
Yile neki puddanarrayiththa punni ngarra da
putek kanhi pardidha-yu. Mu nanki-ka mere
nuru nukun da pangu-yu mu nhini kardu pule
ngala pangu-ka purdunankarel da matha-nu
nhini-yu. I nhini nanki-ka du ngala warda
narnikarrknu i dimu ngarra nanki nalirrnu

narni nhini-yu. 29 Kardu wurnangat nimin-ya puyuwerrnu ngarra da kangkarl ngarra Pule ngala Yile neki nukunu-yu da ngamengka pana-re ngangka-ya i kardu le da matha parninu nhini-yu.

30 "I nga." Jesus kathu-yu mampirra deyida. "Kardu ngamere ngarra marra-re pubinthepup murrinh Yile neki-ka kardu nhini-wa tiduk warda purunu da ngarra Pule ngala Yile neki-yu. I kardu pana ngarra murrinh tiduk pubinthepup-ka kardu nhini-wa kumparra purunu-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Denarramardamtha Dini Kardu Ngarra Jerusalem

Matthew 23.37-39

31 Bere da nhini-re-ka kardu Pharisees ngamere punninadha ngarra Jesus-nu i murrinh pumamnaneme, "Nga. Nhinhi-ka thunurdurrnu warda-ya da ngarra kanhi thangunu-yu nhini-ka pule Hered-ka thu punhibat-da-nu-matha nhini-yu."

32 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nukunu Hered pana-ka kardu dakthuk da matha kanam. Mu nankuneme-ka nananemenu pangu ngarra nukunu i murrinh numananemenu, 'Ngay-ka mampunpatha ngurran kardu matharr-wunngini i ku ngepan wiye ngarrimpunmaputh ngurran ngarra kardu i thipinhire-ka mange kanhi deyida ngamanu ngurru. I da thipinhire deyida, i thipinhire karrim nhini kathu-ya nhini-wa ngay wurlk marikerdeknu-yu.' 33 Nga. Numananu-ka,

‘Mere ngunuwinhart-nukun-nintha-ya mu ngay-
ka bere matha ngunungam da Jerusalem-nu
warda marra kanhi-yu, i thipinhire deyida,
i thipinhire karrim nhini kathu-ya. Ngarra
da kanhi-ka mere kungibat nukun mu da
pangu da matha Jerusalem pungibatnu-yu.
Da-ka pangu da-ya punninthuktha pi-yu
kardu pana ngarra murrinh thathpi Yile neki
puddanayiththa punni-yu.’ Mampa nana-warda-
neme i numananeme murrinh nhini,” Jesus
kathu-yu mampirruneme.

34 Bere nhini thangunu Jesus-ka bempir-
rangkarnirn warda kardu ngarra Jerusalem
pardidha-yu i medha warda dini murrinh
mange nukunu, “Ya, kardu Jerusalem-nan-
mawu. Ngay-ka damngimardathin-wa dim
nanki-nu-yu. Nanki-ka thu numpanpunthuk
numpan ku prophet-yu. I kardu nugarn pana
ngarra Yile ngay wurdannarradhukthuk dim-
ka nguni palyirr nubangampunpelerr numpan.
Da terert da matha ngay marda menanart-
tha ngurrini-yu i nguninanperrdha ngurrini-
yu i menanperdurdudha ngurrini nginipunh ku
kalekale thikin mani mampunperdurdu-ya ku
ngarra wakal nigunu. Mu nanki-ka mere marda
numengerttha nuyi. 35 Mu nga. Yile neki-
ka paninanpartnu warda i da church ngala
nanki i mere warda pirrananpenu pani nhini-
yu. I nanki-ka mere ngarra deyida nubang-
ingkardunu mu ngarra ngay deyida kathu ngur-
diwurlnu ngarra da putek ngala kanhi. I da
nhini-nu-re nanki-ka murrinh kanhi warda nu-
manganu, ‘Ya mampa, pariparlnu-warda-ngime

kardu kanhi ngarra Yile neki kathu wurdan-
thuk wunku lurruth ngala Yile neki nukunu.’ ”
Nhini-wa murrinh Jesus denarramardamtha dini
kardu ngarra da Jerusalem pardidha-yu.

14

Jesus Mampatha Kardu Matharrngini

1 Da ngarra Saturday-ka Jesus-ka wurrinidha
da ngarra thelput kardu pule ngala kardu Phar-
isees nukunu mi dhepdhep-nu-yu. I kardu
ngamere deyida wanku pangu pirrinidha i pi-
rangkadha pirrini mange ngarra pamanu mu-
parlnu ngarra murrinh law pigunu da ngarra
benyuktha-re dini-yu. 2 I kardu nugarn deyida
wurrininadha ngarra Jesus wunku nithi wurdan-
bewi i tharrmu wurdantharrmuwi.
3 Bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra
kardu Pharisees ngamere i kardu pana ngarra
murrinh law puddininthethiththa punni,
“Ya. Ngarra murrinh law nekineme pirrim-
yu?” Dampuntharrpu. “Da ngarra Saturday-
ka berengunh nhini patha kardu matharr
pumankumanpinemenu-yu?” 4 Mu kardu-
ka manangka murrinh da matha pirrinidha.
Bere Jesus-ka manganmert kardu nhini-yu i
mampatha warda i wurdanthuk pangu warda
wangu nadha dini nukunu nhini-yu.
5 I Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Nga.
Wakal ngarra nanki mani buybat kirrayeruy
ngarra weyi pewerti ngarra da Saturday-ka nhini
nanki-ka nuruna pangu i nungurlart i numabert,
nawa? I nginipunh ku puliki nanki ngatha yida

buybat kirrayeruy, nhini nanki-ka nungurlart
deyida nhini-yu, nawa?” 6 Mu kardu-ka man-
angka murrinh da ngatha pirrinidha i mere
perredhart-da-dha-ngatha ngarra Jesus-yu.

Jesus Mam Kardu Mere Nenungala

7 Bere kardu-ka puyemperr warda ngarra nan-
hthi table i parnawup mi dhepdhep-nu. Bere Je-
sus bampunkardu kardu ngamere kardu ngath-
ayida parnawup ngarra nanhthi chair ku pule
ngala ngala nukun. I nhini-ka murrinh warda
wurdampirrayith murrinh yibimkamnum-ya.

I mampirra, 8 “Ya. Ngarra kardu-re kirram-
pakay mi dhepdhep-nu kardu ngarra perrkenku-
nu bamnginthamardi-ka nhini-ka mere thani-
wup nukun ngarra da chair kardu pule ngala
ngala nukun-yu. Nhini-ka kardu pule ngala
thathpirr kama nukun kurru kardu ngarra kin-
hiwewal kama-ya. 9 I nukunu kardu pana
ngarra pirrimpakay mi dhepdhep-nu-ka mam-
panu murrinh-yu, ‘Nga. Kardu kanhi-ka pani-
wupnu ngarra chair pana-yu, nukunu-ka kardu
pule ngala-wa karrim kanhi-yu.’ I bere nhinhi-
ka yidiwe warda thaninu i thaniwupnu ngath-
parr kathu tiduk thinu nhini-yu.

10 “Mu ngarra nanki-re mi dhepdhep-nu
kinarrakay-ka nuyungkadhuk pangu da kathu
tiduk i mere narniwup nukun ngarra chair ku
pule ngala ngala nukun-yu. I da nakurl-te kardu
nhini pinarrakaynu i manarranu murrinh kanhi,
‘Kagu. Nuru kathu manta kanhi nuyunu ngarra
ngay ngarra da chair patha patha kanhi.’ I nhini

kardu ngamere-ka pubanankardunu nanki-ka
kardu ngala ngala da matha nhini-yu.

11 “Nga. Kanhi murrinh numi-yu,” Jesus
kathu-yu mampirra. “Kardu nangkal ngatha
menungala-ka nhini-ka da nakurl-te pinu kardu
manangka pule-ya. Mu kardu nangkal ngatha
buynupak kunungingki-ka nhini-ka da nakurl-te-
wa nukunu-yu kardu pule ngala pinu-yu,” Jesus
kathu-yu mampirra.

12 Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu
pule ngala nhini-yu kardu pana-ya ngarra dim-
nakay mi dhepdhep nhini-nu-yu, “Nga,” mamna.
“Mi dhepdhep terert ngatha nawathawathanu-
ka mere ngatha thanirrakaykay kardu ngarra
pulangay nhinhi ngatha i kardu darrikardu
nhinhi i kardu pana ngarra ku mani ngala
pumammath pumpan. Nhini kardu nhini-ka
da nakurl nukun deyida karnimpakaykay mi
dhepdhep deyida-nu-yu. Mu Yile neki-ka mere
ngarra panhiriparlnu mange nhini-nu. 13 Mu
mi dhepdhep terert ngatha nawathawathanu-ka
nhini-ka thanirrakaykaynu kardu pana ngarra
ku mani mananhthi-wunka, i kardu pulith
i kardu kamarrama i kardu mangini nhini
mani thanirrakaykaynu-yu. 14 I kardu nhini-
ka mere ngarra karnimpakaykay nukun ngarra
da pigunu kathu-yu mi dhepdhep-nu-yu, wurda.
Kardu nhini-ka kardu mananhthi-wunka da
matha. Mu nhinhi-ka kardu le da ngatha
thani nhini-yu. I da nakurl-te Yile neki-ka
panhiriparlnu i nanhthi patha patha da matha
pampamutmutnu da nhini-nu-re ngarra kardu

pathanpun puddingkarlbirlnu-yu," Jesus kathu-
yu mamna.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Kardu Ngarra Mi Dhepdhep Terert Mampathawatha
Matthew 22.1-10

15 Bere kardu numi pangu da dinimurrktha,
i bimnayepup murrinh thathpi ngarra Jesus.
I mamna, "Yu pule, kardu pana ngarra da
nakurlnu mi dhepdhep puyumurrknu da ngarra
Yile neki da Heaven wangu-ka, kardu nhini-ka le
da matha puyunu."

16 Bere Jesus kathu-ka murrinh warda wur-
damnayith i mamna, "Nga. Kardu nugarn
numi, mi dhepdhep terert mampathawatha i
kardu warda daninthelerrdha wurrini mi-nu-
yu kardu wurnangat pullathnu. 17 Bere ngarra
mi-re warda mampathawatha-ka kardu warda
wurdanthuk kardu numi ngarra nukunu-yu, i
kardu warda wurrinirrakaykaydha, 'Ya, kardu.
Mi warda kagu,' merradha wurrini kardu nhini
kathu-yu.

18 "Mu kardu-ka murrinh parriniyirrararttha
purni thirrukduk. I numi-ka murrinh nginipunh
kanhi mani mam, 'Awu, ngay-ka da putek
ngadha peyim ngamam marra kanhi i ngu-
nunu ngi bangkardunu. Nhini-ka mere ngarra
nganimurrk mi dhepdhep pana-yu.' 19 I kardu
numi mam deyida, 'Awu bere ngadha. Ngay-
ka ku puliki terert ngadha mangankut peyim
ngamam marra kanhi-yu. I ngay-ka bunthad-
hapnu ngadha ngani marra-yu. I nhini-ka mere

ngarra kama ngurru nukun mi dhepdhep pana-
nu-yu.’ 20 I ngana deyida kardu numi kathu-
ka mam deyida, ‘Awu wurda. Ngay-ka kardu
marra ngadha palngun ngay bamnginthamardi
i mere ngurru nukun mi dhepdhep pana-nu-
yu, wurda.’ Murrinh mangini thirrukduk nhini
mani-wa pumedha purni kardu terert nhini-yu.
21 “Bere kardu nhini-ka wurdawurl pangu
i murrinh kanamnatharrmu ngarra ku pule
nukunu. I kardu pule nhini ngarra mi
mewathawathadha dini-ka pumammardaraki
ngala da matha warda nhini-yu. I mamna ngarra
kardu nhini deyida, ‘Nga. Wunkarra-re wangu
thunu thi da pana ngangka-re-ya ngarra da
thelput purrkpurrk i thurrurrakaykaynu i nan-
bertinu kathu thurru kardu mananhthi-wunka i
kardu pulith i kamarrama.’
22 “Bere kardu nhini-ka pangu warda wangu
nadha dini wurrinirrakaykaydha kardu mi
dhepdhep-nu. Bere nhini thangunu-ka wur-
dawurl deyida tharra i menbertidha wurrini
kardu nhini-yu ngangka da ngarra thelput mi-
nu. I murrinh warda mamna ngarra ku pule
nukunu, ‘Pule, berengunh kardu nhini-ka kanhi
karrimkadhuk. Mu da thelput kanhi-ka da-ka
ngala da marda da ngatha.’
23 “Mu ku pule nhini kathu-ka mamna deyida,
‘Ya. Thunu deyida thi i da puy tharrngini wangu
thununu thi ngarra da puth i thurrurrakaykaynu
kardu nhini da kathu i pimardalipnu thathpirr
ngarra thelput kanhi-yu. 24 I murrinh thathpirr
kanhi mampanu. Kardu nhini ngarra marra-
re ngempirrakay mi kanhi-ka, kardu-ka mere

kulath nukun.’ ” Nhini-wa murrinh wurdamyith
Jesus-yu ngarra murrinh yungkamnumtha-yu.

Jesus Wurdampirrayith Kardu Ngarra Nukunu Palerrnu

Matthew 5.13; 10.37-38; Mark 9.50

25 Bere nhini thangunu-ka kardu wurnangat
nimin-ya parraniriwaktha punni Jesus-yu. Bere
nukunu Jesus-ka pirret i wurdampirramardar-
duy ngarra kardu i mampirra, 26 “Nga kardu.
Nanki-ka ngay-wa thathpirr kumparra marda
numangertnu nuru-yu ngarra yileyile i kalekale
nanki-yu. I ngana deyida nanki-ka ngay-wa
thathpirr kumparra marda numangert nuru-yu
ngarra palngun i wakal nanki i ngathan i munak
nanki-yu. Mu mere ngatha marda thathpirr
numangertnu nuru nginipunh nhini mani nanki-
ka mere warda kardu ngarra ngay nurunu nhini-
yu. I nanki deyida nuynuyekum i ngay da matha
kumparra nubungipaknu. 27 Nga. Kardu-ka
da mange wiye da matha pumanarranu puru
nhini nanki-ka kardu pulangay ngay weyida. I
yidingurr ngala panarramutnu i punanthuknu
kama. Mu nanki-ka mere marda numart da
mange nginipunh kanhi mani mere ngatha
pumanarranu puru-ka nhini-ka mere ngarra
nukun pulangay ngay nurunga, i mere ngarra
nukun kangilerr ngarra ngay-yu.”

28 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdam-
pirrayith i mampirra, “Kardu ngatha thelput
ngala barderde-ka da marra-re warra ngadha-
ka mukmuk da warra ngadha bengkarnirn
nanhthi purrkpurrk pangu-nu ngarra thelput-
yu. I ku mani nukunu puriwunu thangku

numa nanhthi kanthin dim-yu thelput nhini-nu
barderdenu-yu. 29 Mu nukunu ngatha mukmuk
mere bengkarnirn marra-re-ka nhini nukunu
barderde kuret wardarra-ka kunungingki war-
darra bangarnerde i nhini ku mani-ka kan-
imarikerdek wardarra i mere ngarra warda
barikerdek thelput nhini-yu. I kardu-ka ki-
rakampa warda karni nhini-yu, 30 'Kardu pana-
ka thelput pantet mu mere ngarra barikerdek
nukun,' murrinh pumananu.
31 "I nga." Jesus kathu-yu mampirra deyida.
"Ku pule ngala wunku kardu tharrngini-ka
mere kunkuwarra kunu ki kuyethukneme
pangu kardu ngarra pule ngala numi wunku
kardu wurnangat thathpirr-ya. Mu marra-re
warra ngadha-ka mukmuk da warra ngadha
bengkarnirn kuntiwu i thangku numa kardu
nukunu-yu puyethuknuneme-yu kardu ngarra
nugarn ngamere-yu i kardu ngarra nukunu-ka
lurruth-ka ngala puyethuknuneme-yu. 32 Mu
kardu nhini ngatha the mabath ku pule numi i
kardu ngarra nukunu punnunmirrnu nhini-ka
kardu warda purdunthuknu kardu ngarra pule
ngalanhini-nu kardu warda ngatha murrinh
pekpek i watmam penuneme.
33 "I nga," Jesus kathu-yu mampirra.
"Mange nginipunh nhini mani-ya nanki-ka
nubengayengkarnirnnu warra ngadha kardu
ngarra pulangay ngay ngatha nurunganu-yu i
nangilerrnu-yu. Kardu pulangay ngay nurunga-
ka nhini nanki-ka kumparra warra nubungipak
mu kalekale i yileyile i nanhthi purrkpurrk-ka
tiduk-wa nhini-yu."

34 Bere Jesus-ka mampirra deyida, “Nga. Nan-
hthi salk-ka patha nawa ku ngen nukun-yu?
Mu nga. Nanhthi salk murntak manangka
thithimarnti-ka nhini-ka wiye da matha nhini-
yu i mere da matha nanhthi salk patha deyida
nhini-yu. 35 Nanhthi-ka wiye da matha nhini-
yu i nunnuku warda nanhthi nhini-yu. Kardu
nangkal ngatha murrinh kanhi mangimarta-ka
kardu nhini-ka murrinh-ka mabath warda nhini-
yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

15

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Ku Thip Ngarra Ku Kanawarrk

Matthew 18.12-14

1 Bere kardu terert deyida puyemnawerr
ngarra Jesus murrinh thathpi nukunu pubi-
nayepupnu. Bere ngarra kardu terert nhini-ka,
ngamere-ka kardu pana-wa ngarra ku mani par-
rinidhakthuktha purni ngarra kardu thangunu
ku Government-nu, i ngamere-ka kardu pana
murrinh law kardu Jews pigunu mere marda
pumerttha puyi, kardu wiyenpun-ya.

2 Bere kardu Pharisees i kardu pana ngarra
murrinh law Jews pigunu puddininthethiththa
purni-ka pubampunkungkardu-warda-
neme kardu nhini wunku Jesus-yu i
pumemnungkuneme mange peneme, “Ya.
Nukunu kardu pangu-ka wurrannupup kardu
ngarra wiyenpun i mi wanku kanammurrk
ngarra kardu nhini-yu, nukunu-ka mere kama
kurru mange nhini-yu.”

3 Bere Jesus kathu-ka murrinh wurdampir-
rayith i mampirra kardu terert, 4 “Nga. Kardu
nugarn mabath ki ku thip, ku-ka 100-wa, i
bere matha wangu ku kirranpe kani. Mu ku
thip numi ngatha kaniwarrk-ka ngarra warda
kama kardu nugarn nhini-yu? Nukunu nhini-ka
kaninpart ku thip ngamere nhini 99-yu ngangka
da mi parnu kawekat karni i kunu kirraw-
inhadhath tharra ku thip numi nhini-nu-yu i
ngarra bardurt da mana. 5-6 I nhini nukunu-
ka le warda kani i kuymanthi ku thip nhini-yu
ngarra lamala nukunu i maberti tharra ngarra
da warda wangu. I ngarra nukunu-re kurdiwurl
pangu warda wangu ngarra thelput nukunu-nu-
ka, nukunu nhini-ka kirrarrakay kardu pangu
ngatha karni-ya i murrinh kanhi marra, ‘Nga
kardu. Ngay-ka bangarnurt warda ku thip pana
ngarra kanawarrk-yu. Mu mampa marda ngala
warda ngatha le pinungime wunku ngay marra
kanhi-yu.’

7 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra.
“Nginipunh murrinh nhini mani-ya Yile neki
i kardu pana ngarra da Heaven parnam-ka le
da thathpirr parninanu ngarra kardu nangkal
ngatha kanipart da mange wiye i kariwak kurru
da mange ngarra Yile neki nukunu. Yile neki
i kardu pana ngarra da Heaven parnam-ka le
parnampirra kardu ngarra pathanpun-yu kardu
99-yu, mu kardu pana thathpirr le parninanu-yu
ngarra da mange wiye panipartnu i ngarra Yile
neki wurdamnawurl-yu.”

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Kardu Palngun Numi Ku Mani Manthak

8 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirrayith i mampirra, “Nga. Kardu palngun mabath ki ku mani, ku-ka ngala-wa. Mu ku mani ku numi ngatha mathak ngarra thelput-ka ngarra warda kama kardu palngun nhini-yu? Nigunu nhini-ka thungku lem karibirl i kirrawinhadhath kani ngarra thelput da thipmam binhi-yu inside i kuputh warda thelput-yu i ngarra ku mani bardurt da mana. 9 I ngarra nigunu-re ku mani nhini bardurt-ka, nigunu-ka kirrarrakay kardu da pangu ngatha karni i murrinh kanhi marra, ‘Nga kardu. Ngay-ka bangarnurt warda ku mani pana ngarra manthak-yu. Mu mampa, marda ngala warda ngatha le pinungime wunku ngay marra kanhi-yu.’

10 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra. “Nginipunh murrinh nhini mani-ya kardu pana ngarra kanipart da mange wiye i kurdinawurl ngarra Yile neki, nhini ku angel nukunu Yile neki da kangkarl parnam-ka le thathpirr warda karnina nhini-nu-yu.”

Murrinh Kardu Kigay Wurdamnawurl Ngarra Yile Nukunu

11 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wurdampirrayith i mampirra, “Nga. Murrinh kanhi-ka murrinh kardu yileyile i wakal nugarn nukunu perrkenku. 12 Bere wakal nukunu numi kardu wakal tinay-ka mamna ngarra yileyile, ‘Yile, nanhthi ku mani kathu thangamut i nanhthi purrkpurrk wanku i da putek kunungingki

nangayerrnu. Nanhthi ngarra nawekurrknu ngamere-ka thangamutnu warda,' mamna. Bere yileyile-ka nanhthi nukunu mampirruyerryerr warda wakal nukunu perrkenku-yu i damnamut nanhthi purrkpurrk ngamere wakal kardu tinay nimin.

13-14 "Bere nhini thangunu wakal nhini tinay-ka kanamkut nanhthi purrkpurrk i ku mani nukunu i nungardurr warda. Pangu warda wangu nadha dini da ngathparr da ngamengka-nu. I da ngamengka nhini da mange wiye da matha merithuktha kardi i kura murlak kardig-urdugurduktha. I ku mani-re wurdinipidha kardi i bunirikerdektha kardi i bantikerdek da mana.

"Bere nhini thangunu-ka mi-ka mami warda-wa mi dhepdhep-yu pardidha da nhini-yu kardu wurnangat warda ngatha i nukunu deyida wanku kardu medeyi kardidha-yu. 15 Bere kardu warda nugarn numi wurlk ngarra ku pigipigi damnamut da nhini-yu. I nukunu-ka ku warda dirranpedha kardi mi danirramutmuttha kardi mi ku pigipigi nukunu. 16 Mu nukunu-ka kardu medeyi da ngatha kardidha i marda merttha wurrini mi ku pigipigi nukunu pulathnu, mu mere nangkal ngadha denamuttha mi dhepdhep nukunu-nu-yu.

17 "Bere nhini thangunu-ka kardu warda pamkathip. I memnu, 'Ngay-ka kardu pelpith wiye-wa ngardidha, mu kardu ngarra yile ngay nukunu wurlk parnamna-ka mi dhepdhep ngala da matha parnammurrk pangu-yu. Mu ngay-ka kanhi da medeyi nganam-yu i ngunganpirntay

nganam ngala da matha. 18 Mu bere ngur-
dinawurlnu pangu deyida ngarra yile ngay i
murrinh kanhi mananu, “Yile, ngay-ka da mange
wiye da matha merithuktha ngardi. Ngay-ka
mamnhimardaraki ngarra nhinhi-nu-yu i Yile
neki deyida wanku mammardaraki. 19 Ngay-
ka da mange wiye da matha ngardidha nhini-
ka mere deyida wakal nhinhi nganimpa nukun.
Mu ngay-ka wurlk da matha mampanu ngurru
mange nginipunh kardu ngamere ngarra nhinhi
wurlk pumampa pumpan.” Murrinh-ka mur-
rinh nhini-wa mananu-yu ngarra yile ngay-nu-
yu,’ memnu nukunu-yu.

20 “Bere nukunu nhini-ka dempirnturt nun-
gardurr warda da ngarra nhini thangunu-yu i
nanadha dini pangu warda wangu ngarra Yile
nukunu-nu. Bere da ngathparr kathu nathiptha
dini pangu kathu yileyile-ka bamkardu i mam,
‘Wakal ngay da matha pangu kathu kunun-
ganthip kem-yu.’ I damnamardathin warda
wangu yileyile-yu i nanawinharartha wangu
bangammardabi i mangarnta panthamayirrikat
i danthamurrudhung.

21 “Bere wakal kathu-ka mamna, ‘Yile, ngay-
ka kardu wiye da matha ngardidha,’ mamna.
‘Ngay-ka mammardaraki ngarra Yile neki-yu i
nhinhi deyida wanku mamnhimardaraki. Ngay-
ka kardu yidiwe warda i mere nukun deyida
wakal nhinhi nganimpa nukun,’ mamna.

22 “Bere yileyile kathu-ka mampirra pangu
warda wangu ngarra kardu wurlk pumenadha
purni, ‘Ya. Nanhthi kaligu patha da matha
kathu i buyrdurdinu nukunu kanhi, i nanhthi

ring mange nukunu i me put wanku, wunkarra-
re-nu kathu. 23 I ku puliki pelenangka patha
nubatnu i nubanhengkabunemenu. Nekineme-
ka le warda paninuneme. 24 Wakal ngay kanhi-
ka kanamngipart kardu mangini ku yibimpup
mani-wa kardidha-yu. Mu marra kanhi kardu-
ka wurdamngawurl i birnu deyida dim. Nukunu
wakal kanhi-ka kanawarrk-wa mu marra kanhi
kardu-ka bangarnurt warda-wa.'

"Bere nhini thangunu-ka mi warda pardimur-
rktha mi dhepdhep ngala da matha i ku wanku
pardimurrktha i le da matha pardidha.

25 "Bere ngathan nukunu kardu kumparra
nimin-ka pangu da ngatha da ngathparr
tharrngini wurlk medha kardi da nhini-re-
yu. Mu ngarra nukunu-re wurdawurl wurlk
thangunu kathu marntikerdek-ka wurrinidha
kathu ngarra thelput manta warda-ka i
binthepup. 'Thangku kanhi-yu kemkarrkmarda
kanhi-yu i nanhthi wunku thamarl karnarntel-
yu i nanhthi purrkpurrk karnampurrkpurrk-
yu?' Memnu. 26 I bere nukunu kardu numi
wurrannakay i mamna, 'Ya. Thangku pana-yu?'
Mamna. 27 'Ya. Ngathan nhinhi-ka marra kanhi
wurdawurl,' mamna. 'I mi warda dhepdhep
ngala kanhi ngarnammurrk i le ngarnamna. Yile
nhinhi-ka ku puliki pelenangka patha panmat
nhini nukunu-ka wurdamnawurl warda nhini-
yu.'

28 "Mu nukunu kathu-ka ngathan ngala nhini-
ka marda ngarra nukunu-ka ningammardakat
da matha i mere kanirdidha mi-nu-yu, wurda.
Bere yileyile kathu-ka wurrininadha i mamna,

‘Ya. Thanirdi kathu-ya. Kagu thanirdi kathu,’
mamna. 29 Mu nukunu wakal ngala nhini
kathu-ka mamna, ‘Yile, ngay-ka wurlk ngala da
matha mempadha ngardi da pirdithme nimin-ya
i murrinh mempabaththa ngardi nhinhi-yu. Mu
nhinhi-ka mere ngadha thangku thengamuttha
ku nenigut kama-ya ku dhepdhep-nu ngarra
pulangay ngay ngulleththaneme,’ mamna. 30 I
ngana deyida mamna, ‘Mu nga. Wakal nhinhi
pana-ka wurdinipidha kardi ku mani nhinhi-
yu ngarra kardu palngun wiyenpun kardirrit-
tha. Mu marra kanhi-ka wurdampawurl warda
nukunu pangu-yu i nhinhi thannabat-ka ku pu-
liki ku pelenangka patha pana warda thannabat-
yu i narnammurrk pana warda.’
31 “Mu yileyile kathu-ka mamna, ‘Nga. Nhinhi-
ka kanhi da matha thanam ngarra ngay. Nanhthi
purrkpurrk terert kanhi warda ngatha nanhthi
ngarra ngay-ka nanhthi nhinhi deyida wanku
nhini-yu,’ mamna. 32 ‘Mu kanhi ngathan nhinhi-
ka nginipunh ku yibimpup mani-wa kardidha-
yu, mu kardu-ka birnu-wa kanam marra kanhi-
yu. Nukunu-ka kardu nginipunh kanawarrk
mani-wa, mu nukunu-ka wurdawurl deyida.
Mu mampa-ya kardu le warda paningime mi
panimurrkngime,’ mamna yileyile kathu-yu.”

16

Murrinh Ngarra Kardu Nugarn Mukmuk Ngala Mebaththa Dini Ku Ngarra Mani-nu-yu

1 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida wur-
dampirruyithneme ngarra pulangay nukunu. I

mampirruneme, “Nga. Kardu pule ngala kanthingkadhuktha dini nanhthi purrkpurrk terert nimin-ya i ku mani terert wanku. Bere nukunu nhini-ka kardu nugarn numi banpak i dirranapedha kardi nanhthi ngarra purrkpurrk nukunu i ku mani. Mu bere, da nakurl-te kardu ngamere kathu punninadha pangu ngarra kardu pule ngala nhini i parnamnatharrmu, ‘Ya pule. Kardu nugarn pana ngarra nanhthi nhinhi dirranganpape kanam nganaka, nukunu-ka ku mani nhinhi wurdanpi wurran.’

2 “Bere kardu pule ngala nhini-ka dimnakay warda nukunu kardu nugarn nhini-yu i murrinh mamna, ‘Ya. Kardu-ka pumamnga nhinhi-ka mere thathpirr thirrangape thani nanhthi purrkpurrk ngay-yu i ku mani ngay i thurdannganthapi thanam nanhthi-yu. I nhini-ka murrinh thangarililnu ngarra nanhthi peypa thangku numa warda nanhthi namngabath thim marra kanhi-yu i thangku numa ku mani-yu. I nhini ngay-ka the warda thathpirr mabathnu thangku numa nanhthi-yu danngantharikerdek-yu. I nhini thangunu murrinh peypa nhini tharililnu tharikerdeknu-ka nhini wurlk ngarra ngay-ka thanipartnu warda nhini-yu.’

3 “Bere kardu nhini-ka memnu mange nukunu ngatha, ‘Ya. Ku pule ngay-ka purdungikunu ngarra wurlk kanhi-yu. I ngarra warda ngamanu ngay nhini-yu? Ngay-ka wurlk ngarra mi kadin mere nganirutuy nukun nhini ngay-ka kardu mere lurruth ngala nhini-yu. I ngay-ka mere ngarra nganirrakaykay ku mani ngarra kardu-yu nhini ngay-ka kardu yidiwe-

ngiwe-wa nhini-yu. 4 Ba yu berengunh,’
memnu. ‘Ngay-ka the warda nganthin mange
ngamanu-yu. Ngay-ka mankuripulangayne-
menu wunku kardu pana-ya ngarra nanhthi
pumammarart pumpan i mere da ngatha
puddunangkalaththaneme-ya ngarra ku pule
ngay-yu. I da ngarra wurlk kanhi ngay-re
marikerdeknu-ka nhini-ka kardu nhini warda
pumangirnarnanu warda parni nhini-yu.’

5 “Bere nukunu kardu nhini-ka dinirrakaykay-
dha warda numi numi kardu pana ngarra ku
mani i mi dhepdhep mere da ngatha pud-
dunangkalaththa ngarra ku pule ngala nhini-
yu. I dantharrpu kardu numi-yu, i mamna,
‘Ya. Thangku numa da ngatha nanhthi
thurdunangkalathnu-yu ku pule pana-nu-yu?’ 6 I
kardu nugarn nhini kathu-ka mamna, ‘Ngay
ngurdunangkalathnu-ka nanhthi olive oil terert,
nanhthi-ka 100 drums-wa.’ Mu nukunu nhini
kathu-ka mamna, ‘Nga. Nanhthi peypa wunku
murrinh nhinhi-ka kanhi-wa. Nayerrarrnu nan-
hthi 100 drums-yu i nanhthi 50 drums warda
dupaknu.’

7 “I kardu numi deyida kathu dimnakay, i
mamna, ‘Thangku numa da ngatha nanhthi
thurdunangkalathnu-yu ngarra ku pule pangu-
nu-yu?’ I kardu nugarn nhini kathu-ka mamna,
‘Ngay ngurdunangkalathnu-ka mi wheat terert
mi-ka 100 bags-wa.’ Mu kardu nugarn nhini
kathu-ka mamna, ‘Nga. Nanhthi peypa wunku
murrinh nhinhi-ka kanhi-wa. Nayerrarrnu mi
100 bags i dupaknu warda mi 80 bags.’ I mange
nginipunh nhini mani-wa merrudhaneme wur-

rini kardu ngarra terert-yu i le warda dampirru-
mutneme nhini-yu i mampunkupulangayneme.

8 “Bere ku pule ngala nhini pamnayepup
mange ngarra nukunu nhini medha kardi. I dim-
nakay warda kardu nhini-yu, i murrinh mamna,
‘Ya. Nhinhi-ka kardu mukmuk patha-ya. Nhinhi-
ka nampunkuripulangayneme ngarra kardu i
nhini-ka kardu warda pumanhirnarnanemenu
da nakurl-te-nu-ya, nawa?’ ”

Bere Jesus kathu-ka mampirru-deyida-neme
ngarra kardu nhini-yu, “Nga. Kardu pana ngarra
mere kariwak kuru da mange ngarra Yile neki
nukunu-ka kardu mukmuk ngala-wunpe ngarra
ku mani i nanhthi purrkpurrk nukun-yu, i kardu
pirrimpunpewal kardu ngarra Yile neki nukun
wangu.

9 “I nga,” Jesus kathu-yu mampirruneme.
“Nankuneme deyida-ka kardu numankuman-
pinemenu i numankuripulangaynemenu ngarra
ku mani nankuneme-re-yu. I ku mani narru-
mutmutnemenu nuru kardu ngarra mananhthi-
wunka da ngarra putek ngala kanhi parnam.
I da nakurlnu-re ngarra nuyuwuwupnemenu-
re-ka, nhini Yile neki-ka le paninarrunemenu
da mange patha nhini thangunu numerrud-
haneme nardi-yu, i nukunu-ka panankumar-
dawithnemenu da ngarra nukunu wangu dim.
10 I kardu nangkal ngatha pirrapenu ngatha
thathpirr purru nanhthi mani kunungingki i
nanhthi purrkpurrk i mere kurrudarrarart-ka,
nhini nukunu-ka ku mani ngala deyida wanku
pirrapenu purru nhini-yu. Mu ku mani i nanhthi

purrkpurrk mere thathpirr kirrapenu ngatha-
ka i kurrudarrarart-ka, nhini nukunu-ka mere
ngarra kirrapenu nukun kurru ku mani ngala-
yu. 11 I nankuneme mere ngatha nirapeneme ku
mani thathpirr-ka i nanhthi purrkpurrk ngarra
da putek kanhi-ka, i nhini da nakurlnu Yile neki-
ka mere warda kurdunarruyemit-nukun-neme
nanhthi purrkpurrk patha patha-yu ngarra da
nukunu wangu-yu. 12 Yile neki-ka nanhthi wur-
nangat warda ngatha damnarramutmut wurran,
mu mere ngatha nirape thathpirr nuru nanhthi
nhini-ka, nhini nukunu-ka mere kanarramut
nukun nanhthi patha patha nanhthi ngarra num-
abathnu nuru-yu da nakurl-te-yu.

13 "Mu nga. Mere nangkal ngadha murrinh
birruyepupnintha i murrinh marrubathnintha
ku pule ngala ngala perrkenku-nu-yu, wurda.
Mu nukunu-ka ku pule ngala numi da matha
murrinh manabath-yu le kanina i mere ngarra
murrinh manabath ku pule ngala numi-yu i
mere le kanina nukunu-yu. I nga. Mange
nginipunh nhini mani-ka Yile neki i ku mani-
ka mere kinintha nukun ku pule ngala nanki-
nu-yu, wurda-wa nhini-yu." Jesus kathu-yu
mampirruneme.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Ngarra Kardu Pharisees
Matthew 11.12-13; 5.31-32; Mark 10.11-12

14 Bere kardu Pharisees pana ngarra ku mani
marda pumerttha punni-ka murrinh thathpi
pubimnayepup ngarra Jesus-yu i pangankampa

warda ngarra nukunu-yu. 15 Mu Jesus kathu-
ka mampirra ngarra kardu Pharisees nhini-
yu, “Nga. Nanki-ka kardu bere matha wangu
numentart numpan kardu patha i nginipunh
nhini mani kardu pubamnankardu pumpan-yu.
Mu Yile neki-ka the-wa mamnankumabathneme
ngarra marda nankuneme-yu. Kardu-ka par-
ramnankuriparlneme parnamka mu Yile neki-ka
mere marda manankumartneme mange ngarra
nankuneme wangu-yu.

16 “Da murntak warra nukunu Moses-ka darn-
tilil murrinh law Yile neki nukunu kardu-nu. I
nhini thangunu kardu nugarn ngamere-ka ku
prophet-ya murrinh thathpi Yile neki puddanar-
rayiththa punni i ngarra John the Baptist da
mana pangarntuy. I ngarra da nhini thangunu
kathu-ka ngay-ka murrinh thelerrdhe patha
nganinthelerrdha ngurrini da mange Yile neki
nukunu-yu i murrinh nukunu ngatha ku Pule
ngala thathpirr i dirranganpunpe wurran kardu
ngarra nukunu-yu. I kardu wurnangat nimin-
ya puddanthadhap pumpan ngala da matha da
mange ngarra nukunu wangu pariwaknu puru-
yu. 17 Mu murrinh law murntak pana ngarra
Moses darntilil-ka murrinh lurruth ngala da
ngatha yibim i mere ngarra kiyerrarr nhini-yu,
wurda. Nhini-ka bere ngatha pirrana ngarra da
putek i pilinh kanhi panirikerdeknu.

18 “I nga. Kardu nugarn ngatha kanipart
kurdurinumi ngarra palngun nukunu i palngun
numi kathu mabert i bemnginthalet-ka nhini
nukunu-ka da mange wiye-wa mam nhini-yu. I
kardu nugarn numi deyida kathu mabert kardu

palngun nhini kardu nugarn ngarra marra-re bemnginthalet-ka nhini nukunu deyida wanku da mange wiye mam-yu," Jesus kathu-yu mampirra.

Murrinh Ngarra Nukunu Lazarus i Kardu Pana Ngarra Ku Mani Ngala Kanthidha Dini

19-21 Bere Jesus kathu-ka murrinh mampirra, "Nga kardu. Murrinh kanhi ngurdinarrayithnu-ka kardu nugarn perrkenku. Kardu numi-ka ku mani ngala i nanhthi purrkpurrk terert kanthidha dini, i kardu numi-ka kardu mananhthingka. I kardu mananhthingka nhini murrinh nukunu-ka nan-wa Lazarus.

"Bere kardu pana ku mani terert kanthidha dini-ka nanhthi kaligu patha da matha banardurdidha kardi i mi dhepdhep terert da matha kardimurrktha. Mu nukunu kardu numi nhini Lazarus-ka mi mami kardidha i nukunu-ka nanhthi lirrwi terert mebaththa wurrini i ku were parranigudhugudhuktha pardi. Bere nukunu Lazarus-ka kardu bere matha kardingurrkurrktha outside ngarra thelput nukunu kardu nhini ngarra mi terert kardimurrktha i mi-nu marda merttha kardi mi ngarra daniritmuttha kardi.

22 "Bere da nakurl-te warda nukunu Lazarus-ka yibimpup warda i ku angel-ka panthinmardawith ku ngepan nukunu-yu ngarra da kangkarl wangu i kanamngurruwup ngarra ngalantharr nan-ya Abraham. I kardu nugarn nhini deyida ngarra mi dhepdhep terert kanthidha dini-ka yibimpup deyida nhini-yu i pubangammirr. 23 I ngepan nukunu-ka nadha dini pangu da wangu ngarra da thungku ngala

dim da nan-ya Hades i pangu da kardidha
wunku nanhthi yidingurr ngala danilututtha
kardi. Bere nhini thangunu nukunu-ka kangkarl
mamka warda-wa i bamkardu Abraham da
ngathparr nimin dinidha-ya i wunku Lazarus
dinininthadha pangu-yu.

24 “Bere dimnakay warda i mamna, ‘Yile Abra-
ham, kanhimardathin kathu ngadha ngay-nu.
I thurduthuk Lazarus mange purdimakulknu
ngarra kura i thurdungathuknu ngarra nanhthi
themen ngay mangidhanmethapnu pangidhan-
meburrnu. Ngay-ka ngarra thungku ngala kanhi
nganam wunku nanhthi yidingurr ngala da
matha damngilutut kanam,’ mamna.

25 “Mu nukunu Abraham kathu-ka mamna,
‘Ya. Nhinhi-ka the-wa nammath ngarra birnu-
re thardidha-ka nhinhi-ka da patha da matha
pirrimpadha, mu nukunu kanhi Lazarus-ka da
wiye da matha kardinadha-yu. Mu marra kanhi
Lazarus-ka ngarra ngay warda ngemnintha
ngarra da patha kanhi i le warda dim. Mu
nhinhi-ka ngarra da wiye warda thanam ngarra
da thungku ngala wunku nanhthi yidingurr
ngala damnhilutut kanam. 26 I nga murrinh
numi-yu. Da ngarra kanhi thubemkarduneme
thim-ka da marda nganangurr da pewerti-rdi
weyida da palarrngkarda dim-ya, i nhini ngank-
ka mere ngarra nguru ngarra nhinhi thim-yu
i nanki kathu mere ngarra nuru kanhi ngarra
ngankunintha nganamnintha.’

27 “Mu nukunu kardu nhini kathu-ka mamna,
‘Yile Abraham, ngay-ka nganhidharrpunu thur-
duthuknu Lazarus da ngarra putek ngala pangu

ngarra thelput yile ngay nukunu, 28 i murrinh
manmardawerrnu kardu ngathan ngay 5 pangu
karnam-yu i marranu murrinh kanhi, mere
nukun nuru da wiye kanhi ngarra ngay kam-
ngilutut kanam-yu, mu narnipart-da-nu-matha
da mange wiye-yu i da mange ngarra Yile neki
nukunu warda nariwaknu nuru.'
29 "Mu Abraham kathu mamna, 'Ya. Ngathan
nhinhi-ka murrinh panthin wardarra pumpan
murrinh ngarra Moses thangunu-ya i murrinh
ngarra ku prophet thangunu i murrinh nhini da
matha pubiyepupnu puru-yu i pumanmardaw-
errnu puru-yu.'
30 "Mu kardu nhini kathu-ka mamna, 'Awu,
wurda-wa nhini-yu, yile Abraham. Kardu mere
nukun kubirrayepup murrinh nhini-yu. Mu
kardu numi ngatha kurdingkabirl ku ngarra
putek thangunu i kunurra ki pangu ngarra da
pigunu, nhini-ka murrinh-ka pubinayepup da
matha nhini-yu i parnipartnu warda da mange
wiye nhini-yu i da mange ngarra Yile neki
nukunu warda pariwaknu puru nhini-yu.'
31 "Mu Abraham kathu-ka mamna, 'Mu
nga. Kardu mere ngatha pubiyepupnu murrinh
ngarra Moses thangunu i murrinh ngarra ku
prophet thangunu, nhini pigunu-ka mere warda
nangkal murrinh thathpi nhini pubinayepupnu
kardu pana ngatha ngarra purdingkabirl-deyida-
nu-yu, wurda da matha.' " Nhini-wa murrinh-yu
Jesus wurdampirrayith.

17

Murrinh Thathpirr Numanabathnu Ngarra

Yile Neki
Matthew 18.6-7,21,22; Mark 9.42

1 Bere nhini thangunu Jesus-ka mampir-
runeme ngarra pulangay nukunu, “Nga. Kardu-
ka bere matha wangu panangurradhathnu
puru i pumanantullulnu puru nanki-yu da
ngarra mange wiye-nu niyemanu nuru. Mu
da-ka wiye da thathpirr pirranu kardu nhini-
nu ngarra mange pumanarranu-yu. 2 Mu
nga. Da-ka patha-wa kardu nhini-nu-yu
kumadhamadharrk-yu nanhthi palyirr ngala
yitthit-ya ngarra thamarl nukunu i kunnuku
pangu mani wangu i kayiwik ngarra kura lal-
ingkin. I nhini nukunu-ka mere mani warda
kuynardarripup da ngarra wiye wangu-yu nhini
kardu ngarra ngay-yu. 3 Mu nga peneme.
Thawath wangu mange nirabathneme kardu
nginipunh nhini-nu mani-yu.”

Bere Jesus-ka mampirruneme deyida
ngarra pulangay nukunu kardu pana ngarra
murrinh thathpi nukunu pumenabaththaneme
punne. “Nga peneme,” mampirruneme.
“Da mange wiye ngatha numenungkuneme
mange nankuneme-ka nhini-ka murrinh
thununamardawal da matha nhini-yu. I
nukunu kardu nhini kamardathin ngatha-ka
da mange wiye nhini thangunu mam-ka nhini-
ka nuyunungkuyekumneme da matha nhini-yu.
4 Nukunu nhini-ka da mange wiye terert kama
manarruneme kani da nginipunh 7 mani-ya da
ngunga numi ngatha-ya. I nhini da mange 7
ngatha kamardathin ki-ka nhini nankuneme-ka
nuyunayekum-warda-neme nhini-yu.”

5 Bere pulangay nukunu Jesus-ka pumam-
naneme, “Pule, bere matha wangu nangankumanpineme thani murrinh thathpirr ngumampabathnuneme ngarne.”
6 Bere Jesus kathu-ka mampirruneme,
“Nankuneme ngatha murrinh thathpirr numangabathneme murrinh kunungingki ngatha nhini nankuneme-ka niyemana-mani warda-neme ngarra thay ngala kanhi karrim-yu, ‘Nanhthi thay thunginulart mange nhinhi i thununuku mange nhinhi pangu wangu ngarra kura lalingkin.’ I nhini nanhthi thay nhini-ka murrinh warda manarrubathneme nhini-yu.
7 “I nga peneme.” Jesus kathu-yu mampir-
runeme deyida. “Kardu numi kama wurlk manarruneme kurru ngarra mi kadin i ku thip ngatha-ka, bere ngarra wurlk-te marik-erdek nukunu-ka ngarra thelput kanirdi i mere ngarra ngadha numananeme, ‘Kagu, thaniwup kanhi i mi ngadha thanimurrknu.’
8 Awu wurda, mere ngadha numananeme
murrinh nhini-yu, mu murrinh-ka kanhi-wa numananeme-yu, ‘Mi dhepdhep ngankuneme nangarruwathawathanemenu i nangarrubath-nuneme thurru i kanhi da. I ngarra ngankuneme mi ngarikerdeknu-ka nhini-ka nhinhi warda thanimurrknu nhini-yu.’ 9 Nhini-wa da mange
thathpirr yibim-yu. I nukunu-ka bere matha wangu murrinh manarrubathnuneme purru-yu mu nankuneme-ka mere ngarra nariparlneme nhini-yu. 10 I nankuneme-ka mange kardu
nginipunh wurlk nhini mani medha kardi i mur-rinh thathpi ngay numangabathnuneme nuru.

Nhini-wa da mange thathpirr yibim-yu i ngay-ka mere warda bere ngatha wangu nganankuriparl-nukun-neme ngani nhini-yu," Jesus kathu-yu mampirruneme.

Jesus Kardu Matharr Leprosy Mampunkuwathaneme Patha

11 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka kardu da Jerusalem-nu warda wangu purnelilidhaneme. Bere da ngarra nan Samaria i Kelili-ya marda nganangurr nhini-wa pardililidhaneme-yu. 12 I da ngarra manta mana warda parraniruydhaneme da ngarra town kunungingki nhini-ka kardu nugarn 10 pardengkadhukthaneme da ngathparr kathu. Kardu nhini-ka matharr leprosy pumebaththaneme parde. 13 Bere peneme nhini-ka pardenakaykaydhaneme ngarra Jesus-nu, "Pule Jesus," pumamnaneme. "Kardu panhimardathinnu ngadha ngankuneme-nu."

14 Bere Jesus-ka bampunkungkarduneme i mampirruneme, "Nga. Nananemenu pangu wangu ngarra ku yilarn i nanhthi nginipunh ngarra nankuneme banankungkardunemenu pi. I murrinh warda manarrunemenu, 'Yu berengunh, nankuneme-ka darripi tarangka warda, manangka matharr.' "

Bere kardu nhini-ka pangu warda wangu purnenadhaneme. I ngarra purnelilidhaneme-re-ka nhini peneme-ka manangka matharr warda purnedhaneme nhini-yu. 15 Bere ngarra kardu numi-re bemnungkardu nanhthi matharr nhini-ka mananhthi warda, nhini-ka wurdamnawurl ngarra Jesus deyida i daniriparldha tharra

ngarra Yile neki wangu. 16 I bamnabat i
dempinhimardardum kumparra warra ngarra
Jesus, i mamna, “Pule, nhinhi-ka pathanhi kardu
namngiwatha manangka matharr warda ngay-
yu.” Mamna. Nukunu kardu nhini-ka da nan
thangunu kathu-wa Samaria.
17 Bere Jesus-ka mempirrubirlneme i mur-
rinh mampirruneme ngarra pulangay nukunu,
“Nga. Thangku numa kardu matharr manan-
hthi warda-yu, kardu-ka 10 nawa? Mu ngarra
kardu 9 ngamere-yu?” Mampirruneme. 18 “Mu
nukunu kanhi da Samaria thangunu kathu kanhi
da matha kardu ngamengka thangunu-ya wur-
damngawurl ngarra ngay-yu, i darntiparl ngarra
Yile neki.”
19 Bere Jesus kathu-ka mamna ngarra kardu
nugarn nhini-yu, “Nga. Nhinhi-ka kardu man-
angka matharr warda thibim pana-yu, nhini-ka
murrinh thathpirr namngabath mamnhiwatha
manangka matharr warda-yu. Mampa thewirn-
turt warda i thununu warda thi pangu warda
wangu,” mamna Jesus kathu-yu.

Jesus Wurdampunthethith Yile Neki Ku Pule Ngala Thathpirr Pinu

Matthew 24.23-28,37-41

20 Bere nhini thangunu-ka kardu Pharisees
pumamna ngarra Jesus, “Ya pule. Minthire-wa
Yile neki ku Pule ngala thathpirr pinhenemenu-
yu i pirranhipenuneme pi-yu?” Parramkad-
harrpuneme. Mu Jesus kathu-ka mampir-
runeme, “Ya. Nankuneme-ka mere ngarra
nukun nubangkardunemenu ngarra kamarl

nankuneme-re-yu Yile neki pinu thathpirr ku
Pule ngala-yu, wurda mange mere nhini nukun-
ya. 21 I kardu-ka mere kiyema nukun, 'Ya,
nubangkardu nga. I nubangkardu pangu
wangu.' Wurda, mere ngarra nukun nubangkar-
dunemenu mange nginipunh nhini mani-yu,
wurda. Mu nga," mampirruneme. "Yile neki-ka
kardu ngamere wardarra ku Pule ngala dimpirra
ngarra kardu-yu."

22 Bere Jesus kathu-ka mampirru-warda-
neme ngarra pulangay nukunu, "Nga
peneme. Da nakurlnu nankuneme-ka marda
numangertnuneme-ka nubangingkardunemenu
ngay kardu darrikardu nanki thathpirr
ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu. Mu
nankuneme-ka mere nubangingkardu-nukun-
neme ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-
yu. 23 I kardu-ka pumanarrunemenu, 'Nga.
Nubangkarduneme nukunu-ka dhi-wa karrim.
Nga. Nubangkarduneme nukunu-ka kanhi
karrim.' Mu mere nubirruyepup-nukun-neme
murrinh nhini-yu.

24 "Mu nankuneme-ka the-wa thathpirr numa-
bathnemenu ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-
nu kathu-yu. Nga. Nginipunh thu malarntath
mani dimmamath nganaka i damkayip da terert
warda ngatha, mange nginipunh nhini da mani
ngay ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu. 25 Mu da
marra-re warra ngadha-ka kardu parnambirnu
kanhi ngadha pangamutnu nanhthi yidingurr
ngala pangilututnu i nhini-ka mere warda marda
pumangertnu ngay-yu.

26-27 “Nga. Da murntak warra nganaka ngarra
nukunu Noah tharntu ngala bangarnerde.
Nukunu Noah-ka murrinh merradha kardi
da mange wiye parnipartnu i puddinawurlnu
ngarra Yile neki. Mu kardu-ka murrinh-ka
mere pubinayepuptha mu bere matha wangu
mi pardimurrktha kura pardigurdugurduktha
i bere ngatha wangu kardu nugarn i palngun
pubanamardurdidha punni i ngarra Noah da
mana parnamkardingime ngarra tharntu wunku
kardu darrikardu nukunu. I nhini thangunu-ka
kura ngala warda kanamyel kura ngala nimin-
ya wurrinidha i kardu-ka dampunthiwik warda.
Mange nginipunh nhini mani kardu pumedha
pardi da ngarra nhini-re-ya. Mu kardu-ka
mange-ka piyema-deyida-nu parni da nakurlnu
ngarra ngay-re ngurdiwurlnu kathu-yu.

28 “I ngana deyida kardu nan Lot nganaka.
Da murntak nhini-re-ka kardu-ka mi pardimur-
rktha i kura pardigurdugurduktha i nanhthi
peyim pumedha pardi i nanhthi thelim pumedha
pardi i mi kamarl pubebirrdha pardi i thelput
puberderdedha punni da nhini nan-ya Sodom.
29 Mu ngarra nukunu-re Lot i kardu darrikardu
nukunu da punnungamkardurrngime da Sodom
thangunu-ka Yile neki-ka wurdanthuk thungku
ngala da matha kangkarl thangunu kathu i
panpunthuk da matha kardu wiyenpun pangu-
yu, kardu nhini ngarra Yile neki mere marda
pumerttha puyi-yu. 30 Mange nginipunh nhini
mani-yu kardu-ka nakurlnu piyemanu puru
ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.

31 “I nga. Da ngarra nhini-re-ka kardu ngatha

pinu ngarra thelput welpen da kangkarl kathu
nukunu-ka mere ngarra nukun kanirdi nanhthi
purrkpurrk padhakthuk nukun. I ngana deyida
kardu ngatha panirurtuynu ngarra mi kadin
nukunu-ka mere ngarra nukun purdiwurlnu
ngarra thelput nanhthi purrkpurrk nukunu
panikutnu. 32 I the mana nanthinkaneme paln-
gun nukunu Lot. Nigunu-ka memmirl da ngarra
nhini parnamkapart-kathu-ngime-yu i parnte
warda yibimpup. 33 Kardu nangkal ngatha
marda martnu menuyibirnunu nukunu ngatha-
ka nhini-ka pupup-wa-nu nukunu-yu. Mu
nangkal ngatha marda mart da mange ngarra
Yile ngay wangu-ka nukunu-ka bere matha
wangu birnu paninu.

34 "I nga," Jesus kathu-yu mampirru-deyida-
neme. "Ngarra ngay-re ngurdiwurl-deyida-nu
kathu-ka kardu perrkenku-ka punginthangur-
rkurrknu ngurrnguwarl da thipinhi. I Yile
ngay-ka pamardawithnu numi kangkarl i numi-
ka panipartnu pangu da wangu. 35 I kardu
palngun perrkenku-ka mi kamarl pilanginthay-
erlnu pani. I Yile ngay-ka numi da matha
pamardawithnu kangkarl wangu i numi deyida
panipartnu pangu da wangu."

37 Bere pulangay nukunu Jesus kathu-ka
pumamnaneme, "Pule, ngarra-wa da mange
kanhi pamanu pi-yu?" Mu Jesus kathu-ka mam-
pirruneme murrinh yibimkamnum-ya, "Ngarra
ku nginipunh yibimpup kabim-ka nhini-wa da-
yu ngarra ku tiwungku puyuwerrnu-yu."

18

Murrinh Ngarra Ku Judge i Palngun Mekmunurr

1 Bere Jesus-ka wurdanpunkuyethithneme pulangay nukunu murrinh ngarra Yile neki bere
matha wangu puddunayithnuneme puru i mere
kunkuwarra dallanumamardaneme. 2 I mampir-
runeme murrinh yibimkamnum-ya, “Nga pen-
eme. Da ngarra numi wangu ku judge kardidha.
I nukunu-ka mere marda merttha wurri Yile neki
i mere murrinh binarrayewuptha wurri kardu-
yu.
3 “Bere da ngarra nhini-ka kardu palngun
mekmunurr kardidha. Nigunu-ka bere matha
wangu kardinawattha ngarra ku judge nhini-
yu i menadha kardi ngarra nukunu-yu, ‘Ya
pule. Nangimanpinu ngadha kardu pangu-nu
nanhthi mengimarithuktha kardi kardu penhi-
manhamnu i nungawilnu.’ 4 Mu ku judge nhini-
ka bere matha wangu daningkatmittha kardi
da pirdithme da matha. Mu da nakurl-te-
wa memnu mange nukunu ku judge-yu, ‘Ngay-
ka mere binayewup ngurru murrinh thathpi
Yile neki nukunu-yu i kardu deyida wanku
mere birrayewup ngurru, 5 mu kardu palngun
mekmunurr kanhi-wa murrinh damngirdarda
kanam-yu nhini ngay-ka mamanpinu warda i
mungewilnu nhini-yu. I nhini nigunu-ka mere
warda pirrangawatnu i mere warda bungimur-
rkmurrk nukun kirra nhini-yu.’ ”
6 Bere pule Jesus kathu-ka mampirruneme,
“Nga. Ku judge wiye nhini-ka mammanpi i
mungamngewil kardu mekmunurr nhini. 7 I

mange nginipunh nhini mani-ya Yile neki-ka
manmanpinu thathpirr purru kardu ngarra
nukunu kardu munililnu purru da mange
ngarra yuthpan nukunu wangu-yu kardu ngatha
bere matha wangu padharrpunu parni nukunu-
yu. I mere ngarra nukun mantharrmubath
manmanpinu-yu, wurda. 8 Mu nukunu-ka pirt-
pirt da matha munililnu purru da ngarra yuth-
pan nukunu wangu-yu. Mu nga. Ngarra ngay-
re kardu darrikardu nanki thathpirr ngurdiwurl-
deyida-nu kathu da ngarra putek ngala kanhi-
ka, kardu-ka bannurtnu kardu ngarra murrinh
Yile ngay da ngatha pumanabathnu puru i
parninangerren da-nu ngatha?" Jesus kathu-yu
dampunkudharrpuneme.

Murrinh Kardu Pharisees i Kardu Nugarn Ngarra Ku Mani Danidhakthuktha Kardi

9 Bere kardu ngamere kathu-ka murrinh kanhi
pumedha purni, "Nganki-ka kardu pathanngan-
wa i kardu ngamere pana terert pumpan-
ka wiyenpun-wa." I bere Jesus-ka murrinh
kanhi warda mampirra ngarra kardu nhini-
yu, murrinh yibimkamnum-ya, 10 "Nga. Kardu
perrkenku wurrininininthadha ngarra da church
ngala murrinh-nu penangerrenninthanu ngarra
Yile neki-nu. Bere kardu numi marda merttha
kardi murrinh law kardu Jews pigunu, nukunu-
ka kardu Pharisees-wa. I kardu nugarn numi-ka
ku mani daninmadhakthuktha wurrini ngarra
kardu thangunu kathu ku Government-nu.

11 "Bere kardu Pharisees nhini-ka dempirnturt
pirret pangu da i murrinh Yile neki

wurdamnayith murrinh mange nukunu
ngatha wurdamnuyith. I mamna, ‘Yile, ngay
ngamnhiriparl-wa nhini ngay-ka mere kardu
nginipunh nugarn ngamere wiye pana mani
pamam pumpan. Ngay-ka da mange wiye mere
ngama ngurru i mere nganidarrarart i ngay-
ka mere nganinbetkut kardu ngarra palngun
ngamere-yu. I ngay-ka kardu mere nimin wiye
ngani mere kardu nginipunh nugarn pana mani
karrim kardu ngarra ku mani danthakthuk
wurran ku Government-nu. 12 Ngay-ka mi
nganampirr-wa nganam mi dhepdhep-yu da
numi-numingka, nhini-ka ngarra murrinh
nhinhi weyida nganampangerren. I ku mani
ngay-ka mampayerryerr ngurran ngarra
nhinhi,’ mamna kardu Pharisees nhini kathu-yu.

13 “Mu kardu nugarn numi pana ngarra ku
mani danidhakthuktha kardi ku Government-
nu-ka pirridha da pangu kathu ngathparr
tharrngini-wa. I nukunu-ka yidiwe pirridha
pelpith pepe mewedha pirri. I nukunu kathu-ka
mamna ngarra Yile neki wangu-yu, ‘Yile, ngay-
ka kardu wiyengi ngala da matha, mu panhi-
mardathinnu ngadha ngay-nu-yu i da mange
wiye nangimayerrarrnu,’ mam kardu nhini-yu.”
Nhini-wa murrinh-yu ngarra Jesus mampirra.

14 I bere Jesus kathu-ka mampirra deyida
ngarra kardu-yu, “Nga. Kardu nhini nawa
kardu yuthpan warda wurrininadha ngarra Yile
neki wangu-yu ngarra da thelput nukunu warda
wangu wurdawurl, nhini nukunu weyida danid-
harrpudha wurrini Yile neki da mange wiye
mammayerrarr-wa nhini-yu. Mu kardu nugarn

numi nhini nganaka, kardu Pharisees-ya, kardu mere yuthpan thathpirr wurrinadha ngarra Yile neki wangu-yu, wurda, kardu memnungala-wa. Mu nga." Jesus kathu-yu mampirra. "Kardu nangkal ngatha menungala-ka nhini Yile neki-ka kununingki da matha kardu bupak nhini-yu. Mu kardu nangkal ngatha kununingki buynupak-ka nhini Yile neki-ka pawirnturtnu ngala da matha."

Kardu Mamay Pumenbertidha Purni Ngarra Jesus-nu

Matthew 19.13-15; Mark 10.13-16

15 Bere nhini thangunu kardu-ka pumenbertidha purni kardu mamay i wakal wewunmarda ngarra Jesus-nu, kardu manpedhadhapnu pi i murrinh parradharrpunu pi kardu pirranpenu pani ngarra Yile neki-nu wangu.

Mu pulangay ngarra nukunu Jesus pubampunkungkardungime i pumampirrungime, "Ya peningime. Mere numanberti kathu nuru kardu mamay-yu ngarra nukunu Jesus." 16-17 Mu Jesus kathu-ka dinirrakaykaydha kardu mamay purunanu kathu-yu. I mampirru-warda-neme ngarra pulangay nukunu, "Nga peneme. Mere nubunthap nukun kardu mamay kanhi-yu, mu kardu-ka purunga warda kathu. Mu nga." Jesus kathu-yu mampirruneme, "Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa. Kardu mamay kanhi-ka le thathpirr parnamnga i murrinh pumamngabath parnam ngarra ngay-nu-yu. I kardu wurnangat warda ngatha murrinh thathpirr pumangabathnu mangini kardu mamay kibimkadhuk

kanhi mani-yu, nhini Yile ngay-ka pirranpenu warda pani kardu nhini-yu. Mu nga. Kardu nangkal ngatha mere murrinh pumangabathnu-ka, nhini kardu-ka mere Yile neki nukunu parn-inu nhini-yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kardu Pule Wurrininadha Ngarra Jesus Murrinh-nu

Matthew 19.16-30; Mark 10.17-31

18 Bere kardu pule ngala kardu Jews-ya mur-rinh kathu mamna ngarra Jesus, "Pule, nhinhi-ka kardu patha-wa. Mu ngay-ka da-ka ngarra ngamanu ngurru ngarra Yile neki nginu-yu da bere matha wangu-yu?" Dantharrpu.

19 Bere nukunu Jesus kathu-ka mamna, "Thangku-nu nhinhi namnga-yu ngay-ka kardu patha-yu? Kardu mere nangkal ngadha patha kani-yu, mu Yile neki da matha patha thathpirr-yu. 20 Nhinhi-ka the mana thanthin Yile neki da murntak warra mam-yu. I murrinh-ka kanhi-wa mam,

'Mere nukun da mange nangerithuk thurru kardu ngarra palngun nugarn karnabuy nukunu-yu.

I kardu-ka mere thu thubat nukun i mere thur-durinumi nukun.

I mere darrarart nukun thurru.

I mere tharrayirrarart nukun thurru.

I ngarra kalekale i yileyile dirruyewupnungintha thurru i murrinh narrubathnungintha thurru.' "

21 I kardu nhini kathu-ka mamna, "Pule, murrinh nhini-ka kardu mamay-re ngardidha i marra kanhi da mana murrinh bere matha mebaththa ngardi murrinh nhini-yu." 22 Mu

Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Da numi warda thama thurru-yu. Nanhthi purrkpurrk ngarra nhinhi warda ngatha thelim thamanu i ku mani nhini-ka tharramutmutnu thurru kardu ngarra nanhthi mananhthiwunka. I nhini thangunu-ka da ngarra Yile neki-re thimardawithnu-ka nhini-ka nanhthi patha-ka mere warda thaniyeymanu nhini-yu. I bere mampa, thurru warda i mange nhini thamanu i thurdingawurlnu ngarra ngay deyida kathu i thangirwaknu warda thani ngarra ngay wangu nhini-yu.”

23 Mu kardu nugarn nhini-ka murrinh nhini-re binthepup-ka nhini-ka danimardathintha warda pirri nhini-yu. Nhini-ka nukunu-ka nanhthi purrkpurrk terert kanthidha dini i mere da matha ngarra thelim midha nhini-yu.

24 Bere Jesus bamkardu-ka kardu danimardathintha pirri i murrinh warda mam, “Nga. Kardu nangkal ngatha nanhthi purrkpurrk terert mammath wurran-ka nhini-ka da tetemanthay-wa nhini-yu mere ngarra kama pinanu Yile neki ku Pule ngala ngarra kardu nhini-yu. 25 Ku nan ku camel nganaka? Ku-ka da tetemanthay-wa ngarra kanirdi ngarra weyi kamarl ngarra nanhthi nil-yu, nawa? I mange nginipunh nhini mani-ya da-ka tetemanthay nimin-ya kardu ngarra nanhthi terert wanku mammath wurran ngarra pimardawithnu ngarra da Yile neki nukunu wangu-yu,” Jesus kathu-yu mam.

26 Bere kardu ngamere pana ngarra pubim-nayepup murrinh Jesus menadha pirri-ka mur-rinh pumamna warda, “Ya pule, kardu nangkal

mani warda Yile neki manthiyibirnu-yu i pan-
mardawithnu da kangkarl-yu ngarra da nukunu-
yu?” 27 Mu Jesus kathu-ka mampirra, “Kardu-ka
mere nangkal meyibirnu mange nukunu ngatha-
yu, mu Yile ngay da matha mani mayibirnu-
yu. Nukunu da matha-ka mange wurnangat da
matha kama kurru nhini-yu.”
28 Bere nukunu kathu Peter-ka mamna ngarra
Jesus, “Nga. Ngankuneme-ka ngarnamkapart-
warda-neme kardu darrikardu ngankuneme i
nanhthi thelput i nanhthi terert warda ngatha
ngarnamkapartneme nhini weyida ngarra
nhinhi warda nganhiriwaknuneme nguru-yu.”
29 “Nga. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa man-
arrunemenu kanhi-yu,” Jesus kathu-yu mampir-
runeme. “Kardu nangkal ngatha thelput nukunu
panipartnu i palngun nukunu, wakal nukunu i
kardu ngathan, kalekale i yileyile i ngarra ngay
warda pangiriwaknu purru i murrinh ngarra
ngay panthelerrnu purru, 30 nhini Yile ngay-ka
panamutmutnu purru thelput terert-ya i kardu
darrikardu terert ngarra da putek ngala kanhi
ngadha paninu-yu. I da nakurl-te-ka kardu
nhini-ka bere matha wangu pinu kangkarl da
ngarra Yile ngay wangu dim.”

Jesus Wurdamnuyith Deyida Kardu Thu Pub-atnu i Purdingkabirl-deyida-nu

Matthew 20.17-19; Mark 10.32-34

31 Bere Jesus-ka panpunkuwerrneme kardu
pulangay nukunu kardu 12-ya i mampirruneme,
“Nga peneme. Nekineme-ka da Jerusalem-nu
warda thurranneme. Da murntak warra-ka

kardu pana ngarra parrarntilil murrinh thathpi
Yile ngay-ka murrinh pana ngarra kardu piye-
manganu puru ngay-yu kardu darrikardu nanki
thathpirr-yu. I da pangu-ka da mange nhini
da matha piyemanganu puru-yu i parningingk-
abebenu parni nanhthi thade-re. 32 Kardu-ka
parramut ngay-yu kardu ngarra mere Jews. I
kardu-ka pangagumugatnu i pungingkalkbelknu
parni i pirangikampanu parni. 33 I nhini
thangunu-ka thu pumangirdarrirlarlarrnu parni
thu whip-te. I nhini thangunu-ka thu pungi-
batnu i puddungirinuminu warda nhini-yu. Mu
da perrkenkuneme mana pamanu-ka ngay-ka
ngurdingkabirl-deyida-nu."
34 Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere
pumemartadhaneme ngarra murrinh nhini
mampirruneme-yu. Kardu-ka mere the-
wa pumemabaththaneme murrinh nhini-
yu mu pamamka-mana-wa-neme murrinh
yibimkamnum.

Jesus Mampatha Kardu Kamarrama
Matthew 20.29-34; Mark 10.46-52

35 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka manta
warda purnedhaneme da nan-nu Jericho. Bere
da pangu-ka kardu kamarrama dinidha ngarra
ngurru ngarra mayern-yu kardu daninthar-
rpudha kardi ku mani-nu panamutmutnu parni
mi dhepdhep-nu-yu.
36 Bere nukunu nhini-ka bimpirrayepup Jesus
wunku kardu wurnangat wanku pubeyarrar-
rdha pardi. I mampirra kardu ngarra ngamere-
ya, "Ya. Thangku kardu kumpan kanhi kathu-

yu?” 37 I pumamna, “Pana-ka nukunu Jesus
kardu Nazareth-mawu wunku kardu wurnangat
wanku kumpan pana kathu-yu.”
38 Bere kardu kamarrama nhini-ka dimnakay
warda, “Jesus, kardu tharntethbath ngarra King
David. Panhingamardathin ngadha i nangiman-
pinu,” mamna.
39 Mu kardu ngamere ngarra kumparra warra
punnidha-ka pumamna, “Ya. Nadhap ngadha.
Derrk da matha thi.” Mu nukunu nhini-ka
puy deyida wangu dininakaykaydha lurruth da
matha i menadha dini, “Ya. Kardu tharntethbath
ngarra King David, panhingamardathin ngadha
i nangimanpinu.”
40 Bere Jesus-ka pirret i mampirra ngarra
kardu ngamere, “Nga. Nukunu pana-ka nu-
mangaberti kathu.” Bere kardu-ka pumeber-
tidha purni ngarra Jesus-nu warda. I Jesus
kathu-ka mamna, 41 “Thangku-nu? Mange
ngarra-wa mampanu?” “Pule,” mamna. “Nang-
ingkawathanu kamarl ngay patha ngurrubirl-
birlnu.” 42 I Jesus kathu-ka mamna, “Mampa-
ya thurrubirlbirl warda. Nhinhi-ka thurrubirl-
birlnu warda-ka nhini-ka murrinh ngarra ngay
thangunu weyida namngabath kamarl pana
manhingkawathanu-yu.”
43 Bere kardu kamarrama nhini-ka wur-
rinibirlbirldha warda i ngarra Yile neki warda
daniriparldha wurrini i daniriwaktha warda
wurrini ngarra Jesus-yu. I kardu wurnangat
pana pubamkardu kardu nhini kamarl patha
warda kardidha i ngarra Yile neki deyida wanku
parraniriparldha purni.

19

Jesus Wurrinidha Ngarra Thelput Zacchaeus Nukunu

1 Bere Jesus i kardu wurnangat-ka purnidha
da Jericho-nu wangu. I ngarra purnelilidhaneme
i parramkaruyneme-ka puy punnalilidhaneme.
2 Bere kardu nugarn numi kardidha pangu
da i murrinh nukunu-ka nan-wa Zacchaeus.
Nukunu-ka ku mani ngala da matha kanthidha
kardi, i nukunu deyida kardu pule ngala-wa
kardu pana ngarra ku mani pardinmatkuttha
ngarra kardu kathu-yu ku mani dininmatkuttha
ngarra kardu thangunu kathu ku Government
ngala ngala-nu.
3 Bere nukunu Zacchaeus-ka marda mert-
tha wurrini Jesus bangkardunu, mu nukunu-
ka kardu ngaliweri-wa i mere ngarra bengkar-
dudha nukunu-yu, nhini-ka kardu wurnangat
deyida wanku parraningkawuptha purni ngarra
nukunu-nu Jesus-yu. 4 Bere nukunu Zacchaeus-
ka kumparra warra ngarra kardu nawinharart-
tha dini i kanala ngarra thay ngala Jesus-nu
bangkardunu kardu ngarra bakatnu-yu. 5 I
bere Jesus-ka pangarntuy warda wurran ngarra
thay nhini-yu i kangkarl mamnangka i mamna,
“Zacchaeus. Mangini-re thurdithut kathu. Ngay-
ka nginu ngadha ngarra da thelput nhinhi
marra kanhi-yu.” 6 Bere nukunu Zacchaeus-
ka wurdanthut pirtpirt da matha i le warda
dininadha ngarra Jesus-nu-yu i nungammardale
ngarra thelput nukunu.
7 Bere kardu wurnangat-ka pubam-
punkungkardunintha Jesus i Zacchaeus

naninthadha dini pangu warda wangu i murrinh puddanangkakduktha pardi i pumenanudha pardi mange pigunu, “Nukunu Jesus-ka mere kurru i mere kinintha ngangka-yu kardu ngarra wiye pangu mani-yu.”
8 Bere ngarra thelput nukunu mana-ka, Zacchaeus pirrimmardat kumparra warra ngarra Jesus-yu, i mamna, “Nga pule. Ngay-ka marrayerryerrnu nanhthi i ku mani ngay ngamere ngarra kardu mananhthi parnam. I kardu ngatha ku mani mampunkapdap-ka ngay-ka ku nhini-ka ngurdurrangkalathnu ngurru i ku mani ngamere deyida wanku ngarramutmutnu ngurru.”
9 Bere Jesus kathu-ka mamna, “Nga. Yile ngay-ka da mange wiye manhimayerrarrnu ngarra nhinhi i kardu ngarra darrikardu nhinhi wanku kardu ngarra thelput kanhi narnam-ya i mananthibirnunu warda. Nhinhi-ka kardu tharntethbath ngarra nukunu ngalantharr nhini Abraham. 10 Ngay, kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka kardunu ngurrurrakaykaynu kardu pana ngarra Yile ngay parnampart-yu i ngurdunkalathnu ngarra nukunu deyida wangu. Kardu nhini-ka kardu nginipunh parnawarrk mani-wa i ngay-ka manthibirnunu kardu nhini-yu.” Jesus kathu-yu mamna.

Jesus Murrinh Wurdampirrayith Ku Mani Ngala-nu

Matthew 25.14-30

11 Bere kardu pana ngarra thelput Zacchaeus nukunu-ka pubininayepuptha pirrini murrinh

ngarra thathpi Jesus. I kardu-ka pamam mana-
wa Yile neki-ka ku Pule ngala warda thath-
pirr pirranu ngarra nukunu-re Jesus paruynu
ngarra da Jerusalem-yu. Nhini-ka da manta
warda Jerusalem Jesus kardidha-yu. 12 Mu
Jesus-ka murrinh wurdampirrayith i mampirra,
“Nga. Murrinh kanhi ngurdiyithnu-ka kardu
pule ngala nungardurr da ngathparr-nu wangu,
i da pangu-ka kardu-ka pubanpak kardu pule
ngala thathpirr. I bere nhini thangunu nukunu
wurdawurl deyida.

13 “Bere da ngarra manta warda punurdurrnu-
ka nukunu-ka pirrimpirrukayneme kardu nu-
garn 10 ngarra wurlk pumenadhaneme parde
i danirrumutmutthaneme ku $200. I mampir-
runeme, ‘Nga. Ku mani kanhi nekutkutneme i
nanhthi peyim i thelim niyemanuneme nuru i
puy nubangangkardurdununeme nuru ku mani
ngala ngay-nu ngarra ngay-re nganirdumnu-yu
da numi wangu-yu,’ mampirruneme. 14 Mu
kardu wurnangat da ngarra nhini-ka mere
marda pumerttha puyi kardu pule ngala nhini-
yu nhini-ka kardu ngamere deyida puddanpun-
thuk da ngarra nhini-nu-yu kardu pumerradha
punni, ‘Mere nubupak nukun ku pule ngala
kingarra nukun kardu ngarra nganki kardu kem
kanhi-yu.’ 15 Mu kardu-ka pubanpak ku pule
thathpirr ngala dinidha-yu i nhini nukunu-ka
wurdawurl da ngarra nukunu deyida wangu.

“Bere nukunu-ka dimpirrukay-deyida-neme
kardu 10 nhini-yu ngarra ku mani danirrumut-
mutthaneme dini-yu ku the mabathnu mani
ngarra ku mani pumedhaneme parde. 16 Bere

kardu marra-re-ka mamna, ‘Pule, ngay ku mani
bangampangkardurdu-ka ku $200 thangunu-ka
ku mani ngala, ngay mammath ngem-ka ku
$2,000-yu.’ 17 I ku pule ngala nhini kathu-ka
mamna, ‘Nhini-ka patha-wa nhini-yu. Nhinhi-
ka wurlk patha da matha thardingadha nhini-
yu. Nhinhi dangamngangkardurdu-ka ku mani
ngala da matha ngarra ku mani kunungingki
thangunu-yu. Nhini ngay-ka bunhipaknu ku
pule ngala thirranu ngarra da town 10-ya.’

18 “Bere kardu numi warda kathu wurrini-
nadha pangu i mamna, ‘Pule, ngay-ka bangam-
pangkardurdu ku mani ngala deyida. Ngay
nganthin ngem-ka ku $1,000-yu.’ 19 Bere ku pule
ngala nhini kathu-ka mamna ngarra nukunu-
yu, ‘Nhini-ka patha-wa. Ngay-ka bunhipaknu ku
pule ngala thirranu ngarra da town 5-ya.’

20 “Bere nhini thangunu-ka kardu numi wur-
rininadha kathu i mamna, ‘Pule, ku mani nhinhi
thamngamut-ka kanhi ku-yu. 21 Ngay-ka pan-
pewut ngarra kaligu i ngurdanpangath nhini
ngay-ka ngemnhimanham da matha nhini-yu.
Nhinhi-ka kardu tetemanthay-wa. Nhinhi-ka
kardu nampunterda thanam kardu ngarra wurlk
ngala parnampa nhinhi-yu i ku mani ngala
warda thurrankutkut nhini-yu. Nhini ngay-ka
mere warda bempangkardurdudha ku mani-yu
nhini ngay-ka ngemnhimanham ku mani nangi-
mart nukun ngarra ngay-yu.’ 22 “Bere ku pule
nhini kathu-ka mamna, ‘Nhinhi-ka kardu wiye
da matha mere murrinh nengabaththa ngay-yu.
Nhinhi namnga-ka ngay-ka kardu tetemanthay
nginim nawa, i nganampunmatkut kardu ku

mani. Yu mampa-ya nhini da matha ngay mange
mampanu-yu. 23 Thangku-dha ku mani ngay
mere duyngardidha ngarra bank-yu? Nhini-ka
ku mani kunungingki deyida dengangkardur-
dudha i thengamuttha wunku ku mani kanhi
ngarra thamngamut-yu.'
24 "Bere ku pule nhini-ka mampirruneme
kardu ngarra ngamere nukunu-yu, 'Nga. Nu-
mamartneme ku $200 ngarra nukunu-yu i nana-
mutneme kardu nugarn pangu wunku ku $2,000
kanthin dim.' 25 Mu kardu nhini kathu-ka
pumamnaneme, 'Ya pule. Nukunu-ka ku mani
ngala wardarra kanthin dim nhini-ka thana-
mut kardu numi warda nhini-yu.' 26 Mu
ku pule ngala nhini kathu-ka mampirruneme,
'Nga. Kardu nangkal ngatha mabath ki nanhthi
ngamere, nhini nukunu-ka bere ngatha wangu
nanhthi terert kanikutkkut nhini-yu. Mu kardu
nangkal ngatha mabath ki nanhthi kunungingki
da matha-ka nhini kardu-ka ku mamart da
matha nanhthi nhini-yu. 27 I ngana deyida,
kardu pana ngarra mere marda pumengerttha
puyi ku pule ngala ngirranu, kardu-ka numan-
berti kathu nuru ngarra ngay kanhi,' mampir-
runeme kardu ngarra nukunu-yu, 'i nunthuknu
i nudduntinuminuminu kumparra kanhi warra
ngarra kamarl ngay.' "

Jesus Nadha Dini Da Jerusalem-nu Ngarra Ku Tangki-re Pinthanhinganardarridha

Matthew 21.1-11; Mark 11.1-11; John 12.12-19

28 Bere murrinh nhini thangunu Jesus
mampirra-ka, nukunu-ka kumparra warra

nadha dini ngarra pulangay nukunu da
Jerusalem-nu warda wangu. 29 Bere da manta
warda punnalilidhaneme da nan-nu warda-ya
Bethphage i da Bethany i da palyirr nan-ya Olive.

I bere Jesus-ka mampirrukaynintha
kardu pulangay nukunu kardu perrkenku
purdunkuthukninthanu kumparra warra. 30 "Ya
penintha," mampirrunintha. "Kumparra
warra thununinthanu thi da ngarra town
kunungingki pangu-yu. I ngarra thanintharuy-
nu-ka ku tangki wakal daninthangkardunu
pangu da mentharrk karrim. Mere nangkal
ngadha kanirdarrilaladha ku nhini-yu. I
thurdunintharerethnu nanhthi rup i ku-
ka naninthabathnu warda kathu thurru
ngarra ngay kanhi. 31 Mu kardu ngatha
murrinh kanhi manarruninthanu-ka, 'Ya.
Thangku-nu thurdanninthareretH thanam
ku pana-yu?' Mu murrinh nankunintha-ka
kanhi-wa numananinthanu-yu, 'Nga. Pule
ngankunintha-nu marda manganart ku kanhi-
yu ku panirdarrilanu.' " 32 Murrinh-ka nhini-
wa Jesus-yu mampirrunintha yu, i bere
wurdanpunkuthuk-warda-nintha kumparra
warra ku tangki nhini-nu-yu.

Bere penintha nhini-ka naninthadha
warda dini i ku tangki wakal nhini-ka
bangamninthardurt murrinh nginipunh nhini
da mani Jesus mampirrunintha murrinh
marra-re kathu-yu. 33 Mu bere ngarra ku
nhini-re wurdinininthareretHtha pirri-ka
kardu ngamere ku ngarra tangki peneme-ka
pumampirrunintha, "Ya penintha. Thangku-

nu thurdanninthareretb thanam ku pana-
yu?" Parrampunkudharrpunintha. "Ku tangki
ngankuneme-wa pana-yu." 34 I penintha kathu-
ka mamnintha, "Awu, Pule ngankunintha marda
manganart ku kanhi-yu panirdarrilanu." I bere
kardu nhini kathu-ka pumampirrunintha, "Yu,
mampa-ya."
35 Bere wurdanninthareretb thangunu-ka ku-
ka meninthabaththa warda tharra ngarra Jesus-
nu warda wangu-yu. I nanhthi kawut ngarra
penintha-ka yingamninthardarriwup warda
pangkin ngarra ku tangki, i mamninthamanpi
warda Jesus-yu i kanarnarrila warda nhini-yu.
36 Bere Jesus-ka pinthanhinganardarridha
ngarra ku tangki nhini-yu da Jerusalem-
nu warda wangu. I kardu-ka nanhthi
kawut ngarra pigunu pardinaweweptha
purni ngarra mayern pangu warra kumparra
ngarra ku tangki wurrinililidha wunku Jesus
pinthanhinganardarridha-yu.
37 Bere puy wangu punnidha i puddanthut
da palyirr nhini thangunu Olive i da-ka manta
warda punnidha da Jerusalem-nu. Bere ngarra
da nhini-ka kardu wurnangat pana ngarra Je-
sus parriniriwaktha purni-ka le patha thath-
pirr warda pardidha i parraniriparldha purni
ngarra Yile neki wangu murrinh ngala da matha.
Kardu nhini-ka pubemangkardudha purni Jesus-
yu da mange ngala ngala nhini ngarra kardu
merradha wurrini-yu i nhini weyida parraniri-
parldha purni Yile neki-yu. I murrinh mange
pigunu ngatha pumenanudha purni, 38 "Ya.
Mampa. Pariparl-warda-ngime kardu Pule ngala

kanthim kanhi-nu-yu ngarra Yile neki kathu wurdannhethukngime kanhi-yu. Nekingime-ka marda pekpek thathpirr warda thamamnangime ngarra Yile neki wangu-yu. Mampa, pariparl-warda-ngime ngarra Yile neki wangu-yu." Nhini-wa murrinh thathpi punnikaykaydha-yu.

39 Bere kardu Pharisees ngamere ngarra kardu wurnangat nhini punnidha-ka murrinh pumamna ngarra Jesus, "Ya Pule. Kardu kanhi dunthapnu ngarra parramnhiriparl pumpan."
40 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra kardu peneme nhini-yu, "Nga. Murrinh kanhi-ka murrinh thathpirr manarrunemenu-yu. Kardu kanhi ngatha bunthapnu i man-angka murrinh ngatha purunu-ka nhini nanhthi palyirr purrkpurrk kanhi kurrankadhuk-ka pu-rukaykaynu warda i pangiriparlnu warda puru ngay-yu," mampirruneme.

Jesus Du Kardirrakarrktha Kardu Da Ngarra Jerusalem-nu

41 Bere Jesus-ka manta warda wurrinidha ngarra da Jerusalem-nu-yu i bamkardu da nhini-yu i dirrabaththa warda wurrini. I du warda wurrinikarrktha kardu ngarra da pangu-nu pardingkadhuktha-yu. 42 I murrinh memnu murrinh marda-re, "Ngay-ka damngi-mardathin nanki-nu. Mu marra kanhi nanki-ka numenanabirldha ngarra Yile ngay mana-wa i marda pekpek numenabaththa mana-wa ngarra nukunu wangu-yu, mu wurda. Nhini nanki-ka mere thathpirr the numengibaththa ngay-yu, kardu-ka ngay da matha nukunu kathu

wurdanngithuk-yu. 43 Mu da nakurlnu-wa
kardu murlakpun purunarranu kathu da kanhi-
yu pananpegatnu i pana ngangka-re panarrad-
hawupnu i pubunankatmit-nu nanki-yu. 44 I
nhini-ka punnunanmirrnu i banantikerdeknu
nhini-yu kardu wurnangat warda ngatha i ma-
may wanku-yu. I thelput ngarra nanki wanku
pubunanmapeknu puru. Mange-ka nhini-wa
pumanarranu puru nhini nanki-ka mere the
numengibaththa ngay-yu nhini Yile ngay kathu
wurdanngithuk kardu menanthibirnudha nanki-
yu." Murrinh nhini-wa Jesus mampirra murrinh
marda-re kardu ngarra da Israel pardidha-yu.

Jesus Wurdanpunkarel Kardu Ngarra Ku Mani Pumenkapdaptha Punni Ngarra Murrinh Church Ngala

Matthew 21.12-17; Mark 11.15-19; John 2.13-22

45 Bere Jesus-ka kanardi warda ngarra mur-
rinh church ngala pangu da Jerusalem i wur-
danpunkarel warda kardu pana ngarra thelim
pumedha pardi i peyim pumedha pardi ku
yinpi ku thip i ku ngamere pangu. 46 I mer-
radha wurrini murrinh-yu, "Nga. Yile neki-
ka kanhi-wa murrinh thathpi nukunu yibim-
yu. 'Thelput kanhi ngarra ngay-ka kardu-nu
parningangerrennu ngarra ngay.' Mu nanki-
ka nubemkardurdu narnam kanhi ku mani-nu
numampunkapdap narnam kardu ngarra terert
thangunu kathu-yu," Jesus kathu-yu mampirra.
47 Bere nhini thangunu Jesus-ka bere matha
wangu kardu wurdininthethiththa kardi da
pangu-yu ngarra da church ngala-yu. Mu

bere ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn
pana ngarra murrinh law Jews pigunu
puddininthethiththa punni-ka marda pumerttha
punni Jesus thu pubatnu puddurinuminu,
48 mu kardu-ka pumenadalladalladha-wa
punni ngarra-re Jesus thu pubatnu-yu nhini-
ka kardu wurnangat-ka bere matha wangu
pubinanayewuptha punni i marda pumerttha
punni murrinh ngarra thathpi Jesus-yu.

20

Kardu Nugarn Ngamere Parrantharrpu Jesus Nangkal Nimin Wurdanthuk Nukunu-yu
Matthew 21.23-27; Mark 11.27-33

1 Bere da numi ngadha ngarra nukunu-re
Jesus wurdininthethiththa dini ngarra murrinh
church ngala nhini ku yilarn ngala ngala thath-
pirr i kardu pule ngala ngala thathpirr punni-
nadha. 2 I murrinh pamamna, "Ya. Nhinhi-
ka nangkal thangunu murrinh mampa kardu
thurdanpunthethith thurran kardu kanhi-yu?
Kardu pule ngala ngarra nimin wurdannhithuk
da kanhi-yu?" Parrantharrpu kardu nhini kathu-
yu.
3 "Ngay-ka murrinh deyida ngananthar-
rpunu," Jesus kathu-yu mampirra. 4 "Nukunu
John the Baptist nganaka kardu pana ngarra
kardu daninluluwewudha wurrini kura-re-
ya? Yu nukunu da nangkal nimin thathpirr
wurdanthuk-yu? Yile neki thangunu kama i
kardu thangunu kama-ya? Ngarra nimin-yu?
Murrinh mani numanganu."

5 Bere kardu nugarn nhini-ka puddanad-
harlurldha pi murrinh mange pigunu ngatha.
“Murrinh kanhi ngatha pumananuneme Yile
neki wurdanthuk nukunu John-yu, nhini
nukunu Jesus-ka murrinh manhenemenu
warda, ‘Mu thangku-dha murrinh mere
numenabaththaneme-yu ngarra nukunu John
the Baptist-yu?’ 6 I ngana deyida murrinh
kanhi ngatha pumananuneme kardu thangunu-
wa nukunu John the Baptist wurdanthuk-yu
nhini kardu wurnangat kanhi-ka thu palyirr
pubanhiwelerrnu-warda-neme nhini kardu-ka
pamam pumpan Yile neki wurdanthuk nukunu
John the Baptist-yu.” Murrinh nginipunh
nhini mani puddanadharlurldha pi-yu mange
pigunu ngatha-yu mu kardu-ka murrinh
pumenadalladalladha-wa-neme pe murrinh
pumenadhaneme-yu.
7 “Yaa,” pumamna. “Nganki-ka mere the
ngumabath nangkal nimin wurdanthuk nukunu
John the Baptist-yu.” 8 Mu Jesus kathu-ka
mampirra, “Yu, bere-ya. Nhini-ka ngay-ka mere
deyida manarra nukun nhini-yu nangkal ngay
wurdanngithuk-yu i mange kanhi-nu ngamam
ngurran-yu.”

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Murrinh Ngarra Kardu Wiyenpun Ngarra Mi Kadin Pirapedha Pardi

Matthew 21.33-46; 22.15-22; Mark 12.1-17

9 Bere nhini thangunu Jesus-ka murrinh
warda mampirra ngarra kardu murrinh
yibimkamnum-ya. “Yu bere, kardu pule ngala

mi grape bebirrbirrdha wurrini ngarra mi kadin nukunu. Bere nhini thangunu-ka kardu ngamere pirrimpirrukayneme mi ngarra kadin nukunu piranapenemenu parne. I murrinh mampirruneme, ‘Nga peneme. Mi ngarra grape-te thungku pebaynu-ka numuberartalnemenu i mi warda numangayerryerrnuneme nhini-yu.’ Bere nhini thangunu-ka kardu pule nhini-ka kanampart nungardurr warda mi kadin nhini-yu i da ngamengka-nu warda wangu nadha dini i da pirdithme da matha kardidha pangu-yu.

10 “Bere da nakurl-te ngarra mi grape nhini-re demmay-ka kardu pule nhini-ka wurdan-thuk kardu nugarn numi mi pumanayerrne-menu kardu pangu ngarra mi kadin nukunu piranapedhaneme parde. Mu peneme nhini-ka pumangankartaneme i punnebatthaneme parde kardu nhini ngarra kardu pule wurdanthuk-ka i puddankathukneme pangu deyida wangu i mi-ka grape-ka mami-wa nayeymadha dini.

11 “Bere nhini thangunu-ka kardu pule nhini-ka kardu numi deyida kathu wurdanthuk mi grape deyida-nu pumanayerrnemenu. Mu pen-eme nhini kathu-ka punnebatthaneme parde i mange wirritmarnti pardenadhaneme kardu nhini-yu i puddankathuk-deyida-neme pangu wangu i mi-ka mami-wa nayeymadha dini. 12 I nhini thangunu-ka kardu nugarn numi deyida kathu wurdanthuk mi grape deyida-nu pumanayerrnemenu. Mu peneme nhini kathu-ka yidingurr ngala parramnamutneme i pun-nungamkakuneme ngarra mi kadin thangunu kathu.

13 “ ‘Ngarra ngamanu warda ngay-yu?’ Kardu
pule nhini memnu mange nukunu. ‘Aa, the
nganthin warda. Wakal nugarn ngay pangu
ngurduthuknu. Nukunu-ka marda thathpirr
manganart ngurran i nhini kama murlmurl
penanuneme-yu i mi panamutnuneme-yu.’

“Bere kardu pule nhini-ka wurdanpirruthuk-
warda-neme wakal nukunu ngarra peneme
nhini-nu-yu. 14 Mu peneme nhini ngarra
nukunu-re pubamkangkarduneme-ka murrinh
pumemnungkuneme mange peneme, ‘Nga, nhini
da kunungam kem wakal nukunu thathpirr
kardu pule-yu. Ngarra yile nukunu-re pupupnu-
ka nukunu warda mi kadin kanhi-yu martnu
i mabathnu pi-yu. Mu nga, ka. Purru-wa-
neme i thu pubatnemenu pangu da i nekineme
warda mi kadin kanhi-yu pumartnemenu-yu
i pumabathnemenu pi-yu.’ 15 Bere puman-
gankartaneme wakal nukunu kardu pule nhini-
yu i punnungamkakuneme pangu wangu outside
ngarra mi kadin-yu i thu pumpankabatneme i
puddankarinumi-warda-neme nhini-yu.

“Nga. Ngarra mana warda mange nhini-
yu marrunemenu kardu pule ngala-yu ngarra
kardu peneme pana ngarra wakal nukunu thu
pumpankabatneme-yu?” Jesus kathu-yu mam-
pirra. 16 “Yu, kardu pule-ka purdiwurlnu i thu
punkuthuknu-warda-neme i purdunkurinumin-
uminemenu warda peneme nhini-yu. I kardu
ngamere deyida pirrarrukaynuneme mi ngarra
kadin nukunu piranapenemenu parne-yu.”

Bere kardu-ka pubimnayepup murrinh nhini-
yu i pumamna warda, “Awu wurda, mange mere

nginipunh nhini mani.”

17 Bere Jesus-ka bampunkardu ngarra kardu
i mampirra warda, “Nga. Thangku murrinh
kanhi-nu-yu? Kanhi-ka murrinh thathpi pule
ngala Kangkarlmawu nukunu parrarntilil da
murntak warra-yu. ‘Kardu nugarn pana ngarra
thelput pubengkardadha punni nanhthi palyirr-
te nanhthi palyirr numi punnungamku nhini-
ka nanhthi wiye mana-wa pamam. Mu marra
kanhi nanhthi palyirr ngala nhini-ka tetemam
warda pirrim ngarra thelput nhini-yu. I da
thelput nhini-ka yuthpan warda pirrim nanhthi
palyirr nhini thangunu-yu. I Yile neki banpak
nanhthi palyirr nhini-yu.’ 18 Nga.” Jesus
kathu-yu mampirra deyida. “Kardu nangkal
ngatha bamengkatnu ngarra palyirr nhini-ka
nukunu nhini-ka buydhanmertal-wa nhini-yu. I
nanhthi palyirr nhini ngatha kaniyegarl ngarra
kardu nhini-ka bamerl da matha nhini-yu,” Jesus
kathu-yu mampirra.

19 Bere ku yilarn ngala ngala thathpirr i
kardu pana ngarra murrinh law Jews pigunu
puddininthethiththa punni-ka pumanganmarta
murrinh nhini-yu ngarra kardu pule ngala
i mi kadin nukunu murrinh ngarra Jesus
wurdampirrayith-yu. I nhini-ka parramnarithi
warda i pumertadha-wa. Mu kardu-ka perrem-
punmanham kardu wurnangat i nhini-ka par-
nampart warda Jesus-yu i puy punnidha pangu
warda wangu.

Kardu Parrantharrpu Kangkarlmawu Mange Yuthpan-nu Ku Mani Panamutmutnu Puru Ngarra

Nukunu Caesar

20 Bere kardu peneme pana ngarra Jesus
wurdanpunkuyithneme-ka bere matha wangu
pirangkadhaneme parde ngarra Jesus. I
puddanpunkuthukneme kardu wiyenpun
ngamere Jesus-nu pumapulangaynuneme. I
kardu nhini-ka murrinh thathpi peneme-re
perrenakthuktha-mana-wa-neme ngarra Jesus
murrinh merdarrithaktha ngarra kardu pule
ngala wangu-ya i nhini-ka ku soldier ngarra
nukunu pumartanemenu-yu.

21 Bere kardu nhini-ka pumamnaneme ngarra
Jesus, "Ya pule. Ngankuneme-ka the-wa ngan-
thinnhineme murrinh thathpirr-wa thurdan-
pirrayith thurran-yu ngarra kardu wurnangat
warda ngatha i kardu pule ngala ngala wanku.
I nhinhi-ka da mange ngarra Yile neki mur-
rinh thathpirr thurdanpunthethith thurran. Mu
ngarra-re murrinh law nekineme pirrim-yu?
22 Mange-ka yuthpan ku mani-yu nganamut-
mut nguru ngarra kardu pule ngala-yu ngarra
ku Government-yu nukunu Caesar-yu? Mange
nhini-ka yuthpan kama i mange wiye kama?"
Parramkadharrpuneme.

23 Mu nukunu Jesus-ka the menkuma-
baththaneme dini murrinh pangu pumenad-
haneme pe-yu murrinh perrenakthuktha-mana-
wa-neme i murrinh merdarrithaktha mana-wa
ngarra pule ngala Caesar. 24 Nhini-ka Jesus
kathu-ka mampirruneme, "Ku mani silver mani
kathu nangamutneme. Nangkal pelpith kanhi
ngarra nanhthi mani silver kanhi-yu?" Jesus
kathu-yu dampunkudharrpuneme. "I nangkal

murrinh nukunu yibim-yu?” “Pana-ka pelpith nukunu kardu pule ngala ngarra ku Government nukunu-wa Caesar. I murrinh nukunu deyida wanku kabim pana-yu,” pumamnaneme.

25 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Ku mani kanhi ku nukunu ngatha Caesar-ka nhini-ka nuddunangkarl pangu deyida wangu ngarra Caesar. I nanhthi pana deyida ngarra Yile neki nukunu-ka nhini-ka nuddunangkarlnu pangu deyida wangu ngarra nukunu.”

26 Bere kardu nhini-ka mere perrenakthukthaneme murrinh thathpi peneme-re i ngarra kardu wurnangat-te pangu da pidha. Mu kardu-ka pumemnamardat-warda-neme ngarra murrinh Kangkarlmawu mampirruneme-yu i kardu manangka murrinh pedhaneme pangu-yu.

Kangkarlmawu Wurdampirrayith Kardu Ngarra Punniwuwuptha-ka Puddingkarlbirl-deyida-nu

Matthew 22.23-33; Mark 12.18-27

27 Bere nhini thangunu kardu ngamere kardu nan-ya Sadducees punninadha ngarra Jesus. Kardu nhini-ka murrinh puddininthethiththa punni-ka kardu ngarra punniwuwuptha-ka mere deyida nginipunh puddingkarlbirlnu nhini-yu.

28 Bere kardu nhini kardu Sadducees-ka murrinh warda pumamna ngarra Jesus murrinh perrunathuktha mana-wa, “Ya pule. Kanhi-wa murrinh law ngarra nukunu Moses dannherililneme da murntak warra-yu, ‘Kardu nugarn ngatha kupup-ka i palngun nukunu kanampart

i kardu manangka wakal da ngatha, nhini-
ka ngathan nukunu kathu warda mabert i
benginthalet kardu palngun nhini-yu i nukunu-
ka kardu wakal yingammapup warda kardu
palngun nhini-yu ngathan nukunu nukun-yu.’ ”
Nhini-wa murrinh law Moses darntilil-yu.
29 I kardu nhini-ka murrinh deyida pumamna
ngarra Jesus, “Nga. Murrinh kanhi nguddim-
payithnu. Kardu-ka 7-wa ngathan ngathan-
yu. I bere ngathan kumparra warra ngadha
manganmert i bemnginthalet kardu palngun-
yu. I kardinginthadha i yibimpup kardu nu-
garn nhini i manangka wakal. 30 I nhini
thangunu-ka kardu ngathan numi deyida man-
ganmert i bemnginthalet kardu palngun nhini-
yu, kardinginthadha i yibimpup deyida kardu
ngathan nhini i manangka wakal da ngatha.
31 Nhini thangunu-ka kardu ngathan numi
deyida manganmert i bemnginthalet kardu pal-
ngun nhini-yu, kardinginthadha i yibimpup
deyida kardu ngathan nhini-yu i manangka
wakal da ngatha. I mange-ka nginipunh nhini
mani-wa pumedha punni-yu ngathan ngathan
ngamere nhini-yu i wakal-ka manangka wakal
da matha. 32 Bere nhini thangunu ngarra
pirriniwuwuptha-ka kardu palngun nhini deyida
wanku yibimpup.” Nhini-wa murrinh Jesus
puddamnayith-yu.
33 I pumamna deyida, “Mu nga pule. Da
nakurlnu da ngala ngarra nhini-re kardu ngarra
wurnangat-te puddingkarlbirlnu-ka kardu
ngathan ngarra nimin nangkun nigunu thathpirr
warda-yu kardu palngun nhini pingenu-yu da

nhini-re-yu? Nhini nigunu-ka nangkun nigunu-
ka 7-wa menkadhuktha kardi-yu da ngarra
putek kanhi-yu," parrantharrpu.
34 Mu Jesus kathu-ka mampirra, "Kardu wur-
nangat pana ngarra birnu parnam-ka nugarn i
palngun pubemlet pumpan. 35 Mu nga. Kardu
pathanpun pana ngarra Yile neki da nakurlnu
purdunkarlbirlnu-ka kardu nhini-ka nugarn i
palngun mere ngarra deyida benginthalet da
ngarra nhini-re-yu, wurda. I kardu mere
nangkal deyida bayenu kardu palngun i nu-
garn da nhini-re-yu. 36 Mu kardu nhini-ka
puyemanu puru ku nginipunh angel mani-ya i
mere deyida puyuwuwupnu. Kardu nhini-ka
kardu ngarra Yile neki nukunu nhini nukunu-ka
purdunkarlbirlnu-yu.
37 "I ngana deyida nukunu Moses wur-
danayiththa wurrini da murntak warra-yu
murrinh ngarra kardu puddingkarlbirl-deyida-
nu. Nukunu wurdanayiththa wurrini nganaka
ngarra thay nhini puniwemaththa pirri. I kanhi-
wa mam murrinh-yu, 'Yile neki-ka ku Pule
ngala thathpirr. I nukunu-ka ku Pule dimpir-
runeme kardu ngalantharr murntak kardu nan
Abraham, Isaac i nukunu nan Jacob.' Nhini-
wa murrinh mam Moses-yu. 38 I ngarra mur-
rinh nhini-re mam Moses-ka kardu ngalantharr
murntak nhini-ka pirrinewuwuptha-wardarra-
neme nhini-yu, mu kardu-ka birnu da ngatha
thathpirr da nhini-re-yu i Yile neki-ka ku Pule
da ngatha dimpirruneme ngarra peneme nhini-
yu. Yile neki-ka ku Pule dimpirra ngarra
kardu wurnangat warda ngatha kardu ngarra

birnu da matha parnam ngarra puddamkabirl-
ya. Nukunu-ka mere Pule ngala ngarra kardu
punniwuwuptha-yu, wurda." Jesus kathu-yu
mampirra.
39 Bere kardu nugarn pana ngarra murrinh
law Moses nukunu puddinithethiththa punni-ka
pumamna warda ngarra Jesus, "Pule, murrinh
pana ngarra nampirruneme-ka murrinh patha
da matha." 40 Bere nhini thangunu kardu-
ka perremmanham warda murrinh deyida-nu
perradharrpudha-yu nukunu Jesus-yu.

Jesus Wurdamnuyith Murrinh Mange Nukunu Ngatha i Murrinh Ngarra King David Wanku
Matthew 22.41-46; Mark 12.35-37

41 Bere Jesus-ka murrinh numi deyida mam-
pirra, "Nga. Kardu ngamere pamam pumpan-
ka murrinh kanhi, 'Nukunu Christ-ka kardu
darntethbath ngarra nukunu ngalantharr murn-
tak thangunu King David-ya.' Nhini-wa pa-
mam pumpan-yu. Mu thangku-nu murrinh
nhini-yu pamam pumpan-yu?" Jesus kathu-
yu dampuntharrpu. 42 "Nga. Da murntak
warra nukunu David darntilil murrinh thathpi
Yile neki nukunu. I murrinh nhini-ka kanhi-
wa, 'Yile neki murrinh mamna ngarra ku pule
ngay.' I murrinh-ka kanhi-wa, 'Nhinhi-ka kanhi-
re thinu ngarra ngay batbat-te i kardu pule
ngala deyida wanku thinu-yu. 43 I kardu pana
ngarra mere marda kumanhert kuru nhini ngay-
ka mankunungingkinu i ngay-ka bunhipaknu ku
pule ngala warda thirranu ngarra kardu nhini-
yu.' Nhini-wa murrinh David darntilil-yu."

44 I Jesus kathu-ka mampirra deyida, “Nukunu
King David-ka ‘Pule’ menadha wurrini kardu
Christ-yu. Mu ngarra-re nukunu Christ-yu kardu
darntethbath ngarra David thangunu-yu?” Mur-
rinh Jesus kathu-yu dampunkudharrpuneme.

*Jesus Mampunkumardawerrneme Ngarra Pu-
langay Nukunu Kardu Pana-nu Ngarra Murrinh
Law Puddininthethiththa Purni*

*Matthew 23.1-36; Mark 12.38-40; Luke 11.37-
54*

45 Bere ngarra kardu terert-te pubi-
nanayepuptha pirrini ngarra Jesus, nukunu-
ka mampirruneme ngarra pulangay
nukunu, 46 “Nga peneme. Thawath wangu
nunnurraneme kardu nugarn pana ngarra
murrinh law puddanpunthethith pumpan-
yu. Kardu nhini-ka marda pumangannanart
pumpan kardu pule ngala da matha
nubankardunu i nantiparlnu nuru i ‘Pule’
numarranu nuru. I nhini weyida nanhthi kaligu
pangkuy nanhthi patha pubardurdi pumpan
i pumpannilili pana ngangka-re ngarra kardu
wurnangat pirrimkadhuk-ya. I ngana deyida
ngarra da church mana parnardi-ka nhini-ka
ngarra da chair patha da matha ngarra kardu
pule ngala ngala nukun parnapup-ya. I ngana
deyida ngarra kardu wurnangat-te puyemperr
pirrim mi dhepdhep-nu-ka nhini-ka le-wa
parnam ngarra da chair patha deyida parnawup
ngarra kardu pule ngala ngala nukunu-ya.
Nhini-wa mange-yu le pumpan-yu.

47 “I ngana deyida kardu nhini-ka mere ki-
ranpe karni kardu palngun mekmunurr. Mu

nanhthi purrkpurrk i ku mani pigunu parnam-
punmatkut parnam. I ngana deyida pumem-
nurart pumpan nginipunh kardu patha mani,
nhini-ka murrinh pirdithme parnamnangerren
ngarra Yile neki. Nhini-wa mange-yu kardu
nhini le parnamkaneme-yu. Mu Yile neki-ka
mere marda manart kurru mange pana ngarra
pumenthart pumpan da ngarra mange nukunu
parrarntiwak mana pumpan-yu, nhini-ka da
nakurl-te purdunkartelnu thathpirr kardu nhini-
yu." Jesus kathu-yu mampirruneme.

21

*Kardu Palngun Mekmunurr Ku Mani Kunung-
ingki Kanammardawu Ngarra Nanhthi Box*
Mark 12.41-44

1 Bere Jesus-ka dinidha ngarra murrinh church
ngala nhini manta ngangka da ngarra nanhthi
box ngarra kardu ku mani pubunimardardur-
didha pi Yile neki nukunu. Bere kangkarl
mamka i bampunkardu kardu pana wunku ku
mani ngala wanku pubunimardardurdidha pi
ku mani-yu ngarra nanhthi box nhini-yu. 2 I
bamkardu deyida kardu palngun mekmunurr
warda kathu wurrinidha wunku ku mani ku-
nungingki wanku. I nigunu-ka kanammardawu
ku five cent perrkenku ngarra nanhthi box nhini-
yu.

3 Bere nhini thangunu-ka Jesus mampir-
runeme ngarra pulangay nukunu, "Nga pen-
eme. Kanhi-ka murrinh thathpirr-wa manar-
runemenu kanhi-yu. Kardu mekmunurr kurran

pangu ku mani ngala thathpirr kanammardawu-
yu ngarra nanhthi box pana-yu, ku-ka dim-
punpewal ngarra kardu ngamere-yu. 4 Mu
kardu pangu kibim-ka ku mani ngarra pumarn-
timut thangunu pimardathpuththa-yu, mu kardu
palngun mekmunurr pangu-ka nanhthi pangu
banmardardi nanhthi-ka nanhthi bere matha
mebaththa kardi-yu, i nhini-ka nanhthi-ka man-
anhthi warda mi-nu-yu," Jesus kathu-yu mam-
pirruneme.

Jesus Wurdamyith Kardu Puyimpurrnu Puru Da Church Ngala Kardu Jews Pigunu
Matthew 24.1-2; Mark 13.1-2

5 Bere Jesus i pulangay nukunu-ka da ngarra
outside pedhaneme da church ngala nhini kardu
Jews pigunu i pulangay nukunu-ka mange pen-
eme da matha pumemnungkuneme, "Nga. Da
church ngala kanhi-ka da-ka patha-wa nawa?
Kardu-ka pubuniwakpaktha punni nanhthi pa-
lyirr lelunh nawa? I kardu ngamere deyida
wanku nanhthi patha patha parrammut da
thelput ngala kanhi-nu Yile neki nukunu." Mu
Jesus kathu-ka mampirruneme, 6 "Nga. Da
church ngala kanhi ngarra nubamkangkar-
duneme nirrimka-ka da nakurl-nu-wa kardu-re
thu kuy puyimpurrnu puru palyirr terert kanhi-
yu. I nanhthi palyirr ngala ngala kanhi-ka da
pana ngangka-re buymardarrurrnu purru."

Kardu Ngarra Yile Neki Nukunu Da Tetemanthay Pubardurtnu
Matthew 24.3-14; Mark 13.3-13

7 Bere pulangay Jesus nukunu-ka pumam-
naneme, “Ya pule. Minthire kardu thu
kuy puyimpurrnu puru-yu da church ngala
kanhi-yu? I ngarra-re-wa kardu ngankuneme
the ngumabathnuneme-yu da ngarra manta
warda da nhini-re puyimpurrnu puru-yu? I
ngana deyida ngarra-re the ngumabathnuneme-
yu da putek kanhi panirikerdeknu-yu i minthire
nhinhi thurdiwurlnu kathu-yu?” Parramkadhar-
rpuneme.

8 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, “Nga
peneme. Nankuneme-ka thawath wangu nane-
menu karda pana ngarra murrinh thirrukduk
panarrayirrarartnu-yu. Nga, kardu nugarn wur-
nangat warda kathu purunu nhini-yu i mur-
rinh panarrayirrarartnu parni nginipunh mur-
rinh kanhi mani-ya pumanarranu-ya, ‘Ngay-ka
Christ-wa. I Yile neki wurdanngithuk ngay-yu.
Da putek kanhi-ka da manta warda panirik-
erdeknu i ngay da matha mananthibirnunu-yu.’
Mu mere nubirrayepup nukun kardu nhini-yu i
mere nukun narntiwak nuru.

9 “I nanki-ka nuyurrayepupnu kardu wurnan-
gat thu kuy ngala puyithuknu puru thu kuy
terert da matha. Mu nanki-ka mere nenham
nukun da nhini-re-yu mange-ka nginipunh nhini
mani-wa piyemanu puru-yu. Mu da putek kanhi-
ka mere da ngatha panirikerdeknu da nhini-re-
yu. 10 Kardu wurnangat warda pumethanu puru
da ngamengka da numi numi deyida wangu. I
kardu pule ngala ngala i kardu ngarra peneme
ngatha pumethanu puru-ya. 11 I da putek-ka
purrurangkaltangkalnu da pana-re-ya. I kardu

wurnangat-ka mi dhepdhep-ka mami parninu
i matharr ngala parninu. I nubangkardunu
nanhthi punkarlparlnu da kangkarl kathu-yu
pamanu purru i kardu-ka punkawerrnu warda
pani ngala da matha.
12 “Mu nga. Da marra-re warra ngadha-
ka kardu-ka purunanngawurtnu i da tete-
manthay da matha panarramutnu nhini-ka
ngay thangunu weyida narramngiriwak numpan
nhini-yu. I kardu-ka pumananbertinu puru
ngarra murrinh court wangu ngarra murrinh
church-ya i pubunannurdinu ngarra jail. I
ngana deyida kumparra pangu warra pubunan-
paknu ngarra kardu pule ngala ngala nhini-
ka ngay thangunu weyida marda numangan-
ngert numpan. 13 I da nhini-nu-re-ka mur-
rinh nuddurrayithnu ngarra murrinh ngay-yu
murrinh ngarra mange patha patha menar-
radha ngurrini-yu. 14 Mu mere numenumar-
dawerr nukun murrinh numarranu-yu ngarra
kardu pule ngala ngala wangu-yu. 15 Mu ngay-
ka murrinh nganarramutnu murrinh thathpi
mukmuk ngarra kardu pule ngala ngala nhini-
nu numarranu-yu. I nanki-ka murrinh nu-
munwilnu ngarra kardu nhini-yu, i kardu-ka
mere ngarra pananthartnu ngarra nanki-yu.
16 “I kardu darrikardu nanki ngatha yida
pubunanpaknu kumparra pangu warra ngarra
kardu pule ngala ngala nhini-yu. Kardu
yileyile i kalekale i kardu ngathan i pulangay
wanku paninanpirrnu. I kardu pule ngala
ngala nhini-ka thu warda punanthuknu-yu
puddunantinuminuminu-yu kardu ngamere

da matha nanki. 17 Yu, kardu darrikardu
nanki i kardu wurnangat deyida wanku mere
marda pumananartnu-yu nhini-ka ngarra
ngay thangunu weyida marda numanganngert
numpan nhini-yu. 18 Mu kardu mere nenham
nukun nhini-ka Yile ngay-ka bere matha wangu
manannarnanu purru nhini-yu. 19 Mu kardu
lurruth da matha nurunu i ngarra ngay da
matha nuddungayemitnu nuru i nhini-ka kardu
bere matha wangu birnu narninu da kangkarl
wangu-yu."

Kardu Murlakpun Pubunmapeknu Puru Da Jerusalem

Matthew 24.15-21; Mark 13.14-19

20 "I nga." Jesus kathu-yu mampirru-deyida-
neme. "Ngarra nanki-re nubankardunu kardu
murlakpun pawegatnu da Jerusalem-ka, nhini
nanki-ka the warda numabathnu da-ka manta
warda ngarra kardu pangu pantikerdeknu-
yu i thelput wanku pubunmapeknu puru-yu.
21 I da nhini-nu-re-ka nanki ngarra da Judea
narnam-ka pirtpirt da matha nunnuwinhartnu
ngarra da palyirr da ngathparr wangu-yu. I
kardu ngamere nanki deyida wanku ngarra da
Jerusalem narnam-ka nunnuwinhart-deyida-nu
i pangu da narninu ngadha ngarra da palyirr.
I nanki ngarra da puth narnam-ka mere nuru
nukun da ngarra Jerusalem wangu-yu.

22 "Da nhini-re-ka da wiye nimin pirranu-
ya kardu Jews nukunu-yu. Nhini kardu-ka
parnampart warda Yile ngay i nhini-ka kardu
wurnangat nimin-ya puruwuwupnu i nhini-ka

murrinh thathpi ngarra Yile ngay nukunu da murntak warra parrarntilil-ka murrinh thathpirr warda pirranu da nhini-re-nu-yu. 23 I da nhini-re-ka da-ka tetemanthay-wa pubardurtnu kardu palngun-yu kardu ngarra putput purunu-yu i kardu palngun pana ngarra kardu mamay punthaygurduknu puru ngapurlu. Palngun thingarru. I kardu wurnangat warda ngatha ngarra da putek kanhi-ka panmardathinnu ngala da matha da nhini-re-yu. I da-ka tetemanthay nimin-ya pubardurtnu kardu Jews wurnangat warda ngatha-nu.

24 "I kardu murlakpun nhini-ka kardu wurnangat nimin-ya punthuknu i pantikerdeknu thu sword-te. I kardu wurnangat ngamere-ka pumanbertinu puru da ngamengka wangu i pubunnurdinu puru ngarra jail-yu. I kardu murlakpun nhini kardu mere Jews-ya ngarra Jerusalem da ngatha parninu i ngarra Yile ngay da mana murrinh marranu 'Nurunu warda.' "

Jesus Purdiwurl-deyida-nu Kathu Da Ngarra Putek Ngala Kanhi

Matthew 24.29-35; Mark 13.24-31

25-26 "I nga." Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. "Ngay-ka ngurdiwurl-deyida-nu kathu ngarra da putek ngala kanhi. Mu da marra-re-ka nanhthi ngunga, merrk i pilinh-ka mere kirra nukun nginipunh marra kanhi mani karrim kanhi. Mu nanhthi-ka pirangkaltangkalnu warda nhini-yu. I da pangu ngarra nanhthi lalingkin-ka nanhthi ngurntinh ngala ngala pimerrmerrnu. I kardu wurnangat nimin-ya da

pana ngangka-re punkawerrnu pani ngala da matha i pubuywathnu puru i manmerlmerlnu i penhamnu ngala da matha. I kardu mere the pumabathnu puru kardu punkarithpurrnu warda nhini-yu.

27 "I da nhini thangunu kardu-ka pubang-ingkardunu ngay kardu darrikardu nanki thath-pirr ngurrunu kathu ngarra kalakkalak ngur-rurdarrirdurdinu kathu. I pubangingkardunu kardu Pule ngala thathpirr warda ngurrunu nhini-yu wunku nanhthi lurruth ngala i ngay da matha warda pangirlarrangnu purru-yu. 28 Mu nga. Ngarra nanki-re nubangkardunu da terert nhini pamanu purru-ka nhini-ka kangkarl nu-mangkanu i ngay-nu manankulkulnu pi ngur-runu kathu-yu. I ngana deyida da-ka manta warda ngarra Yile ngay mananthibirnunu-yu da ngarra nhini thangunu-yu."

29 Bere Jesus-ka murrinh warda wurdampirrayithneme murrinh yibimkamnum-ya i mampirruneme, "Nanki-ka the mana nanthin nawa da ngarra mange ngarra thay wangu-yu. 30 Nanhthi marlanpakpak ngarra thay pangarntuy warda-ka nhini-ka the numabath da thangku-ka manta warda nhini-yu, nawa? 31 I mange nginipunh nhini deyida mani-ya ngarra nanki-re nubangkardunu nanhthi kangkarl nhini pamanu purru-ka nhini-ka the numabathnu da-ka manta warda ngay ngurdiwurlnu da putek ngala kanhi-yu i Yile ngay-ka ku Pule ngala thathpirr warda pinu nhini-yu.

32 “Nga, murrinh thathpirr kanhi-yu. Thu
kuy ngala nhini i da terert nhini ngarra ngay
ngurdininarruyiththaneme ngini-ka da nhini-ka
panarraruynu ngarra kardu wurnangat kanhi-re
kardu birnu da ngatha numpan-yu. 33 Da putek
ngala kanhi-yu nanhthi ngunga, merrk i pilinh-
ka nanhthi mananhthi-nu warda i manangka
da-nu warda panirikerdek-da-nu matha. Mu
murrinh thathpi ngarra ngay-ka mere ngarra
nukun kanirikerdek, wurda.

34 “Nanki-ka mere the numabath ngarra ngay
deyida kathu ngurdiwurlnu-yu nhini-ka ngay-
nu da matha manankulkulnu pi-yu. I thawath
wangu nurunu i mere nukun numenumar-
dawerrnu nanhthi purrpurrk-nu-yu ku mani-
nu-yu i mere nurumurrk bere matha wangu
mi dhepdhep terert-yu i mere nurugurdugur-
duk bere matha wangu kura murlak-yu. Mu
mange nginipunh nhini mani niyemanu nuru-
ka nhini-ka nuyungiyekumnu warda nhini-yu i
mere nukun warda manankulkul kani ngarra
ngay-re ngurrunu kathu-yu. I ngarra ngay-
re ngurrunu kathu-ka nhini-ka nubengingka-
batnu warda nhini-yu. 35 I ngarra ngay-re
ngurrunu kathu da ngarra putek ngala kanhi-
ka kardu wurnangat warda ngatha pubang-
ingkardunu. 36 Nhini nanki-ka niranginikatnu i
nuyungabirlbirlnu i manankulkulnu pi ngay-nu-
yu. Mu Yile ngay nadharrpunu mananlurruthnu
ngarra da tetemanthay nhini-nu-yu i nadharrpu
deyida-nu manannarnanu pi-yu i nhini nanki-
ka nuyunu marda ngala warda ngarra ngay
kardu darrikardu nanki thathpirr ngarra ngay-

re ngurdiwurl-deyida-nu kathu-yu.”

37 Bere Jesus-ka kardu bere matha wangu
wurdininthethiththa kardi kardu wurnangat-yu
ngarra da church ngala kardu Jews pigunu-yu. I
da thipinhi mana-ka nukunu-ka pirriwat ngarra
da palyirr nhini nan Olive i kardirrit da pangu-
yu. 38 I da thipinhire puningkapurl-ka kardu
puyenawerr punni ngarra da church nhini-yu
murrinh pubinayepupnu murrinh thathpi Jesus
nukunu-yu.

22

Kardu Nugarn Ngamere Murrinh Pumedha Punni Ngarra-re Kangkarlmawu Thu Pubatnu-yu

Matthew 26.1-5,14,16; Mark 14.1-2,10-11; John 11.45-53

1 Bere kardu Jews-ka pubenangkardurdu
punni da Jerusalem pangu-yu da thangku terert-
yu. I mi-ka pulleth mi lawam werlpen. I da-
ka nhini murrinh-ka da nan-wa Passover. Bere
da-ka da nhini-wa i kardu wurnangat nimin-
ya pubemkardurdu warda da Passover-nu-ya.
Bere da-ka manta warda mange ngarra punniret
warda-yu da Passover nhini-nu-yu.

2 Bere da nhini-re-ka ku yilarn ngala ngala i
kardu nugarn pana ngarra murrinh law kardu
Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka mur-
rinh dederrk-te puddanayiththa punni ngarra-
re nukunu Jesus pumartanu-yu i thu pubatnu
i puddurinuminu-yu. Mu kardu nugarn nhini-
ka perrempunmanham kardu wurnangat pana

ngarra murrinh thathpi Jesus nukunu pubinanayewuptha pardi, nhini-ka thu nukun kunthuknu nhini-yu.

Nukunu Judas Wurrirradha Ngarra Ku Yilarn Ngala Ngala Murrinh Dederrk-nu

3 Bere nhini thangunu-ka ku karrath kanamnginirdi nukunu Judas Iscariot kardu pulangay nukunu Jesus kardu 12-ya. 4 I nukunu nhini-ka kanampunkupart-warda-neme i wurrirradha ngarra ku yilarn ngala ngala i kardu nugarn pana ngarra da church ngala pirapedhaneme parde murrinh dederrk-nu marrunemenu ngarra-re nukunu mankumanpinemenuyu Jesus pumartanemenu-yu. 5 Bere murrinh pubimnayepup-thangunu-neme nukunu Judas-ka, peneme-ka le warda pardedhaneme nhini-yu. I pumamnaneme ku mani panamutnuneme.
6 I nukunu Judas-ka le deyida kardidha ku mani panamutnemenu da nakurlnu i nhini nukunu-ka dirrangkadha wurrini da ngarra kardu terert makardu-nu thathpirr ngarra Jesus-yu i nhini-ka pirrarrakaynu warda ku yilarn ngala ngala nhini-yu kardu warda pumartanu Jesus-yu i pumabertinu puru pangu warda wangu.

Kangkarlmawu i Kardu Pulangay Nukunu Pullamkathneme Mi Lawam Werlpen i Ku Ngen

Matthew 26.17-25; Mark 14.12-21; John 13.21-30

7 Bere da ngala nhini da Passover-ka daka pangarntuy warda nhini-yu. I kardu-ka mi lawam werlpen pardimurrktha i ku warda

purninthuktha ku thip-ya ku dhepdhep-nu da
ngarra ngala nhini-nu-yu.

8 Bere Jesus-ka kardu pulangay nukunu kardu
perrkenku Peter i John mampirrukaynintha i
mampirrunintha, “Penintha. Thununinthanu
thi pangu wangu i ku thip i mi dhepdhep
warra numanhewathawathanemenu mi pul-
lathnemenu.” 9 “Ngarra-wa da-yu mi i ku
maninthawathawathanu-yu?” Damninthadhar-
rpu penintha kathu-yu.

10 “Nga.” Jesus kathu-yu mampirrunintha.
“Thununinthanu thi pangu da nan Jerusalem.
I da pangu da kardu nugarn banankumard-
abininthanu nanhthi pot kura patha wanku
piwepupnu purru ngarra pelpith nukunu-yu.
I nhini thangunu-ka thaninthariwaknu thurru
i pangu da mana ngarra thelput panirid-
inu. 11 I murrinh-ka kanhi-wa numananinthanu
kardu ngarra pule ngala thelput nhini nukunu-
yu, ‘Ya. Kardu Pule ngankunintha wurdan-
ngankuthuknintha kanhi-yu. I nukunu-ka mam,
“Ngarra da ngay-yu ngarra da mi ngulathnu mi
Passover-yu wunku pulangay ngay wanku mi
lawam werlpen i ku ngen ngullathnemenu-yu?” ’
12 I nhini thangunu kardu nhini-ka pananku-
mardawithnunintha i panarrungkardanunintha
da nhini-yu ngarra thelput kangkarl nhini-yu.
I nanhthi table i nanhthi chair wanku ngarra
da ngala nhini-yu pingkadhuknu-yu. I nhini da
da-yu ngarra mi naninthawathawathanu-yu mi
lawam werlpen i ku thip ku ngen nekineme-
nu-yu.” Nhini-wa murrinh-yu ngarra Jesus

mampirrunintha-yu i wurdanpunkuthuk-warda-
nintha.
13 Bere penintha nhini-ka pangu warda wangu
naninthadha dini da Jerusalem-nu warda wangu
i ngarra bangamninthardurt da mana i pangam-
naruynintha kardu nugarn nhini-yu i da ngarra
thelput wanku. I murrinh-ka nginipunh nhini da
matha mani ngarra Jesus mampirrunintha-yu. I
pangu da mi warda mamninthawathawatha mi
lawam werlpen i ku ngen-yu.

*Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Mur-
rinh Ngarra Nginipunh i Kumulung Nukunu*
*Matthew 26.26-30; Mark 14.22-26; 1 Corinthi-
ans 11.23-25*
14 Bere da ngunga kanarnum warda nhini-
yu, Jesus i pulangay nukunu ku apostle-ya
parramkaruy-warda-neme ngarra da thelput
nhini-yu i parnamkardi-warda-neme i par-
namkawupneme mi-nu-yu.
15 Bere nukunu Jesus kathu-ka mampir-
runeme, “Nga peneme. Ngay-ka marda merttha
ngurrini mi dhepdhep mi Passover kanhi-ya
pulathnemenu mitmit. I mi kanhi thangunu-ka
kardu thu pungibatnu warda. 16 I nga. Ngarra mi
kanhi-re ngarikerdeknu-ka ngay-ka mere deyida
mi mangini kanhi mani ngulathnu-yu i ngarra
mi marra da mana ngulathnu pangu wangu da
ngarra Yile ngay nukunu, da nhini-nu-re ngarra
Yile ngay ku Pule ngala thathpirr pinu-yu.”
17 Bere nukunu-ka nanhthi kap warda manga-
nart dim kura wine wanku i Yile nukunu darn-
tiparl kura nhini-nu-yu. I mampirru-deyida-
neme, “Nga peneme. Nenumanemenu kura

kanhi i nubagurduknemenu. 18 Mu ngay-ka mere
deyida bagurduknu kura mi kakpa nginipunh
kanhi mani-yu, mu ngarra Yile ngay da mana ku
Pule ngala thathpirr pinu-yu."
19 Bere nhini thangunu-ka mi lawam werlpen
warda manganart dim i Yile nukunu deyida
darntiparl mi nhini-nu-yu i munirrurerrar-
rdhaneme dini i dampirrumutmutneme. I
mampirruneme, "Nga peneme. Mi kanhi-ka
nginipunh ngay-wa. Ngay-ka ngunarrupupne-
menu nankuneme-nu. I mange kanhi-ka da
bere matha wangu nuyemanemenu nuru i nud-
dungiyelerrnemenu nuru ngarra ngay mi kanhi
thangunu ngarra ngamnarrumutneme-yu."
20 Bere ngarra mi thangunu
parramkarikerdekneme-ka Jesus-ka mange
nginipunh nhini da ngatha mani manganart
dim nanhthi kap kura wine wanku. I
mampirru-deyida-neme, "Nga. Kura wine
kanhi-ka kumulung ngay-wa. Kumulung
ngay-ka pinthawunu nankuneme-nu i
ngay-ka ngunarrupupnemenu. Ngay-ka
ngirrananmaputhnu warda da mange wiye
ngarra numammath numpan nhini kumulung
ngay-ka pinthawunu. Yile ngay-ka da murntak
warra mam da mange wiye pirranmaputhnu
ngarra kardu thangunu i manthibirnu purru. I
nhini murrinh-ka murrinh da thathpirr pirranu
ngarra kumulung ngay-re pinthawunu-yu.
21-22 "Nga peneme." Jesus kathu-yu mam-
pirruneme. "Ngay, kardu ngarra darrikardu
nanki thathpirr-ka nginipunh ngay ngenumutnu
i ngupupnu ngarra kardu wiyenpun thangunu

kathu i thu pungibatnu parni. I da nhini-ka mange ngarra Yile ngay marda mangan-ngert dim ngay-nu-yu. Mu nga. Kardu nu-garn pana ngarra paningipartnu i manmanpinu kardu wiyenpun pangu pumangirtanu, nukunu nhini-ka kanhi da matha mi dimmurrk ngarra ngay. Mu da-ka wiye thathpirr-wa nukunu-nu-yu nhini thangunu weyida da mange nhini ngarra manganu purru ngay-yu."

23 Bere nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus-ka murrinh warda perrenedharrpud-haneme pirrine mange peneme ngatha, "Ya. Nangkal nimin parramutnu Jesus-yu ngarra kardu wiyenpun wangu-yu?" Pumenanudhaneme pirrine peneme nhini-yu.

Jesus Wurdamyith Kardu Nangkal Nimin Kardu Pule Ngala Thathpirr Pinu-yu

24 Bere nhini thangunu-ka pulangay nukunu Jesus-ka murrinh mange peneme puddanadhar-lurldhaneme punne kardu nangkal nimin-nu peneme ngatha-yu kardu pule ngala pareth-bathnu ngarra Jesus-yu. 25 Mu Jesus kathu-ka mampirruneme, "Nga peneme. Kardu pule ngala ngala pangu da ngamengka wangu kardu mere Jews-ya kardu nhini-ka kardu da tete-manthay pirrimpirra ngarra kardu wurnan-gat pangu-yu. Mu kardu pule ngala ngala murlakpun nhini-ka murrinh pumungampunwil pumpan kardu ngarra pigunu kardu pule patha patha pumampirra pumpan.

26 "Mu nankuneme-nu-ka mange mere nginipunh nhini mani nanemenu. Mu kardu

nangkal ngatha marda mart kardu pule ngala kardu kumparra purrunu-ya nhini nukunu-ka buynupaknu nginipunh kardu kigay mani i manmanpi warda ngatha kurru kardu-yu.

27 “Murrinh numi kanhi, nga. Kardu nangkal nimin kardu ngala-yu? Kardu pana kama ngarra mi dhepdhep da matha dimmurrk i kardu pana kama ngarra mi mamnabath kathu wurran ngarra kardu pana-nu ngarra mi dimmurrk warra-yu? Kardu pana ngarra mi dimmurrk da matha-ka kardu ngala nawa nhini-yu? Mu ngay-ka nganam ngarra nankuneme-ka man-ankumanpinuneme da matha ngurru.

28 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirru-deyida-neme. “Nankuneme-ka kardu bere matha wangu narnamkaneme ngarra ngay i mere nar-nengipartthaneme ngarra ngay-re da tetemanthay ngatha berdurdurttha ngurrini-yu. 29 Yile ngay-ka da nakurlnu bungipaknu kardu Pule ngala thathpirr nginu. 30 I mange nginipunh nhini mani ngay deyida da nakurlnu bunanku-paknuneme kardu pule-yu da pangu-yu ngarra Yile ngay nukunu i nekineme-ka marda ngala warda pinuneme i mi pimurrknuneme da pangu-yu. Nankuneme-ka kardu pule ngala ngala nerrunemenu kardu ngarra Jews-ya kardu yek 12-ya.”

Kangkarlmawu Wurdampirruyithneme Ngarra Kardu Pulangay Nukunu Parnepart-nuneme

Matthew 26.31-35; Mark 14.27-31; John 13.36-38

31 Bere Jesus-ka murrinh warda
wurdamnayith ngarra Simon Peter, “Nga
Simon,” nukunu kathu-yu mamna Jesus.
“Nukunu ku karrath-ka dantharrpu Yile ngay
nankuneme-nu purdunankudhadhapnemenu
purru i manankurullulnuneme purru da mange
wiye-nu. I Yile ngay kathu-ka wurdannamurl
nukunu-yu. Nukunu ku karrath marda man-
gannankurtneme dim-ka narnengipartnuneme
i numenganthadarrarrnuneme ngarra ngay-
yu mange nginipunh mi wheat mani-ya mi
kamarl thathpirr-ka kanampart warda nanhthi
darripi ngernu-yu. 32 Mu ngay-ka ngantharrpu
Yile ngay, nhinhi-nu kardu manhilurruthnu
i mere thurdubay nukun ngarra ngay-yu
ngarra nukunu-re Satan manhirullulnu-yu. Mu
nhinhi kardu-ka thaningipart-wa-nu ngadha,
mu nhini thangunu-ka thuyngamarriknu
warda thathpirr thurru i murrinh warda
nangabathnu thurru. I da nhini-nu-re-ka nhinhi-
ka nankulurruthnuneme kardu pulangay ngay
warda nhini-yu.”

33 Bere nukunu Peter kathu-ka mamna ngarra
Jesus, “Pule, ngay-ka mere nukun nganinhipart.
Kardu ngatha pubunhirdinu ngarra jail-ka ngay-
ka panirdi-deyida-nu neki-yu. I kardu ngatha
thu punhibatnu puddunhirinuminu, nhini ngay-
ka puddungirinumi-deyida-nu.” 34 “Nga Peter.”
Jesus kathu-yu mamna. “Murrinh kanhi-ka
murrinh thathpirr. Thipinhi marra-ka ngarra ku
rooster mere da ngatha pirrakaynu-ka, nhinhi-ka
kardu narranu murrinh kanhi perrkenkuneme-
yu, ‘Ngay-ka mere the-wa mabath kardu nugarn

pangu-yu.’ ”

35 Bere Jesus-ka mampirru-deyida-
neme ngarra pulangay nukunu, “Nga
peneme. Da murntak warra ngay-ka
ngurdannankuthukneme i murrinh thathpi
ngarra ngay narranenkuyelerrdhaneme
nurni ngarra kardu nawa? I nankuneme-
ka mere numebaththaneme narne ku
mani, nanhthi bag i me sandal ngamere
nawa? Mu nankuneme-ka mi i nanhthi
nunneyeymadhaneme da nhini-re-yu?” Jesus
kathu-yu dampunkudharrpuneme. “Awu
wurda,” peneme kathu-yu pumamnaneme.

36 “Mu nga.” Jesus kathu-yu mampirru-
deyida-neme. “Nanhthi bag i ku mani ngatha
nanthinkaneme nirrim-ka nhini-ka numabath-
nuneme warda nuru nhini-yu. I thu sword
deyida wanku numabathnuneme nuru. Mu
thu sword mathu ngatha-ka nanhthi kawut
thelim niyemanemenu i thu sword warda nu-
martnuneme nhini-yu. 37 Murrinh thathpi
Yile ngay-ka kanhi-wa yibim-yu, ‘Kardu-ka da
mange pumanganu purru ngarra ngay kardu
nginipunh mange pana mani pumampirra
pumpan kardu ngarra wiyenpun ngarra mur-
rinh law pumungantharrath pumpan-yu.’ I mur-
rinh kanhi-ka da nakurlnu murrinh-ka pirra-da-
nu-thathpirr nhini-yu.”

38 Bere pulangay Jesus nukunu-ka pumamna-
warda-neme, “Nga pule. Thu sword perrkenku-
ka kanhi nganthinkaneme ngibimka.” “Yu,
berengunh,” Jesus kathu-yu mampirruneme.

Kangkarlmawu Dininangerrentha Ngarra Yile Nukunu Wangu

Matthew 26.36-46; Mark 14.32-42

39 Bere nhini thangunu Jesus-ka nungardurr
warda da thelput nhini thangunu-yu i nadha dini
da palyirr nan-nu warda wangu Olive mange
ngarra medha ngatha pirriwattha-ya. I kardu
pulangay nukunu deyida wanku parraneriwak-
thaneme pe-yu. 40 Bere ngarra parramkaruy-
re-neme da pangu-ka nukunu Jesus kathu-ka
mampirruneme, "Nga. Nankuneme-ka Yile
ngay nadharrpnuneme manankumanpinuneme
kardu yuthpan da matha nanemenu ngarra
nukunu-re ku karrath manankurullulnuneme-
yu." 41 Bere Jesus-ka wurrinidha pangu wangu
da manta ngangka da ngatha i dempinhipingkarl
i ngarra Yile nukunu warda dininangerrentha.

42 "Yile," mamna. "Kardu-ka pangilututnu
i thu pungibatnu. Nganaka kama-ya marda
nanganart dunthap warda kardu nhini-yu i mere
kangilutut nukun i mere kungibat nukun. Nhini-
wa ngay marda manganart ngem-yu. Mu nhinhi
mange ngatha marda nart kardu thangunu
pangilututnu i thu pungibatnu, nhini-ka ngay-
re marda manganart-yu. Mange ngarra nhinhi
marda nanganart-ka ngay-ka marda deyida
manganart mange nhini-nu-yu."

43 Bere ku angel da kangkarl thangunu kathu
pangamnaruy warda ngarra Jesus i mamlur-
ruth deyida. 44 Mu Jesus-ka dammardathin
ngala thathpirr i puy deyida wangu murrinh
lurruth manganart dininangerrentha ngarra Yile
nukunu wangu. I nginthirrin nukunu-ka ngala

da matha diniyelyeldha ngarra putek wangu
nginipunh nanhthi kumulung mani-ya.
45 Bere murrinh nhini thangunu-ka Jesus-
ka dempirnturt warda i wurdawurl ngarra
pulangay nukunu i bampunkurdurtneme kardu
ngurrnguwarl pirrinengurrkurrkthaneme,
ngurrnguwarl mardathin thangunu
mampunkumerlmerlneme. 46 Bere Jesus-ka
mampunkurdurtneme i mampirruneme, “Nga
peneme. Thangku-dha nirrimkangurrkur-
rkneme pana-yu? Wurr, newirnturturtneme
i Yile ngay warda nadharrpununeme
manankumanpinuneme mere da mange wiye
nukun niyemaneme ngarra nukunu-re ku
karrath manankurullulnuneme-yu.”

Kardu Nugarn Pumangarnta Kangkarlmawu

Matthew 26.47-56; Mark 14.43-50; John 18.3-11

47 Bere ngarra nukunu-re Jesus pirringerren-
da-dha-ngatha-ka kardu nugarn terert kardu
murlakpun-ya parrarntuy warda ngarra manta
Jesus-yu. I nukunu Judas-ka kumparra warra
yunguninkardurrdha tharra. Nukunu nhini-
ka kardu pulangay nukunu Jesus ngadha wur-
rininadha kardu 12-ya da ngarra marra-re-
ya. I nukunu-ka murrinh kanhi-wa mampirra
wardarra kardu murlakpun nhini-yu, “Kardu
pana ngarra ngadhamurrudhungnu-ka nhini-wa
Jesus-yu i numartanu-yu.”
Bere Judas-ka manta warda wurrininadha
ngarra Jesus padhamurrudhungnu ngarra
thamurru nukunu. 48 Mu Jesus kathu-ka mamna,

"Judas, nhinhi-ka thangidhamurrudhungnu
nawa i nhini kardu kibim kanhi-ka
pumangirtanu ngay-yu nawa?"

49 Bere pulangay nukunu Jesus-ka bam-
punkardu kardu murlakpun nhini-ka pumar-
tanu warda Jesus-yu i nhini-ka pumamna-warda-
neme ngarra Jesus-yu, "Pule. Ngankuneme-ka
nguyethuknuneme kardu kanhi-yu thu sword
ngankuneme-re-yu?" 50 I bere kardu numi kardu
ngarra pulangay nukunu Jesus-ka thu sword
nukunu yunganpirt i panthertal ngarra the bat-
bat ngarra kardu pana ngarra wurlk menadha
wurrini ngarra ku yilarn ngala thathpirr. 51 Mu
Jesus kathu-ka mampirruneme ngarra pulangay
nukunu, "Ya peneme, pirda warda thu kuy-yu."
I nhini-ka manthethap kardu nhini the nukunu-
yu i manthewatha patha deyida.

52 Bere kardu terert pangu da pidha ngarra
Jesus-nu pumartanu, kardu-ka ku yilarn ngala
ngala-ya i kardu pule ngala ngala ngamere
ngarra murrinh church thangunu i kardu
ngalantharr ngalantharr deyida wanku. I
bere Jesus kathu-ka mampirra ngarra kardu
nugarn murlakpun nhini-yu, "Ya kardu.
Mange nginipunh kardu darrarartwunka
narnampunngawurt-ka, mange nginipunh nhini
mani numangirtanu-yu, nawa? I nanki-ka
numebaththa nunni thu sword i thu kumukurr
wanku, nawa? 53 Mu ngay-ka da terert da
matha ngirripuptha wunku nanki-yu ngarra
church ngala pangu-yu mu nanki-ka mere
numengirtadha ngadha da nhini-re-yu. Mu
marra kanhi da matha numangirtanu nawa?

Nukunu ku karrath-ka mamnanyit wurran i
nanki-ka ngarra nukunu da matha narrarntiwak
numpan-yu."

Peter Mampirra Ngarra Kardu Nukunu Mere The Mabath Jesus-yu

Matthew 26.57-58,69-75; Mark 14.53-54,66-72; John 18.12-18,25-27

54 Bere kardu nhini-ka pumangarnta warda
Jesus-yu i pumebertidha punni ngarra thelput
ngarra ku yilarn ngala thathpirr nukun.
Bere Peter-ka danintiwaktha wurrini kardu
murlakpun nhini-yu da ngathparr tharrngini
kathu i ngarra thelput nhini da mana. 55 Bere
outside ngarra thelput nhini-ka thungku din-
imumtha i Peter-ka kanawup warda manta
ngarra thungku nhini wunku kardu ngamere
wanku.
56 Bere nhini thangunu-ka kardu mardinh-
puy ngarra ku yilarn ngala thathpirr wurlk
wurrininadha-ka bamkardu warda Peter-yu
danilarrangtha dini thungku thangunu ngarra
kamarl nukunu-yu. Nigunu-ka pankardurr
i dirranganthenh i mampirra kardu ngarra
ngamere pirrinidha pangu, "Ya. Kardu kanhi
kem-ka kardidha ngarra Jesus-wa." 57 Mu
nukunu Peter kathu-ka mamnge, "Awu, ngay-ka
mere the-wa mabath kardu pangu-yu."
58 I kunungingki bata wangu kardu numi
bamkardu Peter-yu i mamna, "Nga. Nhinhi-ka
kardu pulangay nukunu Jesus nawa?" Mu Peter
kathu-ka mamna, "Awu wurda-wa ngay-yu." 59 I
kunungingki deyida wangu kardu numi deyida
mamna ngarra kardu ngamere wangu, "Kardu

kanhi-ka kardu kardidha thathpirr ngarra Jesus.
Ngay-ka ngirranganthawithenh murrinh nger-
ren nukunu ngarra da Kelili thangunu kathu.”
60 Mu Peter kathu-ka mamna, “Murrinh ngarra-
nu nam thirrim pana kathu-yu? Murrinh nhinhi-
ka mere manhimarta murrinh pana kathu nam-
nga thirrim-yu.”

Bere ngarra nukunu-re Peter pirringerrentha-
ka ku rooster-ka pirrimkay warda. 61 Bere
Jesus-ka memnabirl i bamkardu Peter-yu. I
Peter-ka wurdantherr warda murrinh ngarra
Jesus mamna-yu, “Thipinhi marra-ka ngarra ku
rooster mere da ngatha pirrakaynu-ka, nhinhi-ka
kardu narranu murrinh kanhi perrkenkuneme-
yu, ‘Ngay-ka mere the-wa mabath kardu nugarn
pangu-yu.’ ” 62 I nhini thangunu Peter-ka yun-
gawuy warda i du ngala da matha kardikarrktha.

Kardu Punningkalkbelktha Pardi Ngarra Jesus

63 Bere kardu murlakpun nhini ngarra Je-
sus pirangkadha punni-ka punningkalkbelktha
warda pi i thu warda pinawutputtha ngarra
Jesus-yu. 64 I pumpankaral ngarra kamarl
nukunu nanhthi kaligu-re i murrinh pume-
nadha pardi, “Ya. Nangarru-mani-neme nangkal
thu pannhibat-yu? Nhinhi-ka the-wa nabath
kardu ngarra pannhibat-yu, nhinhi namngarra-
ka wakal ngarra Yile neki nukunu-wa,” pume-
nadha pardi. 65 I murrinh pumerdarrithaktha
warda pardi nhini-yu.

Kangkarlmawu Pumebertidha Punni Ngarra Ku Pule Ngala Ngala

Matthew 26.59-66; Mark 14.55-64; John 18.19-24

66 Bere thipinhire nhini pankapurl-ka ku yilarn
ngala ngala i kardu pana ngarra murrinh law
puddininthethiththa punni i kardu ngalantharr
ngalantharr-ka puyemperr warda. I Jesus pume-
bertidha punni i kumparra warra pubanpak
ngarra kardu nhini-yu. 67 I kardu nhini kathu-
ka pumamna, "Nhinhi-ka Christ? Yile neki-
ka wurdannhithuk? Murrinh thathpirr mani
nangarranu." Mu Jesus kathu-ka mampirra,
"Murrinh kanhi ngatha manarranu-ka nhini-ka
mere kama murrinh numangabathnu nhini-yu.
68 I murrinh ngatha ngay nganantharrpunu-ka,
nanki-ka mere warda nangidhartnu nhini-yu.
69 I ngay kardu ngarra kardu darrikardu nanki
thathpirr-ka ngarra Pule ngala Yile ngay nginu
da batbat-te i ku Pule ngala deyida wanku nginu
nhini-yu."

70 Mu kardu nhini kathu-ka pumamna deyida,
"Nhinhi-ka wakal Pule ngala Yile neki nukunu?"
Parrantharrpu. I Jesus kathu-ka mampirra, "Yu,
murrinh namam nirrim nhini da." 71 Bere
kardu nhini-ka pumemnu mange pigunu warda,
"Mampa, bere matha-ya. Nekineme-ka mere
warda nangkal paninhitharrmununeme nhini-
yu. Nekineme-ka berengunh thubinthepup-
warda-neme nukunu mam wakal Pule ngala Yile
neki nukunu-yu."

23

Jesus Pumebertidha Purni Ngarra Kardu Wurdamnintha Pule Ngala Pilate i Hered-nu

Matthew 27.1-2,11-14; Mark 15.1-5; John 18.28-38

1 Bere nhini thangunu-ka kardu nugarn murlakpun nhini-ka perrempirnturt warda i Jesus pumebertidha warda purni ngarra kardu pule ngala nan-nu-ya Pilate. 2 Bere kardu peneme nhini-ka murrinh warda pumamna ngarra Pilate wangu, “Nga. Kardu kanhi karrim-ka da wiye da matha mampunkayi wurran kardu ngarra darrikardu ngankuneme kardu Jews-ya. I ngana deyida kardu mampirra wurran murrinh mere panamutmutnu puru ku mani ku tax-ya ngarra ku pule ngala nan-nu Caesar-ya. I ngana deyida nukunu mam-ka kardu nan-wa Christ i Yile neki kathu wurdanthuk, i ku pule ngala deyida wurran kanhi-yu.” Nhini-wa murrinh parnamnatharrmuneme ngarra nukunu ku pule ngala nan Pilate Jesus-nu-yu.

3 Bere nukunu Pilate kathu-ka mamna ngarra Jesus, “Ya. Nhinhi-ka kardu Pule ngala thurranpirra kardu ngarra Jews-nu-yu?” “Murrinh thathpi nhinhi da matha nam pana-yu,” Jesus kathu-yu mamna.

4 Bere nukunu Pilate kathu-ka mampirruneme ngarra kardu nugarn nhini ngarra Jesus pumebertidhaneme purne-yu i ngarra ku yilarn ngala ngala wanku-yu, “Ya peneme. Kardu kanhi karrim-ka da mere thathpirr merithuktha

ngadha kani, nukunu-ka mere ngadha muy-
parldha murrinh law-yu, nhini ngay-ka mere
ngarra thu ngubat nukun nukunu kanhi karrim-
yu."
5 Mu kardu kathu-ka puy deyida wangu mur-
rinh lurruth pumenadhaneme parde ngarra
nukunu Pilate, "Ya. Nukunu pana-ka mur-
rinh dampunmardarerte wurran ngarra kardu-
yu murrinh thathpi ngarra nukunu-re wurdan-
punthethith wurran. Nukunu-ka kardu wur-
dininthethiththa wurrini da pangu thangunu
kathu da nan Judea, i da Kelili i ngarra da kanhi
da mana Jerusalem."
6 Bere ngarra nukunu Pilate murrinh nhini
bimpirruyepupneme-ka nukunu kathu-ka
mampirru-warda-neme, "Nga. Kardu nukunu
kanhi karrim-ka da Kelili thangunu kathu
nawa?" Dampunkudharrpuneme. 7 I kardu
kathu-ka, "Yu," pumamnaneme. Bere nukunu
Pilate-ka wurdanthuk warda Jesus-yu ngarra
nukunu Hered warda wangu ku pule ngala
ngarra da nan nukun Kelili-ya. Da nhini-
re nukunu Hered-ka ngangka deyida ngadha
kardidha da Jerusalem.
8 Bere ngarra nukunu-re Jesus pangamnaruy
ngarra Hered, nukunu-ka kardu le patha warda
dininadha, nhini-ka da murntak da matha Jesus-
nu marda merttha wurrini kardu bangkardunu-
yu. Nukunu Hered-ka pamnayepup da mange
ngala ngala patha nhini ngarra Jesus merradha
wurrini-yu i nukunu marda merttha dini Jesus-
nu da mange ngala patha nhini-nu bamangkar-
dunu. 9 Bere nukunu Hered-ka murrinh terert da

matha danidharrpudha dini Jesus-yu, mu Jesus-
ka mere dedharttha nukunu-yu, mu manangka
murrinh da matha pirrinadha.
10 Bere nhini thangunu-ka ku yilarn ngala
ngala i kardu pana ngarra murrinh law
Jews pigunu puddininthethiththa punni-ka mur-
rinh pumerdarrithaktha pardi ngarra Jesus-nu
wangu i punnirerdadha pardi murrinh law
ngarra pigunu mungampunmaparl. 11 I nhini
thangunu nukunu Hered i ku soldier ngarra
nukunu-ka parraninagumugattha pardi Jesus-
yu. I nanhthi kaligu pangkuy lelunh da matha
pubannurdi i nukunu Hered-ka wurdannangkarl
deyida ngarra ku pule ngala nukunu nhini nan
Pilate.
12 Bere da nhini-re-ka ku pule ngala per-
rkenku nhini Hered i Pilate-ka kardu murlmurl
i memninthapulangay warda. Mu da murn-
tak warra-ka kardu bere matha wangu thu
kuy da matha kardininthadha i mere marda
menaninthanurttha wurri.

Pilate Murrinh Mampirra Jesus Thu Pubatnu

Matthew 27.15-26; Mark 15.6-15; John 18.39—19.16

13 Bere nhini thangunu nukunu Pilate-ka pan-
punperr ku yilarn ngala ngala, ku pule ngala
ngala ngamere nhini-yu i kardu wanku. 14 I
mampirruneme, “Nga. Nankuneme-ka kardu
kanhi karrim numengabertidhaneme nurne
ngarra ngay da marra-re-ya i numamnganeme
nukunu-ka da wiye da matha-nu mampunkayi
wurran ngarra kardu-yu. Mu nankuneme-
ka berengunu-dha warra nubimngayepupneme

murrinh ngarra ngay thangunu nganidhar-
rpudha ngardi ngarra nukunu. Mu ngay
ngamam nukunu-ka mere ngadha merithuktha
wurri da ngarra wiye-yu. I murrinh pana ngarra
nunnererdadhaneme narde-ka mere murrinh
thathpirr nhini-yu. 15 I ngana deyida nukunu
mam Hered-ka mere ngadha merithuktha wurri
da ngarra wiye-yu, nhini weyida nukunu wur-
danngangkarl kanhi deyida-yu ngarra ngay.
Nukunu-ka mere ngadha muyparldha murrinh
law-yu nhini-ka mere ngarra nukun thu nubat
nukunu karrim kanhi-yu. 16 Mu ngay-ka ngar-
ramutnu ngarra ku soldier ngay thu whip da
matha-nu pumardarrirlarlarrnu parni i nhini
thangunu ngay-ka ngurduthuknu warda." Pilate
kathu-yu mampirra.

17 Bere da thangku terert-te ngarra mi
Passover-ya nukunu Pilate-ka yunguniwuy
kardu numi-yu ngarra da jail thangunu kathu-
yu. Kardu ngarra nugarn nhini kathu ngarra
kardu kathu parranidharrpu-ka, kardu nhini da
matha Pilate yunguniwuy-yu.

18 I nukunu Pilate-ka Jesus warda
wurdithuktha-wa, mu kardu wurnangat kathu
murrinh puddamnadhawiweparl i murrinh
pardinawapadha. I pumamna, "Awu, thu thubat
warda wangu kardu karrim pana-yu Jesus. Mu
nukunu Barrabas warda thunguwuynu ngarra
da jail kathu-yu." 19 Nukunu nhini Barrabas
ngarra jail dininganamardadha-ka, nhini-ka thu
puninthuktha weyida wurrini kardu ngarra ku
Government thangunu i kardu numi damparl
wurdarntinumi.

20 Bere Pilate-ka marda merttha dini Jesus
da matha purduthuknu i nhini-ka dimpirrakay
deyida ngarra kardu, i mampirra, “Nga. Ngay-ka
ngurduthuknu warda Jesus-yu. Nukunu-ka mere
ngadha merithuktha kani,” mampirra. 21 Mu
kardu kathu-ka pumamna, “Awu, nukunu pana-
ka thu thubat da matha, thubat. I ngarra thay
pinthanu darderdenu i thurdurinuminu warda.”
22 Mu Pilate kathu-ka mampirra deyida,
“Ya. Thangku-nu thu ngubatnu nukunu kanhi
karrim-yu? Thangku da wiye mebaththa wur-
rini nukunu-yu?” Nukunu kathu mampirra.
“Ngay-ka murrinh nganidharrpudha ngardi i
nukunu-ka mere ngadha muyparldha murrinh
law, i nhini nukunu-ka mere ngarra thu ngubat,
wurda. Mu ngay-ka thu whip da matha mardar-
rirlarlarrnu i ngurduthuknu warda,” mampirra.
23 Mu kardu kathu-ka puy deyida wangu
lurruth da matha pardinawapadha, “Awu, thu
thubat da matha. I ngarra thay pinthanu dard-
erdenu i pupupnu warda,” pumenadha pardi. I
murrinh ngarra thathpi pigunu-re da matha par-
dinawapadha lurruth-te pardinadha. 24 I nhini
nukunu Pilate-ka murrinh warda mampirrabath
ngarra kardu kathu murrinh pumenadha pardi-
yu. 25 I yunganwuy i wurdanthuk warda kardu
wiye nhini-yu Barrabas, kardu nhini ngarra
kardu numi damparl wurdantinumi-yu. Mu
Pilate-ka dampirramut warda Jesus-yu ngarra
ku soldier nukunu thu pubatnu i pubarderdenu
ngarra thay pinthanu i pupupnu warda. Nhini-
wa da mange-yu ngarra kardu terert marda
pumerttha purni-yu.

Kangkarlmawu Pubangarnerde i Pumamkale Ngarra Thay

Matthew 27.31-44; Mark 15.21-32; John 19.17-27

26 Bere ku soldier-ka pumebertidhaneme purne pangu warda wangu Jesus-yu pubarderdenemenu i pumangkalenemenu ngarra thay. Bere ngarra purnelilidhaneme-ka ku soldier pubamkangkarduneme kardu nugarn da ngamengka kathu nadha dini da Jerusalem-nu. Nukunu-ka kardu da nan thangunu kathu Cyrene i murrinh nukunu-ka Simon-wa. Bere pungankaberurr-warda-neme nukunu nhini-yu i nanhthi thay Jesus nukunu-ka pubankamalapak-warda-neme ngarra lamala i pumungamkawilneme warda thay nhini pananamanthidha warda wurrini Jesus-nu. I nukunu nhini Simon-ka tiduk kathu ngarra Jesus wurrinililidha wunku nanhthi thay Jesus nukunu pananamanthidha wurrini.

27 I kardu wurnangat nimin-ya parraniriwak-tha purni Jesus-yu i kardu palngun ngamere du purninakarrktha nukunu-nu. 28 Bere Jesus-ka wurdampirrumardarduyngime ngarra kardu palngun nhini-yu, i mampirrungime, “Nga. Nankungime da ngarra kanhi narnamkangime Jerusalem-ka mere narnengakarrk-nukun-ngime ngay-nu-yu. Mu niranungkuwekarrknungime mange nankungime i ngarra mamay nankungime-nu. 29 Da nakurlnu-ya nhini-ka da tetemanthay nimin-ya nanki-nu-yu kardu Jews-yu, i kardu-ka murrinh kanhi-wa nuyemanungime, ‘Da wiye-

wa pirrimngarrungime ngankungime-
nu. Mu da-ka wiye thathpirr-wa ngarra
kardu wakal nganthinkangime ngumpan-
yu.’ 30 I nhini thangunu kardu terert-ka
nunnuwinhartnu pangu warda wangu ngarra
da palyirr i niranakaykaynu i nuyemananu,
‘Thinganthibirnu kathu.’ Da nhini-re-nu-ka da
wiye nimin-ya kardu nanki-nu Jews-yu,” Jesus
kathu-yu mampirrungime. 31 “Nga. Ngay-ka
da wiye mere ngadha merithuktha ngani mu
nubangimangkardungimenu da ngarra mange
kanhi ngay-yu pumamnga pumpan-yu. Nhini
nankungime-ka the warda numabathnungime
da wiye da matha nanki-nu pirranarranu-yu i
kardu ngamere deyida wanku da nakurlnu-re-
yu.”

32 Bere ku soldier nhini-ka kardu nugarn per-
rkenku deyida pumenkubertidhanintha purne
ngarra nanhthi thay deyida pumankungkale-
leninthanu. Kardu perrkenku nhini-ka kardu
wiye da matha kardininthadha.

33 Bere puy punnililidha i ngarra da
nan da mana parrarntuy, da pana ngarra
kardu pumenadha purni ku murnu pelpith-
ya. Bere da ngarra nhini da ku soldier-ka
pubangammarderde mange ngarra nukunu
Jesus-yu i ngarra me pubangammerderde
ngarra thay nhini-yu. I parrampirnturt
pubanpak i pinthanhidha i pupupnu warda
nukunu Jesus-yu. I ngana deyida kardu
wiyenkunintha nhini-ka ngarra thay deyida
pumampunkungkalenintha. Kardu numi ngarra

batbat nukunu-re Jesus pinthanhidha, i kardu numi ngarra thakunh-te pinthanhidha.

34 Bere Jesus-ka murrinh warda mamna ngarra Yile nukunu wangu, “Yile, mange da wiye kanhi thirranmaputhnu ngarra kardu kanhi thangunu-yu. Kardu-ka mere the kumabath mange kanhi ngarra pumamnga pumpan-yu.”

I nhini thangunu ku soldier-ka nanhthi warda pirrineyekdhekthaneme nanhthi kaligu ngarra Jesus-nu-yu, nanhthi nhini-ka kardu nangkal kama warda martnu-yu.

35 Bere kardu wurnangat warda ngatha pirabaththa pi Jesus menangkaledha pinthanhi. I ku pule ngala ngala parraninagumugattha pi ngarra Jesus. I murrinh mange pigunu ngatha pumenanudha pi, “Ya. Nukunu ngatha kardu Christ thathpirr ngarra Yile neki thangunu kathu nadha dini, nhini-ka menuyibirnu-wa mange nukunu ngatha-yu. Nukunu-ka kardu ter-ert weyida menthibirnudha wurrini-yu, nawa,” pumenanudha pi. 36 I ku soldier deyida wanku parraninagumugattha pi. Kardu nhini-ka pur-nenadhaneme i perrenamuttha-mana-wa-neme kura wine thithimarnti. 37 I pumamna, “Ya. Nhinhi ngatha kardu Pule ngala kardu Jews thurranpirra, nhini-ka nenuyibirnu mani i thur-dithut mani kathu ngarra thay pana kathu-yu.”

38 I ngarra thay nhini ngarra Jesus menangkaledha pinthanhi-ka murrinh wanku pubanpak kangkarl ngarra pelpith nukunu. Murrinh nhini-ka kanhi-wa, “Kardu kanhi kanthim-ka kardu Pule ngala ngarra kardu Jews pigunu-wa.”

39 Bere kardu wiye numi pangu da ngarra
thay pinthanhidha-ka murrinh menardarrithak-
tha pinthanhi ngarra Jesus. I mamna, "Nhinhi-
ka kardu Christ-wa nawa? Nhini-ka kardu
mani nenuyibirnu i ngankunintha deyida wanku
nangankuyibirnunintha."
40 Mu kardu wiye numi deyida kathu
pinthanhidha-ka mamna kardu ngarra wiye
numi nhini-nu-yu, "Ya. Murrinh nhini-
ka pirda-wa," mamna. "Nhinhi-ka mere
themanham Yile neki-yu? Kardu-ka nekineme-
ka pubannhipakneme ngarra thay kanhi
pupupnemenu. 41 Mu neki-ka da wiye da matha
thumerithuktha thardi, nhini-ka yuthpan da
matha neki pupupnu-yu. Mu kardu kanhi
kanthim-ka mere ngadha da wiye merithuktha-
wa kani, nhini-ka mere pubuypaktha ngarra
thay kanhi-yu."
42 I kardu nhini murrinh mamna warda ngarra
Jesus, "Jesus, panhimardathinnu kathu ngay-nu
da nakurlnu kardu ngarra Pule ngala thath-
pirr thinu-yu." 43 I Jesus kathu-ka mamna,
"Nga. Murrinh thathpirr kanhi-yu mampanu-yu.
Marra kanhi-ka nhinhi-ka ngarra ngay wardarra
pinu da patha nimin-ya ngarra Yile ngay dim-
yu."

Jesus Yibimpup Warda
Matthew 27.45-56; Mark 15.33-41; John 19.28-30

44 Bere ngarra nanhthi ngunga pelpith warda
pirridha-ka da-ka thipmam binhi warda pangar-
ntuy nhini-yu da pana ngangka-re-ya. Da thip-
mam binhi nhini pirridha-ka i da-ka kungini da

mana mam, i ngunga-ka nhini-wa pangarntuy-
yu. 45 I da nhini-re-ka nanhthi kaligu ngala
ngarra da church ngala pinthanhidha-ka dimn-
gurruduk kanganu da matha. 46 I bere Jesus-
ka lurruth da matha pinthimnakay ngarra Yile
nukunu wangu, “Yile, ngepan ngay-ka ngampa-
mutnu warda.” I ngarra murrinh nhini-re mana
mam-ka yibimpup warda nukunu-yu.

47 I bere ku soldier ku pule ngala-ka pir-
ringanamedha pangu da manta ngarra thay
i da terert nhini bangammangkardu i Jesus
yibimpup-yu. I nukunu nhini-ka darntiparl
warda Yile neki-yu i murrinh mam, “Kardu
nugarn kanhi kanthim-ka kardu patha da matha
thathpirr i nukunu-ka mere merithuktha kani.”

48 Bere kardu wurnangat puyemperr pangu
Jesus-nu pubangkardunu pupupnu. Mu kardu-
ka ngarra pubamkardu thathpirr Jesus yibimpup
i da mange terert nhini pubemangkardudha
purni, nhini-ka kardu warda pubenawelerrdha
pardi kardu daninmardathintha warda kardi
ngala da matha i puddanalaththa da ngarra
thelput pigunu warda wangu. 49 I pulangay
nukunu Jesus i kardu ngamere deyida wanku
ngarra parraniriwaktha purni-ka da ngathparr
tharrngini kathu pidha i pubamkardu deyida
Jesus yibimpup-yu. I ngana deyida kardu paln-
gun pubamkangkardungime Jesus yibimpup-yu,
kardu palngun nhini-ya ngarra Jesus parraner-
iwakthangime purne da ngarra nan thangunu
kathu Kelili.

Nukunu Joseph Yingampup Ku Nginipunh Jesus

Ngarra Da Weyi Palyirr

Matthew 27.57-61; Mark 15.42-47; John 19.38-42

50-52 Bere nhini thangunu-ka kardu nugarn pana nan Joseph wurrininadha ngarra nukunu-nu kardu pule ngala nan Pilate i dantharrpu ku nginipunh nukunu-nu Jesus martnu. Kardu nugarn nhini Joseph-ka da nan thangunu kathu Arimathea-wa da numi nhini-ya kardu Jews pigunu. I nukunu-ka kardu patha da matha wurrinidha, i kardu ngalantharr-wa nukunu-yu. I nukunu-ka kardimardamardadha da ngarra Yile neki ku Pule ngala thathpirr pirranu ngarra kardu wurnangat warda ngatha. I ngana deyida nukunu-ka kardiwup i puddanayiththaneme pirrine ngarra ngalantharr pule ngala ngala kardu Jews-ya, kardu ngarra marda pumerttha purni Jesus thu pubatnu puddurinuminu. Mu nukunu Joseph nhini-ka mere marda merttha wurri mange nhini-nu-yu Jesus thu pubatnu-yu.

53 Bere nukunu Joseph dantharrpu thangunu ku nginipunh nukunu Jesus-nu-ka, Pilate kathu-ka "Yu" mamna. I nhini nukunu-ka pangu warda wangu wurrinidha i mantharday ku nginipunh ngarra nukunu Jesus-yu ngarra thay thangunu kathu i mamlarlarr ngarra nanhthi kaligu sheet nanhthi patha da matha. I nhini thangunu-ka bannurdi yingampup ngarra da weyi palyirr ngarra kardu thangunu pumampatha-yu. Mere nangkal ngadha yingapuptha ku nginipunh ngarra da weyi palyirr nhini-yu.

54 Bere da-ka kungini thathpirr warda da

Friday nhini-yu ngarra nukunu-re Joseph ku yingampup nginipunh Jesus-yu ngarra da weyi palyirr nhini da. I da-ka manta warda pirridha da Saturday-nu-ya da nhini-ya ngarra kardu Jews-te benyuktha dini-yu.

55 Bere kardu palngun nhini ngarra Jesus parraneriwakthangime purne da Kelili thangunu kathu-ka, palngun nhini-wa ngarra nukunu Joseph warda purnedhangime i pubamkangkar-dungime da weyi palyirr nhini ngarra ku nginipunh Jesus yingampup-yu. 56 I nhini thangunu peningime nhini-ka puddamkawurl-ngime ngarra da wangu i pumewathawathad-hangime parde nanhthi oil nanhthi kangunu patha wanku i ku nginipunh Jesus-nu pumawar-laknungime nanhthi kangunu patha-nu-ya. Mu ngarra da da ngatha pardedhangime da Satur-day nhini-yu i benkuyukthangime dini, nhini-ka mange kardu Jews nukun-wa pumedha purni-yu da mange law pigunu da matha nhini-yu.

24

Jesus Wurdamkabirl Warda
Matthew 28.1-10; Mark 16.1-8; John 20.1-10

1 Bere da Sunday nhini da pankapurl ngarra ngunga nabirlthaydha dini-ka peningime nhini kardu palngun-ka nanhthi oil ngarra pumamkawathawathangime wunku kangunu patha pumangankakutngime i punnedhangime pangu warda wangu ngarra weyi palyirr nhini da.

2 Bere parramkaruyngime pangu da i pub-
amkangkardungime da weyi palyirr wululuthpe
nhini-ka menadharldha wardarra dini. 3 Bere
parnamkardi-warda-ngime i pumpankawinhay-
warda-ngime ku nginipunh nukunu Jesus-ka
maku warda.
4 Bere peningime-ka kardu warda pube-
nayengkarnirnthangime pirrine ngarra nimin
wangu ku nginipunh-yu i puninkumardabaydha-
warda-ngime dini nhini-yu. I kardu nugarn
perrkenku-ka pangamnintharuy warda ngarra
peningime-yu i ngarra ngurru peningime pir-
rininthadha wunku nanhthi kaligu danikular-
rangthanintha pirri. 5 Mu peningime kardu
palngun nhini-ka perrempunkumanhamnintha i
pepe pumamkawengime.

Bere kardu nugarn nhini kathu-ka mamnintha
ngarra peningime-yu, “Nga peningime.
Thangku-nu nangankawinhadhathngime
narnamka-yu da ngarra ku pibimpuwup kanhi-
yu kardu pana-nu ngarra kanambirnu-deyida-
yu? 6 Nukunu-ka kardu makardu-wa kanhi-
yu, mu kardu-ka wurdamkabirl warda. I
nukunu mamnarrungime nganaka da murntak-
ya da pangu Kelili nardedhangime. 7 ‘Ngay
kardu ngarra darrikardu nanki thathpirr-ka
pumangirtanu i parramutnu ngarra kardu
wiyenpun. I kardu nhini-ka ngarra nanhthi thay
pubangirderdenu i pinthangetnu i ngupupnu
warda nhini-yu. Mu da perrkenkuneme
pamanu-ka ngay-ka ngurdingkabirlnu warda.’ ”
8-10 Bere peningime nhini-ka puddamkayerr-
warda-ngime murrinh thathpi nhini ngarra

Jesus mampirrungime-yu. Kardu-ka murrinh peningime-ka kanhi-wa, Mary Magdalene-ya, Joanna-ya i Mary kale nukunu James-ya, i palngun ngamere deyida wanku.

Bere nhini thangunu peningime-ka punnungamkardurr-warda-ngime da weyi palyirr nhini thangunu-yu i pangu warda wangu punnedhangime i murrinh parranenkuyelerrdhaneme ngarra pulangay nukunu Jesus-yu kardu 11-ya i ngarra kardu ngamere deyida wanku, kardu ngarra Jesus marda pumerttha punni. 11 Mu pulangay nukunu Jesus-ka mere murrinh pumerrubaththangime murrinh pana ngarra palngun nhini pumampirruneme-yu, mu pamamka-mana-wa-neme murrinh ngathayida da matha. 12 Mu nukunu Peter-ka dempirnturt i tharra warda nungampinhart ngarra da weyi palyirr-nu, i dempinhikul i mintherr warda. I bamkardu nanhthi kaligu da matha yudha pangu-yu. I wurdawurl deyida ngarra da-nu warda wangu i benayengkarnirntha wurrini ngarra kama wangu ku nginipunh-yu.

Kangkarlmawu Pangampirruruynintha Kardu Ngarra Mayern Naninthadha Dini

Mark 16.12-13

13 Bere da ngunga numi nhini da ngatha kardu perrkenku, kardu ngarra Jesus marda meninthartha wurrini-ka nungamninthardurr da Jerusalem thangunu kathu i naninthadha dini da nan-nu warda wangu Emmaus. Da nhini-ka da ngathparr tharrngini ngarra da

Jerusalem thangunu kathu-yu. 14 I kardu
wurdananinthayiththa wurrini murrinh pana
ngarra Jesus yibimpup-yu i wurdamkabirl kama-
ya.

15 Bere ngarra mayern-te murrinh wur-
dananinthayiththa wurrini-ka nukunu Jesus-
ka pangampirruruynintha i purnelilidha-warda-
neme ngarra penintha nhini-yu. 16 Mu kardu-ka
wurdanninthangkapi-wa nhini Yile neki kathu-
ka mere marda merttha Jesus kirraninthathenh
nukun ngarra kamarl penintha-yu.

17 Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha, "Ya.
Thangku murrinh thurdamninthayith thurran-
yu?" Bere penintha nhini-ka pirrimninthart
warda i daninkumardathinthanintha pirri.
18 Mu kardu numi kathu-ka mamna ngarra
Jesus, i murrinh nukunu nhini-ka nan-wa
Cleopas. "Nhinhi-ka kardu marra kama-ya
kanhi-yu ngarra da Jerusalem-yu. Nhinhi da
matha mere the nabath mange pumenadha
pardi da nhini-dha warra-yu?" Mamna. 19 Mu
Jesus kathu-ka mampirrunintha, "Mu mange
ngarra-wa pumedha pardi da ngarra nhini-re-
yu?" Mu penintha kathu-ka pumamnanintha,
"Ngankunintha-ka murrinh ngurdamninthayith
ngurran nukunu Jesus kardu Nazareth-mawu-
ya. Nukunu nhini-ka wurdanarrayiththa
wurrini murrinh Yile neki da matha. Nukunu-
ka ku prophet-wa i da mange patha patha
da matha merradha wurrini wunku nanhthi
lurruth ngala ngarra Yile neki thangunu-yu,
i kardu-ka pumenabaththa thathpirr purni i
Yile neki deyida le thathpirr dininadha-yu,"

pumamnanintha penintha kathu-yu. 20 “Mu ku
yilarn ngala ngala nganki i kardu pule ngala
ngala deyida wanku parramnamut Jesus-yu
ngarra ku pule ngala thathpirr Pilate i pumamna
thu pubatnu purdurinuminu. I nhini thangunu
kardu-ka pubangarnerde ngarra nanhthi thay
pinthanhidha i yibimpup warda nhini-yu.
21 “Mu nganki kardu wurnangat-ka
nguyemamna mana Jesus-yu kardu Pule ngala
thathpirr pinu-yu i manganthibirnunu ngarra
kardu murlakpun thangunu kathu. Mu nukunu-
ka yibimpup warda i da-ka perrkenkuneme
warra-wa mam. 22 I numi-ka, kardu palngun
ngamere ngarra ngankungime-ka murrinh
parraningankuyelerrdhaneme purne i nhini
ngankungime-ka ngumemkamardartngime
ngala da matha. Da thipinhire marra kanhi
da pankapurl punnadhangime palngun pangu-
ka ngarra weyi palyirr nhini ngarra ku
nginipunh nukunu pingampup-yu. 23 Mu
pumpankawinhayngime ku nginipunh-ka
maku warda. I pumamngarruneme-ka ku
angel perrkenku pubampunkungkardunintha
i pumampirrungime kardu wurdamkabirl
warda. 24 I nhini thangunu-ka kardu
nugarn ngamere deyida wanku ngarra Jesus
parraneriwakthaneme purne-ka punnadhaneme
pangu-yu ngarra da weyi palyirr nhini
da ngatha i mere puberdurtthaneme ku
nginipunh nukunu Jesus-yu mange nginipunh
kardu palngun mani pamamkangime. Mu
kardu mere pubengkardudhaneme Jesus-yu,”
pumamnanintha penintha nhini kathu-yu.

25 Bere Jesus kathu-ka mampirrunintha,
“Nankunintha-ka thawath da matha murrinh
namninthabath thurran murrinh pana ngarra
parrarntilil kardu murntak pana ku prophet-
ya ngarra murrinh Yile neki thangunu
puddanarrayiththa purni-yu. 26 Mu nga. Da-
ka mange Yile neki nukunu-wa ngarra nukunu
pana wurdanthuk nukunu Christ-ya yibimpup-
yu. I nhini thangunu-ka wurdamkabirl warda
i kardu Pule ngala thathpirr pininthanu da
kangkarl wangu ngarra Yile neki,” Jesus kathu-
yu mampirrunintha.
27 Bere Jesus-ka murrinh warda wur-
damnuyith murrinh ngarra Moses thangunu i ku
prophet terert wanku parranirilildha purni-ya.
Nhini-wa murrinh wurdampirrumeriyithnintha-
yu murrinh wurdamnuyith-yu.
28 Bere penintha nhini i Jesus-ka da manta
warda purnelilidhaneme ngarra da nan-nu Em-
maus da nhini ngarra penintha-nu wangu
wurrinininthadha-yu. Mu Jesus-ka puy dan-
tharrwat kunungingki. 29 Mu penintha-ka mur-
rinh pumamnanintha, “Nga. Mere nukun
thurru puy wangu-yu, mu kanhi ngadha ngarra
ngankunintha thaninu. Da-ka kanarnum warda
nhini-yu, da thipinhi-nu warda.” I bere Jesus-ka
nhini warda wangu purnedhaneme.
30 Bere ngarra thelput warda parnamkar-
dineme i parnamkawupneme mi dhepdhep-
nu. Bere Jesus-ka mi lawam manganart dim
i ngarra Yile nukunu wangu darntiparl mi-
nu-yu i mungampirrurigatnintha i mi warda
dampirrumutnintha. 31 Bere da nhini thangunu

penintha-ka dirranganninthathenh warda Jesus-yu ngarra kamarl penintha thathpirr warda bamninthangkardu. Mu Jesus-ka dinnarrirdum warda nhini-yu.

32 Bere penintha-ka memninthanu warda, "Ya. Ngarra nukunu-re wurdininheyiththa wurrini murrinh Yile neki nukunu ngarra mayern-te thurrinililidhaneme-ka ngarra nan-hthi nginipunh neki-ka patha nimin dannhemut, nawa?"

33 Bere nhini thangunu penintha-ka demninthawirnturt i nungamninthardurr wurdamninthawurl da Jerusalem deyida-nu wangu. I parrampirruruyneme ngarra pulangay nukunu Jesus kardu 11-ya i kardu ngamere deyida wanku puyemperr ngarra thelput-yu. 34 I kardu nhini-ka murrinh pumenanudha pirrini, "Yu, Jesus-ka wurdamkabirl da thathpirr nhini-yu. Nukunu-ka pangamnaruy ngarra Simon." 35 Bere penintha nhini-ka murrinh warda parrampunkuyerrneme murrinh ngarra mayern wurrinininthalilidha-yu wunku Jesus punnadhaneme. I murrinh ngarra dirranganninthathenh ngarra nukunu-re mi mungampirrurigatnintha mi lawam penintha-yu.

Jesus Pangampirruruyneme Ngarra Pulangay Nukunu

Matthew 28.16-20; Mark 16.14-18; John 20.19-23; Acts 1.6-8

36 Bere ngarra penintha nhini i pulangay nukunu Jesus puddanayiththa pirrini-ka Jesus-ka pangu da matha pangarntuy pirrim i murrinh

warda mampirra, “Nga. Marda nanki-ka pekpek
wanku numabathnu nuru.” 37 Mu kardu-ka
pubemkabat i perremmanham pamam mana-
wa ku wurdarr. 38 Mu Jesus kathu-ka mam-
pirra deyida, “Thangku-nu nerremngimanham-
yu? Thangku-dha mere murrinh numangabath
nuru ngay-yu ngurdamkabirl warda-yu? 39 Nga.
Ngay-ka mere ku wurdarr. Nga. Mange
ngarra ngay nubangimangkardunu i me ngarra
ngay nubangimengkardunu. Numangidhadhap
da. Ku wurdarr-ka mere mabath kani nanhthi
nginipunh i murnu-yu, nawa?”

40 I dampunkarr warda mange ngarra nukunu
i me. 41 I kardu-ka pumemnamardat warda i
le warda pardidha mu mere da ngatha murrinh
pumenabaththa Jesus wurdamkabirl-yu. I bere
Jesus kathu-ka murrinh mampirra deyida, “Mi-
ka nanthin narnam kanhi-yu mi ngulathnu-
yu?” 42 I ku warda parramnamut ku ngurlmirl
thungku. 43 I pubamkardu nukunu ku nhini
wulamath-yu.

44 Bere Jesus kathu-ka mampirra, “Nga. Nanki-
ka nubamngingkardu ngay ngabimpup pangu
nawa, i marra-ka nubamngingkardu warda
ngurdamkabirl-yu. I murrinh nhini ngur-
dananarrayiththa ngurrini murntak warra-yu.
Kardu ngalantharr murntak Moses nganaka i
kardu nugarn ngamere deyida wanku parrarn-
tilil da murntak warra murrinh thathpi Yile
ngay nukunu-yu i marra-ka murrinh nhini-ka
murrinh da thathpirr warda nhini-yu. Nhini-
wa murrinh-yu ngurdininarrayiththa ngurrini-
yu ngarra birnu-re ngardidha-yu.”

45 Bere Jesus-ka mukmuk warda banpunperdi
i pumanganmarta warda murrinh thathpi Yile
neki nukunu yibim-yu. 46 I mampirra deyida,
“Murrinh kanhi-ka murrinh ngarra ngay da
parrarntilil da murntak warra-yu. ‘Nukunu
Christ kardu pana ngarra pule ngala Yile
neki purduthuknu nukunu nhini-ka yidingurr
ngala palututnu i thu pubatnu puddurinuminu.
Mu da perrkenkuneme pamanu-ka nukunu-ka
kardu purdingkabirl-wa-nu nhini-yu. 47 I nhini
thangunu-ka kardu ngarra nukunu-ka murrinh
warda panthelerrnu puru ngarra kardu da pana
ngangka-re-ya. I murrinh pumarranu da mange
wiye parnipartnu i panmardathinnu warda i
nhini-ka Yile neki-ka pirranmaputhnu warda da
mange wiye nhini-yu, nhini-ka nukunu Christ-ka
yibimpirrapup kardu wurnangat warda ngatha.
Nhini-wa murrinh-yu ngarra kardu nukunu pan-
thelerrnu puru da pana ngangka-re-ya i kardu-
ka murrinh da puretnu-ka da Jerusalem wangu-
wa.’
48 “I nga.” Jesus kathu-yu mampirra.
“Nanki-ka nubamngingkardu warda nawa kardu
ngurdamkabirl warda-yu da mange murrinh
nginipunh murntak warra parrarntilil-yu. 49 I
ngay-ka ngurdunarrathuknu Ngepan Yile ngay
nukunu i paninannginirdinu nhini-yu. Da murn-
tak warra Yile ngay mam-ka Ngepan nukunu
purduthuknu paninnginirdinu kardu ngarra
nukunu. Mu nanki-ka nuyunamardamardanu
da ngarra Jerusalem i ngarra ku Ngepan nhini da
mana paninannginirdinu-yu i mananlurruthnu-
yu,” Jesus kathu-yu mampirra.

Jesus Dimmardawith Ngarra Yile Nukunu-nu Warda Wangu

Mark 16.19-20; Acts 1.9-11

50 Bere nhini thangunu-ka Jesus i pulan-
gay nukunu-ka punnungamkardurrneme da
Jerusalem kathu-yu i Jesus-ka menkubertid-
haneme wurrini da ngarra Bethany-nu warda
wangu. I pangu da ngarra pibimkat-mana-
neme-ka Jesus-ka nithi nukunu-re langpirrim-
pirrumaneme i dantharrpu Yile nukunu kardu
mankurnarnanuneme pani. I mampirruneme,
"Nankuneme-ka marda pekpek da matha num-
abathnuneme nuru." 51 Mu ngarra murrinh-te
pirrirrungerrenthaneme-ka Yile nukunu-ka kan-
thinmardawith warda kangkarl-nu da ngarra
nukunu wangu da Heaven-ya.
52 Bere pulangay nukunu Jesus-ka parraneri-
parldhaneme punne Jesus-yu i nhini thangunu-
ka puddamkawurlneme da ngarra Jerusalem-
nu warda wangu i le thathpirr warda punned-
haneme nhini-yu. 53 I kardu bere matha
wangu parraneriparldhaneme parde Yile neki-
yu ngarra murrinh church ngala pangu-yu
ngarra da Jerusalem-yu.

Murrinhpatha Bible
The Holy Bible in the Murrinhpatha language of Australia

copyright © 2018 Bible Society Australia

Language: Murrinhpatha (Murrinh-Patha)

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2023-09-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 13 Dec 2023
2ee86d17-708e-5782-bf6d-258714901628